

บทที่ 4

ผลการศึกษา

พืชผักพื้นเมืองในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ศึกษาสำรวจในระหว่างเดือนเมษายน 2534 ถึงเดือนกรกฎาคม 2535 มีจำนวน 137 ชนิด จัดอยู่ใน 51 วงศ์ ไม้ดอก 133 ชนิด เฟิร์น 3 ชนิด จิมโนสเปิร์ม 1 ชนิด และ ตัวอย่างไม้สมบรณ์ 24 ชนิด มีรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะทาง-
สัณฐานวิทยา สภาพนิเวศวิทยา แหล่งที่พบ ส่วนที่ใช้รับประทาน วิธีการนำมาใช้ประกอบอาหาร
ภาพสีและภาพวาดลายเส้น ดังนี้

Acacia farnesiana (Linn.) Willd.

วงศ์ Mimosaceae (Leguminosae)

ชื่อพ้อง *Mimosa farnesiana* Linn.

Vachellia farnesiana (Linn.) Wight & Arn.

ชื่อพื้นเมือง กระถิน (ภาคกลาง) กระถินเทศ กระถินหอม คำไต้ ดอกคำไต้ (ภาคเหนือ)
 บุงหาเซียม (มลายู-ภาคใต้) เกากรีนอง (กาญจนบุรี) ถิน (ใต้) บุงหาละสะมะนา (ปัตตานี)
 บุงหาอินโตนีเซีย (กรุงเทพมหานคร) มอนคำ (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน) ถิน (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 2-4 เมตร แตกกิ่งคดงอไปมา ตามบริเวณเปลือกไม้มี
 เลนติเซล ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น (bipinnate) เรียงสลับกัน หูใบเป็นหนาม มีใบย่อย
 10-20 คู่ ไม่มีก้านใบ (sessile) แผ่นใบรูปขอบขนาน (oblong) ปลายใบแหลม (acute)
 ฐานใบตัดตรงหรือเกือบตัดตรง (truncate) ดอกเป็นช่อกลม (head) ออกตรงซอกใบ เป็นช่อ
 เดี่ยวๆ หรือ 1-3 ช่อ สีเหลืองมีกลิ่นหอม ทั้งกลีบเลี้ยงและกลีบดอกเชื่อมเป็นหลอดยาว (tubu-
 lar) ส่วนปลายแยกเป็น 5 แฉก เกสรตัวผู้จำนวนมาก รังไข่มีก้านสั้นมากมีขน ผลเป็นฝักกลม
 ช่อละ 1-4 ฝัก สีเขียวเข้ม เมื่อสุกจะมีสีดำหรือสีน้ำตาล ไม้แตก เมล็ดรูปรี

นิเวศวิทยา พบตามทุ่งนา ริมทาง ปลูกเป็นอาหาร ไม้ประดับ และสมุนไพร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ฝักอ่อน มีกลิ่นคล้ายกระถินบ้าน ต้องลอกเปลือกสีเขียว หรือผ่าฝักแกะ
 เฉพาะเมล็ด รับประทานสดๆกับน้ำพริก หรือรับประทานแก้มกับแกงส้ม ขนมะจัน แกงเผ็ดต่างๆ
 ข้าวยา เป็นต้น ปกติจะไม่มีจำหน่ายตามตลาดทั่วไป อาจพบบ้างตามตลาดนัด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.37, U. Damsri No.37 (ตัวอย่างคอง), ภาพที่ 1.

ก

ข

ภาพที่ 1 *Acacia farnesiana* (Linn.) Willd. กระถิน หรือ ถิน
 ก. ลำต้น และ ผล
 ข. ช่อดอก และ ใบ

019238

Acacia pennata (Linn.) Willd. ssp. *insuavis* (Lace.) Nielsen

วงศ์ Mimosaceae (Leguminosae)

ชื่อพ้อง *Acacia insuavis* Lace.

ชื่อพื้นเมือง ชะอม (ภาคกลาง ภาคใต้) ผักหา ผักละ (ภาคเหนือ) ผ่าเซ็งดู่ พืชเคาะ (กะเหรี่ยง ภาคเหนือ) โพชยุโตะ (กะเหรี่ยง ภาคใต้ฝั่งตะวันตก) อม ชะอม (นครศรีธรรม-
ราช)

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง มีขนแบบที่มีต่อมตรงปลายกระจายอยู่ทั่วไปตามกิ่งอ่อนๆ ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว (pinnate) ก้านใบยาว 17.5-29 เซนติเมตร มีต่อมที่โคนก้าน-
ใบ ใบย่อย 11-30 คู่ ขนาด 3-6 x 0.5-0.6 มิลลิเมตร ปลายใบแหลม กลิ่นเหม็นเขียว ตรง
ข้อต่อของใบคู่ที่ 1-3 จากปลายใบมีต่อมเล็กๆ ดอกเป็นช่อกลมออกตรงซอกใบ สีขาว กลีบเลี้ยง
ส่วนโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็นแฉก กลีบดอกมีขนปกคลุมบางๆ เช่นเดียวกับกลีบเลี้ยง
เกสรตัวผู้จำนวนมาก รังไข่อยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอก มี 1 ช่อง 4-6 โยวูล ผลเป็นฝักแบน รูป
ขอบขนาน ผิวเกลี้ยง ขนาด 2.9 x 21 เซนติเมตร

นิเวศวิทยา พบได้ทั่วไป บริเวณสองข้างถนน ไร่ป่า ริมชายป่า และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน รับประทานสด ต้ม หรือ ลวก จิ้มน้ำพริก และรับประทาน
แก้มกับขนมจีน แกงเผ็ดต่างๆ แกงส้ม นอกจากนี้ใช้ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ต้มกะทิ
กับหน่อไม้ ใส่แกงไตปลา หรือซุบไข่ทอด มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป เป็นที่นิยมมาก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.67, ภาพที่ 2.

ก

ข

ค

ภาพที่ 2 *Acacia pennata* (Linn.) Willd. ssp. *insuavis* (Lace.) Nielsen
 ชะอม หรือ อม
 ก. ใบ และ ยอดอ่อน
 ข. ช่อดอก
 ค. ผล

Aegle marmelos Corr.

วงศ์ Rutaceae

ชื่อสามัญ Bael Fruit Tree, Bengal Quince, Bilak.

ชื่อพ้อง *Feronia pellucida* Roth.
Crataeva marmelos Linn.

ชื่อพื้นเมือง กะทันตาเถร ตุ่มตั้ง ตุ่ม (ปัตตานี) พะโงงค์ (เขมร) มะตูม (ภาคกลาง ภาคใต้) มะปิ่น (ภาคเหนือ) มะปิส้า (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ตุ่ม มะตูม (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น มีหนามตามกิ่ง ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 3 ใบ เรียงสลับกัน แผ่นใบย่อยรูปไข่แกมรูปใบหอก (ovate-lanceolate) ฐานใบกลมหรือตัดตรง ปลายใบแหลม ดอกเป็นช่อออกที่ปลายยอด หรือตามซอกใบ สีขาวหรือสีเขี้ยวอ่อน มีกลิ่นหอม กลีบเลี้ยงส่วนโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 4-5 แฉก กลีบดอก 4-5 กลีบ แยกกัน เกสรตัวผู้จำนวนมากล้อมรอบหมอนรองรังไข่ (disk) รังไข่รูปกลม ภายในมี 8 ช่อง ผลรูปร่างกลม ค่อนข้างกลม หรือ คล้ายลูกแพร์ เมื่อสุกสีน้ำตาลอมเหลือง เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบในป่าโปร่ง และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอลี้ซล และ อำเภอยะหริ่ง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบอ่อน และ ดอกตูม รับประทานสดแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ เช่น แกงไตปลา ขมิ้นจีน ฯลฯ และหั่นเป็นชิ้นเล็กๆผสมในข้าวยาเครื่องแกงทำให้มีกลิ่นหอมและรสเผ็ดร้อน มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป นอกจากนี้ผลหั่นเป็นชิ้นบางๆตากแห้งใช้ทำน้ำมะตูมหรือหั่นเป็นชิ้นเชื่อมกับน้ำตาลเป็นของหวานเก็บไว้รับประทานได้นาน เป็นที่นิยมมาก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.23, U. Damsri No.23 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 3, รูปที่ 1.

ก

ข

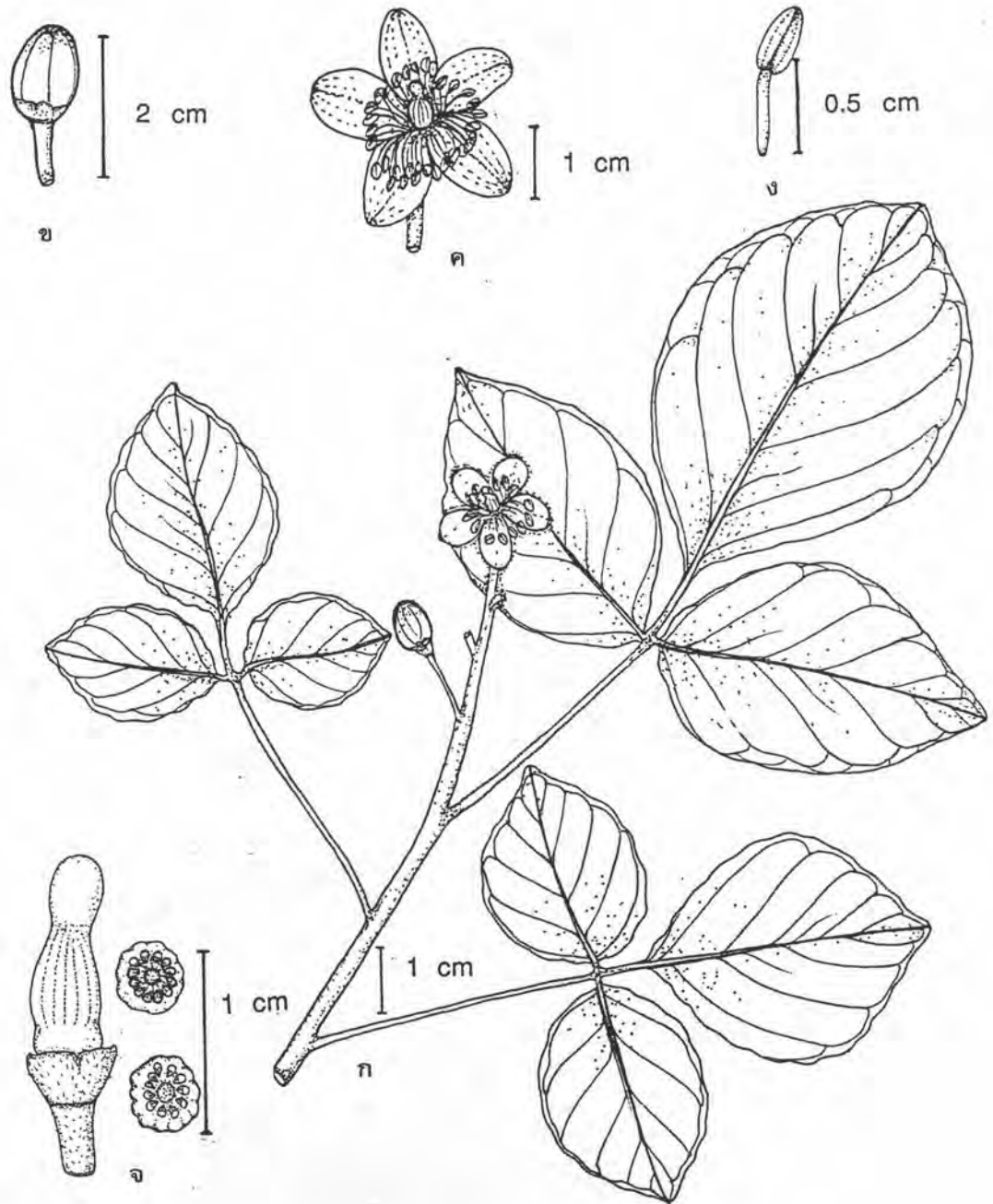

ค

ง

ภาพที่ 3 *Aegle marmelos* Corr. มะตูม หรือ ตูม
ก. ใบ และ ยอดอ่อน ข. ช่อดอก
ค. ลำต้น ง. ผล

รูปที่ 1 *Aegle marmelos* Corr. ก. กิ่งและช่อดอก ข. ดอกตูม ค. ดอกบาน
 ง. เกสรตัวผู้ จ. เกสรตัวเมียและรังไข่ผ่าตามขวาง

Alpinia conchigera Griff.

วงศ์ Zingiberaceae

ชื่อพ้อง *Languas conchigera* Burk.

ชื่อพื้นเมือง ข่าลิง (นครราชสีมา) ข่าเล็ก (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก สูงไม่เกิน 1 เมตร มีเหง้าใต้ดิน ใบเดี่ยวเรียงสลับกัน แผ่นใบรูปขอบขนานฐานใบสอบ ปลายใบแหลม ลิกุล (ligule) รูปไข่กว้าง ดอกเป็นช่อออกที่ปลายยอด ช่อดอกยาว 10-12 เซนติเมตร ดอกขนาดเล็กจำนวนมาก มีใบประดับรองรับช่อดอกและดอกย่อย กลีบเลี้ยงและกลีบดอกโคนเชื่อมติดกัน ลาเบลลัม (labellum) รูปไข่กว้าง สีเหลืองอ่อน มีรอยขีดสีแดง ปลายแยกเป็น 2 พู ขอบหยัก รังไข่ค่อนข้างกลม ภายในมี 3 ช่อง ผลสีแดงเมื่อสุก

นิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้น และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอรพรมคีรี

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ และเหง้า ใบแห้งผ่อบใส่ข้าวต้มเครื่องแกง เหง้าตำหรือหั่นผสมในเครื่องแกง ต้มยำ ต้มไก่ ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.76, ภาพที่ 4.

ภาพที่ 4 *Alpinia conchigera* Griff. ข่าลิง หรือ ข่าเล็ก
แสดงลักษณะ ลำต้น ช่อดอก และ ผลอ่อน

Alpinia mutica Roxb.

วงศ์ Zingiberaceae

ชื่อพ้อง *Catimbiium muticum* (Roxb.) Holtt.

ชื่อพื้นเมือง ปุด (ทั่วไป นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกหลายฤดู มีเหง้าใต้ดิน ขึ้นรวมเป็นกอใหญ่ สูง 1.5-2 เมตร แผ่นใบรูปขอบขนาน หรือรูปใบหอก ปลายใบแหลมฐานใบสอบแคบเข้าหาก้านใบ ผิวใบด้านล่างเห็นเส้นใบชัด มีต่อมที่ฐานใบ ผิวใบและขอบใบมีขน ลึกลึกลึกแดงยาวประมาณ 8 มิลลิเมตร ดอกเป็นช่อออกตรงชอกใบคู่บนสุด ช่อดอกย่อย 9-12 ช่อ ช่อละ 2-3 ดอก ใบประดับรองรับช่อดอก ยาว 10-18 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย (funnel shaped) ปลายแยกเป็น 3 แฉก สีแดง ส่วนท่อนหลอดมีสีขาว กลีบดอกสีขาวโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายหลอดหรือสีส้มบริเวณกลางกลีบด้านในมีจุดแต้มสีแดง ส่วนปลายแยกเป็น 2 แฉก อับเรณู และก้านชูอับเรณู ยาว 1.2 เซนติเมตร รังไข่ค่อนข้างกลม มี 3 ช่อง ขนปกคลุมหนาแน่น โยวลดติดที่แกนกลาง (axile placentation) ผลค่อนข้างกลม ผิวมีขน สีส้มแดงเมื่อสุก เมล็ดสีน้ำตาล เยื่อหุ้ม (aril) สีขาวบางใส

นิเวศวิทยา พบได้ทั่วไปในพื้นที่ชื้น การระบายน้ำดี ปลูกเป็นผักสวนครัวและเป็นสมุนไพร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร เหง้า หน่ออ่อน และ ใต้อ กลิ่นหอมรสเผ็ดร้อน ใต้อในอาหารเพื่อดับกลิ่นคาว เป็นเครื่องเทศใส่ในแกงต่างๆ เช่น แกงคั่ว หรือ แกงเผ็ด ใต้ออ่อนรับประทานสด จิ้มน้ำพริก หรือรับประทานแกงส้มกับแกงเผ็ด แกงไตปลา ข้าวต้ม มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.30, U. Damsri No.30 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 5.

ก

ข

ค

ภาพที่ 5 *Alpinia mutica* Roxb. ปุค
 ก. ช่อดอก ข. ดอก
 ค. ผล

Alpinia nigra (Geart.) B.L.Burt

วงศ์ Zingiberaceae

ชื่อพื้นเมือง ข่าน้ำ เรว (กรุงเทพมหานคร) ข่า (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกหลายฤดู มีเหง้าใต้ดิน สูง 1-2 เมตร ใบเรียงสลับกัน แผ่นใบรูปขอบขนาน โคนก้านใบแผ่เป็นกาบ ปลายใบแหลม ผิวใบเกลี้ยง ดอกเป็นช่อออกที่ยอด ช่อดอกยาว 15-20 เซนติเมตร แต่ละช่อ 2-3 ดอก ใบประดับที่แห้งมีสีน้ำตาล กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 3 แฉก ขนาดต่างกัน กลีบดอกโคนเชื่อมเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 3 กลีบ เกสรตัวผู้ที่เป็นหมันมีสีแดงรูปเส้น (linear) ลาเบลลัมรูปใบหอกแกมรูปไข่ สีขาวหรือสีชมพูอ่อนมีขีดแต้มสีแดงตรงกลาง เกสรตัวผู้ 1 อัน รังไข่รูปรี ภายในมี 3 ช่อง ช่องละ 1-2 โอวูล และติดตรงแกนกลาง ผลกลมหรือรูปรี สีแดงอมส้มเมื่อสุก

นิเวศวิทยา พบในที่ชื้นแต่การระบายน้ำดี ปลูกตามบ้านเรือนเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบอ่อน และ เหง้าใต้ดิน ใช้แต่งกลิ่นอาหารเพื่อดับกลิ่นคาว ผสมในเครื่องแกงหลายชนิด ใส่ในต้ม แกง ต้มยำ ใบอ่อนที่นึ่งฝอยผสมข้าวต้ม มีจำหน่ายทั่วไปในตลาดสด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.99, ภาพที่ 6.

ก

ข

ค

ภาพที่ 6 *Alpinia nigra* (Gaert.) B.L.Burtt ข่าน้ำ เร่ว หรือ ข่า
 ก. ใบ และ ช่อดอก ข. ดอก
 ค. ลำต้นใต้ดิน

Amaranthus gracilis Desf.

วงศ์ Amaranthaceae

ชื่อพ้อง *Amaranthus viridis* Linn.

ชื่อพื้นเมือง ผักโขมหัด ผักโขม ผักขม (ภาคกลาง) ผักหม (ภาคใต้) ผักโขม ผักหม (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง สูง 10-75 เซนติเมตร แตกสาขามาก ลำต้นเป็นเหลี่ยม ผิวเกลี้ยง หรือมีขนเล็กน้อย ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่ ปลายใบมน (obtuse) หรือเว้าเล็กน้อย ผิวใบเกลี้ยงหรือมีขนเล็กน้อยตามเส้นใบ ดอกเป็นช่อออกข้างๆ ก้านใบหรือปลายกิ่ง ช่อดอกที่ปลายกิ่งมีขนาดใหญ่ ในแต่ละช่อดอกมีทั้งดอกสมบูรณ์เพศ และดอกไม่สมบูรณ์เพศ จำนวนมาก ขนาดเล็ก ใบประดับบาง เมล็ดสีน้ำตาลปนดำ

นิเวศวิทยา พบได้ทั่วไป และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ทำให้สุกเสียก่อน เช่น ผัด แกงเลียง และต้มจืด มีจำหน่ายทั่วไปในตลาดสด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.53, ภาพที่ 7.

ก

ข

ภาพที่ 7 *Amaranthus gracilis* Desf. ผักโขม ผักขม ผักโขมหัด หรือ ผักหนม
ก. ลำต้น
ข. ช่อดอก

Amaranthus hybridus Linn.

วงศ์ Amaranthaceae

ชื่อพ้อง *Amaranthus caudatus* Linn.

Amaranthus paniculatus Linn.

ชื่อพื้นเมือง ผักขม (ภาคกลาง) ผักหม ผักโขม (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน ก้านใบยาว แผ่นใบมีรูปร่างหลายแบบ เช่น รูปไข่แกมรูปใบหอก ปลายใบแหลม (acuminate) หรือมน ดอกเป็นช่อรวม (panicle) ออกตามซอกใบหรือปลายกิ่ง ช่อดอกสูงสัวยาวกว่าช่ออื่นๆ ดอกแยกเพศ ขนาดเล็ก สีเขียว ไม่มีก้านดอก ใบประดับร่วงง่าย ผลรูปไข่ มี 2-3 พู เมล็ดสีน้ำตาลปนดำ

นิเวศวิทยา พบในป่าที่มีแสง ข้างถนน และที่ชื้น ปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องถิ่นที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ใบ ต้ม หรือ ลวก จิ้มน้ำพริก และ ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ผัก ต้มจืด แกงเลียง ฯลฯ มีจำหน่ายทั่วไปในตลาดสด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.55, ภาพที่ 8.

ภาพที่ 8 *Amaranthus hybridus* Linn. ผักกวม ผักโขม หรือ ผักกวม
แสดงลักษณะนิสัย ลำต้น ใบ และ ช่อดอก

ภาพที่ 8 *Amaranthus hybridus* Linn. ผักขม ผักโขม หรือ ผักหมู
แสดงลักษณะนิสัย ลำต้น ใบ และ ช่อดอก

Amaranthus tricolor Linn.

วงศ์ Amaranthaceae

ชื่อสามัญ Joseph's Coat.

ชื่อพ้อง *Amaranthus oleraceus* Roxb.
A. gangeticus Linn.

ชื่อพื้นเมือง ผักขมขาว (เชียงใหม่) ผักขมจีน ผักขมสวน (ภาคกลาง) ผักขมสี (กรุงเทพฯ)
ผักไหมบัว (ภาคเหนือ) ผักหมแก้ว ผักหมขาว ผักโงม (นครศรีธรรมราช)

พืชล้มลุกฤดูเดียว ลำต้นตั้งตรง สูง 10-80 เซนติเมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน ก้าน-
ใบยาว แผ่นใบรูปไข่กว้างถึงรูปสามเหลี่ยมหรือรูปขนนกเป็ดขยับ ปลายใบแคบแหลม ฐานใบกว้าง
รูปคี่หรือสอบแคบ (cuneate) ดอกเป็นช่อยาวออกที่ปลายยอด และกระจายเป็นกลุ่มๆตามลำต้น
และซอกใบ ดอกแยกเพศ ขนาดเล็ก สีเขียว ผลรูปไข่ สีน้ำตาลปนดำ

นิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้น แสงแดดส่องถึง ตามข้างถนน บริเวณที่อาศัย และปลูกเป็นพืชผักสวน
ครัว

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ ไม่นิยมรับประทานสด เนื่องจากมีกลิ่นเหม็นเขียว ประกอบอาหาร
ได้หลายอย่าง เช่น ผัดกับเนื้อสัตว์ต่างๆ ผัดน้ำมัน ใส่น้ำแกงจืดหมูสับ ฯลฯ มีจำหน่ายทั่วไปใน
ตลาด ในราคาค่อนข้างถูก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.91, U. Damsri No.91 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 9.

ก

ข

ภาพที่ 9 *Amaranthus tricolor* Linn. ผักขมจีน ผักขมสวน ผักหนมแก้ว ผักหนมขาว หรือ ผักโงม
 ก. ลักษณะนิสัย
 ข. ใบ และ ช่อดอก

Amorphophallus campanulatus Bl. ex Decne.

วงศ์ Araceae

ชื่อพ้อง *Plesmonium nobile* Scohoot
Amorphophallus rex Prain ex Hook.f.
Arum campanulatum Roxb.

ชื่อพื้นเมือง บุก (ภาคกลาง) บุกคungsk (ชลบุรี) เบี้ย เบื่อ (แม่ฮ่องสอน) มันชุนัน (ภาคกลาง)
 หัวบุก (ปัตตานี) บุก บุกคungsk (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก ลำต้นอวบน้ำ มีหัวใต้ดินรูปคล้ายครึ่งวงกลมสีน้ำตาล แผ่นใบแผ่แบนคล้ายร่ม-
 กาง ใบหยักเว้าเป็นแฉกรูปขอบขนาน รูปไข่ หรือรูปรี ขนาดแตกต่างกัน ก้านใบยาว 100-150
 เซนติเมตร มีรอยด่างเป็นดวงๆสีเขียวหรือสีเขียวอมน้ำตาล ดอกช่อแบบ spadix ก้านช่อสั้น มี
 กาบ (spathe) สีแดงอมน้ำตาลหรือสีม่วงเข้มรูปกรวยหุ้มช่อดอก ความยาวของกาบเท่าช่อดอก
 ดอกตัวผู้อยู่ตอนบน ตอนล่างเป็นดอกตัวเมียกลีบเหม็นเน่า รังไข่กลม (globose) หรือรูปไข่กลับ
 (obovoid) ผลสดเนื้อนุ่มแบบ berry รูปไข่กลับหรือค่อนข้างกลม (subglobose) จำนวนมาก
 ติดรวมกันเป็นช่อ ยาว 70-100 เซนติเมตร สีเหลืองส้มเมื่อสุก

นิเวศวิทยา พบตามป่าทั่วไปในที่ค่อนข้างชื้น

แหล่งที่พบ อำเภอยะหริ่ง และ อำเภอยะนิงใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ก้านใบ และ ใบอ่อน แกงเลียง หรือ แกงส้ม ก้านใบก่อนปรุงอาหาร
 ต้องลอกเปลือกออกและล้างด้วยน้ำเกลือ หรือคองน้ำเกลือเก็บไว้ได้นาน ไม่มีจำหน่ายในตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.104 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 10.

ก

ข

ค

ภาพที่ 10 *Amorphophallus campanulatus* Bl. ex Decne. บุก หรือ บุกคางคก
 ก. ลำต้น ข. ไบอคอน
 ค. ผล

Anacardium occidentale Linn.

วงศ์ Anacardiaceae

ชื่อสามัญ Cashew nut

ชื่อพื้นเมือง มะม่วงหิมพานต์ (ภาคกลาง) มะม่วงกาสุก มะม่วงกลา มะม่วงลังกา มะม่วงสิงหล (ภาคเหนือ) มะม่วงเลือด ยางโย ยาร่วง (ภาคใต้) หัวครก ยาร่วง (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้นขนาดกลาง สูงเต็มที่ได้ถึง 10 เมตร ทุกส่วนมียางใส ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน (alternate) แผ่นใบรูปไข่กลับ ปลายใบกลมหรือมน ฐานใบรูปลิ้ม ดอกเป็นช่อรวมออกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 15-20 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงสีเขียวอ่อน 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง-นวลเมื่อเริ่มบานต่อมาเปลี่ยนเป็นสีชมพู เกสรตัวผู้ 8-10 อัน ฐานรองดอกขยายใหญ่คล้ายผลเนื้อนุ่มมีกลิ่นหอม สีเหลืองหรือสีชมพูเมื่อสุก ผลแบบ nut รูปไต สีน้ำตาลอมเทา มียางกักมือทำให้คันได้ ยาว 2-3 เซนติเมตร เปลือกหุ้มแข็ง เนื้อเมล็ดสีขาวนวล

นิเวศวิทยา ปลูกได้ทั่วไปเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน เมล็ด และผลสุก รับประทานสดจิ้มน้ำพริก และรับประทานแก้มกับ ขนมะจัน แกงเผ็ดต่างๆ ก๋วยเตี๋ยวผัดไทย ฯลฯ และประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น เมล็ดและผลสุก ต้มหรือผัด ใส่ในแกงไตปลา ยำ มีจำหน่ายในตลาด เป็นที่นิยมมาก นอกจากนั้นผลสุกใช้รับประทานเป็นผลไม้ และเมล็ดเชื่อมหรือฉาบกับน้ำตาลทำเป็นของหวานหรืออาหารว่างเก็บไว้รับประทานได้นาน

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.6, ภาพที่ 11.

Antidesma ghaesembillia Gaertn.

วงศ์ Stilaginaceae

ชื่อพื้นเมือง ขะเม่าผา เม่าไข่ปลา (ชลบุรี) มะเม่าข้าวเบา (ชุมพร) มั่งเม่า (จันทบุรี) เม่า
ท่ง (ชุมพร) เม่า (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 2-5 เมตร แตกสาขามาก ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่น
ใบรูปไข่ รูปไข่กลับหรือรูปรี ฐานใบมน กลม หรือรูปหัวใจ ปลายใบมน กลม หรือมีติ่งแหลมยื่น
ขอบใบเรียบ มีขนปกคลุม ใบอ่อนสีน้ำตาลแกมแดง ดอกเป็นช่อรวมออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบ
ขนาดเล็ก จำนวนมาก ดอกแยกเพศ ดอกตัวผู้สีเหลืองนวล ไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยง 5-7 กลีบ มี
ขนปกคลุม เกสรตัวผู้ 4-5 อัน ดอกตัวเมียก้านดอกสั้น กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รังไข่รูปไข่ มีขนเช่น
เดียวกับกลีบเลี้ยง ยอดเกสรตัวเมีย 3 แฉก มีหมอนรองดอกล้อมรอบ ผลกลมมีขนบาง สีส้มหรือสี
แดงเมื่อสุก เมล็ดรูปรีข้างคล้ายเลนส์

นิเวศวิทยา พบบริเวณชายป่า ตามทุ่งนา

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และผลสุก มีรสเปรี้ยวอมหวาน รับประทานสดแก้ลมกับขม-
จืด และแกงเผ็ดต่างๆ ไม่มีการนำมาจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.19, ภาพที่ 12.

ก

ข

ค

ภาพที่ 12 *Antidesma ghaesembillia* Gaertn. เม่าไข่ปลา หรือ เม่า
 ก. กิ่ง ข. ช่อดอก
 ค. ผล

Arachis hypogaea Linn.

วงศ์ Fabaceae (Leguminosae)

ชื่อสามัญ Groundnut, Peanut, Monkeynut.

ชื่อพื้นเมือง ถั่วคุด (ประจวบคีรีขันธ์) ถั่วดิน (ภาคกลาง ภาคเหนือ) ถั่วใต้ดิน (ภาคใต้) ถั่ว
ขี้สง ถั่วลิสง (ภาคกลาง) เหลาะฮวยแซ (จีน แต่จิ๋ว) ถั่วใต้ดิน (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกฤดูเดียว สูง 25-50 เซนติเมตร ทอดนอนหรือตั้งตรง ลำต้นรูปเหลี่ยม มีขน
ปกคลุม ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 2 คู่ เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปกลมหรือรูปรี ฐานใบแคบ
ปลายใบมน ขอบใบเรียบ ก้านใบย่อยสั้นมาก ผิวใบมีขนสีน้ำตาล ดอกเดี่ยวหรือเป็นกลุ่มออกตาม
ซอกใบ ขนาดเล็ก สีเหลือง กลีบเลี้ยงขนาดเล็กและยาวเชื่อมติดกัน กลีบดอก 5 กลีบ ลักษณะ
แบบดอกถั่วทั่วไป ภายในรังไข่มี 2-4 โยวูล เจริณูเป็นผลอยู่ใต้ผิวดิน ผลเป็นฝักยาวข้างสั้นข้าง
เปลือกหนา ผิวขุ่นเป็นเส้นขน สีน้ำตาล มีเมล็ด 1-4 เมล็ด

นิเวศวิทยา ปลูกเป็นพืชไร่ พืชแซม หรือปลูกสลับกับพืชชนิดอื่น เป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง อำเภอลีซล อำเภอยพรหมคีรี อำเภอย่งใหญ่ และอำเภอย่งสง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร เมล็ด ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ต้มกับเนื้อหม ใส่น้ำมัน
ลาบ ส้มตำ มีสมัน เมียง ฯลฯ ต้มหรือคั่วเกลือ ฉาบน้ำตาลรับประทานเป็นอาหารว่าง มีจำหน่าย
ในตลาดทั้งในรูปแบบเมล็ดแห้งและผลสด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.70, U. Damsri No.70 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 13.

ก

ข

ภาพที่ 13 *Arachis hypogaea* Linn. ถั่วลิสง หรือ ถั่วใต้ดิน
ก. ลำต้น และ ช่อดอก
ข. ผล และ เมล็ด

Archidendron jiringa Nielsen

วงศ์ Mimosaceae (Leguminosae)

ชื่อพ้อง *Abarema jiringa* Kosterm.
Pithecellobium jiringa Prainชื่อพื้นเมือง ขางแดง (ลพบุรี) ชะเนียง (จันทบุรี) เนียง (ตรัง) เนียงนก (นราธิวาส)
พะเนียง (ปัตตานี) เนียง (นครศรีธรรมราช)

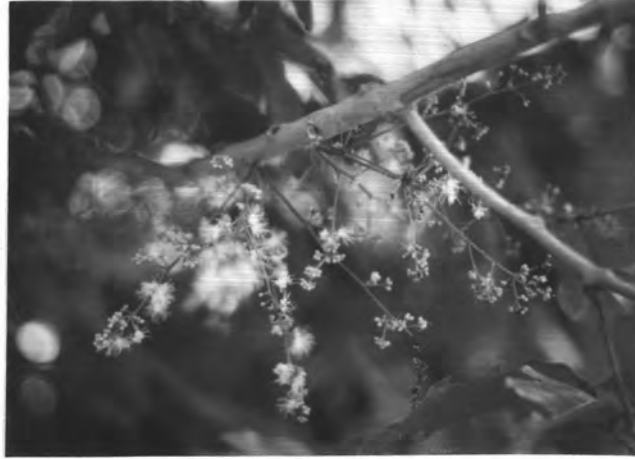
ไม้ต้น สูงเต็มที่ได้ถึง 15 เมตร ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น มีใบย่อย 2-3 คู่ เรียงสลับกัน ใบย่อยรูปไข่แกมรูปรี (ovate-elliptic) ปลายใบแหลม ฐานใบมนและเบี้ยว (oblique) ผิวใบเกลี้ยง ดอกเป็นช่อรวมขนาดใหญ่ออกตามซอกใบ ขนาดเล็ก สีขาว กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอกส่วนล่างเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 กลีบขนาดเล็ก เกสรตัวผู้จำนวนมาก ผลเป็นฝักแบนมีส่วนคอดเว้าระหว่างเมล็ด สีน้ำตาลปนดำ เมล็ดกลมใหญ่ สีเหลืองนวล มีเยื่อหุ้ม และมีกลิ่นเฉพาะตัว

นิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น ปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง อำเภอสหัส อำเภอยะรัง อำเภอทุ่งใหญ่ และ อำเภอทุ่งสง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร เมล็ด และเมล็ดที่เพาะจนงอกและมีราก รับประทานสดจิ้มน้ำพริกและแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขมจืด ฯลฯ นอกจากนี้ยังรับประทานเป็นขนมโดยต้มคลุกกับมะพร้าวใส่น้ำตาล มีจำหน่ายในตลาดสด ราคาค่อนข้างแพงเป็นที่นิยม

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.66, ภาพที่ 14., รูปที่ 2.

ก

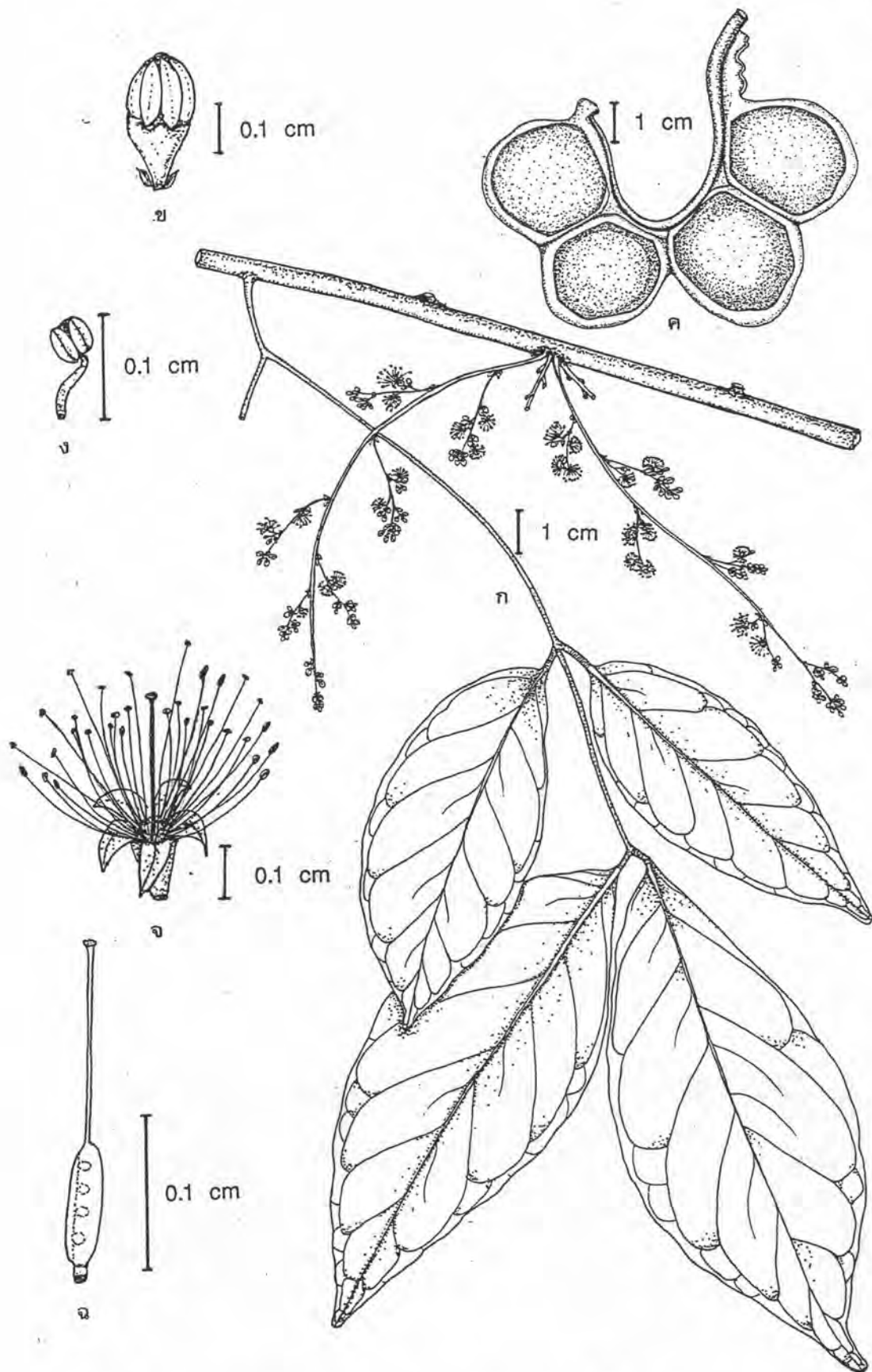

ข

ค

ภาพที่ 14 *Archidendron jiringa* Nielsen ชะเนียง หรือ เนียง
 ก. ช่อดอก ข. กิ่ง
 ค. ผล และ เมล็ด

รูปที่ 2 *Archidendron jiringa* Nielsen ก. กิ่งและช่อดอก ข. ดอกตูม
 ค. ผล ง. เกสรตัวผู้ จ. ดอกบาน ฉ. เกสรตัวเมีย

Artemisia pallens Wall. ex Bess.

วงศ์ Asteraceae (Compositae)

ชื่อสามัญ Mugwort

ชื่อพ้อง *Artemisia vulgaris* Linn.
A. paniculata Roxb.

ชื่อพื้นเมือง โกรฐจุฬาลัมพา (ภาคกลาง) โกรฐ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก สูง 0.3-2 เมตร กลิ่นหอมมาก บริเวณโคนต้นใกล้ผิวดินมีรากจำนวนมาก และมีเหง้าใต้ดิน ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบหยักเว้าลึกเล็กละเอียดแบบขนนกเป็นรูปเส้นหรือรูปใบหอก ดอกเป็นช่อรวมขนาดใหญ่ออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบ ดอกขนาดเล็กสีขาว และมีใบประดับ มีเฉพาะ disc flower กลีบดอกค้ำนอก (ray flower) ลดรูปเป็นเส้นเล็กๆ (pappus) กลีบดอกของ disc flower โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดยาว ปลายแยกเป็น 5 แฉก เกสรตัวผู้ 5 อัน อับเรณูเชื่อมติดกัน ก้านชูอับเรณูแยกกัน รังไข่รูปขอบขนาน ยอดเกสรตัวเมียมี 2 แฉก โพล์พื้นกลีบดอก ผลรูปขอบขนาน ขนาดเล็กมากแบบ achene มีขนสีขาวติดอยู่

นิเวศวิทยา พบตามที่โล่งแจ้ง ไร่ ไไร่ สองข้างทาง ไร่ นาข้าว ปลูกเป็นอาหาร และสมุนไพร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ และ ยอดอ่อน มีกลิ่นหอมและรสเผ็ดร้อน รับประทานสดจิ้มน้ำพริก และรับประทานแก้มกับขนมจีน แกงเผ็ดต่างๆ ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดสด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.48, U. Damsri No.48 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 15.

ก

ข

ภาพที่ 15 *Artemisia pallens* Wall. ex Bess. โกรฐจุฬาลัมพา หรือ โภจ
 ก. ลักษณะนิสัย
 ข. ใบ และ ช่อดอก

Artocarpus altilis Fosberg

วงศ์ Moraceae

ชื่อพ้อง *Artocarpus munis* G.Forst.
A. incisa Linn.f.

ชื่อพื้นเมือง ขนนลำปะลอส ลำเก (ภาคกลาง) ลำเก (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 10-30 เมตร เรือนยอดแน่นทึบ ใบเดี่ยว เรียงสลับกันแน่นที่บริเวณปลายกิ่ง แผ่นใบรูปรี แยกเป็นหลายๆแฉก ปลายใบแหลมฐานใบมนหรือรูปสามเหลี่ยม ก้านใบสั้น ใบขนาดใหญ่มาก หูใบรูปใบหอก ดอกเป็นช่อออกตามซอกใบ ดอกตัวผู้เป็นแท่งกลมหนาคล้ายกระบอง ก้านดอกยาว ดอกตัวเมียรูปกลมแกมรูปไข่ (globose ovoid) กลีบเลี้ยงและกลีบดอกรวมกัน ผลกลม ผิวมีหนามแหลมแคบรูปกรวยหนาแน่น

นิเวศวิทยา พบในป่า และปลูกเป็นไม้ผล

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลอ่อน ต้มหรือลวกจิ้มน้ำพริก ใส่ในแกงเผ็ดกับเนื้อหมู กุ้งหรือเนื้อวัว และใส่แกงไตปลา มีจำหน่ายในตลาดสด แต่ปริมาณน้อยกว่าขนุนอ่อน

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.105 (ตัวอย่างคง), ภาพที่ 16.

ก

ข

ภาพที่ 16 *Artocarpus altilis* Fosberg สาเก หรือ ขนุนสำปะลอ
 ก. ลักษณะนิสัย
 ข. ใบ ช่อดอก และ ผล

Artocarpus heterophyllus Lamk.

วงศ์ Moraceae

ชื่อสามัญ Jack Fruit Tree.

ชื่อพ้อง *Artocarpus integrifolius* Linn.f.

ชื่อพื้นเมือง ขะน (ชอง จันทบุรี) ขะเนอ (เขมร) ซี้คัย ปะหน้อย (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) นะ
ยวชะ (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี) นากอ (มลายู ปัตตานี) เนน (ชาวบน นครราชสีมา) มะหนุ
(ภาคเหนือ ภาคใต้) ล้าง (เงี้ยว ภาคเหนือ) หมักหมี่ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) หมากกลาง
(เงี้ยว แม่ฮ่องสอน) ปอหล่อปิค (จีน) ขนุ (ทั่วไป) หนุ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 8-15 เมตร มียางขาวทุกส่วน ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปกลมแกม
รูปรี ฐานใบสอบ ปลายใบแหลม ผิวใบเรียบเป็นมัน ดอกเป็นช่อ แยกเพศแต่อยู่บนต้นเดียวกัน
ช่อดอกตัวผู้ออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบ เป็นแท่งยาว มีกาบหุ้มช่อดอก ดอกย่อยมีเกสรตัวผู้ 1
อัน ช่อดอกตัวเมียเป็นแท่งกลมยาวขนาดโตกว่าช่อดอกตัวผู้ ออกตามลำต้นหรือกิ่ง ผลรวมรูปราง
กลมยาว ผิวเป็นตุ่มหนามเล็กๆ เนื้อสีเหลือง เมื่อสุกมีกลิ่นหอม

นิเวศวิทยา พบในป่า ชอบอากาศชื้น นิยมปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลอ่อน และเมล็ด ต้ม หรือ ลวกราดกะทิจมน้ำพริก หรือรับประทาน
แกล้มกับแกงเผ็ดต่างๆ และประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ใส่ในแกงไตปลา แกงเผ็ดกับเนื้อ
สัตว์ต่างๆ ฯลฯ ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้ รสหวานและกลิ่นหอม มีจำหน่ายในตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.26, U. Damsri No.26 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 17.

ก

ข

ภาพที่ 17 *Artocarpus heterophyllus* Lamk. ขนุน หรือ ทนุน
 ก. ลำต้น และ ผล
 ข. ช่อดอก

Artocarpus integer Merr.

วงศ์ Moraceae

ชื่อพื้นเมือง จำปาตะ (ทั่วไป) จำปาเตาะ (ภาคใต้) จำปา จำคะ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 10-25 เมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปขอบขนานหรือรูปไข่กลับ ปลายใบมนหรือแหลม ฐานใบรูปสามเหลี่ยม หูใบรูปไข่แกมรูปสามเหลี่ยม (ovate triangular) ดอกเป็นช่อมีกอกตามต้นและกิ่งใหญ่ๆ ช่อดอกสั้นหนา ดอกแยกเพศ ดอกตัวผู้รูปขอบขนานแกมรูปกระบอง (oblong cleavate) ส่วนปลายกลม ดอกตัวเมียออกเดี่ยวๆหรือออกเป็นคู่ ผลรูปขอบขนาน มีหนามแหลมสั้น 3-6 เหลี่ยมคล้ายรูปกรวย

นิเวศวิทยา พบในป่าดิบ และปลูกเพื่อใช้เป็นอาหาร

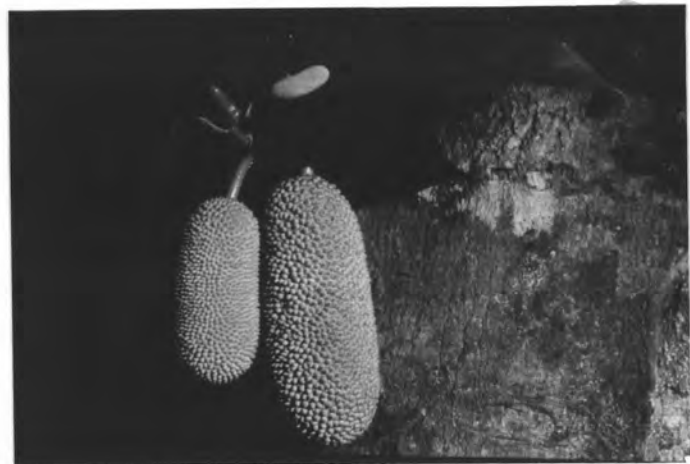
แหล่งที่พบ อำเภอมือง อำเภอลือชัย อำเภอยะนิง และ อำเภอยะนิงใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลอ่อน และ เมล็ด ต้ม หรือลวกจิ้ม น้ำพริก และประกอบอาหารหลายอย่าง เช่น แกงเผ็ด แกงไตปลา ต้มกับกระดูกหมู มีจำหน่ายในตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.100, U. Damsri No.102 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 18, รูปที่ 3.

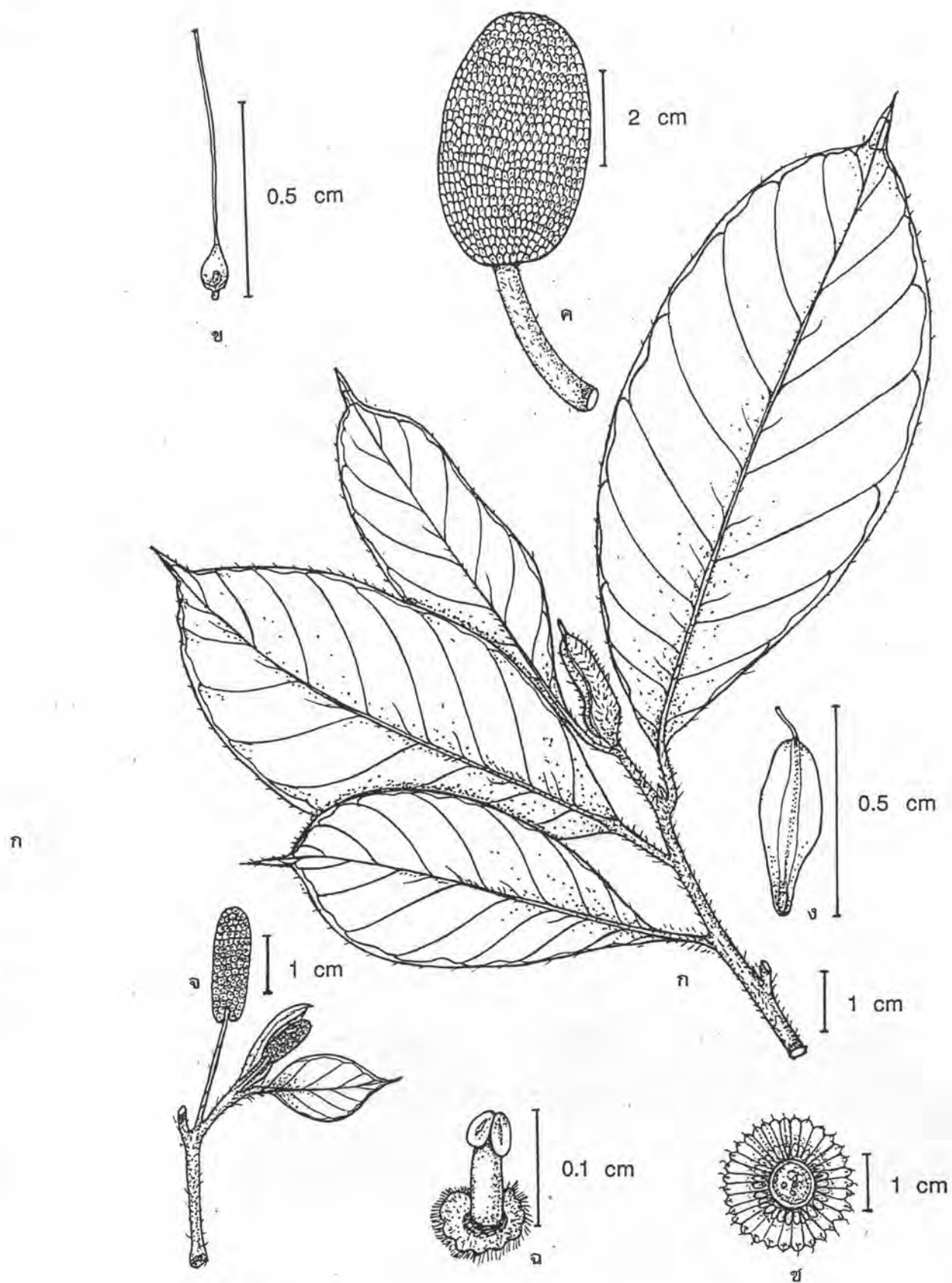

ก

ข

ภาพที่ 18 *Artocarpus integer* Merr. จำปาตะ จำตะ หรือ จำปา
 ก. ลำต้น และ ช่อดอก
 ข. ผล

รูปที่ 3 *Artocarpus integer* Merr. ก. กิ่ง ข. เกสรตัวเมีย ค. ช่อดอกตัวเมีย
 ง. ดอกตัวเมีย จ. ช่อดอกตัวผู้ ฉ. เกสรตัวผู้ ช. ช่อดอกตัวเมียผ่าตามขวาง

Averrhoa bilimbi Linn.

วงศ์ Averrhoaceae (Oxalidaceae)

ชื่อสามัญ Bilimbi, Cucumber tree.
Blimbing bula Rumph.

ชื่อพ้อง *Averrhoa obtusangula* Stokes

ชื่อพื้นเมือง ตะลิงปลิง (ทั่วไป) บลิมบิง (มลายู-นราธิวาส) หลิงปลิง (ภาคใต้) หลิงปลิง
ลิงปลิง ส้มหลิงปลิง (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูงเต็มที่ได้ถึง 15 เมตร ใบประกอบแบบขนนกมีใบที่ยอดเพียงใบเดียว (odd-pinnate) ใบย่อย 7-19 คู่ เรียงเป็นเกลียว (spiral) หนาแน่นบริเวณปลายกิ่ง รูปร่างและขนาดของใบย่อยต่างกันมาก ผิวใบด้านล่างมีขน ดอกเป็นช่อรวมออกที่กิ่ง และตามลำต้นใกล้พื้นดิน กลีบเลี้ยง 5 กลีบ สีแดงแกมสีเหลืองอ่อน กลีบดอกบางสีม่วงเข้ม 5 กลีบ รูปใบหอกแกมรูปช้อน เกสรตัวผู้ 10 อัน ยาว 5 อัน และสั้น 5 อันเป็นหมัน รังไข่รูปรี มี 5 ช่อง ช่องละ 4-7 โยวูล ผลสดมีเนื้อนุ่ม แบบ berry รูปร่างคล้ายทรงกระบอกผนังตัดเป็นเหลี่ยมบ้าน สีเหลืองอมเขียว เมื่อสุก รสเปรี้ยวจัด เมล็ดไม่มีเยื่อหุ้ม

นิเวศวิทยา พบบริเวณริมน้ำ ในป่าที่เกิิดใหม่ๆ ปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผล มีน้ำมาก และรสเปรี้ยวจัด รับประทานสดแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมะจีน ก้วยเตี่ยวผัดไทย ทำน้ำพริก ใส่ข้าวยา ยา ต้มหรือแกงกับปลาสด มีจำหน่ายในตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.42, U. Damsri No.42 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 19, รูปที่ 4.

ก

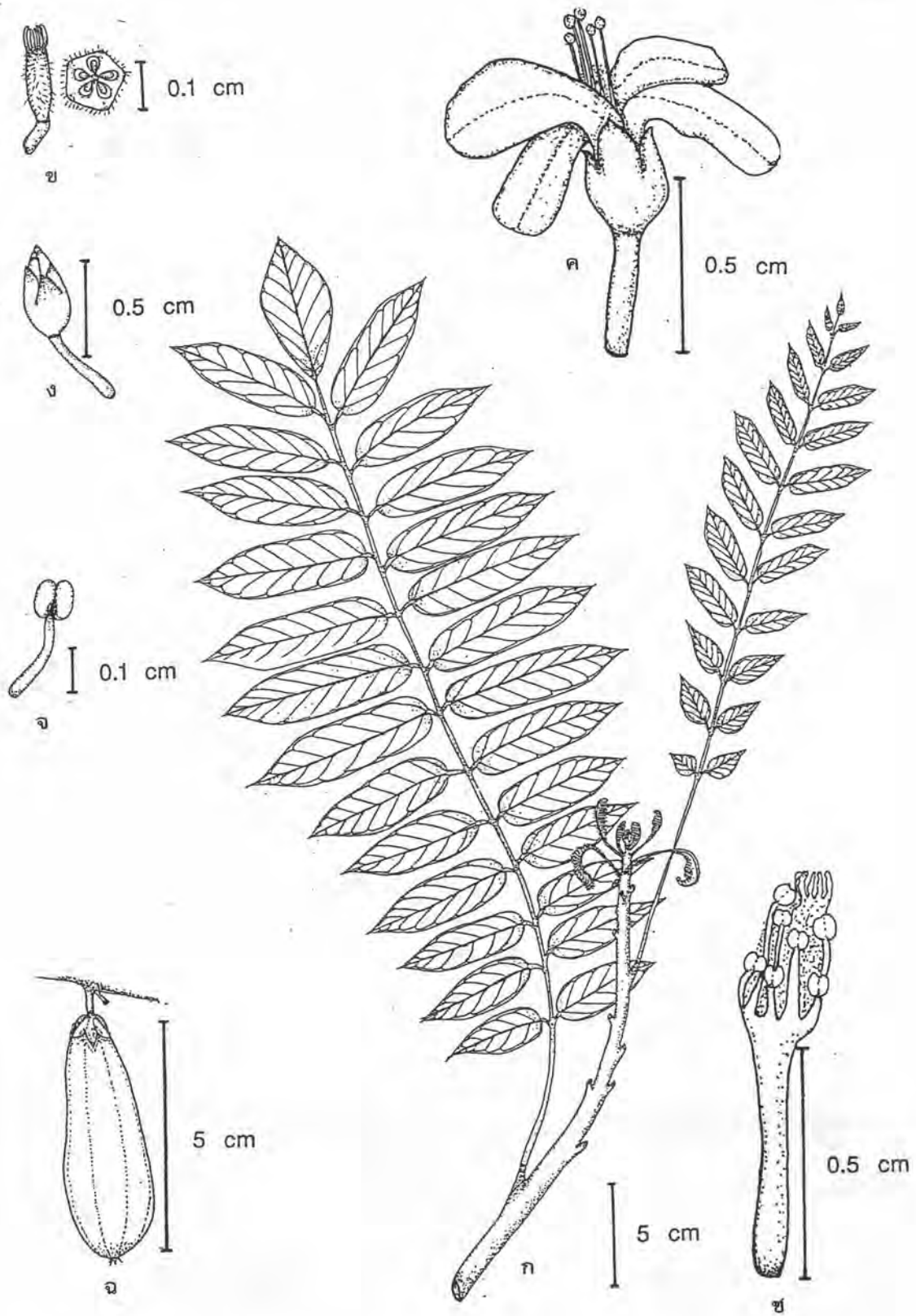

ข

ค

ภาพที่ 19 *Averrhoa bilimbi* Linn. ตะลิงปลิง หลิงปลิง หรือ ส้มหลิงปลิง
 ก. ลำต้น ข. ช่อดอก
 ค. ผล

รูปที่ 4 *Averrhoa bilimbi* Linn. ก. กิ่ง ข. เกสรตัวเมีย และรังไข่ผ่าตามขวาง
 ค. ดอกบาน ง. ดอกตูม จ. เกสรตัวผู้ ฉ. ผล ช. เกสรตัวผู้ และเกสร
 ตัวเมีย

Averrhoa carambola Linn.

วงศ์ Averrhoaceae (Oxalidaceae)

ชื่อสามัญ Carambola

ชื่อพ้อง *Averrhoa acutangula* Stokes
A. pentandra Blanco

ชื่อพื้นเมือง มะเฟือง (ทั่วไป) สะบือ (เขมร) เฟือง ส้มเฟือง (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูงเต็มที่ได้ถึง 14 เมตร ใบประกอบแบบขนนกมีใบที่ยอดเพียงใบเดียว ใบย่อย 3-6 คู่ เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปไข่ (ovate-oblong) ฐานใบเบี้ยวเล็กน้อย ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ (entire) ผิวใบด้านล่างมีขน ดอกเป็นช่อรวมออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยงสีแดงสด 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ รูปไข่กลับหรือรูปใบหอกสีแดงม่วงขอบกลีบสีขาว เกสรตัวผู้ 10 อัน เกสรตัวผู้ที่มีก้านชูอับเกสรตัวผู้สั้น 5 อันเป็นหมัน รังไข่รูปรี ภายในมี 5 ช่อง ช่องละ 3-5 โยวูล ผลสดเนื้อนุ่มแบบ berry รูปไข่หรือรูปกระสวย (ellipsoid) 5 พู เป็นสันนูนสี่เหลี่ยมเมื่อสุก รสเปรี้ยวอมหวาน เมล็ดรูปรี มีเยื่อหุ้มสีเหลือง

นิเวศวิทยา พบที่ระดับต่ำจนถึงระดับความสูง 1,000 เมตร ปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลแก่ และ ผลสุก รับประทานสดแก้มกับขนมจีน หรือแกงเผ็ดต่างๆ หน่ไต้ข้าวยา ยำกับกุ้งแห้ง ปลาแห้งหรือปลาแห้ง ต้มหรือแกงส้มกับปลาสด นอกจากนี้ผลสุกที่มีรสหวานรับประทานเป็นผลไม้ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.75, U. Damsri No.75 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 20.

ก

ข

ภาพที่ 20 *Averrhoa carambola* Linn. มะเฟือง หรือ ส้มเฟือง
ก. ช่อดอก
ข. ผล

Azadirachta indica A.Juss. var. *siamensis* Valetton

วงศ์ Meliaceae

ชื่อสามัญ Neem Tree.

ชื่อพื้นเมือง กะเดา (ภาคใต้) จะตัง (ส่วย) สะเดา (ภาคกลาง) สะเลียบ (ภาคเหนือ)
เดา (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง 10-15 เมตร เรือนยอดกลมทึบ เปลือกต้นแตกเป็นร่องเล็กๆ ใบประกอบแบบขนนก เรียงเป็นเกลียวหนาแน่นใกล้ปลายกิ่ง ใบอ่อนสีเขียวอมแดงอ่อนหรือสีเขียวอ่อน ดอกเป็นช่อรวมออกที่ปลายยอดหรือตามซอกใบ จำนวนดอกมาก ขนาดเล็ก สีขาวนวล กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ ก้านเกสรตัวผู้เชื่อมติดกันและล้อมรอบเกสรตัวเมีย รังไข่อยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอก ภายในมี 1 ช่อง 1 โยวูล ผลกลมแกมรี หรือกลมยาว เมื่อสุกสีเหลือง

นิเวศวิทยา พบในป่า นิยมปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบอ่อน ยอดอ่อน และดอก ทำให้สุกเสียก่อน ต้ม หรือลวก จิ้มน้ำพริก หรือน้ำปลาหวาน มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

หมายเหตุ ผล ราก มีสาร azaridine เปลือกต้น มีสาร margosine และ ดอก มีสารพวก alkaloids ซึ่งเป็นสารมีพิษ (ถนอมศรี วงศ์รัตนสถิตย์ และ คณะ, 2534.)

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.3, U. Damsri No.3 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 21.

ก

ข

ค

ภาพที่ 21 *Azadirachta indica* A.Juss. var. *siamensis* Valetton สะเดา หรือ
 เคา
 ก. ใบ และ ยอดอ่อน
 ข. ช่อดอก
 ค. ผล

Baccaurea lanceolata Muell. Arg.

วงศ์ Euphorbiaceae

ชื่อพ้อง *Baccaurea glabriflora* Pax & Hoffm.
Hedycarpus lanceolatus Miq.
H. cauliflora Hassk. ex Miq.

ชื่อพื้นเมือง ส้มหูก ส้มโหลก (นครศรีธรรมราช)

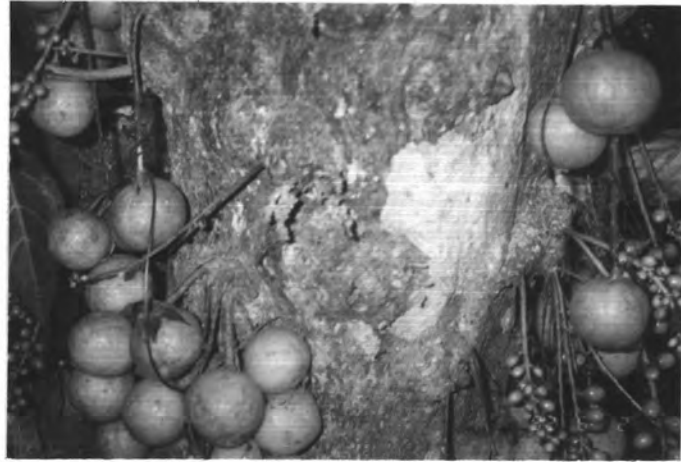
ไม้ต้น สูง 6-10 เมตร ใบเดี่ยว เรียงเป็นเกลียวหนาแน่นตามปลายกิ่ง แผ่นใบรูปหอกแกมรูปไข่ ปลายใบและฐานใบแหลม เส้นกลางใบขนานเด่น ขั้วต่อระหว่างโคนกับก้านใบพอง ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกตามลำต้นและกิ่งใหญ่ๆ ช่อดอกยาว 15-20 เซนติเมตร สีขาวอมเหลือง ดอกตัวผู้และดอกตัวเมียอยู่บนต้นเดียวกัน ดอกตัวผู้ขนาดเล็กกว่าดอกตัวเมีย กลีบเลี้ยง 4 กลีบ เกสรตัวผู้ 4 อัน ดอกตัวเมียกลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ รังไข่รูปไข่ ภายในมี 3-4 ช่อง ช่องละ 2 โยวูล ยอดเกสรตัวเมียปลายแยกเป็น 3-4 แฉก ผลแบบ berry รูปไข่ ผิวเกลี้ยง สีน้ำตาลเมื่อสุก เมล็ดโปร่งแสง รสเปรี้ยว

นิเวศวิทยา พบในป่าดิบชื้น และบริเวณชายเขาใกล้หินปูน ออกดอกออกผลในช่วงเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนมิถุนายน

แหล่งที่พบ อำเภอรพรมคีรี

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และผลสุก รับประทานสดแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆหรือ ขนมะจัน เนื้อผลแกงส้มกับปลาหรือกุ้งสด เมล็ดรับประทานเป็นผลไม้เหมือนกับมะไฟ เป็นพืชที่หายาก ไม่มีจำหน่ายในตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.96, U. Damsri No.96 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 22, รูปที่ 5.

ก

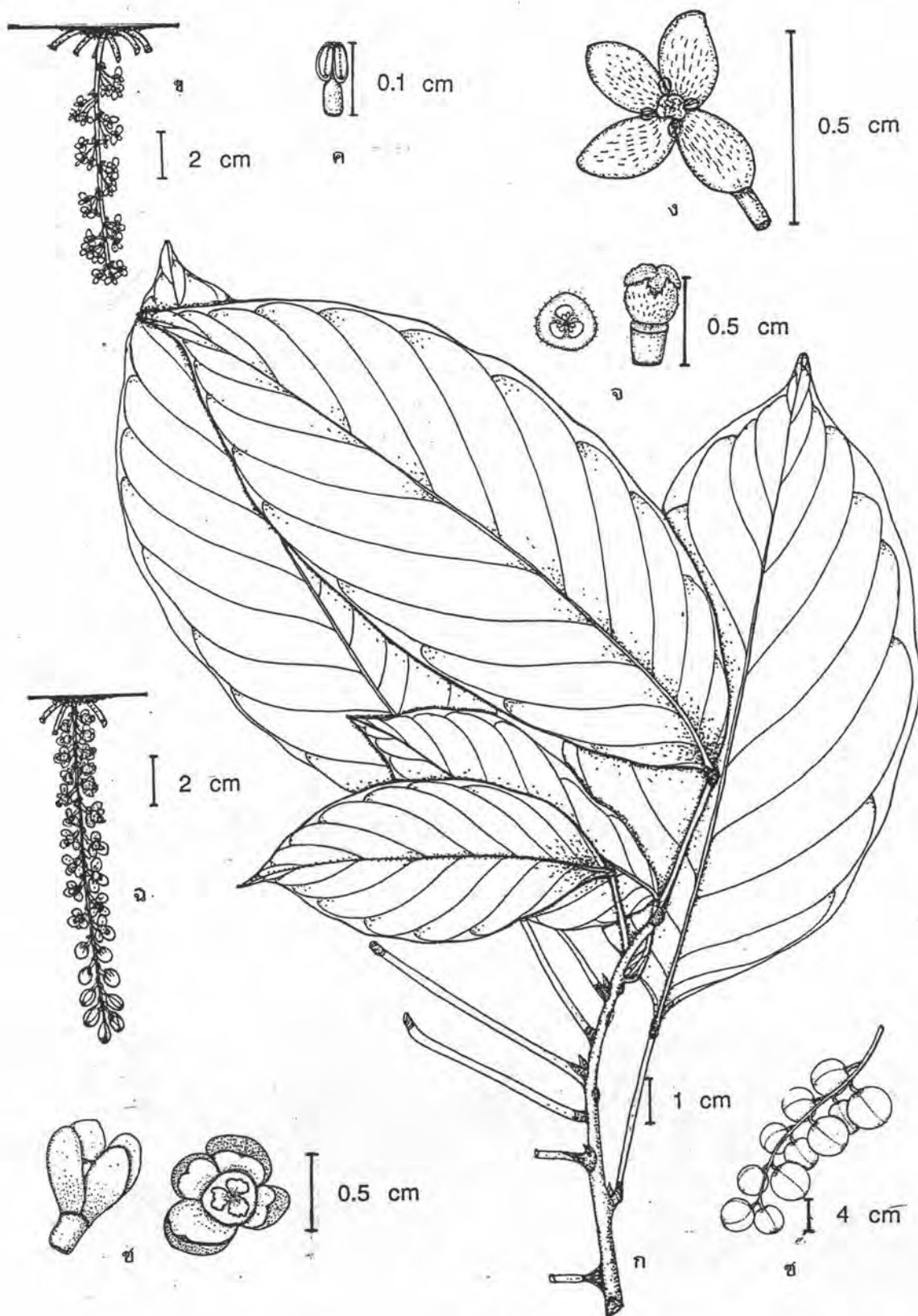

ข

ค

ภาพที่ 22 *Baccaurea lanceolata* Muell. Arg. ส้มหก หรือ ส้มโหลก
 ก. ลำต้น ข. ช่อดอกตัวผู้ และ ช่อดอกตัวเมีย
 ค. ผล

รูปที่ 5 *Baccaurea lanceolata* Muell. Arg. ก. กิ่ง ข. ช่อดอกตัวผู้ ค. เกสรตัวผู้ ง. ดอกตัวผู้ จ. เกสรตัวเมีย และรังไข่ผ่าตามขวาง ฉ. ช่อดอกตัวเมีย ช. ดอกตัวเมีย ซ. ผล

Barringtonia acutangula Gaertn.

วงศ์ Barringtoniaceae

ชื่อพ้อง *Barringtonia pedicellata* Ridl.

ชื่อพื้นเมือง กระโดนทุ่ง กระโดนน้ำ (หนองคาย) จิกนา (ภาคใต้) ทอง (ภาคเหนือ) จิก
(นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 3-7 เมตร แตกกิ่งก้านสาขาในระดับค่อนข้างต่ำ ใบเดี่ยวเรียงสลับกันหนาแน่นบริเวณปลายกิ่ง ก้านใบหนาและสั้นมาก แผ่นใบขนาดใหญ่รูปใบหอกหรือรูปใบหอกแกมรูปไข่กลับ ฐานใบแคบและมีลักษณะคล้ายปีก ปลายใบแหลม ขอบใบหยัก แผ่นใบหนาคล้ายหนัง ผิวทั้งสองด้านเกลี้ยงและเป็นคลื่นเล็กน้อย ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกที่ปลายกิ่งและข้างกิ่ง แต่ละช่อยาว 50-100 เซนติเมตร จำนวนดอกมาก สีแดงแกมเหลืองอ่อน กลีบเลี้ยง และกลีบดอกอย่างละ 4 กลีบ เกสรตัวผู้จำนวนมาก ผลรูปไข่กึ่งรูปกระสวยหรือรูปไข่กึ่งรูปขอบขนาน มีสันทำให้ออกคล้ายรูปสี่เหลี่ยม สีเขียวแกมแดง

นิเวศวิทยา พบได้ทั่วไปในบริเวณใกล้แหล่งน้ำ

แหล่งที่พบ ทกท้องที่ที่ทำการศึกษา

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน เกสรตัวผู้ และผลอ่อน รับประทานสด หรือ ลวก จิ้มน้ำพริก เกสรตัวผู้ใส่ผสมในข้าวต้มหรือรับประทานแกมกับแกงเผ็ดต่างๆ และ ขนมจีน ผลอ่อนกินเป็นชิ้น บางๆใส่แกงเผ็ดกับหมูหรือกุ้ง ปกติไม่มีการนำมาจำหน่ายในตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.89, U. Damsri No.89 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 23.

Barringtonia racemosa Roxb.

วงศ์ Barringtoniaceae

ชื่อพ้อง *Barringtonia spicata* Bl.

ชื่อพื้นเมือง จิกบ้าน จิกสวน (กรุงเทพฯ) จิก (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 3-10 เมตร แตกสาขาใกล้โคนต้น ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน ก้านใบสั้น แผ่นใบรูปขอบขนานหรือรูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ ฐานใบเรียวแคบ ปลายใบแหลม ขอบใบหยัก ดอกเป็นช่อออกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 20-50 เซนติเมตร จำนวนดอกมาก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอก 4-5 กลีบ เกสรตัวผู้จำนวนมาก ก้านชูอับเรณูสีแดงสดเชื่อมติดกัน รังไข่ภายในมี 2 ช่อง ช่องละ 2 โยวูล ผลรูปขอบขนานแกมรูปกลม ผิวเป็นคลื่นหรือเป็นร่องสีเขียว ขนาด 1.5 x 2.5 เซนติเมตร

นิเวศวิทยา พบในที่ชื้นใกล้ๆแม่น้ำเป็นที่ที่แสงส่องถึง

แหล่งพบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ผลอ่อน และเกสรตัวผู้ รับประทานสด หรือ ลวก จมน้ำพริก และรับประทานแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมีจืด ผลอ่อนหั่นเป็นชิ้นเล็กๆบางๆใส่ในแกงเผ็ดกับหมูหรือกุ้ง มีจำหน่ายในตลาดทั่วไปในราคาถูก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.90, U. Damsri No.90 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 24, รูปที่ 6.

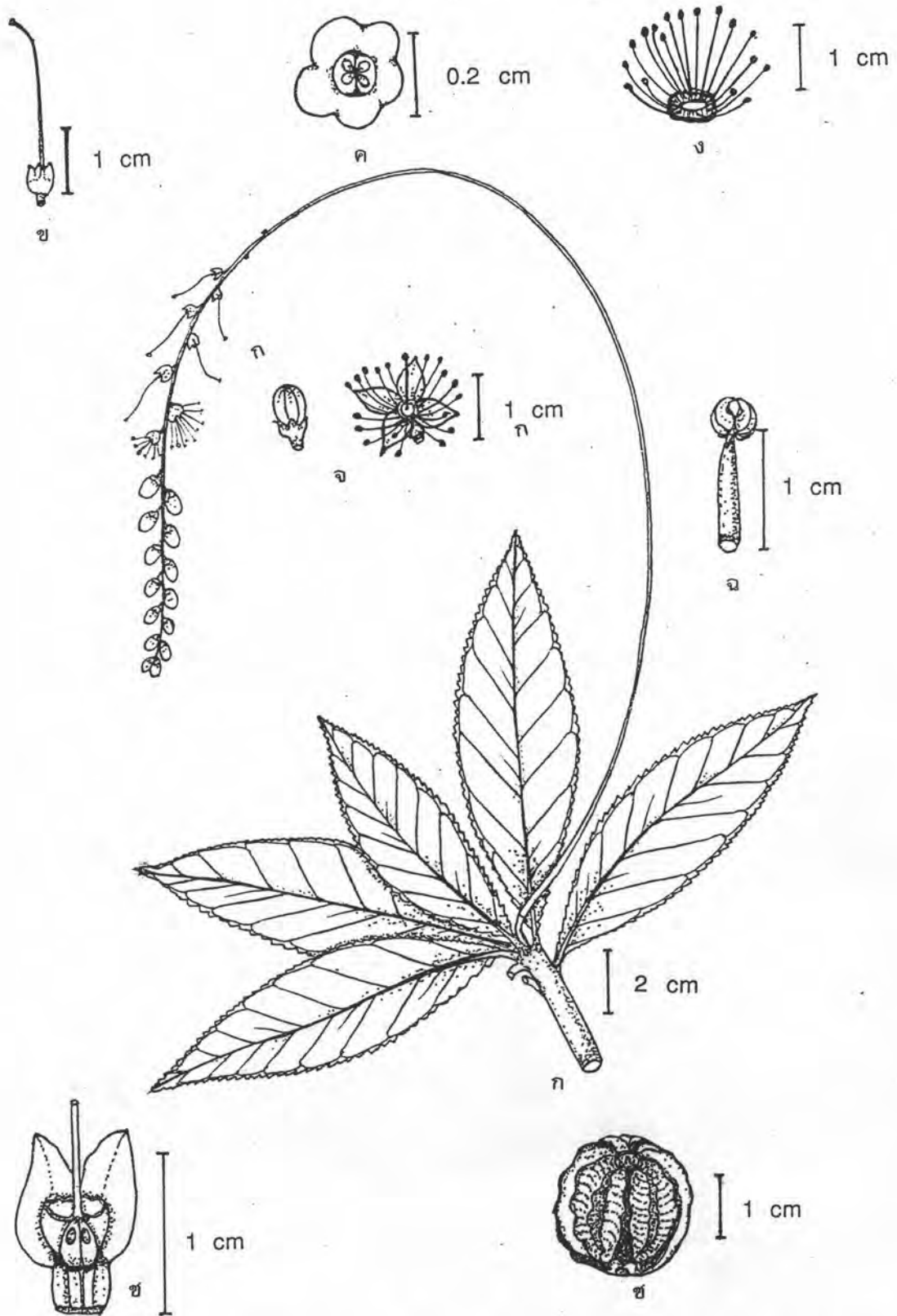

ก

ข

ภาพที่ 24 *Barringtonia racemosa* Roxb. จิกสวน หรือ จิก
 ก. ช่อดอก และ ใบ
 ข. ผล

รูปที่ 6 *Barringtonia racemosa* Roxb. ก. กิ่งและช่อดอก ข. เกสรตัวเมียและกลีบเลี้ยง ค. รังไข่ผ่าตามขวาง ง. กลุ่มเกสรตัวผู้ จ. ดอกตูมและดอกบาน ฉ. เกสรตัวผู้ ช. เกสรตัวเมียผ่าตามยาว ซ. ผล

Basella alba Linn.

วงศ์ Basellaceae

ชื่อสามัญ East Indian Spinach, Malabar Nightshade, Indian Spinach, Ceylon Spinach.

ชื่อพ้อง *Basella rubra* Linn.

ชื่อพื้นเมือง ผักปลั่งใหญ่ (ภาคกลาง) ผักบั้ง (ภาคเหนือ) เหลาะคู้ย (จีน แต่จิ๋ว) ผักปลั่ง (นครศรีธรรมราช)

ไม้เลื้อย ใบและลำต้นอวบน้ำ สีเขียวหรือสีม่วงแดง ผิวเกลี้ยง ใบเดี่ยวเรียงสลับกัน แผ่นใบรูปรีหรือรูปหัวใจ (cordate) ฐานใบเว้าคล้ายรูปหัวใจ ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ดอกเป็นช่อแบบ spike ออกตามซอกใบหรือที่ปลายกิ่ง ดอกขนาดเล็ก สีขาวหรือสีแดงอ่อน ไม่มีก้านดอก กลีบเลี้ยง 2 กลีบ กลีบดอกโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก เกสรตัวผู้ 5 อัน ติดที่หลอดของกลีบดอก รังไข่ภายในมี 1 ช่อง ยอดเกสรตัวเมีย 3 แฉก ผลรูปรี สีม่วงเข้ม เนื้อนุ่ม มีน้ำมาก เส้นผ่านศูนย์กลาง 5-6 มิลลิเมตร

นิเวศวิทยา พบในที่ชื้นทั่วไป ปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ทั้งต้น ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น แกงจืด แกงเลียง ผัดกับหมูหรือกุ้ง ผัดน้ำมันหอย และแกงส้ม มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.40, U. Damsri No.40 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 25, รูปที่ 7.

ก

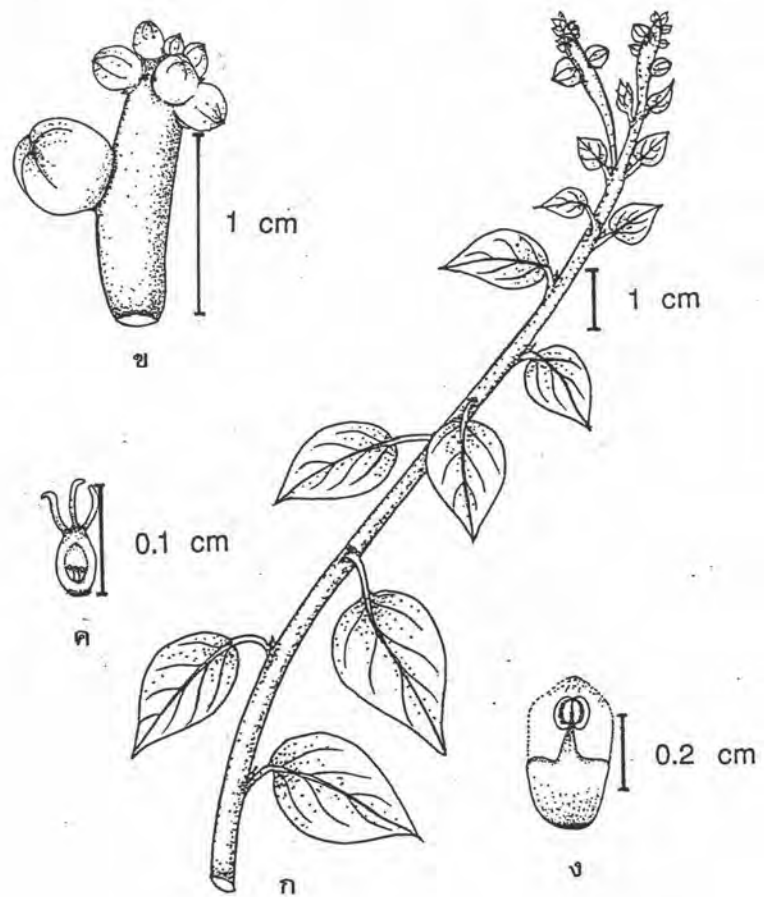

ข

ภาพที่ 25 *Basella alba* Linn. ผักปลัง

ก. ลักษณะนิสัย

ข. ลำต้น ใบ ดอก และ ผล

รูปที่ 7 *Basella alba* Linn. ก. กิ่ง ช่อดอก และผล ข. ผลและช่อดอก
ค. เกสรตัวเมีย ง. เกสรตัวผู้

Benincasa hispida Cogn.

วงศ์ Cucurbitaceae

ชื่อพ้อง *Benincasa cerifera* Savi

ชื่อพื้นเมือง ฟัก (ทั่วไป) ขี้พริ้ว (ภาคใต้) ดีหม้อ ลู่เค้ซ่า (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ฟักขาว ฟักเขียว ฟักจีน แพง (ภาคกลาง) ฟักขี้หมี่ ฟักลิง มะฟักขม มะฟักหม่น มะฟักหม่นขม (ภาคเหนือ) มะฟักหอม (แม่ฮ่องสอน) ขี้พริ้ว (นครศรีธรรมราช)

ไม้เถา ลำต้นยาวได้หลายเมตร ทุกส่วนมีขน มือเกาะแตกแขนง 2-3 แขนง ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบกว้างหยักเว้าหลายๆแฉก รูปร่างใบเป็นรูปหัวใจ ปลายใบแหลม ขอบใบหยัก ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ แยกเพศแต่อยู่บนต้นเดียวกัน ดอกตัวผู้ก้านดอกยาว กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอกสีเหลืองโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก เกสรตัวผู้ 3 อัน เชื่อมติดกันเป็น 1 กลุ่ม ติดอยู่ตรงใจกลางดอก ดอกตัวเมียก้านดอกสั้น กลีบเลี้ยงและกลีบดอกเหมือนดอกตัวผู้ รังไข่รูปไข่หรือรูปทรงกระบอก มีขน ผลรูปไข่แกมรูปขอบขนาน หรือรูปขอบขนาน ผลอ่อนปกคลุมด้วยขน ผลแก่ผิวเคลือบด้วยนวลสีขาว เปลือกหุ้มผลแข็ง เมล็ดจำนวนมาก สีขาวหรือสีน้ำตาลอ่อน

นิเวศวิทยา ปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผล และยอดอ่อน ปรุงอาหารได้หลายอย่าง เช่น ต้ม หรือ ลวก จิ้ม น้ำพริก ต้มจืด แกงเลียง ผัด แกงส้ม แกงเผ็ด ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.106 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 26.

ก

ข

ค

ภาพที่ 26 *Benincasa hispida* Cogn. ฟัก หรือ ขี้พริ้ว
 ก. ลักษณะนิสัย ข. ดอกตัวผู้
 ค. ผล

Bouea macrophylla Griff.

วงศ์ Anacardiaceae

ชื่อพ้อง *Bouea gandaria* Bl.

ชื่อพื้นเมือง มะปราง (ปัตตานี) ส้มปราง ปราง (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูงเต็มที่ได้ถึง 20 เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มทึบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก (oblong lanceolate) ปลายใบแหลม (acute) หรือมน (obtuse) ฐานใบมน แหลมหรือกลม ผิวใบเกลี้ยงเป็นมันหนาคล้ายหนัง ยอดอ่อนสีเทาอมม่วงห้อยลง ดอกเป็นช่อรวม ช่อดอกยาว 5-12 เซนติเมตร ออกตามซอกใบหรือปลายกิ่ง สีเหลืองอ่อน กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 3-5 กลีบ เกสรตัวผู้จำนวนมากเท่ากับกลีบดอก รังไข่เกลี้ยง ผลรูปขอบขนานแกมรูปไข่ เมื่อสุกสีเหลืองถึงสีส้ม เมล็ด 1 เมล็ด ใบเลี้ยงหนาสีม่วงอมน้ำเงิน

og

นิเวศวิทยา พบในป่าดิบ นิยมปลูกเป็นไม้ผล ออกดอกระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน

แหล่งที่พบ อำเภอลี้ซอล อำเภอพรมคีรี และ อำเภอทุ่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ผลแก่ รับประทานสดแก้ลมกับแกงเผ็ดต่างๆ แกงไตปลา ขมจีน หั่นฝอยใส่ข้าวต้มและก๋วยเตี๋ยวผัดไทย ใส่ในน้ำพริกกะปิ หั่นเป็นชิ้นๆแกงส้มกับปลา มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.107 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 27.

Caldesia oligococca (F.V.M.) Buch. var. *echinata* Hartog.

วงศ์ Alismataceae

ชื่อพ้อง *Alisma glandulosum* Thwaites

ชื่อพื้นเมือง ผักขี้ไต (นครศรีธรรมราช)

พืชน้ำ ใบแตกจากลำต้นใต้ดิน โคนก้านใบแผ่เป็นกาบหุ้มประกบกัน แผ่นใบรูปไข่ ฐานใบรูปหัวใจเว้าลึก ปลายใบมน เส้นใบขนานกัน 9-17 เส้น เส้นใบย่อยตั้งตรงหรือตั้งฉากกับเส้นใบหลัก ดอกเป็นช่อรวมออกตามซอกใบ ช่อดอกยาว 50-60 เซนติเมตร รูปปิรามิด ที่ฐานของช่อดอกมีใบประดับรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก 3 ใบ ดอกขนาดเล็ก จำนวนมาก เป็นดอกสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง 3 กลีบ เมื่อดอกบานกลีบเลี้ยงจะม้วนกลับออกมาด้านนอก กลีบดอก 3 กลีบ แยกกัน เหมือนกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 6 อัน รังไข่อยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอก รูปไข่กลีบหรือค่อนข้างกลม 2-10 carpel แยกกัน เรียงเป็นวงบนฐานรองดอก ผลกลุ่ม ผลย่อยเป็นแบบ achene รูปไต ด้านข้างตรง ด้านบนเป็นสัน 4 สัน มีตุ่มยื่นและมีเยื่อบางๆเชื่อม เมล็ดสีน้ำตาลอมแดงอ่อนๆ

นิเวศวิทยา พบตามสระน้ำ หนองน้ำ ในนาข้าว และที่น้ำขัง ออกดอกช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนพฤศจิกายน

แหล่งที่พบ อำเภอมือง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ช่อดอกอ่อน มีเนื้อคล้ายฟองน้ำ รับประทานสดจิ้มน้ำพริก และแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมีเงิน มีจำหน่ายในตลาดเป็นบางฤดูกาล

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.12, U. Damsri No.12 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 28, รูปที่ 8.

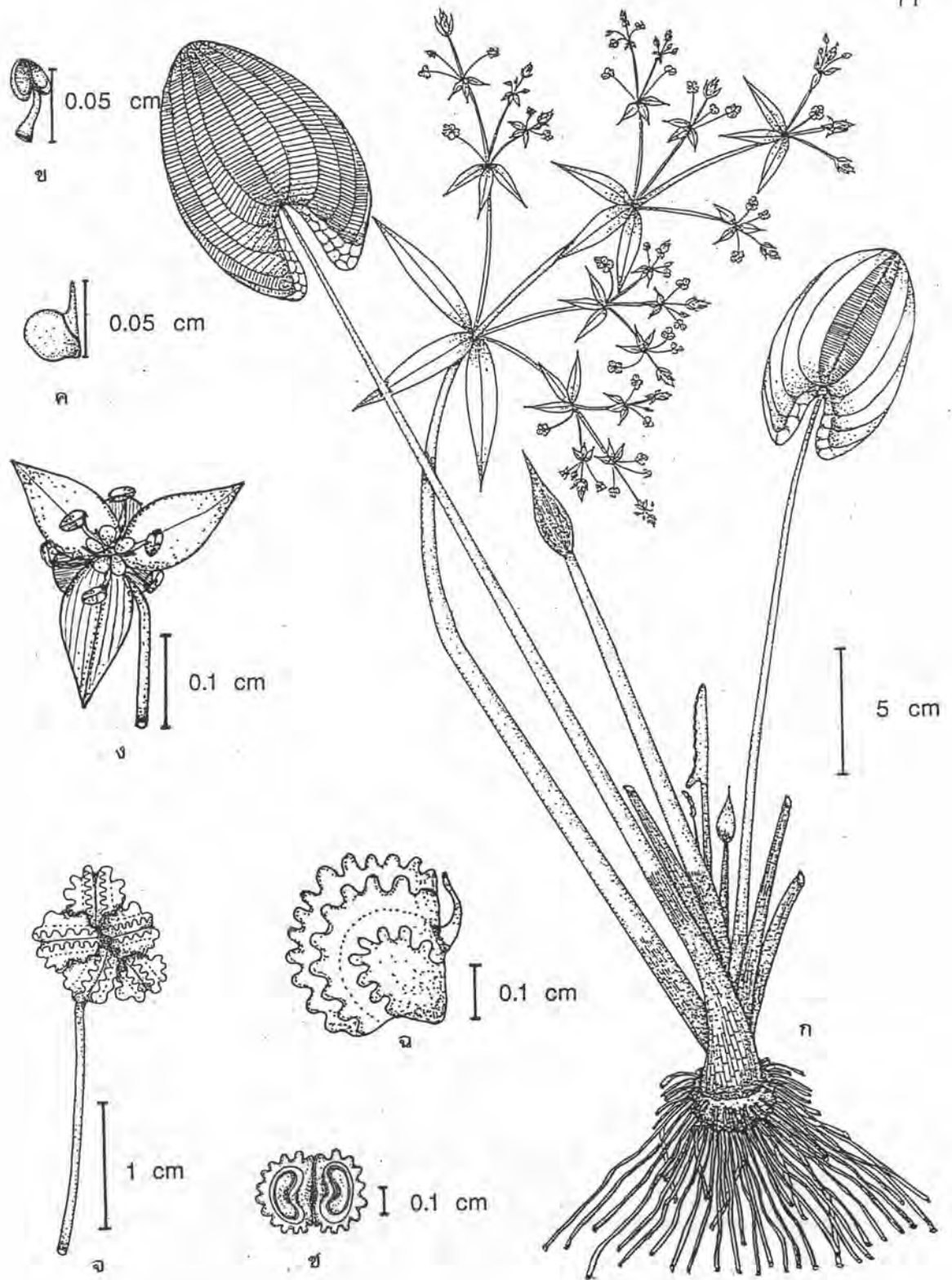

ก

ข

ภาพที่ 28 *Caldesia oligococca* (F.V.M.) Buch. var. *echinata* Hartog.
 ผักขี้ไต้
 ก. ลักษณะนิสัย และ ถิ่นอาศัย
 ข. ช่อดอก

รูปที่ 8 *Caldesia oligococca* (F.V.M.) Buch var. *echinata* Hartog.
 ก. ลักษณะนิสัย ข. เกสรตัวผู้ ค. เกสรตัวเมีย ง. ดอก จ. ช่อผล
 ฉ. ผล ช. ผลผ่าตามยาว

Cassia alata Linn.

วงศ์ Caesalpinaceae (Leguminosae)

ชื่อพ้อง *Senna alata* (Linn.) Roxb.
Herpetica alata (Linn.) Raf.
Cassia bracteata Linn.f.

ชื่อพื้นเมือง ขี้คาก ลับมันหลวง หมากกะลิงเทศ (ภาคเหนือ) ชมเห็ดเทศ (ภาคกลาง ภาคใต้)
 ชมเห็ดใหญ่ (ภาคกลาง) ตะสีพอ (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ชมเห็ด (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่ม สูง 1-2 เมตร ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 8-20 คู่ เรียงสลับกัน ใบบูรูป
 ร่างคล้ายสามเหลี่ยมด้านเท่ายื่นออกไปทั้งสองข้าง แผ่นใบย่อยรูปขอบขนานแกมรูปรี ฐานใบและ
 ปลายใบมน ผิวใบเกลี้ยง ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกตามซอกใบหรือปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 20
 - 50 เซนติเมตร ใบประดับร่วงง่าย ก้านดอกย่อยสั้นมาก กลีบเลี้ยง 5 กลีบ แยกกัน กลีบดอกสี
 เหลืองเข้มรูปช้อนหรือรูปรี โคนกลีบเรียวเล็กลงเป็นก้านสั้นๆ เห็นลายเส้นได้ชัดเจน เกสรตัวผู้
 9-10 อัน รังไข่รูปขอบขนานอยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอก ผลเป็นฝักแบนหนา เกลี้ยง มีปีก เมื่อยัง
 มีสีน้ำตาลปนดำ เมล็ดแบนค่อนข้างเป็นสี่เหลี่ยม ผิวขรุขระ สีดำ จำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบทั่วไปในที่ชื้น เช่น ในท้องร่อง ภูเขา นาข้าว ปลูกเพื่อใช้เป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ดอกอ่อน และ ฝักอ่อน ทำให้สุกเสียก่อน ต้ม ลวก เผาไฟ
 จมน้ำพริกหรือรับประทานแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ และแกงเผ็ดกับกุ่ม หมู หรือปลาย่างได้เหมือนกับ
 ดอกขี้เหล็ก แต่ไม่มีจำหน่ายในท้องตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.47, ภาพที่ 29.

ก

ข

ภาพที่ 29 *Cassia alata* Linn. ชมเห็ดเทศ หรือ ชมเห็ด
 ก. ลักษณะนิสัย และ ผล
 ข. ช่อดอก และ ใบ

Cassia occidentalis Linn.

วงศ์ Caesalpinaceae

ชื่อสามัญ Coffea Senna.

ชื่อพ้อง *Cassia foetida* Pers.
Cassia planisliqua Linn.

ชื่อพื้นเมือง ขี้เหล็กเทศ ขี้เหล็กเฟือก ลับมันน้อย หมากกะลิงเทศ ผักเห็ด (ภาคเหนือ) ขี้เหล็กผี ชมเห็ดเล็ก พรหมคาน (ภาคกลาง) คางเค็ด (ภาคเหนือ ภาคตะวันออก) ชมเห็ดเทศ (ภาคใต้) ผักจืด (ฉาน ภาคเหนือ) ชมเห็ดเล็ก (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 1-1.5 เมตร ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 3-7 คู่ เรียงสลับกัน หูใบรูปเส้นปลายแหลม แผ่นใบย่อยรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ฐานใบกลม ปลายใบแหลม ดอกเป็นช่อแบบ raceme มักออกที่ปลายกิ่ง แต่ละช่อดอก 5-10 ดอก กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ขนาดต่างกัน กลีบดอก 5 กลีบ สีเหลือง เกสรตัวผู้ 9-10 อัน รังไข่อยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอก ผลเป็นฝักแบนยาว สีน้ำตาลเมื่อแก่ เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบในที่ชื้น ในสวนผลไม้ ปลูกเป็นพืชสมุนไพร และเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอรพรมคีรี

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ดอกอ่อน ดม หรือลวกจิ้มน้ำพริก และรับประทานแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ นอกจากนี้ยังใช้ประกอบอาหาร เช่น แกงเผ็ดกับกุ้งหรือปลาย่าง ไม่มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป อาจพบบ้างเป็นครั้งคราวตามตลาดนัด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.72, ภาพที่ 30.

ก

ข

ภาพที่ 30 *Cassia occidentalis* Linn. ชมเห็ดเล็ก
ก. ลำต้น และ ผล
ข. ใบ และ ช่อดอก

Cassia siamea Lamk.

วงศ์ Caesalpiniaceae (Leguminosae)

ชื่อสามัญ Siamese Cassia

ชื่อพ้อง *Cassia florida* Vahl
Cassia sumatrana Roxb. ex Hornem.

ชื่อพื้นเมือง ขี้เหล็ก (ทั่วไป นครศรีธรรมราช) ขี้เหล็กแก่น (ราชบุรี) ขี้เหล็กบ้าน (ลำปาง สราษฏร์ธานี) ยะหา (มลายู ปัตตานี) ขี้เหล็กหลวง (ภาคเหนือ) ขี้เหล็กใหญ่ (ภาคกลาง) ผักจืด (เงี้ยว แม่ฮ่องสอน) แมะขี้เหละพะโตะ (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน)

ไม้ต้นขนาดกลาง มีขนละเอียดนุ่ม ใบประกอบแบบขนนก มีใบที่ยอดเป็นคู่ (even pinnate) ใบย่อย 7-15 คู่ เรียงสลับกัน หูใบเล็กกว้างง่าย แผ่นใบย่อยรูปขอบขนานแกมรูปไข่ฐานใบกลม ปลายใบเว้าและมีติ่งแหลมตรงกลาง (emarginate) ดอกเป็นช่อรวมออกที่ปลายกิ่ง ใบประดับรูปไข่กลับ (obovate) กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ขนาดต่างกัน กลีบดอก 5 กลีบ แยกกัน สีเหลือง รูปไข่กว้าง เกสรตัวผู้ 10 อัน รังไข่อยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอก มีขน ผลเป็นฝักแบน สีน้ำตาลดำเมื่อแก่ เมล็ดแบนรูปไข่ สีน้ำตาลอ่อน 20-30 เมล็ด

นิเวศวิทยา พบได้ทั่วไป ในป่าระดับต่ำ ปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งพบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ดอกอ่อน มีรสขมมาก ทำให้สุกโดยการต้ม ลวก หรือเผาไฟ จิมน้ำพริกหรือแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ และแกงเผ็ดกุ้ง หมูหรือปลาล้าง มีจำหน่ายในตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.8, U. Damsri No.8 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 31.

ก

ข

ค

ภาพที่ 31 *Cassia siamea* Lamk. ไม้เหล็ก
 ก. ใบ และ ยอดอ่อน ข. ช่อดอก
 ค. ดอก

Centella asiatica Urban

วงศ์ Apiaceae (Umbelliferae)

ชื่อสามัญ Asiatic Pennywort

ชื่อพ้อง *Hydrocotyle asiatica* Linn.

ชื่อพื้นเมือง บัวบก (ภาคกลาง) ปะหนะเอชาเคาะ (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ผักแว่น (ภาคใต้) ผักหนอก (ภาคเหนือ) บัวบก ผักแว่น (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกหลายฤดู ลำต้นทอดนอนไปตามพื้นดิน รากงอกที่ข้อ ใบเดี่ยวเรียงเป็นเกลียวถี่มากจนดูคล้ายกับเป็นกระจุกหรือออกจากข้อเดียวกันทั้งหมด ก้านใบยาว แผ่นใบรูปกลมหรือรูปไตฐานใบรูปหัวใจ ขอบใบมีรอยหยักกึ่งกลมกึ่งแหลม (dentate) ผิวใบเกลี้ยงหรือมีขนบางๆ โคนก้านใบแผ่ออกเป็นกาบ ดอกเป็นช่อเล็กๆหนึ่งหรือหลายๆช่อออกตามซอกใบ ก้านดอกย่อยสั้น ดอกขนาดเล็กสีแดงเข้ม ผลรูปไต เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.3-0.4 เซนติเมตร

นิเวศวิทยา พบได้ทั้งในที่แห้งแล้งและที่ชื้น มักขึ้นเป็นกลุ่มหรือปะปนกับพืชอื่น

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ และ ก้านใบ รับประทานสดจิ้มน้ำพริก และรับประทานแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมัน ก้วยเตี่ยวผัดไทย หลนเต้าเจี้ยว ฯลฯ หน่อยใส่ในข้าวต้ม ยำกับกุ้งหรือหมสับผสมมะพร้าวคั่วใส่กะทิเหมือนยำถั่วพหรือยำผักกะเจด ใส่ในแกงเผ็ดกับกุ้ง หม หรือปลาล้าง ต้มน้ำใส่แกงเขียวหวาน หรือทำเครื่องต้มสมุนไพร เป็นที่นิยมมาก มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.11, ภาพที่ 32.

ก

ข

ภาพที่ 32 *Centella asiatica* Urban บัวบก หรือ ผักแว่น
ก. ลักษณะนิสัย
ข. ช่อดอก และ ผล

Cissus carnos Roxb.

วงศ์ Vitidaceae

ชื่อพ้อง *Cissus trifolia* Domin

ชื่อพื้นเมือง เถาคัน (ภาคกลาง) ส้มเขาคัน (นครศรีธรรมราช)

ไม้เลื้อย แยกสาขามาก ใบประกอบแบบขนนกมีใบย่อย 3 ใบ แผ่นใบย่อยรูปรีหรือรูปรีแกมรูปไข่ ใบที่ยอดมีขนาดใหญ่กว่าใบอื่นๆ ก้านใบยาว มีมือเกาะมีการแตกแขนง ดอกเป็นช่อแบบ corymb ออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบ ขนาดเล็ก จำนวนมาก สีเขียวอ่อนหรือเขียวอมขาว ผลกลม สีเขียว เมื่อสุกสีดำหรือสีม่วงปนดำ เมล็ด 3-4 เมล็ด

นิเวศวิทยา เป็นวัชพืช พบได้ทั่วไปในบริเวณที่รกร้าง ป่าละเมาะ ตามพุ่มไม้ใกล้ถนน

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลแก่ซึ่งเปลือกสีเขียว มีรสเปรี้ยว รับประทานโดยตำผสมในน้ำพริก กะปิ และแกงส้มกับปลาหรือกุ้งสด มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไปในราคาถูก

หมายเหตุ ผลสุกสีดำ มีพิษ ทำให้เกิดอาการระคายเคืองหรือเกิดผื่นคันกับผิวหนังที่สัมผัส (เสงี่ยม พงษ์บุตรอด, 2508.)

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.38, U. Damsri No.38 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 33.

ก

ข

ภาพที่ 33 *Cissus carnosia* Roxb. เถาคัน หรือ ส้มเถาคัน
ก. ลักษณะนิสัย และ ช่อดอก
ข. ผล และ ใบ

Cissus hastata Miq.

วงศ์ Vitidaceae

ชื่อพ้อง *Vitis hastata* Miq.
Vitis sagittifolia Laws.

ชื่อพื้นเมือง เถาส้มออบ (สุราษฎร์ธานี) ส้มข้าว (ปัตตานี) ส้มสันดาน (ชลบุรี) ส้มเค่า (นครศรีธรรมราช)

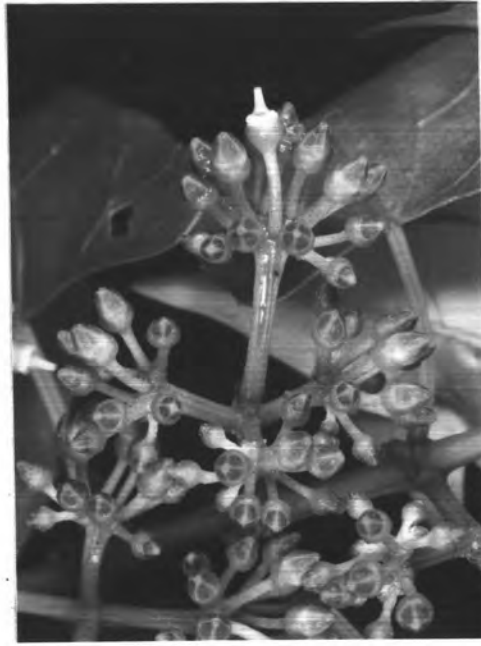
ไม้เถาเลื้อยพันหลักหรือพันต้นไม้อื่น มีมือเกาะสีแดง ลำต้นสีเหลี่ยมหรือค่อนข้างกลม ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปคล้ายหัวใจ ฐานใบรูปหัวใจ ปลายใบแหลม ขอบใบหยักห่างๆ ยอดอ่อนสีเขียวอมแดง ดอกเป็นช่อแบบ cyme ขนาดเล็ก สีแดง สมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยก 4 แฉก กลีบดอก 4 กลีบ แยกกัน เกสรตัวผู้ 4 อัน ผลมีเนื้อแบบ berry กลมหรือรูปคล้ายลูกแพร์ สีดำเมื่อสุก

นิเวศวิทยา พบตามป่าละเมาะ ป่าที่ปกคลุมแหล่งน้ำหรือริมแม่น้ำ และปลูกเพื่อใช้เป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอมะนัง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ผล มีรสเปรี้ยว แกงส้มกับกุ้งหรือปลาสด มีจำหน่ายในตลาดสด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.92, U. Damsri No.92 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 34.

ก

ข

ภาพที่ 34 *Cissus hastata* Hiq. ส้มสันดาน หรือ ส้มเค้ก

ก. ช่อดอก

ข. ผล

Citrus aurantifolia Swing.

วงศ์ Rutaceae

ชื่อสามัญ Lime, Common lime.

ชื่อพื้นเมือง โกรยชะบ้า (เขมร สุรินทร์) ปะนอเกล มะนอเกล มะเน้าค้เล (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ปะโหม่งกลยาน (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี) มะนาว ส้มมะนาว (ทั่วไป) ลิมาบีบี (มลายู ภาคใต้) หมากฟ้า (ฉาน แม่ฮ่องสอน) นาว ส้มนาว (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 0.5-3.5 เมตร แตกสาขามาก กิ่งมีหนาม ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่ ฐานใบกลม ปลายใบแหลม มีต่อมน้ำมันตามผิวใบ ที่ก้านใบมีปีกแคบๆ ดอกเดี่ยวหรือดอกเป็นช่อ 2-7 ดอก ออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 4-5 แฉก กลีบดอกสีขาวนวล 5 กลีบ แยกกัน เกสรตัวผู้ 18-20 อัน ล้อมรอบหมอรองดอก รังไข่รูปกลมอยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอก ผลกลม ผิวเรียบเป็นมัน ภายในมีถุงน้ำส้มจำนวนมาก สีเหลืองเมื่อสุก เมล็ดกลมแกมรี 4-6 เมล็ด

นิเวศวิทยา พบทั่วไป เจริญดีในที่ชื้น ปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผล มีรสเปรี้ยวจัดมาก รับประทานสดกับเมี่ยง และปรุงอาหาร เช่น ใส่ในน้ำพริกกะปิ ต้มยำ แกงส้ม ส้มตำ หรือคั้นน้ำทำเครื่องดื่ม ฯลฯ ผลมะนาวดองด้วยน้ำเกลือ ต้มไก่ ต้มปลา และเก็บไว้รับประทานได้นาน เป็นที่นิยมมาก บางฤดูกาลราคาแพงมาก มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.108 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 35.

ก

ข

ภาพที่ 35 *Citrus aurantifolia* Swing. มะนาว ส้มนาว หรือ นาว
 ก. กิ่ง
 ข. ช่อดอก และ ผล

Citrus hystrix DC.

วงศ์ Rutaceae

ชื่อสามัญ Leech Lime, Mauritius Papeda.

ชื่อพ้อง *Citrus papeda* Hassk.

ชื่อพื้นเมือง โกร๋ยเขียด (เขมร) มะกรูด (ทั่วไป) มะขุน มะขด (ภาคเหนือ) ส้มกรูด ส้มม่วง
ผี (ภาคใต้) มะขู(กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ส้มกรูด กรูด (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 2-12 เมตร มีหนาม ใบเดี่ยวเรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่กลับ รูปไข่กึ่งกลม
หรือรูปขอบขนานกึ่งรูปไข่ ฐานใบตัดตรงหรือกลม ปลายใบแหลมหรือมน มีต่อมน้ำมันตามผิวใบ
ก้านใบมีปีกใหญ่ขนาดเทียบเท่าแผ่นใบ ดอกเป็นช่อออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบเป็นกระจุก สีขาว
กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันปลายแยกเป็น 3-5 แฉก กลีบดอก 4-8 กลีบ แยกกัน เกสรตัวผู้จำนวนมาก
มากล่อมรอบหมอรองรังไข่ ผลค่อนข้างกลม ผิวขรุขระ มีเนื้อ สีเหลืองอมเขียวเมื่อสุก มีเมล็ด
จำนวนมาก

นิเวศวิทยา ปลูกทั่วไป เป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ และ ผล ผิวมะกรูดเป็นส่วนผสมของน้ำพริกแกงหลายชนิด น้ำ-
มะกรูดใช้ปรุงอาหารเพื่อให้มีรสเปรี้ยว ดับกลิ่นคาว ใส่ในหลนโตปลา แกงคั่ว ข้าวยา ใบใส่ใน
อาหารหลายชนิด เช่น แกงเผ็ด น้ำแกงขมจีน ต้มยำ หั่นฝอยโรยในอาหารที่ปรุงเสร็จแล้ว เพื่อ
แต่งกลิ่น มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.109 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 36.

ก

ข

ภาพที่ 36 *Citrus hystrix* DC. กรูด ส้มกรูด หรือ มะกรูด
ก. ใบอ่อน
ข. ผล

Citrus maxima Merr.

วงศ์ Rutaceae

ชื่อสามัญ Pummelo, Shaddock.

ชื่อพ้อง *Citrus decumana* Linn.
Citrus grandis (Linn.) Osbeck

ชื่อพื้นเมือง โกร้ยตะลอง (เขมร) มะขาม มะโอ (ภาคเหนือ) ลีมาบาลี (มลายู ยะลา) สังกู (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) อิว (จีน) สัมโอ (ทั่วไป นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง แตกสาขามาก มีหนามตามลำต้นและกิ่ง ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่หรือรูปไข่กลับ ฐานใบกลมหรือมน ขอบใบหยักตื้นๆ ผิวใบมีต่อมน้ำมัน ก้านใบแผ่เป็นปีก ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกตามซอกใบ 1-12 ดอก สีขาวนวล กลิ่นหอม กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยหรือรูประฆังปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ แยกกัน เกสรตัวผู้จำนวนมากล้อมรอบหมอนรองดอก รังไข่อยู่เหนือชั้นวงกลีบดอก ผลกลมหรือรูปไข่กลับ สีเขียวแกมเหลืองอ่อนเมื่อสุก เปลือกหนา เนื้อในสีขาวหรือสีขาวแกมม่วง เมล็ดสีน้ำตาลปนเหลือง

นิเวศวิทยา นิยมปลูกทั่วไป

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร เนื้อในผลสดรับประทานสดเป็นผลไม้ และแกล้มกับขนมจีน แกงเผ็ดต่างๆ ใส่ในข้าวต้ม ยำกับกุ้งแห้งป่นผสมมะพร้าวคั่วและถั่วลิสง มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.101, ภาพที่ 37.

ก

ข

ภาพที่ 37 *Citrus maxima* Merr. ส้มโอ
ก. ลำต้น และ ผล
ข. ช่อดอก

Clausena excavata Burm. f.

วงศ์ Rutaceae

ชื่อพื้นเมือง ขี้ผึ้ง แสนโสก (นครราชสีมา) ชะมัด (อุบลราชธานี) เพี้ยฟาน หนูก้าบ้าน (ภาคเหนือ) มะหลุย (ภาคใต้) ยม (ชุมพร) ร้อย (กาญจนบุรี) สีส้ม หมอน้อย (ภาคกลาง) ส้มโต ใบใหญ่ หัสศุณโศก (เพชรบูรณ์) สามเสื่อ (ชลบุรี) สามโสก (จันทบุรี) สำรุย (ยะลา) หวด หม่อน (ภาคกลาง ภาคเหนือ) หัสศุณ อ้อยช้าง (สุราษฎร์ธานี) หมย (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่ม สูง 2-3 เมตร กิ่งก้านมีขน ใบประกอบแบบขนนกมีใบย่อยเพียงใบเดียว ใบย่อย 10-15 คู่ เรียงสลับกัน แผ่นใบย่อยรูปรีหรือรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก ฐานใบเบี้ยว ปลายใบแหลม ขอบใบเป็นคลื่นหรือหยัก ดอกเป็นช่อรวมออกที่ปลายกิ่ง จำนวนมาก ขนาดเล็ก สีขาวหรือขาวอมเขียว กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันปลายแยกเป็น 4-5 แฉก กลีบดอก 4-5 กลีบ แยกกัน เกสรตัวผู้ 8-10 อัน แยกกัน รังไข่มีหมอนรองรับและล้อมรอบส่วนล่าง ผลมีเนื้อ ขนาดเล็ก รูปไข่ สีแดงอมชมพูเมื่อสุก

นิเวศวิทยา พบในป่าผสม ป่าดิบชื้น และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง และ อำเภอลือชล

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ดอกอ่อน และ ยอดอ่อน มีกลิ่นฉุน รับประทานสด หรือลวกแก้มกับอาหารที่มีรสเผ็ด เช่น ลาบ แกงไตปลา ขนมจีน ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.93, U. Damsri No. 93 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 38, รูปที่ 9.

ก

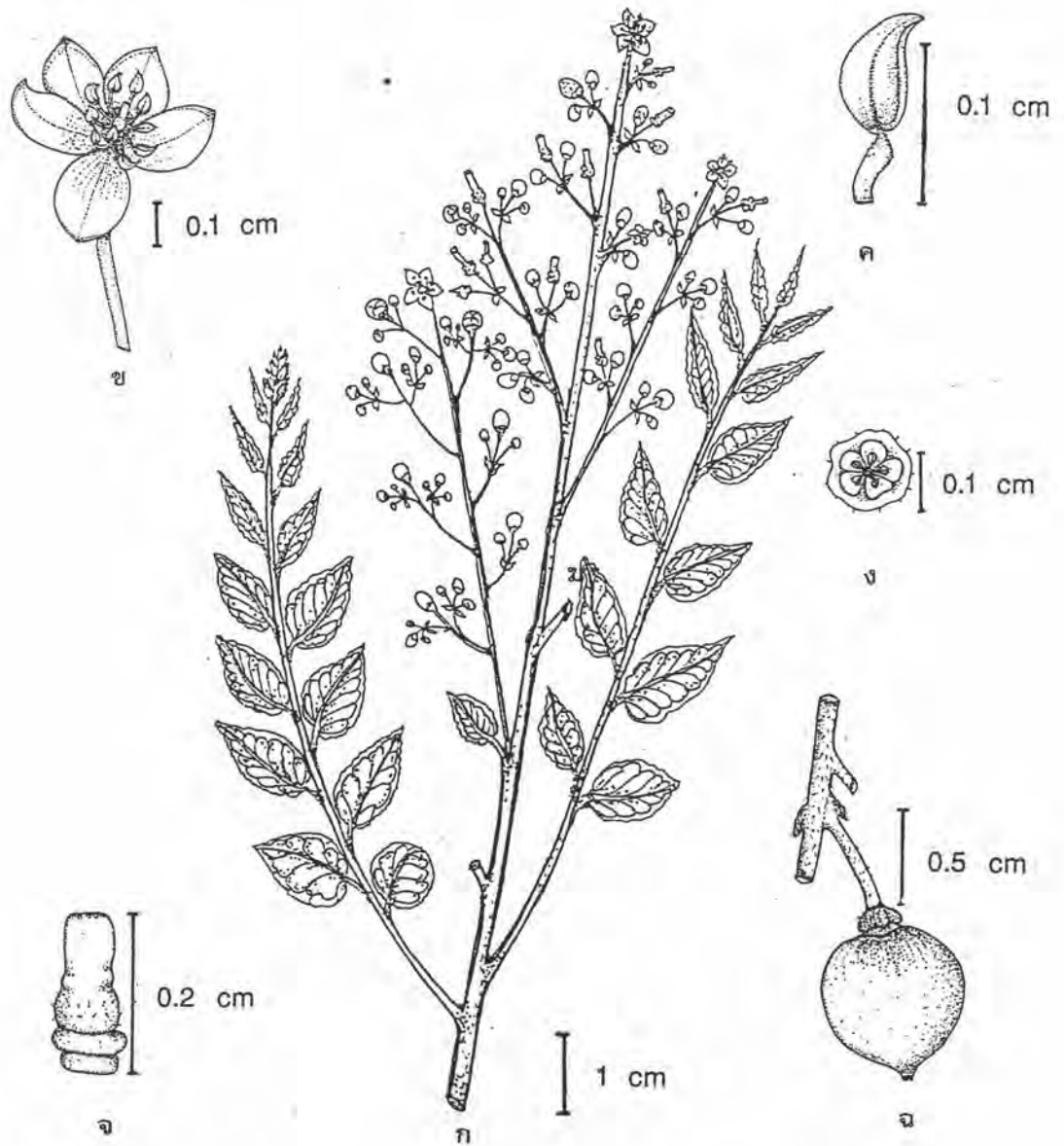

ข

ค

ภาพที่ 38 *Clausena excavata* Burm.f. หวดหม่อน หรือ หมุย
 ก. ใบ และ ยอดอ่อน ข. ช่อดอก และ ผล
 ค. ผล

รูปที่ 9 *Clausena excavata* Burm.f. ก. กิ่งและช่อดอก ข. ดอก
 ค. เกสรตัวผู้ ง. รั้งไข่ม้วนตามขวาง จ. เกสรตัวเมีย ฉ. ผล

Cleome gynandra Linn.

วงศ์ Capparidaceae

ชื่อสามัญ Wild Spider Flower.

ชื่อพ้อง *Gynandropsis pentaphylla* DC.
Cleome pentaphylla Linn.

ชื่อพื้นเมือง ผักเสี้ยนขาว (ภาคกลาง) ผักส้มเสี้ยน (ภาคเหนือ) ผักเสี้ยน (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกฤดูเดียว ลำต้นตั้งตรง สูง 40-80 เซนติเมตร ใบประกอบแบบฝ่ามือ (Palmately compound leaf) มีใบย่อย 5 ใบ เรียงสลับกัน แผ่นใบย่อยรูปไข่กลับ ฐานใบสอบ-แคบ ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบหรือจักเป็นฟันเลื่อย (serrate) ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอกสีขาวหรือสีแดงรูปไข่กลับ โคนกลีบคอดเป็นก้านยาว เกสรตัวผู้ 6 อัน รังไข่รูปทรงกระบอก (cylindrical) โยวจำนวนมาก ผลแห้งแล้วแตกแบบ silique รูปทรงกระบอก ที่ปลายมีงอวยยาว เมล็ดมีฝักย่น สีน้ำตาลปนดำเมื่อแก่

นิเวศวิทยา เป็นวัชพืชในนาข้าว พบสองข้างทาง ชอบขึ้นในที่โล่งแจ้งหรือที่กร้าง และปลูกเป็นอาหาร ออกดอกออกผลตลอดปี

แหล่งพบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และต้นอ่อน ไม้นิยมรับประทานสดเนื่องจากมีกลิ่นเหม็นเขียว ดอกกับน้ำเกลือจมน้ำเปรี้ยว รับประทานแก้มักกับขนมจีน แกงเผ็ดต่างๆ และแกงส้มกับปลาสด ผักเสี้ยนสีแดงเป็นที่นิยมมากกว่าผักเสี้ยนสีขาว มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.71, U. Damsri No.71 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 39.

ก

ข

ภาพที่ 39 *Cleome gynandra* Linn. ผักเสี้ยนขาว ผักเสี้ยนแดง หรือ ผักเสี้ยน
 ก. ลำต้น และ ผล
 ข. ช่อดอก

Coccinia grandis Voigt

วงศ์ Cucurbitaceae

ชื่อสามัญ Ivy Gourd

ชื่อพ้อง *Coccinia indica* Wingt & Arn.

ชื่อพื้นเมือง ผักตำลึง (ภาคกลาง) แคเตาะ (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ผักแคบ (ภาคเหนือ)
ผักหลัง (นครศรีธรรมราช)

ไม้เลื้อย ลำต้นขนาดเล็ก มีมือเกาะ ใบเดี่ยวเรียงสลับกัน แผ่นใบเว้าลึกเป็น 5 แฉก หรือตัดเป็นมุม 5 มม ปลายใบแหลม ดอกออกเดี่ยวๆหรือเป็นคู่ตามซอกใบ ดอกแยกเพศแต่อยู่บนต้นเดียวกัน ดอกตัวผู้กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูประฆัง (campanulate) ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอกสีขาวโคนเชื่อมติดกันเหมือนกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 3 อัน เชื่อมติดกันเป็น 1 กลุ่ม ดอกตัวเมียกลีบเลี้ยงและกลีบดอกเหมือนดอกตัวผู้ รังไข่รูปกระสวย (ellipsoid) ยอดเกสรตัวเมียปลายแยก 3-5 แฉก ผลแบบ berry รูปขอบขนาน ขนาด 2-2.5 x 4-5 เซนติเมตร เมื่อสุกมีสีแดง เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบได้ทั่วไปในที่ค่อนข้างชื้น ป่าละเมาะ ที่รกร้าง มักขึ้นหนาแน่นปกคลุมต้นไม้อื่น

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ ยอดอ่อน และผลอ่อน ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น แกงจืด ผัด แกงเลียง ใส่ในก๋วยเตี๋ยว ต้มหรือลวกจิ้มน้ำพริก ผลอ่อนรับประทานสดจิ้มน้ำพริกและแก้มักกับแกงเผ็ดต่างๆ ขมจืด ต้มหรือผัดก็ได้เหมือนกับแตงกวา มีจำหน่ายในตลาดสด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.7, ภาพที่ 40.

ก

ข

ภาพที่ 40 *Coccinia grandis* Voigt ผักตำลึง หรือ ผักหลัง
ก. ใบ และ ดอก
ข. ผล

Cocos nucifera Linn.

วงศ์ Arecaceae (Palmae)

ชื่อสามัญ Coconut

ชื่อพื้นเมือง คอส่ำ (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ดง (ชอง จันทบุรี) โพล (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี)
มะพร้าว หมากอูน หมากอุน (ทั่วไป) ย่อ (มลายู ภาคใต้) พราว (นครศรีธรรมราช)

ปาล์มชนิดลำต้นเดี่ยว ไม่แตกกอ ใบประกอบแบบขนนก เรียงเป็นเกลียวถี่ๆบริเวณใกล้ยอด ใบย่อยจำนวนมาก ไม่มีก้านใบ แผ่นใบย่อยรูปเส้นแถมรูปใบหอกแคบ ฐานใบมนหรือแหลมปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ เส้นกลางใบแข็ง บริเวณก้านใบติดกับลำต้นแผ่กว้างหุ้มลำต้น ดอกเป็นช่อใหญ่ออกตามซอกใบ มีก้านแผ่ใหญ่หุ้มช่อดอก ช่อดอกย่อยแบบ spike ดอกแยกเพศ ดอกตัวผู้อยู่บริเวณปลายช่อ ขนาดเล็กสีเหลือง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 3 กลีบ เกสรตัวผู้ 6 อัน ดอกตัวเมียขนาดใหญ่กว่าสีเหลืองอมส้ม กลีบเลี้ยงและกลีบดอกเท่ากับดอกตัวผู้ รังไข่รูปไข่ ผลรูปกลมหรือรูปไข่กลับ ภายในมี 1 เมล็ด เปลือกผลเรียบเหนียว สีเขียวหรือสีเหลืองอมส้ม เมื่อสุกจะมีสีน้ำตาล เส้นใยหนา ภายในมีกะลาแข็ง เนื้อข้างในสีขาวนวล มีน้ำใสรสอ่อนขำหวาน

นิเวศวิทยา ชอบขึ้นในดินปนทรายริมทะเล ใกล้เคียงน้ำ และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษา

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ผล ยอดอ่อนรับประทานสดแก้มกับอาหารที่มีรสเผ็ดและใช้ปรุงอาหาร เช่น แกงเผ็ด แกงส้ม ผัดเผ็ด ต้มยำ ฯลฯ ผลอ่อนใช้ส่วนที่ใกล้ๆขั้วและกะลาที่ยังไม่แข็งทนหรือสับเป็นชิ้นเล็กๆใส่แกงเผ็ดกับกุ้ง หอม หรือเนื้อ ผลแก่ใช้ส่วนเนื้อในสีขาวคั้นเอาน้ำกะทิประกอบอาหารและขนมหวานหลายชนิด มีจำหน่ายทั่วไปในตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.110 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 41.

ก

ข

ภาพที่ 41 *Cocos nucifera* Linn. มะพร้าว หรือ พว้าว

ก. ช่อดอก

ข. ผล และ ยอดอ่อน

ก

ข

ภาพที่ 41 *Cocos nucifera* Linn. มะพร้าว หรือ พว้าว
ก. ช่อดอก
ข. ผล และ ยอดอ่อน

Coleus parvifolius Benth.

วงศ์ Lamiaceae (Labiatae)

ชื่อพ้อง *Coleus tuberosus* (Blume) Benth.
Germania rotardifolia Poir
Plectranthus tuberosus Blume

ชื่อพื้นเมือง มันขี้หนู มันหนู (ภาคใต้) อุบักาลิง (มลายู นราธิวาส) มันขี้หนู (นครศรีธรรม-
ราช)

ไม้ล้มลุก ลำต้นตั้งตรง สูงประมาณ 23 เซนติเมตร ลำต้นรูปสี่เหลี่ยมปกคลุมด้วยขน
รากลึบบริเวณข้อเจริญเป็นหัวรูปขอบขนาน ยาว 2-4 เซนติเมตร ผิวสีน้ำตาลดำ เนื้อในสีขาว
ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปไข่กว้าง ฐานใบสอบ ปลายใบแหลม ขอบใบหยัก ดอก
เป็นช่อออกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 6-30 เซนติเมตร ดอกขนาดเล็ก สีม่วงอมน้ำเงิน เรียงหนา-
แน่นตรงปลายช่อ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 2 แฉก ผลแบบ
nut เปลือกแข็ง ไม้แตก

นิเวศวิทยา เจริญในดินที่มีฮิวมัสสูง อากาศชื้น การระบายน้ำดี ปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง อำเภอลีชล อำเภพรหมคีรี อำเภอทุ่งใหญ่ และ อำเภอทุ่งสง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร หัว ประกอบอาหารได้หลายอย่างเหมือนมันเทศ เช่น ต้มชุป แกงเผ็ด
แกงส้ม แกงไตปลา ฯลฯ และรับประทานเป็นอาหารว่างโดยต้มกับเกลือคลุกน้ำตาล และมะพร้าว
เหมือนกับกล้วยต้มหรือมันเทศต้ม มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.52, U.Damsri No.52 (ตัวอย่างคอง)
ภาพที่ 42, รูปที่ 10.

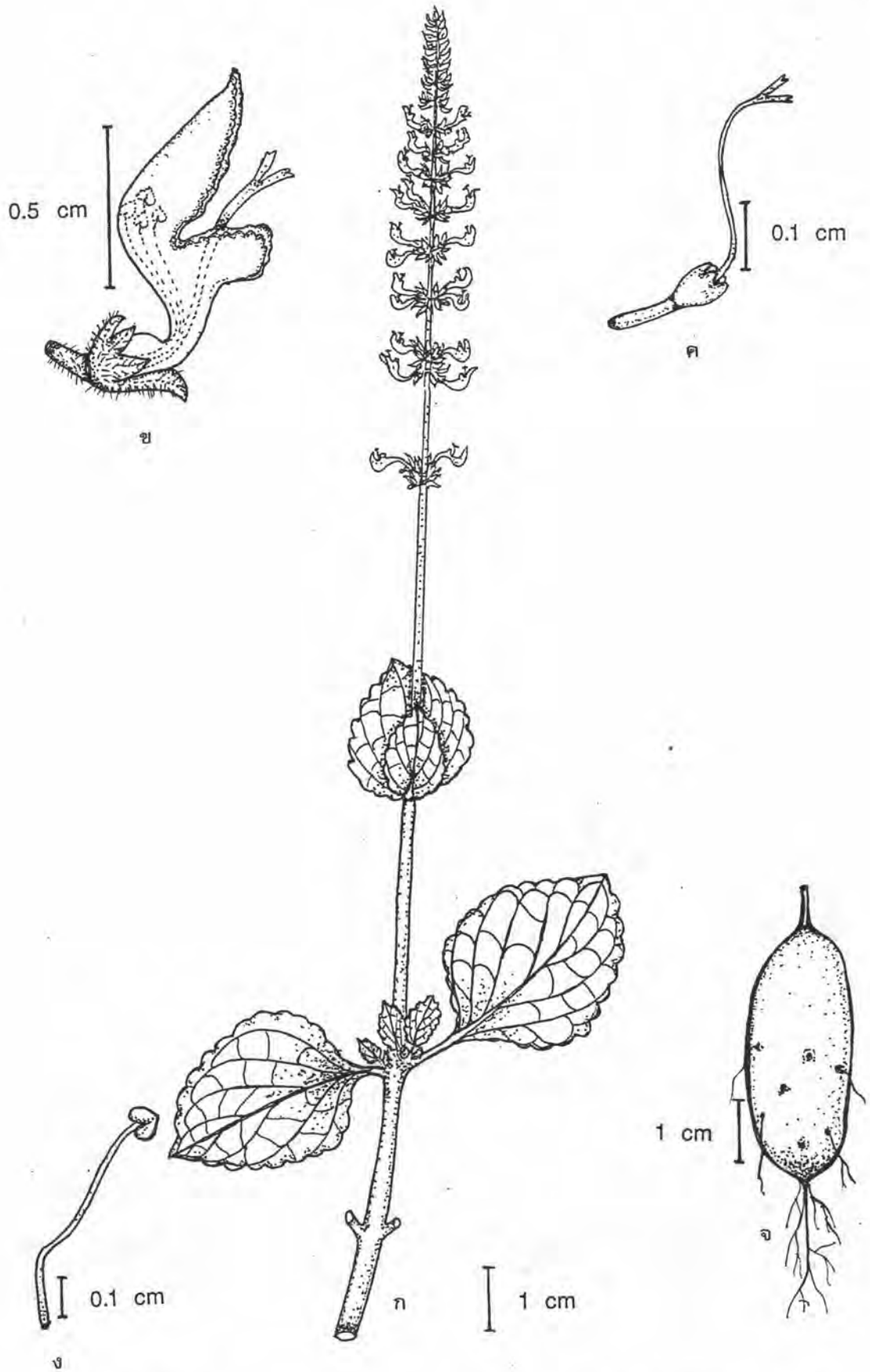

ก

ข

ภาพที่ 42 *Coleus parvifolius* Benth. มันหนู หรือ มันขี้หนู
ก. ลำต้น
ข. รากสะสมอาหาร

รูปที่ 10 *Coleus parvifolius* Benth. ก. กิ่งและช่อดอก ข. ดอก

ค. เกสรตัวเมีย ง. เกสรตัวผู้ จ. รากสะสมอาหาร

Colocasia esculenta Schott

วงศ์ Araceae

ชื่อพ้อง *Colocasia antiquorum* Schott

ชื่อพื้นเมือง เผือก บอน (ภาคกลาง) กลาดิกับเซ่ง (มลายู ยะลา) กลาดิไธย (มลายู นราธิวาส) ชื่อพ้อง คีทโบ คชบ้อง คุโท ทิปอ (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ตุน (เชียงใหม่) บอนเขียว บอนจินดำ (ภาคกลาง) บอนท่า บอนน้ำ (ภาคใต้) บอน (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก มีหัวใต้ดิน ใบเดี่ยว แผ่นใบรูปไข่ฐานใบเว้าเป็นรูปสามเหลี่ยม ปลายใบมน ขอบใบเรียบ ก้านใบยาว 30-100 เซนติเมตร ติดกับแผ่นใบตรงกลางทางด้านล่างคล้ายกำรุ่ม (peltate) ดอกเป็นช่อแบบ spadix มีกาบ (spathe) สีเหลืองหุ้มช่อดอก ดอกแยกเพศ ดอกตัวผู้อยู่ด้านบน ด้านล่างเป็นดอกตัวเมีย ผลรูปขอบขนาน เมล็ดขนาดเล็ก จำนวนมาก

นิเวศวิทยา ชอบขึ้นในที่ชื้น นิยมปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

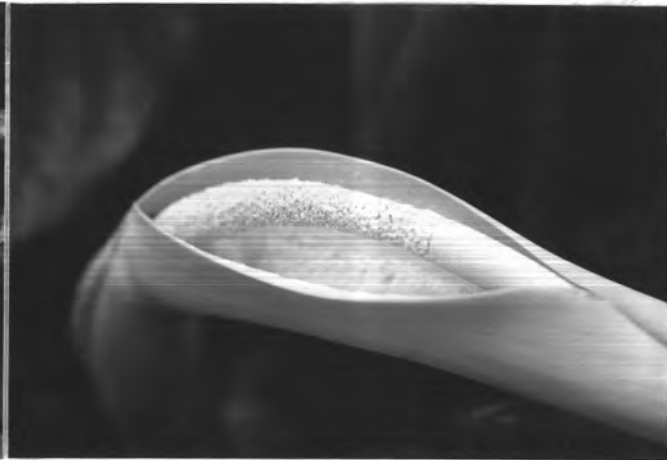
ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ก้านใบ และ หัวใต้ดิน ก้านใบใส่แกงส้มโดยต้องลอกเปลือกออกก่อน หัวหั่นเป็นชิ้นใส่แกงส้มกับปลาสด แกงเผ็ดต่างๆ หรือแกงไตปลา ต้มกับเกลือ เชื่อม หรือฉาบกับน้ำตาล เป็นอาหารว่างและขนมหวานเก็บไว้รับประทานได้นาน มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

หมายเหตุ ลำต้น และใบ มีผลึก calcium oxalate ทำให้เกิดอาการระคายเคืองที่ปากและลำคอ จึงต้องทำให้สุกก่อนรับประทาน (ถนอมศรี วงศ์รัตนสถิตย์ และ คณะ, 2534.)

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.111 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 43.

ก

ข

ค

ภาพที่ 43 *Colocasia esculenta* Schott เฟือก หรือ บอน
 ก. ลักษณะนิสัย ข. ช่อดอก
 ค. ก้านใบ และ ลำต้นใต้ดิน

Colocasia gigantea (Bl.) Hook.f.

วงศ์ Araceae

ชื่อพ้อง *Colocasia indica* Hassk.

ชื่อพื้นเมือง กระดาดขาว (กาญจนบุรี) กะเอาะขาว (ชุมพร) คุณ (ภาคกลาง) บอน (ประจวบคีรีขันธ์) โหระ ทางโชน ออกคืบ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก เป็นกอ สูงประมาณ 1 เมตร มียางใส ใบเดี่ยวขนาดใหญ่ แผ่นใบรูปไข่ฐานใบเว้าคล้ายรูปหัวใจ ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบหรือเป็นคลื่นเล็กน้อย มีนวลขาวคลุมแผ่นใบและก้านใบ ก้านใบอวบและตั้งตรง เนื้อคล้ายฟองน้ำ ดอกเป็นช่อแบบ spadix กาบหุ้มสีข้าวรูปขอบขนาน ช่อดอกคอดเว้า เห็นรอยคอดเว้าเป็นดอกตัวผู้ มีทั้งดอกสมบูรณ์และดอกตัวผู้ที่เป็นหมัน ด้านล่างของรอยคอดเป็นดอกตัวเมีย รังไข่ 1 เซลล์ โยวูลจำนวนมาก ผลแบบ berry รูปขอบขนาน

นิเวศวิทยา พบบริเวณแหล่งน้ำ และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ก้านใบ และ ใบ ก้านใบก่อนรับประทานจะต้องลอกส่วนผิวบางๆออกก่อน รับประทานสดจิ้มกับน้ำพริก หรือรับประทานแกล้มกับแกงเผ็ด เช่น แกงไตปลา ขมจีน กะปิคั่ว แกงส้มกับปลาสด ใบทอดน้ำมันจิ้มน้ำพริก มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป ราคาค่อนข้างถูก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.112 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 44.

ภาพที่ 44 *Colocasia gigantea* (Bl.) Hook.f. คุม ออกติบ หรือ ทางโชน
แสดงลักษณะนิสัย ถิ่นอาศัย ลำต้น และ ใบ

Costus speciosus Smith

วงศ์ Costaceae

ชื่อพ้อง *Costus repalensis* Flag.

ชื่อพื้นเมือง เอื้องหมายนา (ทั่วไป) ชูไลบ้อง ชูเลโบ (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) เอื้องเพ็ดม้า (ภาคกลาง) เอื้องต้น (ยะลา) เอื้องใหญ่ (ภาคใต้) เอื้อง เอื้องช้าง (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก สูง 1.5-2.5 เมตร ลำต้นเหนือดินอวบน้ำ ใบเดี่ยว เรียงเป็นเกลียว โคน ก้านใบแผ่เป็นกาบ แผ่นใบรูปไข่ รูปขอบขนานหรือรูปรี ฐานใบมนหรือสอบแคบ ปลายใบแหลม ผิว ใบทั้งสองด้านปกคลุมด้วยขน ดอกเป็นช่อออกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 5-10 เซนติเมตร ใบประดับ สีแดงเข้มเรียงซ้อนกันแน่น กลีบเลี้ยง 3 กลีบ เป็นแผ่นแบน กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยก 3 กลีบ เกสรตัวผู้แท้จริง 1 อัน เป็นแท่งยาว อับเรณูเป็นแผ่นสีเหลือง และ เปลี่ยนแปลงไปเหมือนกลีบดอกขนาดใหญ่รูปกรวยปลายแผ่แบนและจับสีขาว ปากขอบกรวยสีเหลืองอ่อน รังไข่ภายในมี 2-3 ช่อง โยวูลจำนวนมาก ผลรูปไข่สีแดง เมล็ดสีดำเมื่อแก่

นิเวศวิทยา ขึ้นรวมกันเป็นกอใหญ่ตามริมน้ำ ที่ชื้น บริเวณเชิงเขาใกล้น้ำตก ปลูกเป็นไม้ประดับ

แหล่งที่พบ อำเภอพรหมคีรี และ อำเภอกงใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร หน่ออ่อน ไม้นิยมรับประทานสดแต่จะต้องทำให้สุกเสียก่อน แกงส้มกับปลาสด ไม่มีการนำมาจำหน่ายในตลาด เก็บจากป่ามาประกอบอาหาร และส่วนลำต้นได้ดินรักษาโรคได้หลายชนิด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.77, U. Damsri No.77 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 45.

ก

ข

ค

ภาพที่ 45 *Costus speciosus* Smith เอื้องหมายนา เอื้องช้าง หรือ เอื้อง
 ก. ลำต้น ข. ช่อดอก
 ค. ผล

Crassocephalum crepidioides S.Moore

วงศ์ Asteraceae (Compositae)

ชื่อพื้นเมือง จิ้งวู ผักกาดขม ผักเบ็ดข้าง (แม่ฮ่องสอน) ผักกาดง่อง ผักกาดข้าง ผักเบ็ดน้ำ ผักเผ็ดแมว หนุ่ยค้ออ่อน หนุ่ยต้งอง (เชียงใหม่) ผักขี้โว (ฉาน แม่ฮ่องสอน) ผักห่าน หนุ่ยดอกขาว หนุ่ยดอกคำ (เลย) หนุ่ยดอกฟุ้ง หนุ่ยดอกคุ้ง ผักกาดนก เขี้ยก (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกฤดูเดียว ลำต้นตั้งตรง สูง 30-50 เซนติเมตร มีขน ใบเดี่ยวเรียงสลับกัน แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปรีหรือรูปรีแกมรูปไข่กลับ ปลายใบแหลม ขอบใบหยักเว้าลึก ดอกเป็นช่อ ออกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกมีเฉพาะ disc flower ใบประดับเป็นแผ่นเล็กแคบคล้ายใบมีจำนวนมาก และอยู่ตรงฐานรองดอก กลีบเลี้ยงลดรูปเป็นขนแข็ง กลีบดอกสีเหลืองส้มโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 5 แฉก เกสรตัวผู้ 5 อัน อับเรณูเชื่อมติดกัน ก้านชูอับเรณูแยกกัน ผลขนาดเล็ก แบบ achene มีขนยาวสีขาวติดอยู่ด้วย

นิเวศวิทยา เป็นวัชพืชในแปลงผัก ไร่กาแฟ สวนผลไม้ พบมากใกล้แหล่งน้ำ ลำธาร น้ำตกและที่อากาศชื้นทั่วไป

แหล่งพบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ และยอดอ่อน มีกลิ่นหอมและรสเผ็ดร้อน รับประทานสด ลวกจิ้มน้ำพริก หรือแก้มกับอาหารต่างๆ เช่น แกงเผ็ด ขนมหุ้น แกงไตปลา ฯลฯ หั่นฝอยใส่ผสมข้าวยาแกงเผ็ดกับกุ้ง ปลาสด หอย หรือเนื้อ มีการนำมาจำหน่ายน้อย มักจะเก็บได้จากธรรมชาติ

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.73, U. Damsri No.73 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 46, รูปที่ 11.

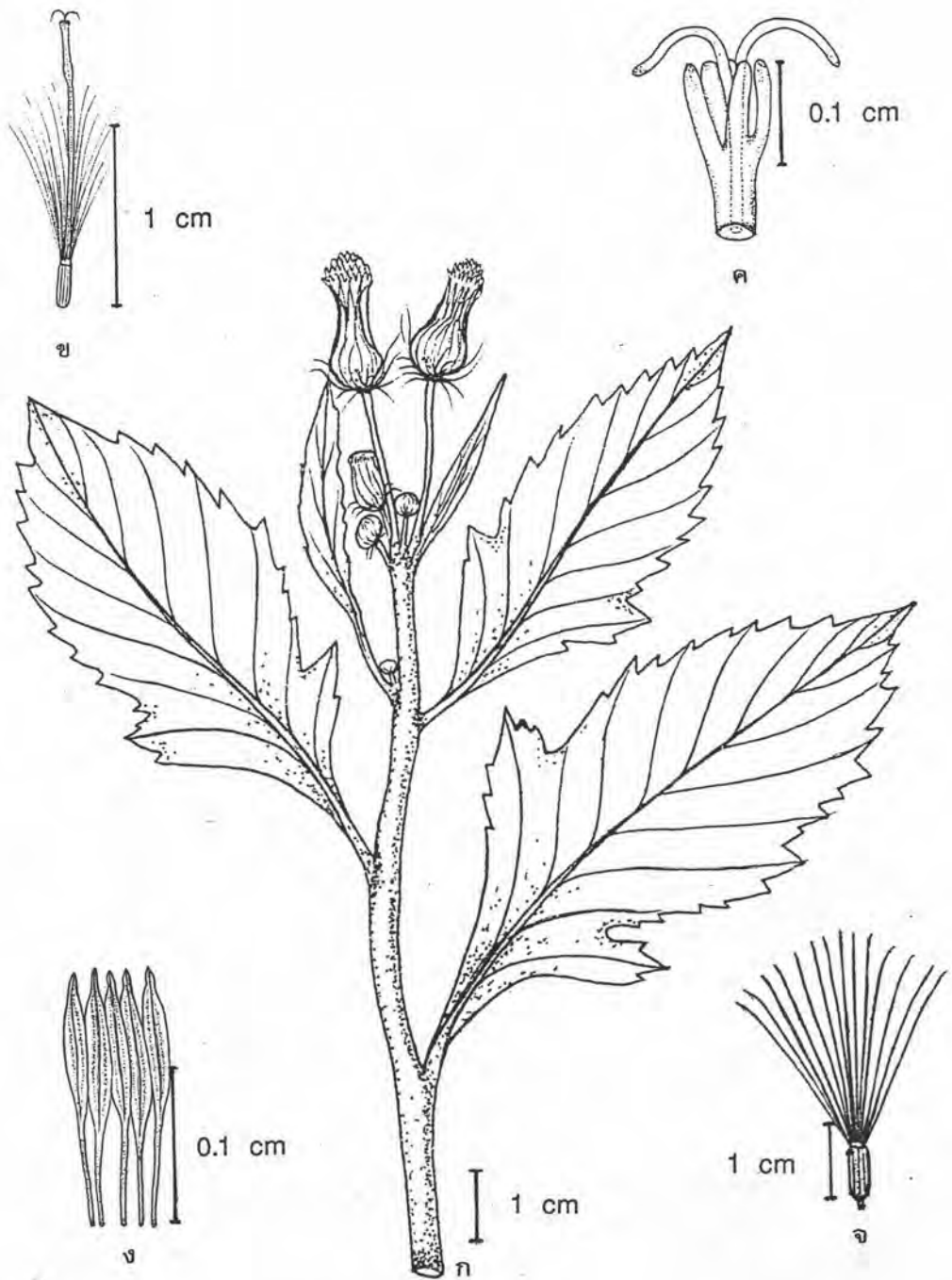

ก

ข.

ภาพที่ 46 *Crassocephalum crepidioides* S.Moore ผักกาดข้าง หรือ หญ้าดอกฟุ้ง
 ก. ลำต้น
 ข. ช่อดอก

รูปที่ 11 *Crassocephalum crepidioides* S. Moore ก. กิ่งและช่อดอก
 ข. ดอก ค. ยอดเกสรตัวเมียและกลีบดอก ง. เกสรตัวผู้ จ. ผล

Crateva religiosa Ham.

วงศ์ Capparidaceae

ชื่อพ้อง *Crateva roxburghii* Ham.

ชื่อพื้นเมือง กุ่ม (เลย) กุ่มบก ผักกุ่ม กุ่ม (ชลบุรี นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร ลำต้นเกลี้ยง ใบประกอบแบบฝ่ามือมีใบย่อย 3 ใบ เรียงสลับกัน แผ่นใบย่อยมีรูปร่างและขนาดแตกต่างกัน เช่น รูปรีแกมรูปไข่ รูปไข่กลับแกมรูปใบหอก ฯลฯ ฐานใบสอบเข้าหาก้านใบ ปลายใบแหลม ดอกเป็นช่อแบบ corymb ออกที่ปลายกิ่ง 2-3 ดอก หรือมากกว่า กลีบเลี้ยงรูปไข่ ปลายมนหรือแหลม กลีบดอกรูปไข่กว้างหรือรูปรี เกสรตัวผู้ 13-20 อัน ก้านช่อเรณียว สีชมพูหรือสีม่วง รังไข่รูปไข่หรือรูปทรงกระบอก มีก้านยาว ผลแบบ berry รูปไข่หรือค่อนข้างกลม

นิเวศวิทยา พบตามป่าที่มีน้ำท่วมถึง หรือริมฝั่งแม่น้ำ และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง และ อำเภอยะรัง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอด และใบอ่อน โดยดองน้ำเกลือเหมือนกับผักเสี้ยนรับประทานกับน้ำพริก และแก้มกับอาหารที่มีรสเผ็ดต่างๆ แกงส้มกับปลาสด ปกติไม่มีการนำมาจำหน่ายในตลาดทั่วไป เป็นพันธุ์ไม้ที่ค่อนข้างหายาก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.113 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 47.

ภาพที่ 47 *Crateva religiosa* Fam. กุ่มบก กุ่ม หรือ ผักกุ่ม
แสดงลักษณะ ลำต้น ใบ และ ยอดอ่อน

Cucumis melo Linn.

วงศ์ Cucurbitaceae

ชื่อสามัญ Musk Melon, Sweet Melon.

ชื่อพื้นเมือง แดงไทย (ภาคกลาง ภาคใต้ นครศรีธรรมราช) ชกเซรา (เขมร บริรัมย์) ดี (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) แดงจิง (นครราชสีมา) แดงลาย มะแดงลาย มะแดงสุก (ภาคเหนือ)

ไม้เถา ลำต้นเป็นเหลี่ยม มีมือเกาะที่ไม่แตกแขนง ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปกลม หรือรูปไต (reniform) แยกเป็นแฉกตื้นๆ 5-7 แฉก ขอบใบหยักซี่ฟัน ผิวใบมีขนสาก ดอกออกเดี่ยวๆตามซอกใบ มีทั้งดอกสมบูรณ์เพศและดอกไม่สมบูรณ์เพศ ดอกตัวผู้กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอยู่ละ 5 กลีบ กลีบดอกสีเหลือง เกสรตัวผู้ 3 อัน เชื่อมติดกันเป็น 1 กล่ม ดอกตัวเมียกลีบเลี้ยงและกลีบดอกมีลักษณะคล้ายดอกตัวผู้ รูปร่างและลักษณะของผลมีหลายแบบ เช่น กลม รูปขอบขนาน สีเหลืองอ่อนถึงเหลืองแก่ เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา ปลูกเป็นอาหารตามบริเวณบ้าน ไร่ไร้ ในสวน

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ผลอ่อน ยอดอ่อนใส่ในแกงเลียงผักรวม ผัด แกงส้มกับปลาสด ต้มหรือลวกจิ้มน้ำพริก ผลอ่อนรับประทานสดหรือดองจิ้มน้ำพริก และรับประทานแก้มกับแกงเผ็ด แกงส้ม ขนมะจีน กวยเตี๋ยวผัดไทย ฯลฯ ผัด แกงจัดหมูสับ และผลสุกรับประทานผลไม้ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป เป็นที่นิยม

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.81, ภาพที่ 48.

ก

ข

ภาพที่ 48 *Cucumis melo* Linn. แตงไทย

ก. ลำต้น และ ยอดอ่อน

ข. ดอก และ ผล

Cucurbita moschata Decne.

วงศ์ Cucurbitaceae

ชื่อสามัญ Pumpkin, Cushaw, Winter squash.

ชื่อพื้นเมือง ฟักทอง (ภาคกลาง) ฟักเขียว มะฟักแก้ว (ภาคเหนือ) มะน้ำแก้ว (เลย) หมักคี่-
สำ เหลืองเคล่า (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) หมักอ้อ (เลย ปรานบุรี) หมากฟักเหลือง (เงี้ยว-
แม่ฮ่องสอน) น้ำเต้า (ภาคใต้ นครศรีธรรมราช)

ไม้เลื้อย ลำต้นค่อนข้างแข็ง มีขนนุ่มทั่วไป มีมือเกาะแตกแขนง ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน
แผ่นใบรูปกลมหรือรูปไต ฐานใบเว้ารูปหัวใจกว้าง ปลายใบมน ขอบใบหยักเว้าเป็นแฉกตื้นๆ ดอก
เดี่ยวออกตามซอกใบ ดอกแยกเพศเกิดบนต้นเดียวกัน ดอกตัวผู้ก้านดอกยาวกว่าดอกตัวเมีย กลีบ
เลี้ยงโคนกลีบเชื่อมติดกันเป็นรูประฆัง ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอกสีเหลืองอมส้มโคนเชื่อมติด
กันเป็นรูประฆัง ปลายแยกเป็น 5 แฉก เหมือนกับกลีบเลี้ยง เกสรตัวผู้ 3 อัน เชื่อมติดกันเป็น 1
กลุ่ม ดอกตัวเมียกลีบเลี้ยงและกลีบดอกลักษณะเหมือนดอกตัวผู้ รังไข่ภายในมี 1 ช่อง ผลกลม มี
สัน 5 สัน เมล็ดแบน ขอบแข็งเป็นสัน สีน้ำตาลเมื่อแก่ จำนวนมาก

นิเวศวิทยา ปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และผลสุก ปรุงอาหารได้หลายอย่าง เช่น ต้ม หรือลวก จิ้ม
น้ำพริก แกงส้มกับกุ้งหรือปลาสด ผัด แกงเผ็ด แกงไตปลา แกงเลียง ฯลฯ ผลใช้ทำขนมหวานได้
หลายอย่าง มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.114 (ตัวอย่างทอง), ภาพที่ 49.

ก

ข

ค

ภาพที่ 49 *Cucurbita moschata* Decne. ฟักทอง หรือ น้ำเต้า
 ก. ลักษณะนิสัย ข. ใบ และ ดอก
 ค. ผล

Curcuma longa Linn.

วงศ์ Zingiberaceae

ชื่อพ้อง *Curcuma domestica* Valetou

ชื่อพื้นเมือง ขมิ้น (ทั่วไป) ขมิ้นแกง ขมิ้นหยวก ขมิ้นหัว ขมิ้นชัน (ภาคกลาง ภาคใต้) ตายอ (กะเหรี่ยง กำแพงเพชร) สะยอ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ขี้มัน (ภาคใต้ นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกหลายฤดู สูง 75-90 เซนติเมตร เหง้าสีเหลืองสดหรือสีส้ม ขึ้นรวมกันเป็นกอใหญ่ ใบแผ่ออกเป็นวงรอบต้น แต่ละต้นมี 4-5 ใบ แผ่นใบรูปใบหอกแกมรูปขอบขนาน ฐานใบลาดเข้าหาก้านใบ ปลายใบแหลม ก้านใบเป็นร่องลึกตรงกลาง ผิวใบเกลี้ยง ดอกเป็นช่อเกิดระหว่างก้านใบค้ำในสุด ช่อดอกยาว 10-20 เซนติเมตร ใบประดับสีเขียวอมเหลืองหรือสีเหลืองอ่อนรูปรี ปลายค่อนข้างมน กลีบเลี้ยงสีขาวเป็นหลอดส่วนปลายขยายใหญ่เป็นรูปปากแตร กลีบดอกสีขาวส่วนล่างเชื่อมติดกันเป็นหลอด ส่วนปลายค่อยๆบานออก ลาเบลลัมสีเหลืองอ่อนตรงกลางสีเหลืองเข้ม ปลายหักงอเป็น 3 พู พกกลางปลายแยกเป็น 2 แฉก เกสรตัวผู้ที่เป็นหมันลักษณะคล้ายกลีบดอก รูปขอบขนาน ปลายมน รังไข่ภายในมี 3 ช่อง ช่องละ 2 โยวูล์

นิเวศวิทยา ขึ้นทั่วไปในเขตร้อน พบมากในที่ชื้น ดินร่วนซุย ปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบอ่อน และเหง้าใต้ดิน ประกอบอาหารหลายอย่าง เช่น ต้ม ทอด เพื่อดับกลิ่นคาวและแต่งสี เป็นส่วนผสมของผงกะหรี่ ผักคอง เครื่องแกงหลายชนิด ได้แก่ แกงส้ม แกงเผ็ด มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.44, U. Damsri No.44 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 50.

ก

ข

ค

ภาพที่ 50 *Curcuma longa* Linn. ขมิ้น หรือ ขมิ้น
 ก. ลักษณะนิสัย ข. ใบ และ ช่อดอก
 ค. ลำต้นใต้ดิน

Cymbopogon citratus (DC. ex Ness) Stapf.

วงศ์ Poaceae (Gramineae)

ชื่อพ้อง *Andropogon citratus* DC.

ชื่อพื้นเมือง ตะไคร้ (ภาคกลาง) คาหอม (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน) จะไคร (ภาคเหนือ) หัว-สิงไค (เขมร ปราจีนบุรี) เซ็ดเกรม หลอะเกรย (เขมร สุรินทร์) หัวอตะโป้ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ไคร (ภาคใต้ นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกหลายฤดู สูงเต็มที่ได้ถึง 1 เมตร ลำต้นรูปทรงกระบอก แข็ง ผิวเกลี้ยง มีไขปกคลุม กลิ่นหอม ใบเดี่ยวยาวและแคบมากคล้ายใบหญ้า ปลายแหลม สากมือ เส้นกลางใบแข็ง ตรงรอยต่อระหว่างกาบใบและตัวใบมีเกล็ดต่างๆ บริเวณขอบใบมีขนเล็กน้อย ไม่เคยพบว่ามีการออกดอก

นิเวศวิทยา ปลูกเป็นผักสวนครัว และสมุนไพร

แหล่งที่พบ ทกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร กาบใบ ประกอบอาหารเพื่อดับกลิ่นคาวและแต่งกลิ่น รับประทานสด แก่กับแกงเผ็ด หั่นฝอยใส่ข้าวต้ม ใส่ในยำเนื้อสัตว์ต่างๆ เช่น ยำปลาหมึก ยำกุ้ง หรือยำหอย หั่นหรือสับเป็นท่อนๆ ใส่ในต้มยำ ต้มปลา ต้มไก่ หรือ ต้มเนื้อ ฯลฯ และผสมในเครื่องแกงเผ็ด มีจำหน่ายในตลาดทั่วไปในราคาถูก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.115 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 51.

ภาพที่ 51 *Cymbopogon citratus* (DC. ex Nees) Stapf. ตะไคร้ หรือ ไคร
แสดงลักษณะนิสัย ลักษณะลำต้น และ ใบ

Cynometra cauliflora Linn.

วงศ์ Caesalpinaceae (Leguminosae)

ชื่อพื้นเมือง อัมพวา บุรานัม (ภาคกลาง) นางอาย (กรุงเทพฯ) หีหมา (ปัตตานี) นัมนม (ภาคใต้) นัมนาม (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูงเต็มที่ได้ถึง 15 เมตร ใบประกอบแบบขนนกมีใบย่อย 1-2 คู่ เรียงสลับกัน ก้านใบย่อยสั้น แผ่นใบย่อยรูปไข่หรือรูปไข่แกมรูปใบหอก ปลายใบแหลมหรือมนและมีรอยเว้าตรงกลางเล็กน้อย ผิวใบเรียบเป็นมัน เส้นกลางใบอยู่ชิดไปทางด้านหนึ่งทำให้แผ่นใบสองซีกมีขนาดไม่เท่ากัน ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกเป็นกลุ่มตามลำต้นช่วงที่ใกล้พื้นดิน ดอกขนาดเล็กสีขาวนวล กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ แยกกัน เกสรตัวผู้ 10 อัน แยกกัน รังไข่มีก้านสั้นอยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอก ผลมีเนื้อ รูปรีแกมรูปกลม ผิวเรียบเมื่อสุก

นิเวศวิทยา พบในป่าดิบชื้น และปลูกเป็นอาหารบ้าง

แหล่งที่พบ อำเภอมะนัง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน รับประทานสดแก้มกับแกงเผ็ด ขนมะจีน หรือใส่แกงเลียงผักรวม ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้ เป็นพืชที่หายาก ไม่มีการนำมาจำหน่ายในตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.54, U. Damsri No.54 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 52, รูปที่ 12.

ก

ข

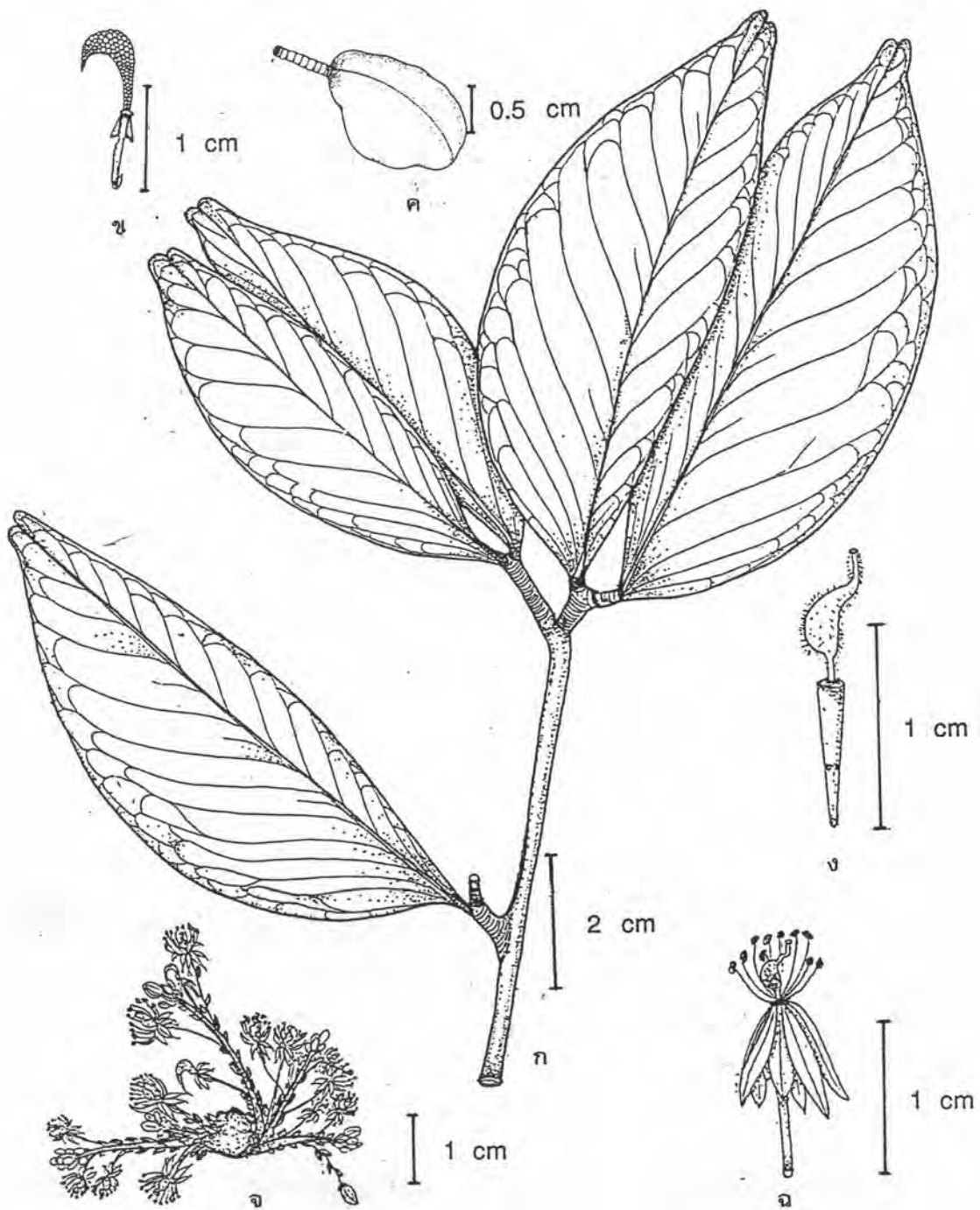

ค

ง

ภาพที่ 52 *Cynometra cauliflora* Linn. อัมพวา หรือ น้มนาม
 ก. ลำต้น ข. ใบ และ ยอดอ่อน
 ค. ช่อดอก ง. ผล

รูปที่ 12 *Cynometra cauliflora* Linn. ก. กิ่ง ข. ผลอ่อน ค. ผล

ง. เกสรตัวเมีย จ. ช่อดอก ฉ. ดอก

Cynometra ramiflora Linn.

วงศ์ Caesalpinaceae (Leguminosae)

ชื่อพ้อง *Cynometra bijuga* Span.

ชื่อพื้นเมือง พังคะ มะคะ มังคะ (ภาคกลาง) พังคำ (ตรัง) มะคาก (ภาคใต้) แมงคะ (ตราด) แมงคำ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร ใบประกอบแบบขนนกมีใบย่อย 1-2 คู่ เรียงสลับกัน แผ่นใบย่อยมีรูปร่างต่างกันหลายแบบ เช่น รูปรี รูปขอบขนานถึงรูปใบหอก ปลายใบแหลม ใบอ่อนบางนุ่ม สีขาวแกมเขียว ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกตามซอกใบ ดอกขนาดเล็ก สีขาวนวล กลีบเลี้ยงส่วนโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 4-5 แฉก กลีบดอก 4-5 กลีบ แยกกัน เกสรตัวผู้ 10 อัน รังไข่มีขนหนาแน่น ผลเป็นฝักแข็ง รูปไข่แกมรูปรี ผิวขรุขระเป็นร่อง ส่วนปลายมีจอยแหลม

นิเวศวิทยา มักพบในป่าโกงกาง อาจพบบ้างในป่าอื่นๆที่ใกล้แหล่งน้ำ และปลูกเป็นอาหารช้าง

แหล่งที่พบ อำเภอมะนัง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบอ่อน มีรสเปรี้ยว รับประทานสดแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมัน หรือปรุงอาหาร เช่น แกงเลียงผักรวม แกงส้ม มีจำหน่ายในตลาดบ้างเป็นครั้งคราว เป็นพืชที่ค่อนข้างหายาก ผลมีรสฝาดรับประทานกับผลไม้แทนหมากได้

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.87, U. Damsri No.87 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 53, รูปที่ 13, 14.

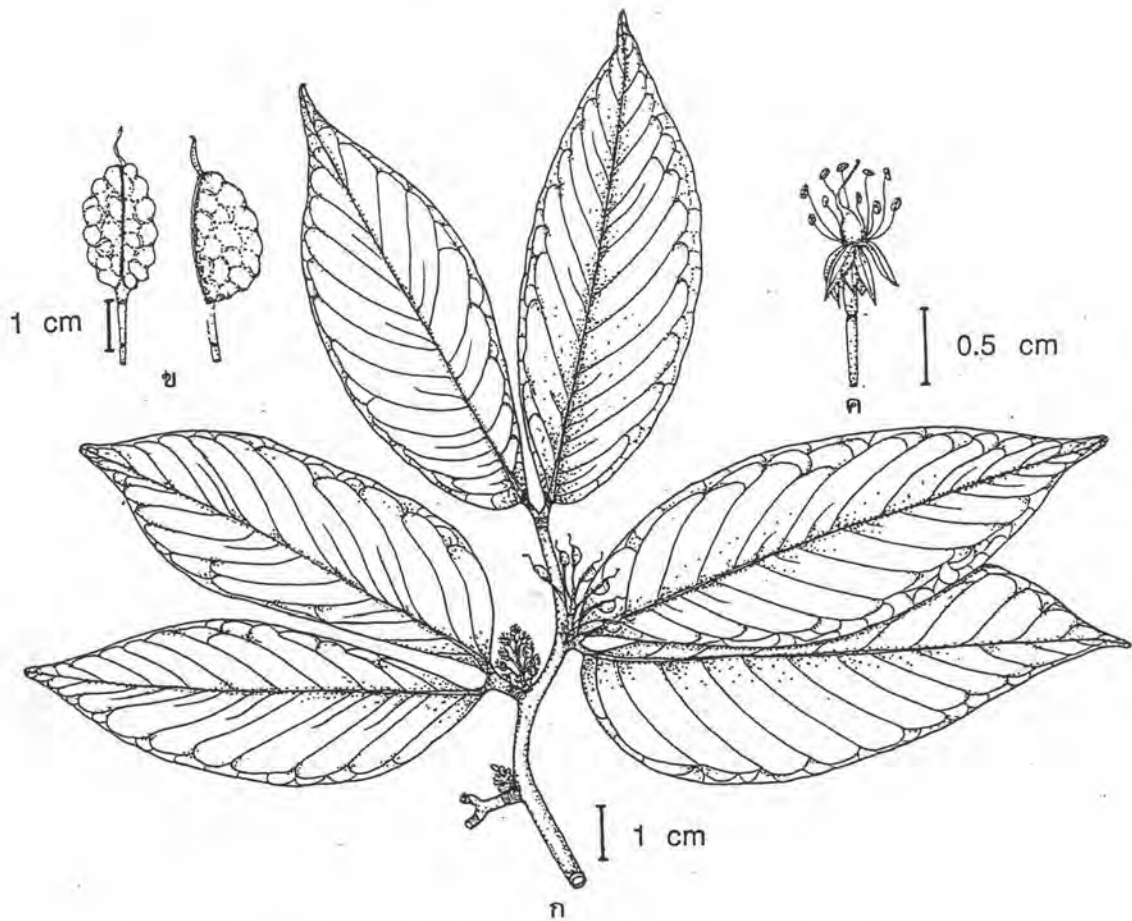

ก

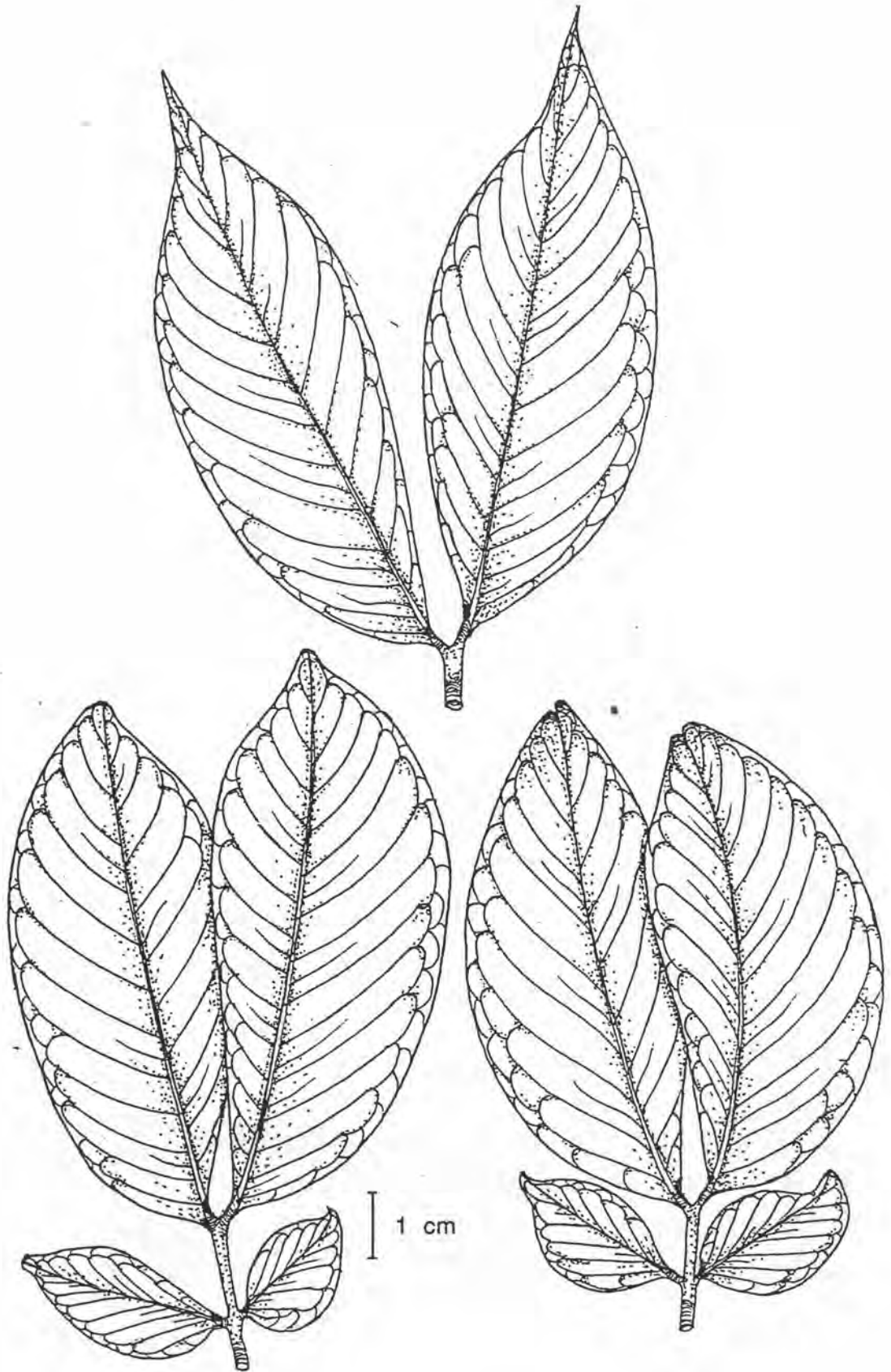

ข

ภาพที่ 53 *Cynometra ramiflora* Linn. มะคะ หรือ แมงค่า
ก. ยอดอ่อน
ข. ช่อดอก และ ผล

รูปที่ 13 *Cynometra ramiflora* Linn. ก. กิ่ง ช่อดอก และผลอ่อน ข. ผล ค. ดอก

รูปที่ 14 *Cynometra ramiflora* Linn. ลักษณะใบแบบต่างๆ

Dendrocalamus asper Backer

วงศ์ Poaceae (Gramineae)

ชื่อพ้อง *Gigantochloa aspera* Kurz
Bambusa aspera Schult.

ชื่อพื้นเมือง ไผ่ตง (ทั่วไป) ตง (นครศรีธรรมราช)

ไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง สูงเต็มที่ถึง 20 เมตร ส่วนของลำเมื่ออ่อนจะมีขนสีน้ำตาลปกคลุม ข้องเห็นได้ชัดเจน ตรงข้อบริเวณใกล้พื้นดินมีรากฝอยจำนวนมาก เนื้อของลำหนาและแข็งแรง กาบ (culm sheaths) คล้ายหนัง เมื่อแห้งจะมีสีน้ำตาล แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก ฐานใบป้านและเบี้ยว ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบสาก คม ก้านใบสั้น ผิวใบด้านล่างมีขน ใบขนาด 1.5 - 3.5 x 20-30 เซนติเมตร ใบยอดกาบรูปใบหอก ปลายใบเรียวแหลม มักจะงอกลับ ขอบหยักเห็นฟันเลื่อย ขอบม้วนเข้าหาข้างใน

นิเวศวิทยา พบในป่าธรรมชาติที่ค่อนข้างชื้น ปลูกเป็นอาหารและใช้ประโยชน์อื่นๆ

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร หน่ออ่อน ต้ม หรือ ลวก จิ้มน้ำพริก รับประทานแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมหิน ฯลฯ ผัด ต้มจืด ต้มกะทิ แกงเผ็ด แกงไตปลา หน่อไม้คองน้ำเกลือใช้แกงส้มกับปลา และเก็บไว้รับประทานได้นาน มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป เป็นที่นิยมมาก ทำรายได้ให้กับคนในชนบทปีละหลายๆ

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.116 (ตัวอย่างคอง), ภาพที่ 54.

ก

ข

ภาพที่ 54 *Dendrocalamus asper* Backer ไผ่ตง หรือ ตง
ก. หน่อ
ข. หน่อไม้ดอง

I 1564506X

Dioscorea hispida Denn. var. *reticulata* HK.f.

วงศ์ Dioscoreaceae

ชื่อพ้อง *Dioscorea daemona* Roxb.

ชื่อพื้นเมือง มันกลอย (ทั่วไป) กลอยข้าวเหนียว กลอยหัวเหนียว (นครราชสีมา) กลอยนก (ภาคเหนือ) คลี (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) กลอย (นครศรีธรรมราช)

ไม้เลื้อย อายุหลายฤดู ลำต้นยาวได้ถึง 20 เมตร มีหนาม หัวปกคลุมด้วยรากเล็กๆ สีเหลืองหรือสีน้ำตาล ต่อมาเปลี่ยนเป็นสีเขียวเมื่ออายุมาก ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 3 ใบ เรียงสลับกัน ใบย่อยที่ยอดรูปไข่หรือรูปรี อีก 2 ใบรูปไข่เบี้ยว ดอกพบน้อยมาก แยกเพศ ดอกตัวผู้เป็นช่อแบบ raceme ขนาดเล็กมาก สีเหลือง ไม่มีก้านดอก ดอกตัวเมียเป็นช่อแบบ spike ห้อยลง ผลแห้งแล้วแตกแบบ capsule สีน้ำตาลหรือเหลืองแกมน้ำตาลอ่อนเมื่อแก่

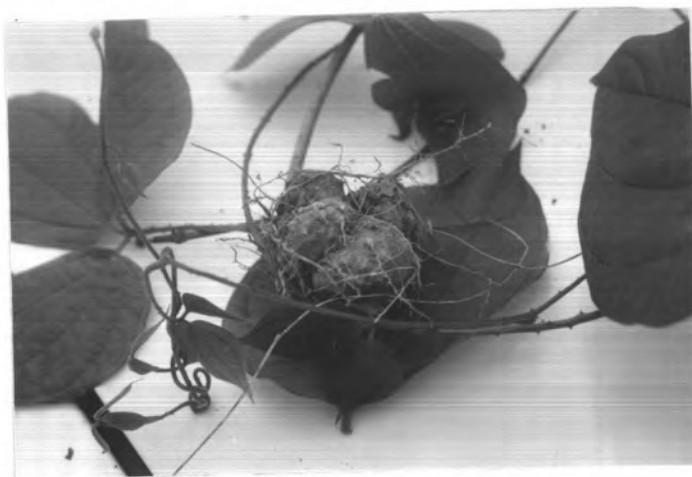
นิเวศวิทยา พบในป่าดิบชื้น ป่าโปร่ง ป่าละเมาะ และปลูกเป็นอาหารบ้าง

แหล่งที่พบ อำเภอยะหริ่ง และ อำเภอทุ่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร หัว ประกอบอาหารได้ทั้งของหวานและของคาว เช่น แกงบวชกลอย กลอยต้มคลุกมะพร้าวกับน้ำตาล ข้าวเหนียวกลอย และปรุงอาหาร เช่น แกงเลียง แกงเผ็ด ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

หมายเหตุ หัวกลอยเป็นพิษต่อมนุษย์ เนื่องจากมีสารพวก dioscorine แต่สามารถทำให้พิษหมดไปได้ โดยการหั่นเป็นชิ้นบางๆผ่านน้ำ จุ่มหรือแช่น้ำไว้หลายวัน อาจจะผสมน้ำส้มและเกลือลงในน้ำที่แช่ด้วย (Ochse, 1931.)

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.63, U. Damsri No.63 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 55, รูปที่ 15.

ก

ข

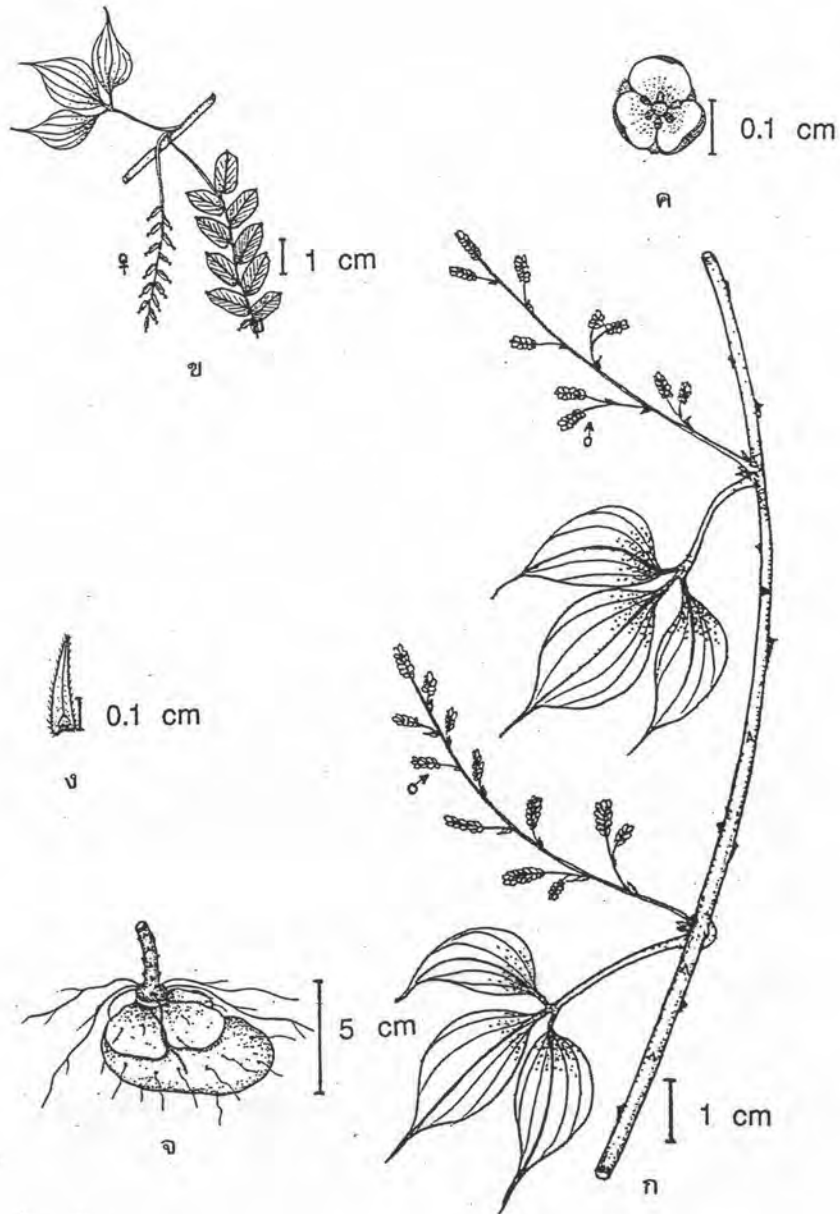
ค

ภาพที่ 55 *Dioscorea hispida* Denn. var. *reticulata* HK.f. กลอย หรือ
มันกลอย

ก. ลักษณะนิสัย และลำต้นสะสมอาหาร

ข. ช่อดอกตัวผู้

ค. ช่อดอกตัวเมีย และ ผล

รูปที่ 15 *Dioscorea hispida* Denn. var. *reticulata* HK.f. ก. กิ่งและช่อดอกตัวผู้
 ข. ช่อดอกตัวเมีย และช่อผล ค. ดอกตัวผู้ ง. ใบประดับ
 จ. ลำต้นสะสมอาหาร

Diplazium esculentum Sw.

วงศ์ Athyriaceae

ชื่อสามัญ Paco

ชื่อพ้อง *Athyrium esculentum* Copel.

ชื่อพื้นเมือง กุดกิน (ภาคกลาง) กุดคี่ (ภาคเหนือ) กุดน้ำ (ฉาน-แม่ฮ่องสอน) ไก้ววิล ปู่แปล-เต๊ะ (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ผักกุด (ทั่วไป) หัสคำ (สุราษฎร์ธานี นครราชสีมา) ผักกุดขาว (ชลบุรี) กุด ผักกุด (นครศรีธรรมราช)

เฟิร์นลำต้น (rhizome) ตั้งตรง มีเกล็ดสีน้ำตาล ใบขนาดต่างกันมาก ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อยค้ำกลางขนาดใหญ่และค่อยๆ เล็กลงตามลำดับเมื่อถึงปลายใบ ใบย่อยคู่ที่มีขนาดใหญ่ ปลายแหลม ก้านสั้นมาก ฐานใบเว้าคล้ายรูปหัวใจ หรือเป็นดั่งยื่นออกมาเล็กน้อย ขอบใบหยักเว้าเป็นซี่ฟัน กลุ่มอับสปอร์เกิดบริเวณใกล้เส้นใบย่อยโดยรอบ

นิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้น ที่ร่มเงา ใกล้ๆ แหล่งน้ำ

แหล่งที่พบ อำเภอเมือง อำเภอพรหมคีรี และ อำเภอทุ่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบอ่อน และยอดอ่อน ต้ม ลวก หรือ ทอด จิ้มน้ำพริก และรับประทานแก้มกับอาหารต่างๆ เช่น แกงเผ็ด ขนมจีน และปรุงอาหาร เช่น ผัดน้ำมัน หรือผัดกับเนื้อสัตว์ แกงเลียงผักรวม ต้มกะทิ ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป เป็นที่นิยมมาก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.43, ภาพที่ 56.

ภาพที่ 56 *Diplazium esculentum* Sw. พักกูดขาว พักกูด หรือ กูด
แสดงลักษณะถิ่นอาศัย ลำต้น ใบ และยอดอ่อน

Dolichos lablab Linn.

วงศ์ Fabaceae (Leguminosae)

ชื่อสามัญ Hyacinth Bean, Lablab.

ชื่อพ้อง *Lablab niger* Medik.
L. vulgaris Savi

ชื่อพื้นเมือง ถั่วแปบ (ทั่วไป นครศรีธรรมราช)

ไม้เลื้อยพันหลักหรือพันต้นไม้อื่น ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 3 ใบ เรียงสลับกัน ก้านใบยาว 4-9 เซนติเมตร แผ่นใบย่อยรูปหัวใจ (cordate) หรือรูปรี ฐานใบมนหรือสอบแคบ ปลายใบแหลม ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกตามซอกใบ ช่อดอกยาว 10-15 เซนติเมตร ดอกสีขาวนวล กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันปลายแยกเป็น 4-5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ ลักษณะเหมือนดอกแคหรือดอกถั่ว (papilionaceous flower) เกสรตัวผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกันเป็น 2 กลุ่มๆละ 9 อัน และ 1 อัน ตามลำดับ รังไข่อยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอก ภายในมี 1 ช่อ 4-5 โยวูล ผลเป็นฝักแบนและโค้งงอ ส่วนปลายเป็นงอวย ยาวประมาณ 0.4 เซนติเมตร สีขาวอมเขียวหรือสีขาวอมม่วง เมล็ดรูปรี สีน้ำตาลเมื่อแก่

นิเวศวิทยา พบขึ้นพันต้นไม้อื่นทั่วไปในป่าผลัดใบผสม ป่าดิบแล้ง และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง และ อำเภอยะนิง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ดอก และ ฝักอ่อน ต้ม หรือ ลวก จิ้มน้ำพริก และ ผัดกับกั๋งหรือหมู เมล็ดต้มกับเกลือรับประทานเป็นอาหารว่างเหมือนถั่วอื่นๆ มีจำหน่ายในตลาดเป็นครั้งคราว

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.68, U. Damsri No.68 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 57, รูปที่ 16.

ก

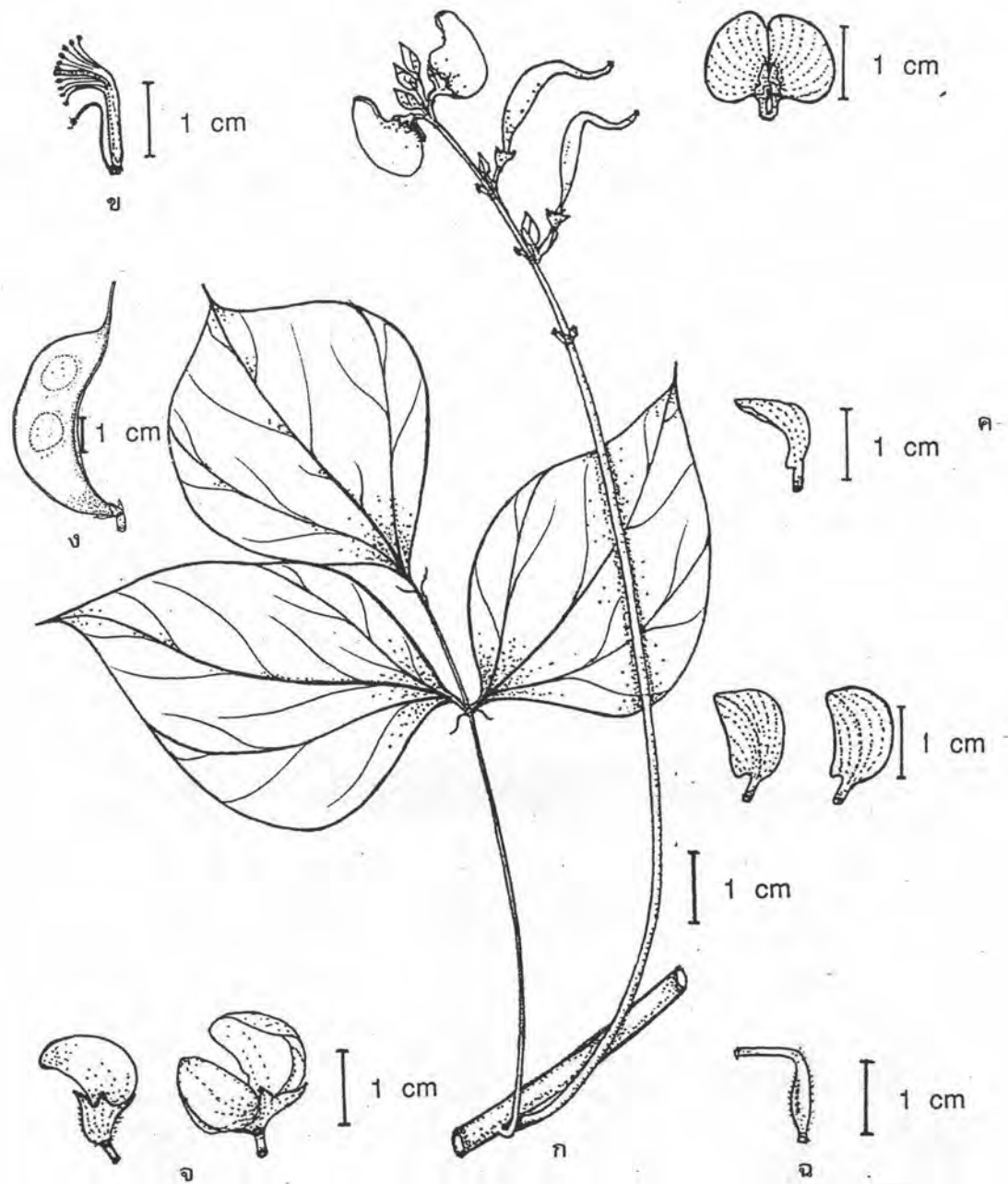

ข

ค

ภาพที่ 57 *Dolichos lablab* Linn. ถั่วแระ
 ก. ลำต้น ข. ช่อดอก
 ค. ผล

รูปที่ 16 *Dolichos lablab* Linn. ก. กิ่ง ช่อดอก และผลอ่อน ข. เกสรตัวผู้

ค. กลีบดอก ง. ผล จ. ดอกตูมและดอกบาน ฉ. เกสรตัวเมีย

Elateriospermum tapos Blume

วงศ์ Euphorbiaceae

ชื่อพื้นเมือง กระ ประ (ภาคใต้) ปี่ระ (มลายู ยะลา) ประ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้นขนาดใหญ่ สูง 20-40 เมตร เปลือกมียางขาว ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปรี (elliptic) ฐานใบมนหรือมนกึ่งแหลม ปลายใบแหลม ขอบใบหยักเป็นคลื่นเล็กน้อย ใบอ่อนสีชมพูอมแดง ดอกเป็นช่อออกที่ปลายกิ่ง สีขาวนวล ดอกแยกเพศ ดอกตัวผู้กลีบเลี้ยง 4-6 กลีบ เกสรตัวผู้จำนวนมาก ดอกตัวเมียรังไข่สีชมพูอ่อน ผลแบบ capsule มีเปลือกแข็ง สีดำปนน้ำตาล และแตกเมื่อแก่เมล็ดกระเด็นไปได้ไกลๆ แต่ละผลมี 3 เมล็ด เปลือกแข็งสีน้ำตาล ผิวเป็นมัน เนื้อสีขาวนวล

นิเวศวิทยา พบตามป่าดงดิบ และป่าทางภาคใต้ ออกดอกเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน เป็นผลในเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม

แหล่งที่พบ อำเภอรพรมคีรี

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร เมล็ด ทำให้สุกโดย ต้ม หรือ ดองกับน้ำเกลือ ทำน้ำพริก และคั่วกับทรายรับประทานเป็นอาหารว่างเหมือนกับลูกก้อ มีจำหน่ายในตลาดสด ราคาค่อนข้างถูก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.117 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 58.

ก

ข

ค

ภาพที่ 58 *Elateriospermum tapos* Blume กระ หรือ ประ
 ก. ลักษณะนิสัย ข. ใบ และ ยอดอ่อน
 ค. ผล และ เมล็ด

Emilia sonchifolia (Linn.) DC.

วงศ์ Asteraceae (Compositae)

ชื่อพ้อง *Senecio sonchifolius* (Linn.) Moench

ชื่อพื้นเมือง ผักแดง (เลย) ผักขี้ (ลำปาง) ทางปลาช่อน (ภาคกลาง) เขียะเอ็ง (จีน)
ทางปลาช่อน ผักกาดนกเขา (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก สูง 25-45 เซนติเมตร ใบเดี่ยว เรียงเป็นเกลียวถี่ๆ ใกล้ผิวดิน ทำให้มีลักษณะเหมือนใบแผ่เป็นวงรอบบริเวณโคนต้น แผ่นใบหยักเว้าลึกตามขอบ เข้าหาเส้นกลางใบ ขอบใบจักเป็นซี่ฟันเล็กๆที่ไม่สม่ำเสมอ ตรงโคนจะค่อยๆสอบเข้ามาเป็นก้านใบ ปลายใบแหลม ผิวใบเกลี้ยงหรือค่อนข้างเกลี้ยง ช่อดอกรวมเป็นช่อโปร่ง ก้านช่อยาวตั้งตรงออกกลางต้น แต่ละช่อดอกย่อยเป็นกระจุกเล็กๆ มีใบประดับสีเขียวรองรับ และมีเฉพา disc flower เท่านั้น ดอกสีชมพูหรือสีชมพูอมม่วง ตามก้านช่อดอกจะมีใบรูปคล้ายหัวลูกศรแต่ขนาดเล็กกว่าใบตรงโคนต้นเรียงสลับอยู่ห่างๆ ผลแห้งขนาดเล็ก มีขนแข็งติดอยู่

นิเวศวิทยา พบทั่วไปตามทุ่งหญ้าโล่งๆ ข้างถนน ไร่นาข้าว ตามท้องร่อง ขึ้นปะปนกับวัชพืชทั่วไป

แหล่งที่พบ ทั่วท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ และ ยอดอ่อน รับประทานสดจิ้มน้ำพริกและแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ
ขนมจีน ราคาถูก มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.28, U. Damsri No.28 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 59.

Enydra fluctuans Lour.

วงศ์ Asteraceae (Compositae)

ชื่อพ้อง *Enydra paludosa* (Reinw) DC.
E. longifolia (Bl.) DC.

ชื่อพื้นเมือง กาลอ (มลายู ปัตตานี) ผักดีเหยียน (เงี้ยว แม่ฮ่องสอน) ผักบุงปลิง ผักแบ่ง (เชียงใหม่) ผักบุงร่วม (ภาคกลาง) ผักกรอ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกฤดูเดียว ลำต้นกลวงกลั้นหอม สูง 30-70 เซนติเมตร ผิวเกลี้ยงหรือมีขนเล็กน้อย รากออกตามข้อ ใบเดี่ยวเรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปขอบขนาน ฐานใบตัดตรง ปลายใบมน ขอบใบจักเป็นฟันเลื่อย ไม่มีก้านใบ ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ดอกเป็นกระจุกค่อนข้างกลม ออกตามซอกใบหรือปลายกิ่ง ไม่มีก้านช่อดอก ใบประดับ 4 อัน รูปไข่กว้าง (broadly ovate) ปลายมนคล้ายใบเรียงเป็นคู่ตั้งฉากกัน เมื่อดอกบานใบประดับจะใหญ่ขึ้น กลีบดอกของ disc-flower สีขาวแกมเขียว โคนเชื่อมติดกันเป็นหลอดยาว ปลายแยกเป็น 2-4 แฉก เกสรตัวผู้ 5 อัน อับเรณูเชื่อมติดกัน ก้านชูอับเรณูแยกกัน ผลแห้งสีดำเมื่อแก่ มีใบประดับติดอยู่

นิเวศวิทยา พบมากบริเวณที่ชื้น ตามลำน้ำ ในนาข้าว บ่อเลี้ยงปลา

แหล่งพบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ลำต้นอ่อน ใบ และ ยอดอ่อน ต้ม หรือ ลวก จิ้มน้ำพริก แกงเลียง- ผักรวม ผัดกับเนื้อสัตว์ และแกงส้มกับปลาสดหรือกุ้งสด ไม่มีการนำมาจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.13, U. Damsri No.13 (ตัวอย่างคอง), ภาพที่ 60.

ก

ข

ภาพที่ 60 *Elyda fluctuans* Lour. ผักบั้งร่วม หรือ ผักกรอ
ก. ลำต้น
ข. ใบ และ ช่อดอก

Erechtites hieracifolia (L.) Raf. ex DC. var. *caicalioides* Grisb.

วงศ์ Asteraceae (Compositae)

ชื่อพื้นเมือง ผักกาดนกกูด (นครสวรรค์) ผักกาดนก (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกฤดูเดียว สูง 25-70 เซนติเมตร ลำต้นตรงเป็นสันและมีขนคลุมตามลำต้น ใบเดี่ยวเรียงสลับกันถี่ๆ โกลบนดินมากกว่าส่วนใกล้ยอด ใบรูปใบหอกแกมรูปขอบขนาน ฐานใบตัดตรงหรือมีติ่งยื่น ปลายใบแหลม ขอบใบจักเป็นซี่ฟันรูปสามเหลี่ยมห่างๆ ดอกเป็นช่อออกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 15-30 เซนติเมตร เป็นกระจุก ใบประดับขนาดเล็กจำนวนมาก มีเฉพาะ disc flower กลีบดอกสีเหลือง โคนเชื่อมเป็นหลอดปลายแยกเป็น 5 แฉก เกสรตัวผู้ 5 อัน อับเรณูเชื่อมติดกัน ก้านชูอับเรณูแยกกัน รังไข่รูปขอบขนาน ผลแห้งแบบ achene รูปเส้นแกมรูปขอบขนาน สีน้ำตาลเมื่อแก่ มีขนแข็งสีขาวติดอยู่

นิเวศวิทยา เป็นวัชพืช พบได้ทั่วไปในแปลงผัก ในสวนยางพารา ไร่กาแฟ ป่าที่ถางใหม่ๆ ข้างถนนที่ชื้น

แหล่งที่พบ ทุกท้องถิ่นที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ และยอดอ่อนรับประทานสด ต้ม หรือลวก จิ้มน้ำพริกและรับประทานแกงส้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมีจีน หลนไต่ปลา ฯลฯ ไม่มีการนำมาจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.56, U. Damsri No.56 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 61

ก

ข

ค

ภาพที่ 61 *Erechites hieracifolia* (L.) Raf. ex var. *cacalioides* Grisb.
 ผักกาดนกูด หรือ ผักกาดนก
 ก. ใบ ข. ลำต้น
 ค. ช่อดอก

Eryngium foetidum Linn.

วงศ์ Apiaceae (Umbelliferae)

ชื่อพื้นเมือง ผักชีดอย หอมบ้อมกลา (ภาคเหนือ) มะและเต้าะ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน)
ผักชีฝรั่ง (ภาคกลาง) ผักชีฝรั่ง ผักชีฝรั่ง (นครศรีธรรมราช)

พืชล้มลุกหลายฤดู กลิ่นฉุนมาก ลำต้นตั้งตรง สูง 10-80 เซนติเมตร ใบเดี่ยวเรียงรอบลำต้นใกล้ๆพื้นดิน แผ่นใบรูปไข่ถึงรูปขอบขนานหรือรูปแถบถึงรูปใบหอก ฐานใบแผ่เป็นกาบหุ้มลำต้น ขอบใบหยักเป็นซี่ฟันเล็กๆและหยักเว้าลึกๆ ดอกเป็นช่อออกที่ปลายกิ่งเรียงอัดกันแน่น ก้านช่อดอกยาว แตกสาขามาก ดอกสีขาวแกมเขียวอ่อน ขนาดเล็กมาก ไม่มีก้านดอกหรือก้านดอกสั้นมาก ผลกลมถึงรูปไข่ ขนาดเล็ก

นิเวศวิทยา พบในป่าที่ค่อนข้างชื้น ที่มีแสงหรือมีร่มเงา และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอเมือง อำเภอพรหมคีรี และ อำเภอทุ่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ รับประทานสดแก้มักกับอาหารที่มีรสเผ็ด หั่นฝอยใส่ใน ลาบ ปลาหรือยำ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.98, U. Damsri No.98 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 62, รูปที่ 17.

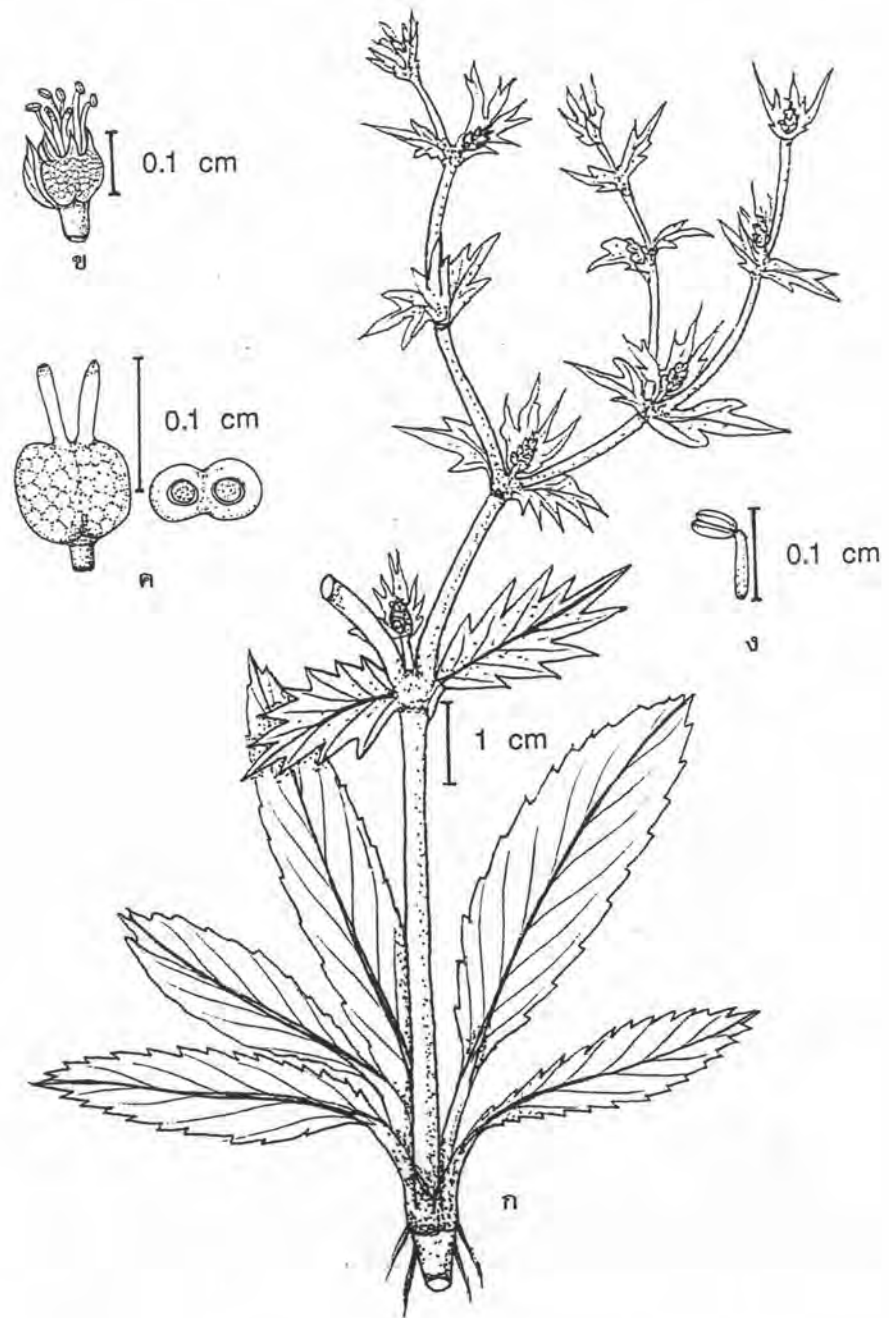

ก

ข

ภาพที่ 62 *Eryngium foetidum* Linn. ผักชีฝรั่ง หรือ ผักชีหรั่ง
 ก. ลักษณะนิสัย
 ข. ใบ และ ช่อดอก

รูปที่ 17 *Eryngium foetidum* Linn. ก. ลักษณะนิสัย ข. ดอก ค. เกสรตัวเมีย

และรังไข่ผ่าตามขวาง ง. เกสรตัวผู้

Erythrina subumbrans Merr.

วงศ์ Fabaceae (Leguminosae)

ชื่อพ้อง *Erythrina lithosperma* Bl. ex Miq.
E. hypaphorus Baerl.
E. secunflora Hassk.

ชื่อพื้นเมือง ทองมีดขูด ทองหลางป่า (ภาคเหนือ) ทองหลาง (ภาคกลาง นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 5-25 เมตร ใบประกอบแบบขนนกมีใบย่อย 3 ใบ เรียงสลับกัน แผ่นใบย่อยรูปไข่ฐานใบกลมหรือรูปคล้ายหัวใจ ปลายใบแหลม ใบอ่อนสีเขียวอ่อนหรือเขียวอมเหลือง ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบ ขนาดใหญ่ จำนวนดอกมาก กลีบเลี้ยงส่วนโคนเชื่อมติดกันเป็นรูประฆัง ปลายแยกเป็น 2 แฉก ไม่เท่ากัน กลีบดอก 5 กลีบ สีแดงเข้มแบบดอกแค เกสรตัวผู้ 10 อัน ก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกันเป็น 2 กลุ่มๆละ 9 อัน และ 1 อัน ตามลำดับ รังไข่มีก้าน อยู่เหนือระดับชั้นของวงกลีบดอก ผลเป็นฝักยาว เมื่อแก่แล้วแตก ภายในมี 1-5 เมล็ด

นิเวศวิทยา พบในป่าพืชน์ และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษา

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ดอกอ่อน รับประทานสด ต้ม หรือลวก จิ้มน้ำพริก ใบอ่อนรับประทานแก้มกับปลาแนม เมียง ลาบ ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดสด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.118 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 63.

ก

ข

ภาพที่ 63 *Erythrina subumbrans* Merr. ทองกลางป่า หรือ ทองกลาง
ก. กิ่ง และยอดอ่อน
ข. ช่อดอก

Eugenia grata Wight

วงศ์ Myrtaceae

ชื่อพื้นเมือง ไคร้เม็ด (เชียงใหม่) เสม็ดชุน (ภาคกลาง) ยี่มือแล (มลายู ภาคใต้) เสม็ด (สตูล สกลนคร) เหม็ด เหม็ดชุน (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้นขนาดเล็ก ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่ถึงรูปใบหอก ฐานใบและปลายใบมนหรือแหลม ใบอ่อนสีแดงอมน้ำตาล ดอกเป็นช่อออกหนาแน่นที่ปลายกิ่งและตามซอกใบ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูประฆัง กลีบดอก 5 กลีบ เกสรตัวผู้จำนวนมาก สีขาวนวลมีกลิ่นหอม ผลมีเนื้อแบบ berry รูปไข่ มีกลีบเลี้ยงติดอยู่ด้วย

นิเวศวิทยา พบในป่าที่ชื้น มีแสง หรือตามบริเวณภูเขา

แหล่งที่พบ อำเภอพรหมคีรี และ อำเภอทุ่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน มีรสฝาด รับประทานสดแก้ลมกับขนมจัน แกงเผ็ดต่างๆ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

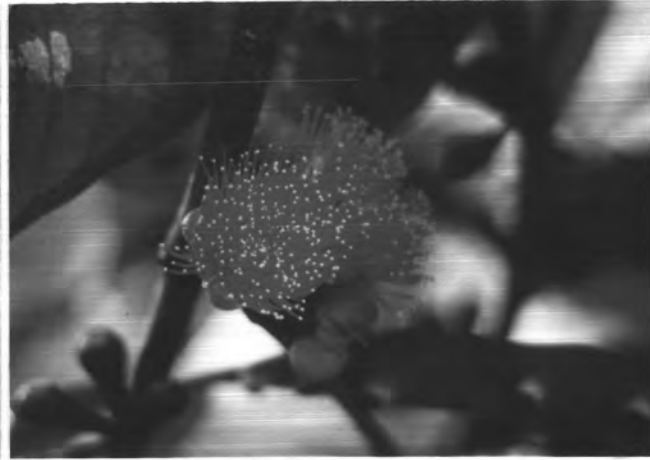
ตัวอย่างพืช U. Damsri No.119 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 64.

ภาพที่ 64 *Eugenia grata* Wight เส้มดขุน เหม็ด หรือ เหม็ดขุน
แสดงลักษณะ กิ่ง ใบ และ ช่อดอก

ก

ข

ค

ง

ภาพที่ 65 *Eugenia malaccensis* Linn. ชมพู่ซ่าแหรก หรือ ม่าเหมียว

ก. กิ่ง และ ช่อดอก

ข. ดอก

ค. ใบ และ ยอดอ่อน

ง. ผล

Feroniella lucida Swing.

วงศ์ Rutaceae

ชื่อพื้นเมือง มะสัง (ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) สัง (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 10-15 เมตร มีหนามตามกิ่งและลำต้น กิ่งอ่อนมีขน ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อยที่ปลายใบเดี่ยว ใบย่อย 2-3 คู่ เรียงเป็นเกลียว แผ่นใบย่อยรูปไข่หรือรูปไข่กลับ ฐานใบสอบ มนหรือกลม มีต่อมน้ำมันเป็นจุดสีกระจายตามผิวใบ ดอกเป็นช่อรวมออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยงและกลีบดอก อย่างละ 5 กลีบ เกสรตัวผู้ 10-12 อัน แยกกัน รังไข่อยู่เหนือระดับชั้นของวงกลีบดอก ผลกลมแบน เปลือกหนา มีสีน้ำตาลเมื่อแก่ เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบในป่า และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษา

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ดอก และ ยอดอ่อน มีกลิ่นฉุน รับประทานสดแก้ลมกับขมิ้น แกงเผ็ดต่างๆ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.120 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 66.

ภาพที่ 66 *Feroniella lucida* Swing. มะสัง หรือ สัง
แสดงลักษณะ กิ่ง และ ใบอ่อน

Ficus fistulosa Reinw. ex Bl.

วงศ์ Moraceae

ชื่อพ้อง *Ficus tengerensis* Miq.

ชื่อพื้นเมือง เตื่อย (ตรัง) มะเตือปล้อง (ตราด) ชั่งบ้าน ชั่งขาว ชั่งขาว ชั่ง (นครศรีธรรม-
ราช)

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร ใบเดี่ยวเรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปไข่แกมรูปขอบขนาน
รูปรีหรือรูปใบหอกกลับ ฐานใบแคบหรือกลม ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ใบอ่อนสีแดงแกมน้ำตาล
ผิวใบเป็นมัน หูใบรูปไข่แกมรูปใบหอก ดอกออกเป็นกลุ่มกลมตามกิ่งและตามลำต้น รูปร่างเหมือน
ลูกแพร์ สีแดง ผลกลมผิวเกลี้ยง มีจุดสีขาวห่างๆทั่วไป และมียางขาว

นิเวศวิทยา พบในที่ราบและบริเวณภูเขา ใกล้แหล่งน้ำ น้ำตก ในป่าลึก และป่าซึ่งถางใหม่ๆ

แหล่งที่พบ อำเภอมือง อำเภอลีซล อำเภอยพรหมคีรี และ อำเภอย่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และผลอ่อน มีรสฝาด รับประทานสดแก้มักกับอาหารที่มีรส-
เผ็ดต่างๆ เช่น น้ำพริก แกงไตปลา ขนมะจัน ฯลฯ และปรุงอาหาร เช่น ใส่ในแกงไตปลารวมกับ
ผักอื่นๆ แกงเผ็ดกับเนื้อสัตว์ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.83, U. Damsri No.83 (ตัวอย่างคอง)
ภาพที่ 67, รูปที่ 18.

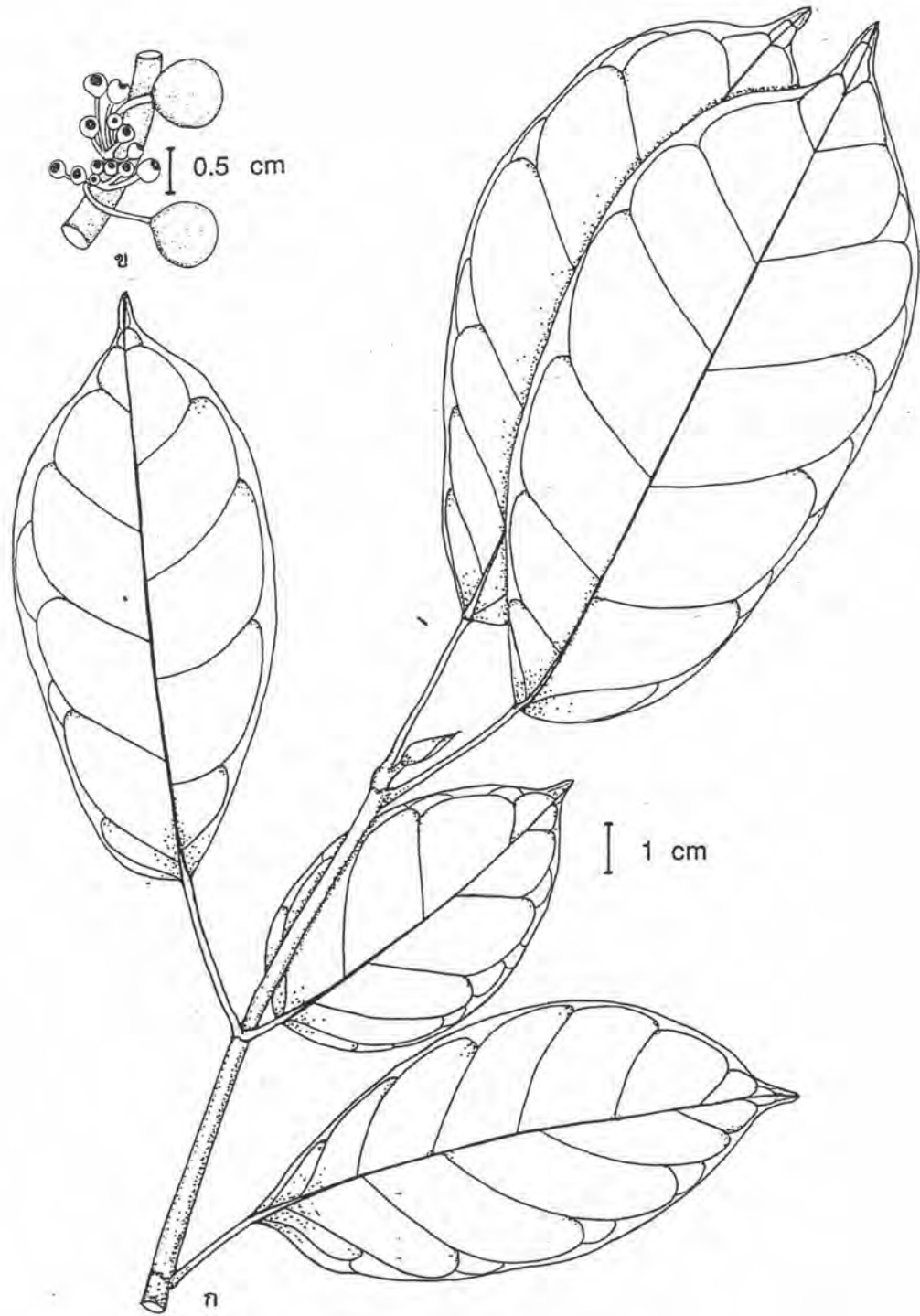

ก

ข

ภาพที่ 67 *Ficus fistulosa* Reinw. ex Bl. ชิงขาว ชิงบ้าน ชิง หรือ จิงขาว
 ก. ลำต้น และ ยอดอ่อน
 ข. ช่อดอก และ ผล

รูปที่ 18 *Ficus fistulosa* Reinw. ก. กิ่ง ข. ช่อดอกและผล

Ficus obpyramidata King

วงศ์ Moraceae

ชื่อพื้นเมือง โฝพะ (ตรง) โฝพะ โฝ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร มียางขาว ใบเดี่ยวเรียงเป็นเกลียว แผ่นใบรูปขอบขนานถึงรูปไข่กลับหรือรูปไข่กลับ ฐานใบมนกลมหรือเบี้ยวเล็กน้อย ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ดอกออกเป็นกระจุกตามลำต้นและกิ่ง ใบประดับแข็งและหนาซึ่งจะยังคงติดอยู่จนดอกเจริญเป็นผล กลีบดอกเป็นหลอดสั้นสีแดง รังไข่ไม่มีก้าน ผลกลมรีหรือรูปไข่ สีเหลืองอมน้ำตาลเมื่อแก่ ผิวเกลี้ยงหรือมีขนเล็กน้อย

นิเวศวิทยา พบในป่าใกล้แหล่งน้ำ หรือทางน้ำผ่าน และปลูกเป็นอาหารช้าง

แหล่งพบ อำเภอรพทรบุรี

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลอ่อน โดยหั่นเป็นชิ้นบางๆใส่ในแกงเผ็ดรวมกับกุ้ง ปลา หรือเนื้อ มีจำหน่ายในตลาดนัดเป็นครั้งคราว

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.65, U. Damsri No.65 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 68, รูปที่ 19.

Ficus obpyramidata King

วงศ์ Moraceae

ชื่อพื้นเมือง โพะ (ตรง) โพะ โพ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร มียางขาว ใบเดี่ยวเรียงเป็นเกลียว แผ่นใบรูปขอบขนานถึงรูปไข่กลับหรือรูปไข่กลับ ฐานใบมนกลมหรือเบี้ยวเล็กน้อย ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ดอกออกเป็นกระจุกตามลำต้นและกิ่ง ใบประดับแข็งและหนาซึ่งจะยังคงติดอยู่จนดอกเจริญเป็นผล กลีบดอกเป็นพู่เล็กๆสีแดง รังไข่ไม่มีก้าน ผลกลมรีหรือรูปไข่ สีเหลืองอมน้ำตาลเมื่อแก่ ผิวเกลี้ยงหรือมีขนเล็กน้อย

นิเวศวิทยา พบในป่าใกล้แหล่งน้ำ หรือทางน้ำผ่าน และปลูกเป็นอาหารช้าง

แหล่งที่พบ อำเภอยะหริ่ง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลอ่อน โดยหั่นเป็นชิ้นบางๆใส่ในแกงเผ็ดรวมกับกุ้ง ปลา หรือเนื้อ มีจำหน่ายในตลาดนัดเป็นครั้งคราว

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.65, U. Damsri No.65 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 68, รูปที่ 19.

ก

ข

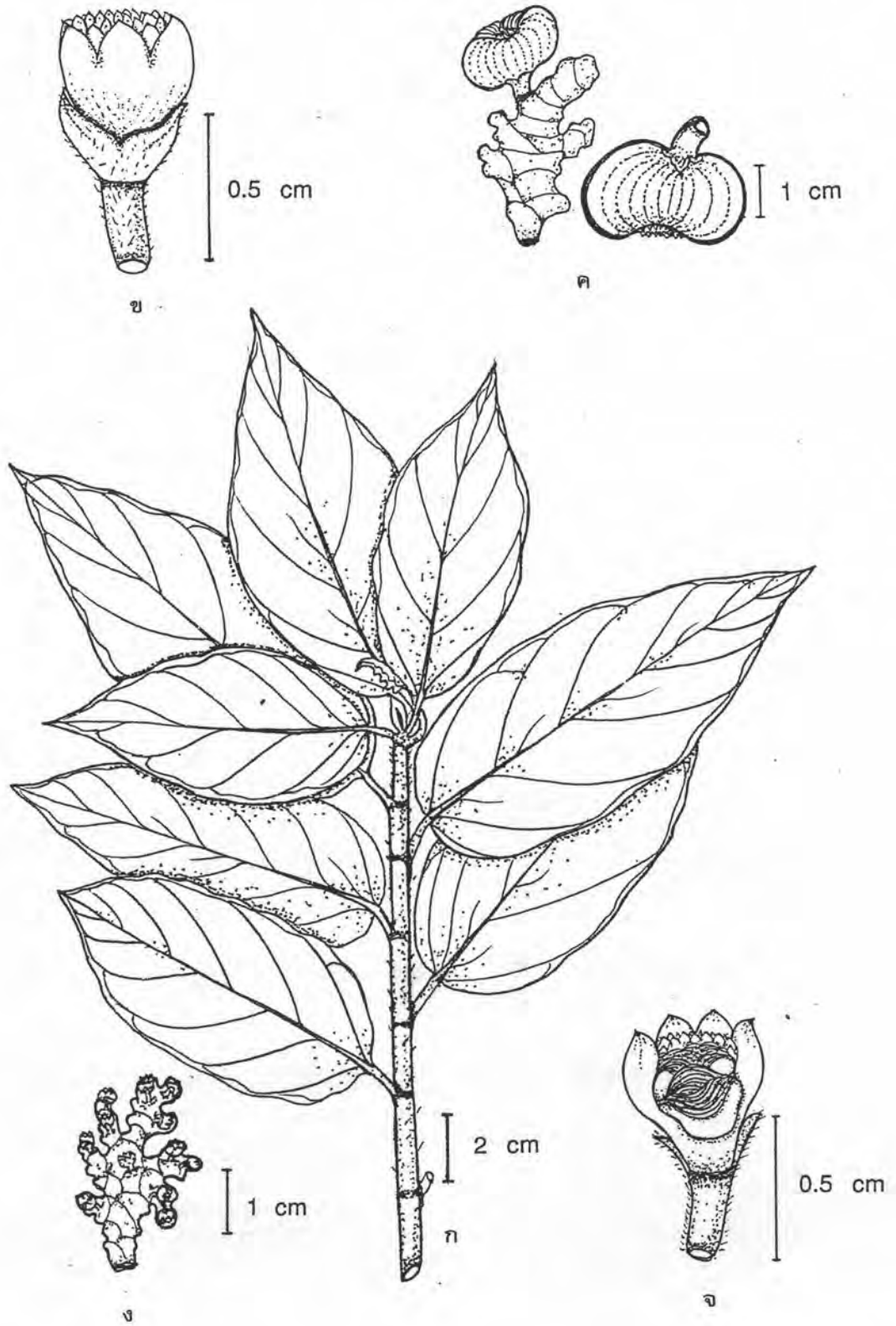

ค

ง

ภาพที่ 68 *Ficus obpyramidata* King โปะ โป้ หรือ โปะ
ก. กิ่ง ข. ใบ และ ยอดอ่อน
ค. ลำต้น และ ช่อดอก ง. ผล

รูปที่ 19 *Ficus obpyramidata* King ก. กิ่ง ข. ดอกย่อย ค. ผล ง. ช่อดอกรวม
 จ. ดอกย่อยผ่าตามยาว

Ficus virens Ait.

วงศ์ Moraceae

ชื่อพ้อง *Ficus infectoria* Roxb.

ชื่อพื้นเมือง ผักเลือด เลียบ (ภาคกลาง) ผักขี้ ผักเขือก ผักเขียด (ภาคเหนือ) ไซ (เพชร-บุรี) ไทรส้ม ไทรเปรี้ยว (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร แตกกิ่งสาขามาก ใบเดี่ยว เรียงตัวสลับกัน แผ่นใบรูปไข่หรือรูปไข่แกมรูปรี ฐานใบกลม มนหรือรูปสามเหลี่ยม ปลายใบแหลมหรือมน ผิวเรียบทั้งสองด้าน ดอกเป็นช่อ ออกตามซอกใบหรือกิ่งที่ใบร่วงแล้ว ช่อดอกกลมแกมรูปไข่ ไม่มีก้านหรือก้านสั้นมาก ผลกลมคล้ายผลมะเดื่อแต่ขนาดเล็กกว่ามาก มีจุดขาวประทั่วไป เมื่อสุกจะมีสีชมพูและเป็นสีแดงดำในที่สุด

นิเวศวิทยา พบในป่าชื้น ริมทาง ใกล้แหล่งน้ำ และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษา

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอด และใบอ่อน มีรสเปรี้ยว รับประทานสดแก้มกับขนมจีน แกงเผ็ดต่างๆ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.102, U. Damsri No.102 (ตัวอย่างคอง)
ภาพที่ 69, รูปที่ 20.

ก

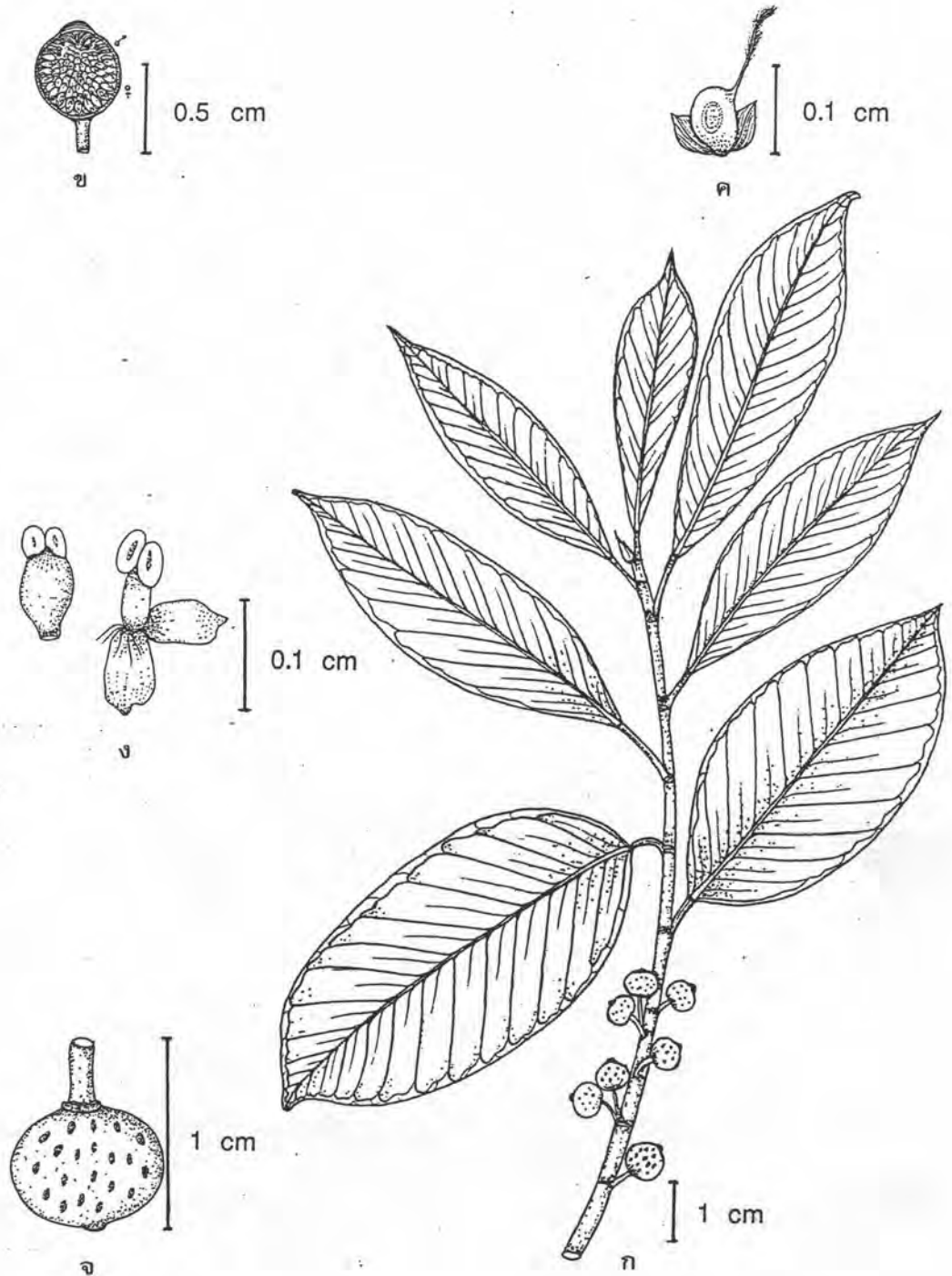

ข

ค

ภาพที่ 69 *Ficus virens* Ait. ฝักเลือด ไทรเปรี้ยว หรือ ไทรส้ม
ก. ลักษณะนิสัย ข. ใบ และ ยอดอ่อน
ค. ผล

รูปที่ 20 *Ficus virens* Ait. ก. กิ่ง ข. ดอกผ่าตามยาว ค. เกสรตัวเมีย
 ง. เกสรตัวผู้ จ. ผล

Garcinia atroviridis Griff.

วงศ์ Clusiaceae (Guttiferae)

ชื่อพื้นเมือง มะขามแขก ส้มมะวน (ภาคใต้) ส้มแขก ส้มพะงัน (ปัตตานี) ส้มควาย (ตรัง)
อะแซกะ ลูโก (มลายู ยะลา) ส้มกันดาร ส้มแขก (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 5-12 เมตร ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปรีแกมรูปไข่ ฐาน-
ใบแหลม ปลายใบมน แหลมหรือเว้าเล็กน้อย ดอกแยกเพศหรือสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยงและกลีบดอก
อย่างละ 4 กลีบ หนา กลีบดอก สีแดงเลือดนก รังไข่ภายในมี 8 ช่อง ผลค่อนข้างกลมเป็นพู่ สี
เหลืองเมื่อสุก เนื้อหนา รสเปรี้ยวจัด

นิเวศวิทยา พบในป่าที่อากาศชื้น และปลูกเป็นอาหารบ้าง เป็นพืชที่ค่อนข้างหายาก

แหล่งที่พบ อำเภอยะหริ่ง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และผล รับประทานสดแก้มกับอาหารที่มีรสเผ็ด เช่น แกง
ไตปลา ขนมะขาม และใช้ปรุงอาหาร เช่น แกงส้มกับปลาสด กุ้งสด ต้มส้ม ใส่ในน้ำแกงพริกขี้หนู
ทำน้ำพริก ใส่ในยำ ต้มยำ ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไปทั้งผลสด และผลแห้งเป็นชั้นบางๆตากแห้ง

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.95, U. Damsri No.95 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 70, รูปที่ 21.

ก

ข

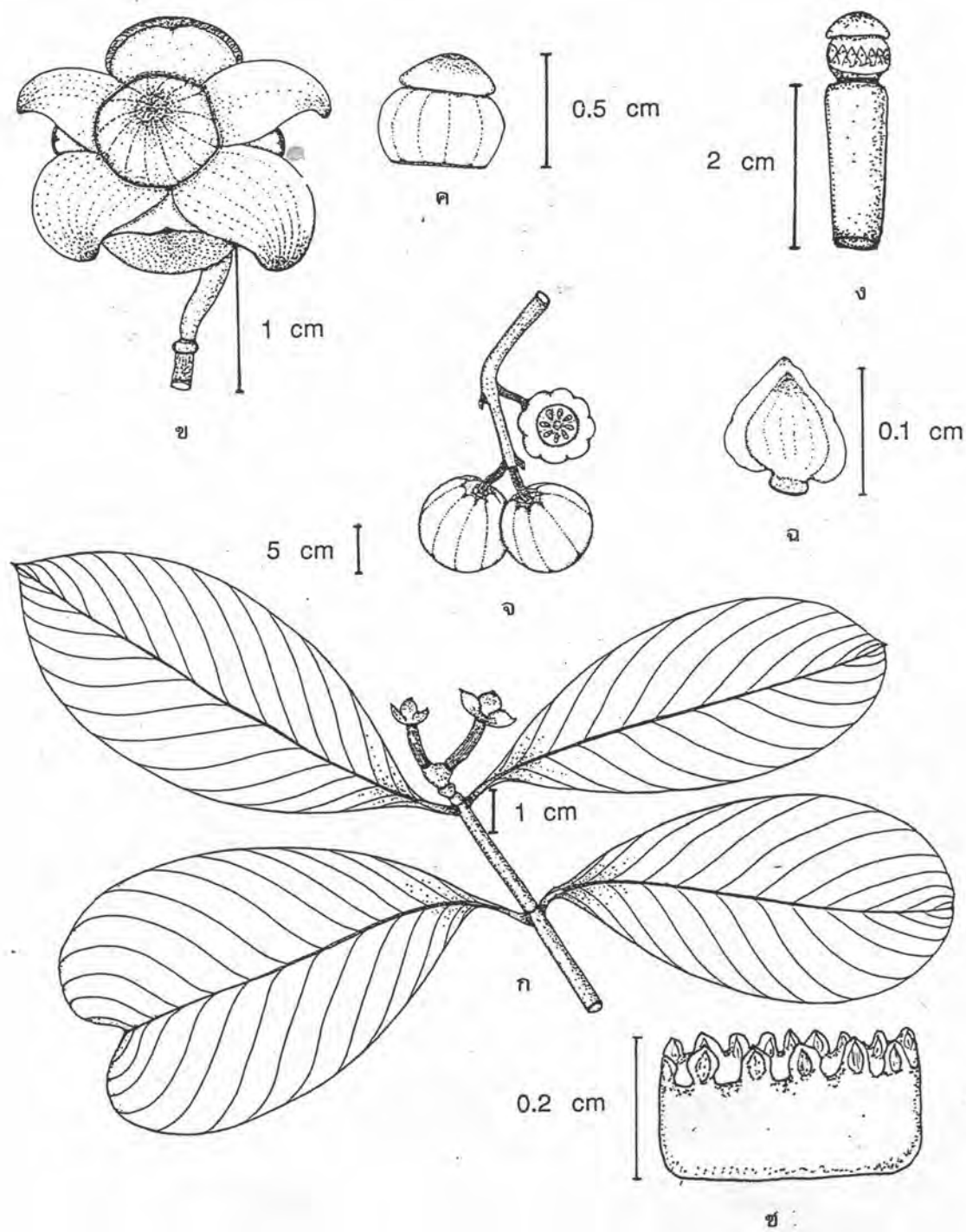
ค

ภาพที่ 70 *Garcinia atroviridis* Griff. ส้มแขก หรือ ส้มก้นदार

ก. กิ่ง

ข. ดอก และ ผล

ค. ผลสุก และ เมล็ด

รูปที่ 21 *Garcinia atroviridis* Griff. ก. กิ่งและช่อดอก ข. ดอก ค. เกสร
 ตัวเมีย ง. เกสรตัวเมียและเกสรตัวผู้ จ. ผล และผลผ่าตามขวาง ฉ. และ
 ซ. เกสรตัวผู้

Garcinia cowa Roxb.

วงศ์ Clusiaceae (Guttiferae)

ชื่อพ้อง *Garcinia umbellifera* Roxb.

G. lobulose Wall.

ชื่อพื้นเมือง หมากโมก (อุดรธานี) กะมวง ส้มมวง (ภาคใต้) ชะมวง (ภาคกลาง) มวงส้ม
มวง ส้มมวง (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร แตกกิ่งก้านสาขามาก ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปใบหอกกว้าง ฐานใบแหลม ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ใบอ่อนสีน้ำตาลแกมแดง ก้านใบสีแดง ดอกตัวผู้ออกเป็นช่อตามซอกใบ ช่อละ 3-8 ดอก กลีบเลี้ยงหนาสีเหลืองอมชมพู กลีบดอกรูปขอบขนาน เกสรตัวผู้จำนวนมาก ดอกสมบูรณ์เพศออกเดี่ยวๆหรือเป็นช่อ 2-3 ดอก ไม่มีก้านดอก รังไข่ค่อนข้างกลม เกสรตัวผู้ 3-8 อัน ผลแบบ berry สีส้มหรือสีเหลืองส้มเมื่อสุก

นิเวศวิทยา พบในป่าชื้น และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอมะนัง อำเภอสหัสขันธ์ อำเภอมะนัง และ อำเภอทุ่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอด ใบอ่อน และ ผล มีรสเปรี้ยว ประโยชน์หลายอย่าง เช่น ต้มหรือแกงกับเนื้อหมัก เนื้อวัว นอกจากนี้บางท้องถิ่นรับประทานสดแก้มกับแกงเผ็ด เช่น แกงไตปลา ลาบ ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.121 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 71.

ภาพที่ 71 *Garcinia cowa* Roxb. ชะมวง ส้มม่วง มวงส้ม หรือ มวง
แสดงลักษณะ กิ่ง ใบ และ ยอดอ่อน

Garcinia dulcis Kurz

วงศ์ Clusiaceae (Guttiferae)

ชื่อพ้อง *Garcinia longifolia* Bl.
Xanthochymus dulcis Roxb.
X. javanensis Bl.

ชื่อพื้นเมือง มะพูด (ปัตตานี) พุด ส้มพุด (นครศรีธรรมราช)

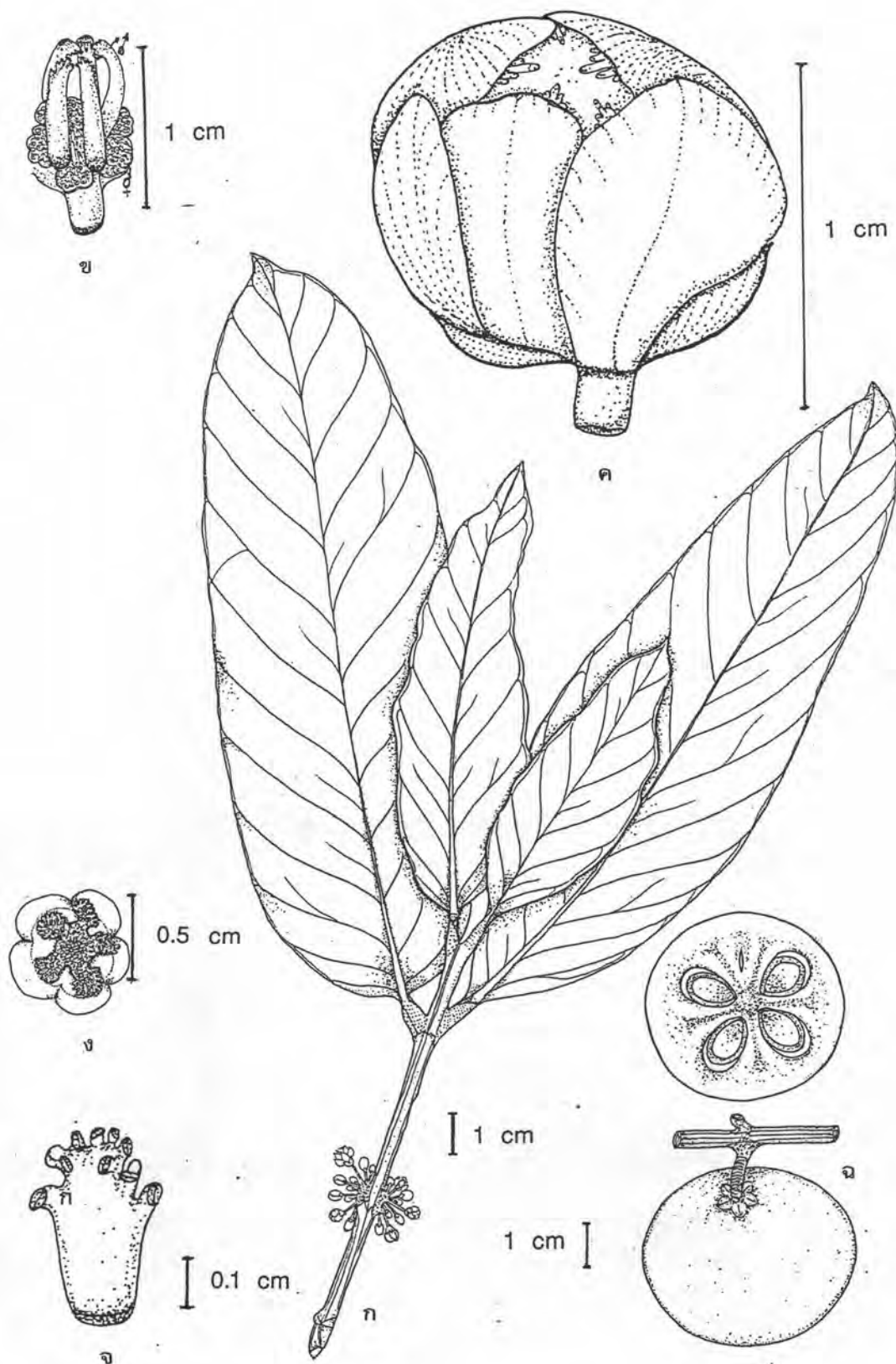
ไม้ต้นขนาดกลาง สูง 5-10 เมตร กิ่งอ่อนมักเป็นสีเหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ฐานใบกลมหรือแหลมเล็กน้อย ปลายใบแหลม ดอกออกเป็นกลุ่มหนาแน่นตามซอกใบ สีเหลืองนวลหรือสีเหลืองอมเขียวอ่อน กลีบเลี้ยง 4-6 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ เกสรตัวผู้ 5 กลุ่ม แต่ละกลุ่มก้านชูอับเรณูเชื่อมติดกันเป็นแผ่นแบน ยอดเกสรตัวเมีย 5 แฉก ผลกลมหรือรูปไข่ สีเหลืองส้มเมื่อสุก มีเนื้อ เมล็ดรูปขอบขนาน 4 เมล็ด รสเปรี้ยวมาก มีเนื้อซึ่งเจริญมาจากขั้วเมล็ดหุ้มอยู่

นิเวศวิทยา พบในป่า และนำมาปลูกเป็นอาหารช้าง เป็นพืชที่ค่อนข้างหายาก

แหล่งที่พบ อำเภอมะนัง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลแก่ และผลสด ใช้ปรุงอาหาร เช่น แกงส้ม หรือ แกงเผ็ดกับเนื้อสัตว์ต่างๆ เช่น ปลา กุ้ง เมล็ดของผลสุกรับประทานกับน้ำปลาหวานเหมือนมะม่วง ไม่มีการนำมาจำหน่ายในตลาดทั่วไป อาจพบได้บ้างเป็นครั้งคราวตามตลาดนัด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.85, U. Damsri No.85 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 72, รูปที่ 22.

รูปที่ 22 *Garcinia dulcis* Kurz. ก. กิ่งและช่อดอก ข. เกสรตัวผู้และเกสรตัวเมีย
 ค. ดอก ง. ยอดเกสรตัวเมีย จ. เกสรตัวผู้ ฉ. ผล และผลผ่าตามขวาง

Glochidion perakense Hook. f.

วงศ์ Euphorbiaceae

ชื่อพื้นเมือง ชมเส็ด พงหม (ชมพร) มัญญู มัญญูใหญ่ (นครศรีธรรมราช)

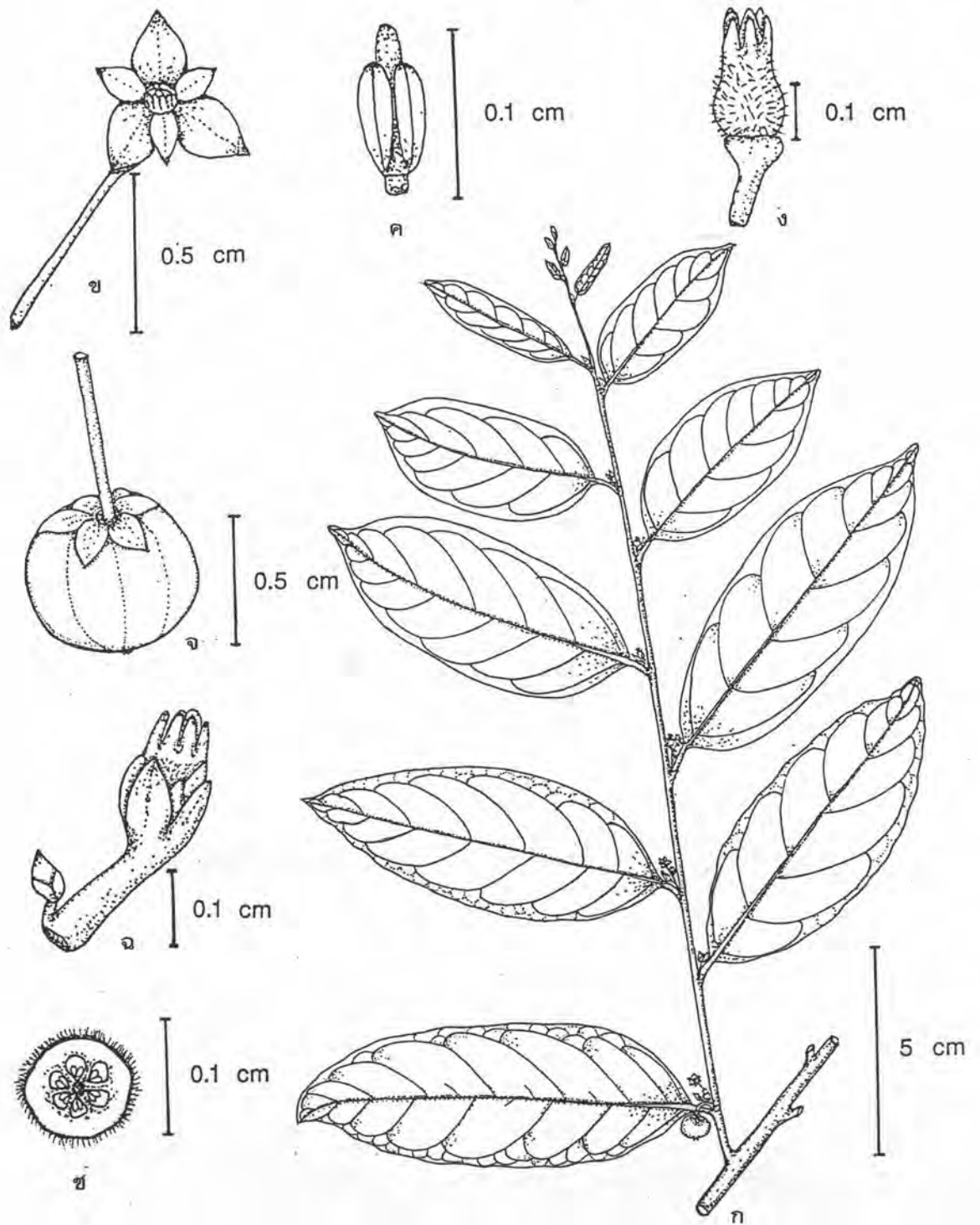
ไม้ต้น สูง 5-8 เมตร ใบเดี่ยว เรียงตัวสลับกัน แผ่นใบรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ปลายใบและฐานใบมนหรือแหลม ยอดอ่อนสีเขียวอมแดง ดอกเป็นช่อกระจายหรือรวมเป็นกลุ่มตามซอกใบ ดอกขนาดเล็ก ดอกตัวผู้และดอกตัวเมียอยู่บนต้นเดียวกัน ดอกตัวผู้กลีบเลี้ยง 6 กลีบ เกสรตัวผู้ 3-6 อัน เชื่อมติดกัน ดอกตัวเมียจำนวนมาก กลีบเลี้ยงมีเนื้อ 6 กลีบ รังไข่กลม ภายในมี 6 ช่อง ช่องละ 2 โยวูล มีขนหนาแน่น ผลแห้งแล้วแตกแบบ capsule มี 6 พู สีขาวนวลเมื่อสุกเมล็ดสีดำ

นิเวศวิทยา พบในป่าดิบชื้น ที่ระดับความสูง 100-450 เมตร และ นิยมปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอมะนัง อำเภอพรหมคีรี และ อำเภอทุ่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน รับประทานสดจิ้มน้ำพริกและแก้มกับขมิ้น แกงเผ็ดต่างๆ ฯลฯ ผัก แกงเลียงผักรวม มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป เป็นที่นิยมมาก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.97, U. Damsri No.97 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 73, รูปที่ 23.

รูปที่ 23 *Glochidion perakense* Hook.f. ก. กิ่ง ช่อดอก และผลอ่อน

ข. ดอกตัวผู้ ค. เกสรตัวผู้ ง. เกสรตัวเมีย จ. ผล ฉ. ดอกตัวเมีย

ช. รังไข่ผ่าตามขวาง

Gnetum gnemon Linn. var. *tenerum* Markgr.

วงศ์ Gnetaceae

ชื่อพื้นเมือง ผักเมี่ยง (พังงา) ผักกะเหรียง(ชุมพร) เขลียง เรียนแก่ (นครศรีธรรมราช)

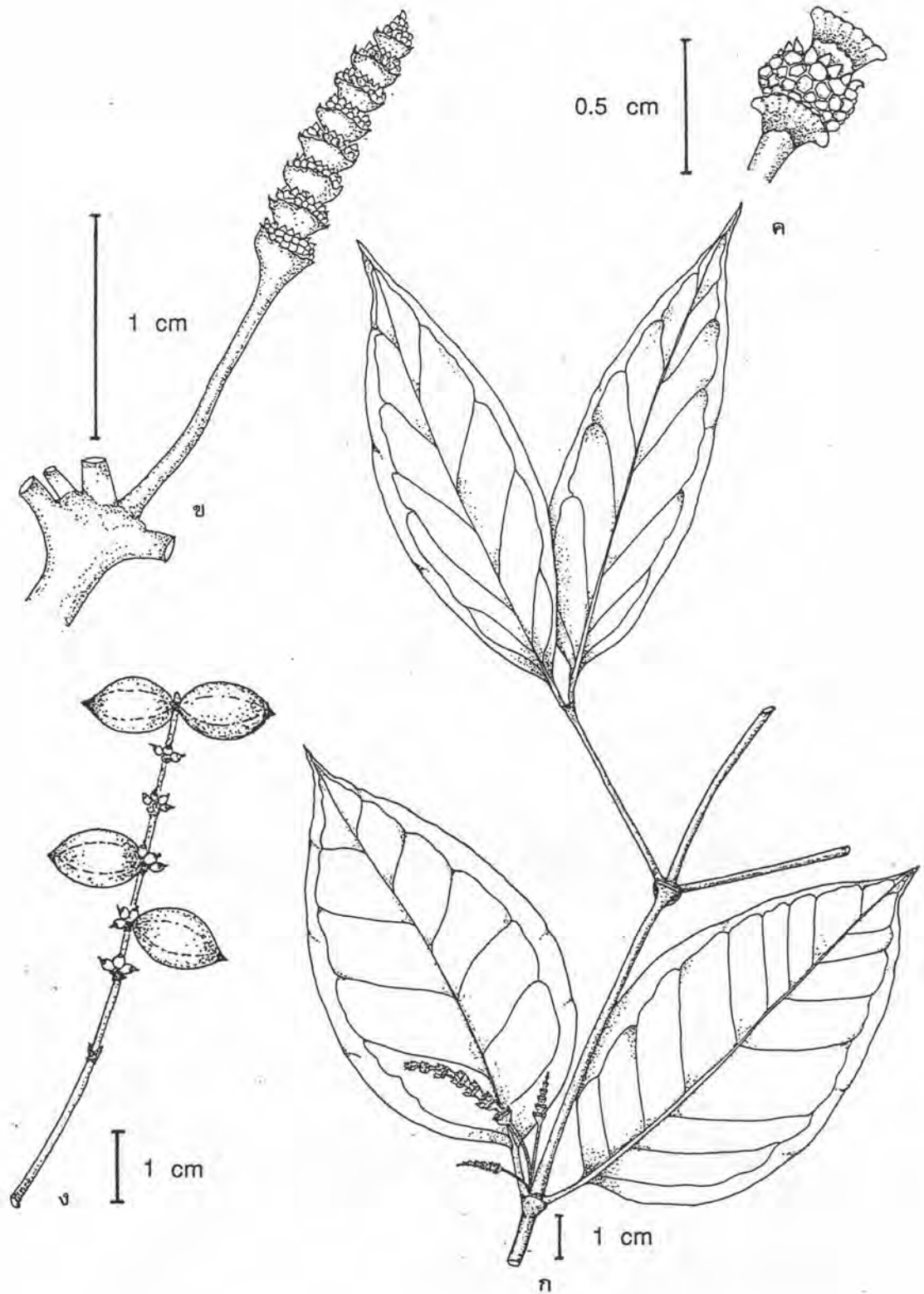
ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูงประมาณ 3 เมตร ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปใบหอกหรือรูปรีแกมรูปขอบขนาน ฐานใบแหลม มนหรือกลม ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ อวัยวะสืบพันธุ์ (strobilus) ออกตามซอกใบเป็นช่อโปร่งชั้นเดียว หรือแตกแขนง 2-3 ชั้น เมล็ดขนาดเล็ก รูปไข่ยอดแหลมหรือรูปกระสวย ไม่มีผลห่อหุ้ม สีส้มเหลืองหรือสีแดงเข้ม เมื่อสุก

นิเวศวิทยา พบในป่าดิบชื้น และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง อำเภพรหมคีรี และ อำเภอทุ่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบอ่อน เมล็ด และ อวัยวะสืบพันธุ์ ประกอบอาหารหลายอย่าง เช่น ต้มกะทิ แกงเลียง ผัดผักรวม ผัดน้ำมันหอย ฯลฯ นอกจากนี้เมล็ดแก่จัดต้มกับเกลือรับประทานเป็นอาหารว่างเหมือนกับถั่วลิสง มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป เป็นที่นิยมมาก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.82, U. Damsri No.82 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 74, รูปที่ 24.

รูปที่ 24 *Gnetum gnemon* Linn. var. *tenerum* Markgr. ก. กิ่ง
 ข. และ ค. อวัยวะสืบพันธุ์ (strobilus) ง. เมล็ด

Hibiscus sabdariffa Linn.

วงศ์ Malvaceae

ชื่อสามัญ Roselle, Jamaican Sorrel.

ชื่อพื้นเมือง กระเจียบ กระเจียบแดง กระเจียบเปรี้ยว (ภาคกลาง) ผักกึ่งเค็ง ส้มกึ่งเค็ง (ภาคเหนือ) ส้มตะเลงเครง (ตาก) ส้มปู (ฉาน แม่ฮ่องสอน) กระเจียบ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกฤดูเดียว สูงเต็มที่ได้ถึง 2 เมตร ลำต้นสีม่วงแกมแดง ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปรีหลายแบบ ปกติมี 3-5 แฉก แผ่นใบแต่ละแฉกเป็นรูปใบหอก ปลายใบแหลม ขอบใบหยัก หักใบเป็นรูปเส้น ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ ใบประดับเป็นแฉกรูปใบหอก 10 แฉก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วยปลายแยกเป็น 3-5 แฉก กลีบดอกสีเหลืองอ่อนหรือสีชมพูอ่อนตรงกลางสีแดงสด เกสรตัวผู้จำนวนมาก เชื่อมติดกันเป็นหลอดสั้นๆ ผลกลม ยอดหรือปลายผลเป็นงอวยแหลมสั้นๆ

นิเวศวิทยา พบในป่า และปลูกในไร่แซมกับพืชที่เพาะปลูก

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน กลีบเลี้ยง และ ใบประดับ ปรุงอาหารได้หลายอย่าง เช่น แกงเลียง แกงส้ม ต้มส้ม ฯลฯ นอกจากนี้กลีบเลี้ยง ใบประดับนำมาผสมน้ำตาลทำแยมและเครื่องดื่ม หาชื้อได้จากตลาดทั่วไปทั้งดอกสดและตากแห้ง

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.78, U. Damsri No.78 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 75.

ก.

ข.

ภาพที่ 75 *Hibiscus sabdariffa* Linn. กระเจียนแดง หรือ กระเจียน
 ก. กิ่ง และ ดอก
 ข. ผล

Ipomoea aquatica Forsk.

วงศ์ Convolvulaceae

ชื่อพ้อง *Ipomoea reptans* Poir.

ชื่อพื้นเมือง ผักทอดยอด (ภาคกลาง) โทหนะเตาะ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) กำจร (ฉาน แม่ฮ่องสอน) ผักบั้ง (ทั่วไป นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก ทอดเลื้อยตามพื้นดินหรือลอยอยู่บนพื้นน้ำ ลำต้นกลวง รากออกตามข้อ มียางขาว ผิวเกลี้ยง ใบเดี่ยว ขนาดและรูปร่างของใบแตกต่างกันมาก เช่น รูปไข่กลับ สามเหลี่ยม รูปขอบขนานแกมรูปไข่กลับ รูปใบหอก รูปขอบขนานหรือรูปคล้ายหัวใจกลับ ปลายใบแหลม มนหรือเป็นหยักตื้นๆ ขอบใบเรียบหรือเป็นซี่ฟันหยากๆ ผิวใบเกลี้ยง ดอกเป็นช่อออกตามซอกใบ ช่อละ 2-5 ดอก กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอกส่วนโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย ปลายแยกเป็น 5 แฉก สีชมพูหรือสีม่วงอ่อน กลางกลีบดอกเป็นแถบสีม่วงหรือสีขาว เกสรตัวผู้ 5 อัน ติดอยู่เหนือโคนกลีบดอก ผลรูปไข่หรือกลม ผิวเกลี้ยง แก่แล้วแตก

นิเวศวิทยา พบได้ทั่วไป ตามหนอง บึง ในนาข้าว คุนหนั่งสองข้าง และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ทั้งต้น รับประทานสดหรือลวกจิ้มน้ำพริกและแก้มกับอาหารต่างๆ เช่น แกงเผ็ด ขนมะจีน ลาบ ส้มตำ ฯลฯ และปรุงอาหารได้หลายอย่าง เช่น ผัด แกงส้ม แกงเลียง แกงเผ็ด นอกจากนี้ต้องเกลือกกับน้ำตาลและน้ำส้ม รับประทานกับขนมจีน มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป เป็นที่นิยมมาก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.60, ภาพที่ 76.

ก

ข

ภาพที่ 76 *Ipomoea aquatica* Forsk. พักแน้ง
 ก. ลักษณะนิสัย
 ข. ใบ และ ช่อดอก

Ipomoea batatas Linn.

วงศ์ Convolvulaceae

ชื่อสามัญ Sweet Potato

ชื่อพื้นเมือง แดลอ (มลายู นราธิวาส) มันแกว (ภาคเหนือ) มันเทศ (ภาคกลาง) หมักอ้อย (ละโว้ เชียงใหม่) มันละ มันผักบุง (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก ลำต้นเลื้อยทอดบนพื้นดิน แตกสาขามาก มียางขาว รากงอกที่ข้อและพองออกเป็นหัวใต้ดิน ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปกลมหรือรูปไข่กว้างฐานใบรูปคล้ายหัวใจหรือรูปตัดตรง ปลายใบมนหรือแหลม ขอบใบเรียบหรือจักเป็นแฉกไม่เท่ากัน ดอกเป็นช่อออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ รูปขอบขนาน กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นรูประฆังหรือรูปกรวย ปลายแยกเป็น 5 แฉก สีม่วงอ่อน ผลรูปไข่

นิเวศวิทยา มักพบในที่ชื้น และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ หัว ยอดอ่อนต้มหรือลวกจิ้มน้ำพริก และแกงส้มกับปลาหรือกุ้งสด หัวปรุงอาหารได้หลายอย่าง เช่น แกงเผ็ด แกงเลียง ต้มซบ แกงไตปลา แกงมันมัน ฯลฯ นอกจากนี้หัวรับประทานเป็นขนม เช่น มันทอด แกงบวช มันเชื่อม มันฉาบ ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.61, ภาพที่ 77.

ก

ข

ภาพที่ 77 *Ipomoea batatas* Linn. มันเทศ มันละ หรือ มันผักบุง
ก. ใบ และ ยอดอ่อน
ข. ลำต้นสะสมอาหาร

Jussiaea repens Linn.

วงศ์ Onagraceae

ชื่อพื้นเมือง ผักปอดน้ำ (ภาคเหนือ) ผักแพงพวย ผักพังพวย (ภาคกลาง) ผักปอด พังพวย
(นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก ลำต้นทอดยาวตามผิวน้ำ รากยาวสีขาวคล้ายพองน้ำเป็นกระจุกตามข้อ ใบเดี่ยว เรียงเป็นเกลียว แผ่นใบรูปใบหอกกลับ ฐานใบและปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบเกลี้ยงหรือ มีขนประปราย ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 4-5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ แยกกัน บางใส สีขาวอมเหลือง เกสรตัวผู้ 10 อัน แยกกัน รังไข่อยู่ต่ำกว่าชั้น ของวงกลีบดอก ภายในมี 4-5 ช่อง โยวูลจำนวนมาก ผลแบบ capsule กลมยาว มีกลีบเลี้ยง ติดอยู่ที่ปลายผล

นิเวศวิทยา ชอบขึ้นตามที่ชื้นแฉะ ในคูน้ำ หนองน้ำ เป็นวัชพืชในนาข้าว

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน รับประทานโดยต้มหรือลวกจิ้มน้ำพริก ไม่มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.15, ภาพที่ 78.

๗

ภาพที่ 78 *Jussiaea repens* Linn. แพงพวย ผักปอด หรือ พังพวย
 ก. ลักษณะถิ่นอาศัย
 ข. ลำต้น ใบ ดอก และ ผล

Lasia spinosa (Linn.) Thwait.

วงศ์ Araceae

ชื่อพ้อง *Lasia spinosa* Lour.
L. heterophylla Schott

ชื่อพื้นเมือง กะลี (มลายู นราธิวาส) ผักหนาม (ทั่วไป นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก มีเหง้าทอดขนานไปกับพื้นดิน ใบเดี่ยว แผ่นใบรูปหัตถ์ (hastate) หรือขอบหยักเว้าลึกเป็นแฉกๆ เส้นใบและก้านใบมีหนาม ก้านใบยาว 50-70 เซนติเมตร ดอกเป็นช่อรูปแท่งยาวสีน้ำตาล ดอกอัดกันแน่น กาบหุ้มช่อดอกเป็นแผ่นแคบยาวและบิดเป็นเกลียวต่างๆ ดอกสมบูรณ์เพศ กลีบดอก 4-6 กลีบ เกสรตัวผู้ 4-6 อัน รังไข่รูปไข่ ภายในมี 1 ช่อง 1 โยวูล ผลสดเนื้อนุ่มแบบ berry เป็นช่อ ยาว 5-10 เซนติเมตร

นิเวศวิทยา พบตามหนองน้ำ ข้างลำธาร ใกล้น้ำตก ตามดินเลนริมคลอง หนอง บึง บ่อปลา

แหล่งที่พบ อำเภอยะนิง อำเภอยะรัง และอำเภอยะนิง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบอ่อน ก้านใบ และดอกอ่อน ต้ม ลวก หรือ ดองน้ำเกลือจมน้ำพริก หรือรับประทานแก้มกับขมิ้น แกงเผ็ดต่างๆ ฯลฯ แกงส้มกับปลาสด มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป ราคาค่อนข้างถูก

หมายเหตุ ไม้พิษรับประทานสดๆ เนื่องจากมีสารพวก hydrocyanic acid เป็นพิษ จะต้องทำให้สุกก่อนโดยใช้ความร้อน พิษจะหมดไป (ลีนา ผู้พัฒนาพงศ์, 2522.)

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.45, U. Damsri No.45 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 79.

ก

ข

ค

ภาพที่ 79 *Lasia spinosa* (Linn.) Thwait. ผักหนาม
 ก. ลักษณะนิสัย ข. ใบอ่อน
 ค. ช่อดอก และ ผล

Leucaena leucocephala (Lamk.) de Wit

วงศ์ Mimosaceae (Leguminosae)

ชื่อพ้อง *Leucaena glauca* (Willd.) Benth.
Mimosa leucocephala Lamk.
Acacia glauca Willd.

ชื่อพื้นเมือง กระดิน กระดินไทย กระดินบ้าน กระดินยักษ์ (ภาคกลาง) ผักก้านดิน ผักหนองบก (ภาคเหนือ) กะเส็ดโคก กะเส็ดบก (ภาคตะวันตกเฉียงใต้) สะตอเบา ตอเบา ถิน (ภาคใต้ นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่มขนาดใหญ่หรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูงเต็มที่ได้ถึง 10 เมตร ใบประกอบแบบขนนก ชั้นเดียว ใบย่อย 5-20 คู่ ใบย่อยรูปขอบขนานแกมรูปแถบ ฐานใบสอบเบี้ยว ปลายใบแหลม ผิวเกลี้ยง ดอกเป็นช่อกลมออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันตรงโคนเป็นรูปประมิ่ง กลีบดอกรูปช้อน เกสรตัวผู้ 10 อัน แยกกัน ผลเป็นฝักแบนบาง ฝักแตกเมื่อแก่ เมล็ดรูปไข่ ปลายมน สีน้ำตาลเข้ม

นิเวศวิทยา พบทั่วไป ปลูกเป็นอาหาร และเป็นเชื้อเพลิง

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ฝักอ่อน และเมล็ด นิยมรับประทานสดจิ้มน้ำพริก และแก้มกับอาหารหลายชนิด เช่น แกงเผ็ด แกงส้ม ขนมจีน แกงไตปลา ข้าวยา ก๋วยเตี๋ยวผัดไทย ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.4, ภาพที่ 80.

ก

ข

ภาพที่ 80 *Leucaena leucocephala* (Lamk.) de Wit กระถินไทย สะตอเบา หรือ
 ตอเบา
 ก. กิ่ง และ ช่อดอก
 ข. ผล

Limnocharis flava (Linn.) Buch.

วงศ์ Limnocharitaceae

ชื่อพื้นเมือง ตาลปัตรฤๅษี นางกวัก (ภาคกลาง) บัวค้ำก (ภาคเหนือ) บัวลอย (แม่ฮ่องสอน) บอนจัน (ปัตตานี นครศรีธรรมราช)

ไม้น้ำ ลำต้นเป็นเหง้าสั้นๆ ใบเดี่ยวแตกจากลำต้นเป็นกอแบบ rosette ก้านใบอวบ น้ำเป็นรูปสามเหลี่ยม ตรงส่วนโคนแผ่เป็นกาบหุ้มประกบกัน แผ่นใบรูปไข่ เกือบกลม ฐานใบรูปกลม ใบอ่อนแผ่ในใบบนเข้าหากัน ดอกเป็นช่อแบบ umbel ออกตามซอกใบ ดอกย่อย 2-15 ดอก กลีบเลี้ยง 3 กลีบ สีเขียว กลีบดอก 3 กลีบ สีเหลืองบางใส เกสรตัวผู้จำนวนมาก และส่วนหนึ่งเป็นหมัน รังไข่จำนวนมากเรียงเป็นรูปทรงกลม ผลกลม เมล็ดขนาดเล็กรูปรี จำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบตามหนองน้ำตื้นๆ ตามคูถนน เป็นวัชพืชในน้ำขำ นาน้ำ

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ก้านใบ ก้านดอก และดอกอ่อน แกงส์กับพลาสติก หรือกึ่งสด ไม่มีการนำมาจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป แต่อาจพบบ้างเป็นครั้งคราวในตลาดนัด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.57, U. Damsri No. 57 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 81.

ก

ข

ภาพที่ 81 *Limnocharis flava* (Linn.) Buch. บอนจิ้น
ก. ลักษณะนิสัย และ ถิ่นอาศัย
ข. ใบ และ ช่อดอก

Mangifera foetida Lour.

วงศ์ Anacardiaceae

ชื่อพ้อง *Mangifera horsfieldii* Miq.
M. indica Blume.
M. leschenaultii March.

ชื่อพื้นเมือง มะแฉ มาจ้ง มาแฉ (มลายู ภาคใต้) มะมุด มะละมุดไทย (ภาคใต้) ส้มมุด มุด (นครศรีธรรมราช)

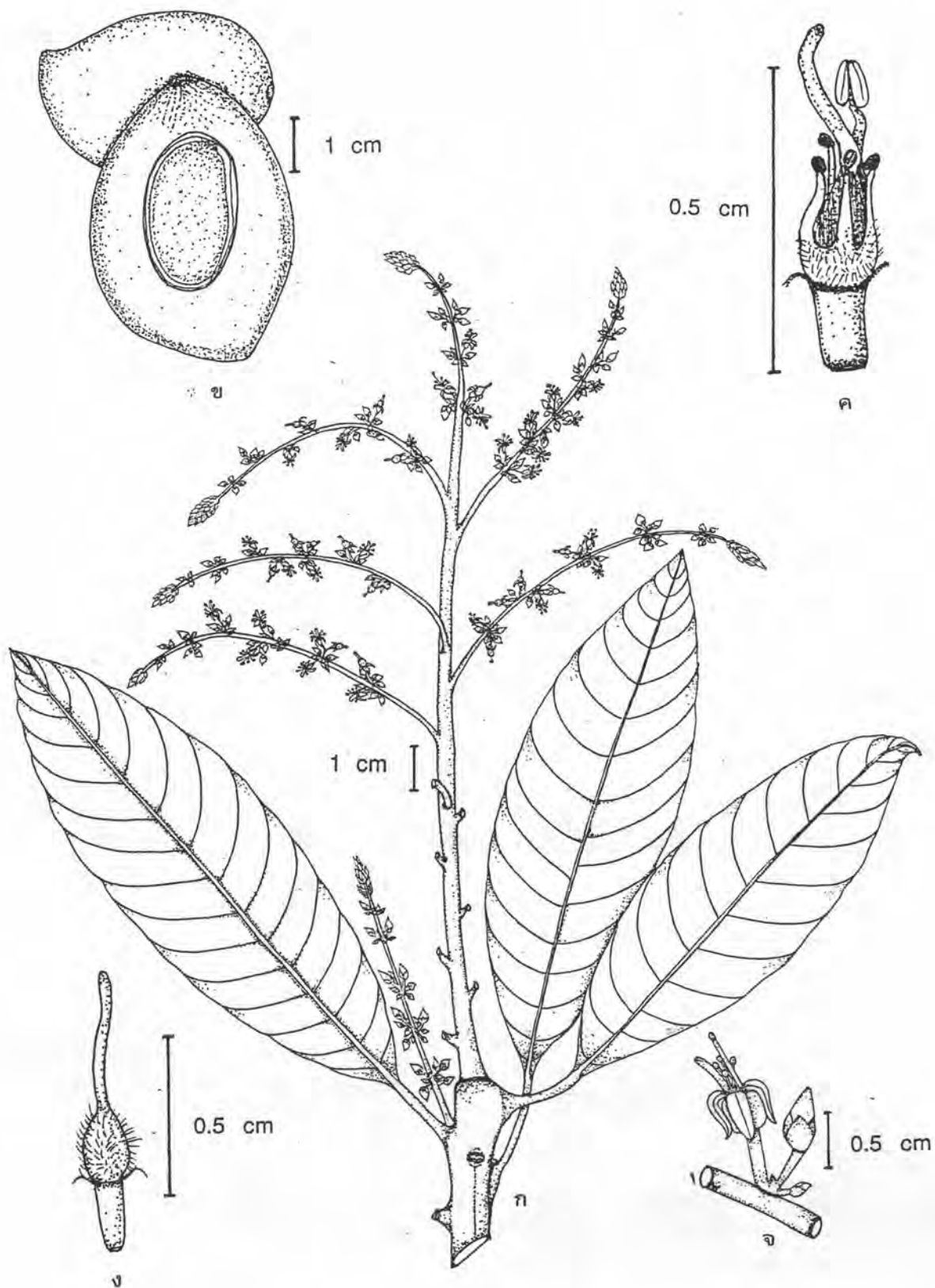
ไม้ต้น มียางใสและเหนียว สูง 8-20 เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มกลมทึบ ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปใบหอกหรือรูปขอบขนานแกมรูปรี ฐานใบสอบและเบี้ยว ปลายใบแหลม เส้นกลางใบขนเป็นเส้น โคนก้านใบพอง ดอกเป็นช่อรวมขนาดใหญ่ออกที่ปลายกิ่ง สีชมพูหรือสีแดงเข้ม ก้านดอกสั้น กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอกรูปแถบแกมรูปใบหอก 5 กลีบ เกสรตัวผู้ 5 อัน เป็นเกสรตัวผู้เป็นหมัน 4 อัน ซึ่งสั้นกว่าอันอื่นๆ รังไข่รูปรี ผิวเกลี้ยง ภายในมี ช่อง 1 โยวล์ ผลสดมีเนื้อแบบ drupe กลมและเบี้ยวเล็กน้อย ผิวเรียบ เมื่อสุกจะมีสีเหลืองอมเขียว มีกลิ่นหอม และเส้นใยมาก

นิเวศวิทยา พบประปรายในป่าดิบ และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง อำเภอลือชัย อำเภอพรหมคีรี อำเภอทุ่งใหญ่ และ อำเภอทุ่งสง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ผล มีรสเปรี้ยวรับประทานสดแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมัน ผลหั่นฝอยใส่ข้าวต้ม ยำกั๊กแกงหรือปลาร้า แกงส้มกับปลาสดหรือกุ้งสด ฯลฯ ผลสุกกลิ่นหอมรับประทานเป็นผลไม้ มีจำหน่ายทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.25, U. Damsri No.25 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 82, รูปที่ 25.

รูปที่ 25 *Mangifera foetida* Lour. ก. กิ่งและช่อดอก ข. ผล และผลผ่าตามยาว
 ค. เกสรตัวผู้ และเกสรตัวเมีย ง. เกสรตัวเมีย จ. ดอกตูม และดอกบาน

Mangifera indica Linn.

วงศ์ Anacardiaceae

ชื่อพื้นเมือง ขู (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี) โศกและ (ละว้า กาญจนบุรี) โตรัก (ชาวนน นคร-
ราชสีมา) เจาะซอก ซอก (ชอง จันทบุรี) เปา (มลายู ภาคใต้) แปะ (ละว้า เชียงใหม่)
มะม่วง มะม่วงบ้าน (ทั่วไป) มะม่วงสวน (ภาคกลาง) สะเคาะ ส่าเคาะส่า (กะเหรี่ยง แม่-
ฮ่องสอน) สะวาย (เขมร) หมักโม่ง (ฉาน ภาคเหนือ) ส้มม่วง ม่วง (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น มียางใสและเหนียว สูงเต็มที่ได้ถึง 25 เมตร เรือนยอดโปร่ง เปลือกสีน้ำตาล
หรือสีเทา ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปรี รูปใบหอกหรือรูปไข่ ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบ
เป็นคลื่น ดอกเป็นช่อรวมออกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 15-45 เซนติเมตร ดอกขนาดเล็ก สีน้ำตาล
กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ เกสรตัวผู้ 5 อัน ผลมีเนื้อ รูปปร่างแตกต่างกันตามพันธุ์ เมื่อ
สุกสีเหลือง มีกลิ่นหอม ภายในมี 1 เมล็ด

นิเวศวิทยา พบในป่าค่อนข้างชื้น และนิยมปลูกทั่วไปเป็นไม้ผล

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบอ่อน ดอก ยอดอ่อน และ ผล รับประทานสดแกล้มกับขนมจีน แกง
เผ็ดต่างๆ กวยเตี๋ยวผัดไทย ฯลฯ ผลหั่นฝอยใส่ข้าวต้ม ทำน้ำพริก ยำกับเนื้อสัตว์ผสมมะพร้าวคั่ว
แกงส้มกับปลาสด มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป ผลสุกรับประทานเป็นผลไม้

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.46, ภาพที่ 83.

ภาพที่ 83 *Mangifera indica* Linn. มะม่วง ส้มม่วง หรือ ม่วง
แสดงลักษณะลำต้น ใบ และ ผล

Manihot esculenta Crantz

วงศ์ Euphorbiaceae

ชื่อสามัญ Cassava, Manioc, Tapioca Plant.

ชื่อพ้อง *Manihot utilissima* Pohl
M. aipi Pohl

ชื่อพื้นเมือง มันสำปะหลัง มันสำโรง สำปะหลัง (ภาคกลาง) ต้างน้อย ต้างบ้าน (ภาคเหนือ)
มันตัน มันไม้ (ภาคใต้) มันหัว(พังงา) มันเทศ มันไม้ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก สูง 1-2 เมตร ลำต้นและทุกส่วนมียางขาว รากพองออกเป็นหัว ใบเดี่ยว เรียงเป็นเกลียวรอบลำต้น แผ่นใบเป็นแฉกลึก แฉกรูปไข่กลับแกมรูปใบหอก ฐานใบแคบ ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ หูใบเป็นแฉกรูปใบหอก ดอกเป็นช่อออกตามซอกใบใกล้ยอด ดอกแยกเพศ ผลกลม ผิวเกลี้ยง มีปีกแคบๆตามยาว เมล็ดรูปรี

นิเวศวิทยา พบได้ทั่วไป และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ต้ม หรือ ลวก จิ้มน้ำพริก และรับประทานแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมจีน ฯลฯ หัวใช้ทำแป้งมัน ทำเบียร์ ต้มหรือเชื่อมกับน้ำตาลรับประทานเป็นขนมหวาน มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.69, U. Damsri No.69 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 84.

Marsilea crenata Presl

วงศ์ Marsileaceae

ชื่อสามัญ Water Clover.

ชื่อพื้นเมือง ผักแว่น (ภาคกลาง ภาคเหนือ) หนูเต่า (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ผักลิ้น (ภาคใต้ นครศรีธรรมราช)

เฟิร์นน้ำ ลำต้นเป็นไหล แตกกิ่งและทอดไปตามผิวดินหรือผิวน้ำ รากและใบแตกจากลำต้นตรงข้อ ใบประกอบแบบขนนกมีใบย่อย 4 ใบ ก้านใบยาวช่แผ่นใบให้อยู่ที่ระดับน้ำหรือเหนือผิวน้ำ แผ่นใบย่อยรูปหอก ฐานใบสอบแคบ ปลายใบมนกว้าง ผิวใบเกลี้ยงเป็นมัน ใบอ่อนม้วนเป็นวง (circinate) กลุ่มของอับสปอร์มีก้านสั้น เกิดตรงโคนก้านใบ

นิเวศวิทยา พบทั่วไปบริเวณที่ชื้นแฉะ หรือที่ที่มีน้ำขัง และในนาข้าว

แหล่งที่พบ ทุกท้องถิ่นที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ และก้านใบ รับประทานสดจิ้มน้ำพริก และรับประทานแก้มกับแกงเผ็ด ขนมะจีน แกงไตปลา ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.36, U. Damsri No.36 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 85.

ก

ข

ภาพที่ 85 *Marsilea crenata* Presl พักแฉ่น หรือ พักลิ้นเปี
 ก. ลักษณะนิสัย
 ข. ไบ และ กลุ่มอับสปอร์

Momordica charantia Linn.

วงศ์ Cucurbitaceae

ชื่อสามัญ Bitter Gourd, Carilla Fruit.

ชื่อพื้นเมือง มะระ (ทั่วไป) ผักเหຍ (สงขลา) มะร้อยรู (ภาคกลาง ภาคใต้) มะห้อย มะไห่ (ภาคเหนือ) สุกะชู สุกะเด (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ผักไห ระ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก ลำต้นเป็นเถาเลื้อย มีมือเกาะ ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่หยาบกว่า เป็นแฉกลึกฐานใบรูปหัวใจ ดอกเดี่ยวๆ ออกตามซอกใบ ดอกแยกเพศแต่อยู่บนต้นเดียวกัน ดอกตัวผู้กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปประมิง ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอกสีเหลืองแยกเป็นแฉกลึกๆ 5 แฉก เกสรตัวผู้ 3 อัน เชื่อมรวมกันเป็น 1 กลุ่ม ดอกตัวเมียกลีบเลี้ยงและกลีบดอกเหมือนดอกตัวผู้ รังไข่ฝังไม่เรียบ ผลกลมหัวท้ายแหลม ผิวขรุขระ เมื่อสุกสีเหลือง เมล็ดรูปไข่กลับ จำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบตามพริกร้างทั่วไป และปลูกเป็นผักสวนครัว

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ผล มีรสขม ต้มหรือลวกจมน้ำพริก และแก้มกับแกงเผ็ด และประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ผัดกับไข่หรือเนื้อสัตว์ ต้มจืดกับหน่อสับ ทำแกงจืด มะระยัดไส้ แกงเผ็ดกับกุ้ง หมูหรือปลาอย่าง มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป เป็นที่นิยมมาก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.21, ภาพที่ 86.

ก

ข

ค

Mordica charantia Linn. มะระ ผักไห่ หรือ ระ
 ลักษณะนิสัย ข. ใบ และ ดอก
 ผล

Momordica subangulata Bl.

วงศ์ Cucurbitaceae

ชื่อพ้อง *Momordica eberhordii* Gagnep.

ชื่อพื้นเมือง ผักแฉะ (ตรัง นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก เป็นเถาเลื้อยมีมือเกาะ ลำต้นเป็นเหลี่ยม ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไตแกมรูปไข่ (reniform ovate) หรือหยักเว้าเป็น 3-5 แฉก ปลายใบแหลม ขอบใบเป็นจักห่างๆ ไม้สุม้ำเสมอ ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ แยกเพศ ดอกตัวผู้กลีบเลี้ยงและกลีบดอกโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก เกสรตัวผู้ 3 อัน เชื่อมติดกันเป็น 1 กลุ่ม ดอกตัวเมียก้านดอกสั้น รังไข่มี 6 ช่อง โยวลจำนวนมาก ผลกลมหรือค่อนข้างรี (subelliptic) ปลายแหลม ผิวเป็นสัน 5 สัน ตามสันมีติ่งคล้ายหนามแหลมอยู่เป็นระยะๆ

นิเวศวิทยา พบบริเวณที่ชื้น ในป่ากร้าง ริมรั้ว ข้างๆ ถนน มักขึ้นหนาแน่นปกคลุมพืชอื่น

แหล่งที่พบ อำเภอมือง อำเภอลีซล อำเภอยพรหมคีรี อำเภอย่งใหญ่ และ อำเภอย่งสง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ผลอ่อน มีรสขม ต้มหรือลวกจิ้มน้ำพริก และรับประทานแกลั้มกับแกงเผ็ดต่างๆ แกงเลียงผักรวม แกงเผ็ดกับกุ้ง หมูหรือปลา มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.29, U. Damsri No.29 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 87, รูปที่ 26.

ก

ข

ภาพที่ 87 *Momordica subangulata* Bl. ฟักแมะ
ก. ยอดอ่อน และ ดอก
ข. ผล

Monochoria hastata (Linn.) Solms.

วงศ์ Pontederiaceae

ชื่อพ้อง *Monochoria hastaefolia* Presl
M. elata Ridl.

ชื่อพื้นเมือง พักตบ พักตบไทย พักโป่ง (ภาคกลาง นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกฤดูเดียว ลำต้นส่วนที่เป็นเหง้าจมอยู่ในโคลน และส่วนที่เป็นลำต้นเหนือดินซึ่งสูง 40-100 เซนติเมตร มีกาบใบหุ้มตลอด ใบเดี่ยว แผ่นใบรูปหัวใจ (sagittate) ผิวใบเกลี้ยง ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกใกล้แผ่นใบ ดอกย่อย 15-60 ดอก ใบประดับสีเขียว กลีบดอกบางสีม่วงอมน้ำเงินหรือสีฟ้าอมน้ำเงิน ผลแบบ capsule รูปกระสวยหรือรูปรี เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบได้ทั่วไปตามหนองน้ำ คูน้ำสองข้างถนน และที่ชื้นแฉะ

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ก้านใบ และ ดอกอ่อน โดยลอกเยื่อหุ้มสีเขียวออกเสียก่อน แกงส์กับปลาสดหรือกึ่งสด มีจำหน่ายในตลาดนัดเป็นครั้งคราว

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.51, U. Damsri No.51 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 88.

ก

ข

ภาพที่ 88 *Monochoria hastata* (Linn.) Solms. ผักตบ ผักตบไทย หรือ ผักโป่ง
 ก. ใบ และ ช่อดอก
 ข. ผล

Monochoria vaginalis (Burm.f.) Presl var. *plantaginea* Solms.

วงศ์ Pontederiaceae

ชื่อพื้นเมือง ขาเขียด ผักเขียด (ภาคกลาง) ผักเบ็ด (ชลบุรี) ผักเฟ็ด (นครราชสีมา) ผักหิน ผักขี้ (ภาคเหนือ อุตสาหกรรม) ผักขี้หน้า (ภาคเหนือ) ผักกรีน (ภาคใต้ นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก มีเหง้าใต้ดิน ใบและช่อดอกอยู่เหนือน้ำ ใบเดี่ยว แผ่นใบรูปไข่ ฐานใบรูปคล้ายหัวใจ กลมหรือมน ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ก้านใบยาว ดอกเป็นช่อแบบ raceme 3-5 ดอก มีใบประดับหุ้ม ดอกสีม่วงหรือสีน้ำเงินอมม่วง กลีบ 6 กลีบ จัดเรียงเป็น 2 วงๆ ละ 3 กลีบ เกสรตัวผู้ 6 อัน 5 อันขนาดเท่าๆกัน อีก 1 อันขนาดใหญ่ที่สุด ด้านหนึ่งของก้านชูอับเรณูมีตั้งยื่น รังไข่อยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอก ภายในมี 3 ช่อง โยวูลจำนวนมาก ติดตรงแกนกลาง ผลแบบ capsule รูปกระสวยหรือรูปรี เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา เป็นวัชพืชในนาข้าว

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบและก้านใบ รับประทานสดจิ้มน้ำพริก และรับประทานแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ เช่น ขนมหุ้น แกงไตปลา ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป ราคาถูก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.50; U. Damsri No.50 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 89.

ก

ข

ภาพที่ 89 *Monochoria vaginalis* (Burm.f.) Presl var. *plantaginea* Solms.

ก. ลำต้น และ ใบ

ข. ช่อดอก

Morinda citrifolia Linn.

วงศ์ Rubiaceae

ชื่อพื้นเมือง มะตาเสือ (ภาคเหนือ) ยอ ยอบ้าน (ภาคกลาง) แะใหญ่ (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน)
ยอ (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 3-8 เมตร กิ่งก้านเกลี้ยง ใบเดี่ยวเรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปรีหรือรูปขอบขนาน ฐานใบสอบแคบ มนหรือกลม ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ ผิวใบเป็นมันและเป็นคลื่น หูใบรูปขอบขนานหรือรูปไข่อยู่ระหว่างก้านใบ ดอกเป็นช่อกลมออกเดี่ยวๆตามซอกใบ กลีบดอกสีขาว โคนเชื่อมเป็นหลอดปลายแยกเป็น 4-5 แฉก เกสรตัวผู้ 5 อัน ยอดเกสรตัวเมีย ปลายแยก 2 แฉก ผลรวม รูปไข่ถึงรูปรีหรือรูปกลม สีขาวอมเหลืองเมื่อสุก ผิวเป็นคุ่มทั่วทั้งผล

นิเวศวิทยา พบได้ทั่วไป เจริญเติบโตในดินที่มีความชื้นพอควร และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ และ ผล รับประทานสดโดยหั่นฝอยใส่ในข้าวต้ม และปรุงอาหารได้หลายอย่าง เช่น แกงเผ็ดกับหมูหรือกุ้ง ทำห่อหมก ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.20, U. Damsri No.20 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 90.

ก

ข

ภาพที่ 90 *Morinda citrifolia* Linn. ขอบ้าน หรือ ขอ
 ก. กิ่ง
 ข. ช่อดอก และ ผล

Moringa oleifera Lamk.

วงศ์ Moringaceae

ชื่อสามัญ Horse Radish Tree.

ชื่อพ้อง *Moringa polygona* DC.
M. pterygosperma Gaertn.
Guilandina moringa Linn.

ชื่อพื้นเมือง กาแนงเดิง (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี) ผักเนื้อไก่ (ฉาน แม่ฮ่องสอน) ผักอีฮึม ผักอีฮึม มะค้อนก้อม (ภาคเหนือ) เส่ช้อยะ (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) มะรุม (ภาคกลาง ภาคใต้ นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 5-10 เมตร ใบประกอบแบบขนนก 3 ชั้น (tri-pinnate) ก้านใบยาว แผ่นใบย่อยรูปไข่หรือรูปไข่กลับ ฐานใบแหลม มน กลมหรือเบี้ยว ปลายใบมน กลมหรือเว้าตรง-กลาง ขอบใบเรียบ ดอกเป็นช่อรวมขนาดใหญ่ ดอกย่อยจำนวนมาก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันส่วนปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ แยกกัน สีขาวอมเหลืองอ่อน รังไข่มีก้าน ผลเป็นฝักยาว แคนปลายแหลมสันเป็นมุมแบน 3 มุม สีน้ำตาลเมื่อสุก เมล็ดจำนวนมาก มีปีกบางสีขาว

นิเวศวิทยา พบตามป่า ปลูกเป็นอาหาร และสมุนไพร

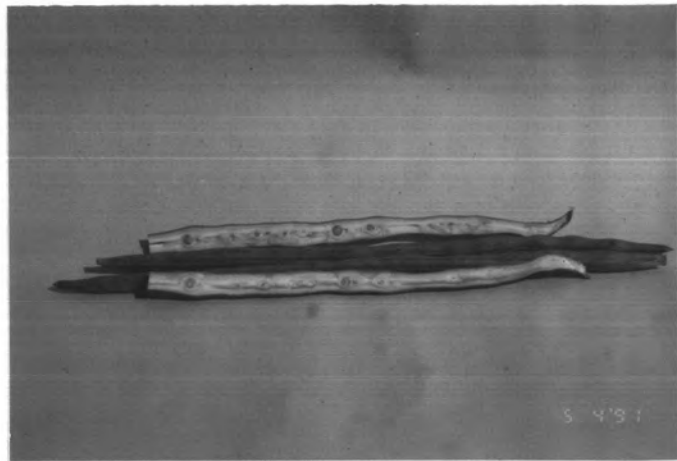
แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอด ดอก และผลอ่อน ต้ม เผา หรือ ลวก จิ้มน้ำพริกและรับประทาน แก้มกับอาหารที่มีรสเผ็ด หรือใช้ปรุงอาหาร เช่น แกงส้ม ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.122 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 91.

ก

ข

ภาพที่ 91 *Moringa oleifera* Lamk. มะรุม
 ก. กิ่ง และ ช่อดอก
 ข. ผล และ เมล็ด

Musa acuminata Colla

วงศ์ Musaceae

ชื่อพ้อง *Musa truncata* Ridl.

ชื่อพื้นเมือง กล้ายเถื่อน กล้ายเถื่อนน้ำมัน (ภาคใต้) กล้ายป่า กล้ายลิง (อุตรดิตถ์) กล้าย-
หม่น (เชียงใหม่) ปั้งอุตัน (มลายู ปัตตานี) กล้ายเถื่อน (นครศรีธรรมราช)

พืชล้มลุก มีลำต้นใต้ดิน ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปขอบขนาน ก้านใบแผ่เป็นกาบ
ประกบกันแน่นเป็นลำแข็งแรงคล้ายลำต้น สูง 1-3 เมตร เส้นกลางใบด้านบนเป็นร่อง ด้านล่าง
นูนเป็นสัน เนื้อพรุนคล้ายฟองน้ำ และมียางใส ผิวใบทางด้านล่างเคลือบด้วยขี้ผึ้งสีขาว ดอกเป็น
ช่อแบบ spike ออกเดี่ยวๆจากส่วนกลางของก้านใบ ลักษณะห้อยลง ดอกย่อยอยู่เป็นกลุ่ม แต่ละ
กลุ่มรองรับด้วยใบประดับขนาดใหญ่สีม่วงแดง ติดอยู่ที่แกนของช่อดอกเรียงเวียนสลับกัน ใบประดับ
ด้านในสีขาวหรือสีเหลืองนวลเมื่อยังอ่อนอยู่ กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ 3 กลีบ เกสรตัวผู้ 5
อัน รังไข่อยู่ใต้ชั้นของวงกลีบดอก ผลรูปทรงกระบอกติดกันคล้ายหวี เมื่อสุกสีเหลือง เปลือกหนา
เนื้อน้อย เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบทั่วไปในป่าดิบ และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร หัวปลี (ดอก) เนื้ออ่อนใจกลางลำต้น และผลอ่อน รับประทานสด ต้ม
หรือ ลวก จิ้มน้ำพริก และรับประทานแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมจีน ข้าวต้ม ก๋วยเตี๋ยวผัดไทย
 ฯลฯ นอกจากนี้ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น แกงเลียง ต้มกะทิ ผัด แกงเผ็ด แกงส้ม มี
จำหน่ายในตลาดสดทั่วไป ราคาถูก เป็นที่นิยม

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.123 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 92.

ภาพที่ 92 *Musa acuminata* Colla กล้วยเถื่อน หรือ กล้วยป่า
แสดงลักษณะ ใบ ช่อดอก และ ผล

Musa sapientum Linn.

วงศ์ Musaceae

ชื่อพ้อง *Musa paradisiaca* Linn. var. *sapientum* (Linn.) O.Kuntze

ชื่อพื้นเมือง กล้านน้ำว่า (ทั่วไป นครศรีธรรมราช)

พืชล้มลุก มีลำต้นใต้ดิน ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับกัน แผ่นใบขนาดใหญ่ รูปขอบขนาน ขอบใบเรียบ เส้นกลางใบแข็ง มีน้ำยางใส ก้านใบแผ่เป็นกาบประกบซ้อนกันแน่นแข็งแรงคล้าย ลำต้น ผิวใบด้านล่างเคลือบด้วยขี้ผึ้งสีขาว ดอกเป็นช่อแบบ spike ออกจากส่วนกลางของลำต้น ดอกย่อยอยู่รวมเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มรองรับด้วยใบประดับขนาดใหญ่สีม่วงแดง ดอกรูปทรงกระบอก เกสรตัวผู้ 5 อัน รังไข่มี 3 ช่อง ช่องละ 2 โยวูล ผลรูปทรงกระบอก เมื่อสุกมีสีเหลือง มีเปลือกหนา เนื้อมาก ไม่มีเมล็ดหรือมีน้อยมาก กลิ่นหอมรับประทานเป็นผลไม้ มีวิตามินสูง

นิเวศวิทยา ปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ปลี เนื้อใจกลางลำต้น และ ผลอ่อน รับประทานสด ต้ม หรือ ลวกจิ้ม น้ำพริก หรือรับประทานแก้มกับขนมจีน แกงเผ็ด ฯลฯ และใช้ประกอบอาหาร เช่น แกงเลียง แกงส้ม แกงเผ็ด แกงไตปลา นอกจากนั้นผลแก่ยังทำเป็นของหวาน เช่น กล้วยฉาบ กล้วยยอบ ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป ราคาค่อนข้างแพง เป็นที่นิยมมาก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.124 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 93.

ภาพที่ 93 *Musa sapientum* Linn. กล้วยน้ำว้า
แสดงลักษณะลำต้น ใบ ช่อดอก และ ผล

Nelumbo nucifera Gaertn.

วงศ์ Nymphaeaceae

ชื่อพ้อง *Nelumbium speciosum* Willd.

ชื่อพื้นเมือง ไช้ค (เขมร บุรีรัมย์) บัว บัวหลวง (ทั่วไป) สัตตบงกช สัตตบุษย์ อุล (ภาคกลาง) บัวหลวง (นครศรีธรรมราช)

ไม้้ำน้ำ มีลำต้นใต้ดินสีขาว เกลี้ยงและมีรากยึดดินใต้ออกแผ่นใบรูปกลมและมีก้านใบออกจากกึ่งกลางทางด้านล่างของใบ ก้านใบแข็งและยาวมากส่งใบขึ้นเหนือผิวน้ำ ดอกออกเดี่ยวๆ ขนาดใหญ่ กลิ่นหอม กลีบเลี้ยง 2-6 กลีบ สีชมพูอมขาว ด้านนอกสีเขียว กลีบดอกจำนวนมาก รูปไข่กลับ สีชมพูโคนกลีบสีขาว ปลายกลีบสีแดง ขอบกลีบสีขาว เกสรตัวผู้จำนวนมาก สีเหลือง รังไข่จำนวนมาก แยกจากกัน (apocarpus pistils) ฐานรองดอกเจริญหุ้มรังไข่ (torus) ผลอยู่ภายในช่องของฐานรองดอก เรียกว่า ฝักบัว

นิเวศวิทยา พบตามบริเวณแหล่งน้ำต่างๆ เช่น หนอง บึง คูน้ำสองข้างถนน นิยมปลูกเป็นอาหารและไม่ประดับ

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผล และ ลำต้นใต้ดิน มีแป้ง โปรตีน แคลเซียม และ เหล็กมาก ผลประกอบอาหารได้หลายๆอย่าง เช่น ต้ม ผัด ทอด ฯลฯ ลำต้นใต้ดินคองน้ำเกลือรับประทานแก้ลมกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมจีน นอกจากนี้ผลรับประทานเป็นขนมหวาน มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.125 (ตัวอย่างคอง), ภาพที่ 94.

ก

ข

ภาพที่ 94 *Nelumbo nucifera* Gaertn. บัวหลวง

ก. ใบ และ ดอก

ข. ฝัก

Neptunia oleracea Lour.

วงศ์ Mimosaceae (Leguminosae)

ชื่อพ้อง *Neptunia prostrata* (Lank) Baill.

ชื่อพื้นเมือง ผักกระเจต ผักรูนอน (ภาคกลาง) ผักละหนอง ผักหนอง (ภาคเหนือ) ผักฉืด (ภาคใต้ นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่ม โดยปกติจะลอยอยู่ตามผิวน้ำ หรือใช้รากยึดดินเมื่อน้ำน้อย ลำต้นกลม มีเนื้อเยื่อคล้ายฟองน้ำหุ้มปล้องและราก ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว เรียงสลับกัน ใบย่อย 8-18 คู่ แผ่นใบย่อยรูปขอบขนาน ฐานใบตัดตรง ปลายใบมน ดอกเป็นช่อกลมออกตามซอกใบ สีเหลือง 30-50 ดอก ใบประดับร่วงง่าย มีทั้งดอกสมบูรณ์เพศ และดอกไม่สมบูรณ์เพศ ผลเป็นฝักแบนรูปขอบขนาน เมื่อแก่แตกตามตะเข็บ มีกลิ่นเลียงติคอยู่ด้วย

นิเวศวิทยา เป็นพืชเศรษฐกิจ ปลูกไว้รอบบ่อ สระน้ำ เป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ลำต้น และ ยอดอ่อน มีกลิ่นฉุน ต้ม หรือลวกจิ้มน้ำพริกและรับประทาน แก่ล้กับแกงเผ็ดต่างๆ นอกจากนี้ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ผัดน้ำมันหอย ผัดกับหมูหรือกุ้ง ยำกับกุ้งหรือหมูสับ แกงส้มกับปลาสดหรือกุ้งสด ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป เป็นที่นิยมมาก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.62, ภาพที่ 95.

ก

ข

ภาพที่ 95 *Neptunia oleracea* Lour. ผักกระเฉด หรือ ผักจืด
 ก. ลักษณะต้นอาศัย
 ข. ลำต้น ใบ และ ช่อดอก

Nicolaia elatior (Jack) Horan.

วงศ์ Zingiberaceae

ชื่อพ้อง *Nicolaia speciosa* (Bl.) Horan.

ชื่อสามัญ Torch ginger

ชื่อพื้นเมือง กาหลา (กรุงเทพฯ) กะลา (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกหลายฤดู มีเหง้าใต้ดิน ส่วนเหนือดินตั้งตรง สูงเต็มที่ได้ถึง 4 เมตร ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว เรียงสลับกัน ใบย่อย 7-15 คู่ แผ่นใบย่อยรูปขอบขนานหรือรูปใบหอกฐานใบกลมหรือรูปหัวใจ ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ แผ่นใบเป็นคลื่นเล็กน้อย ผิวใบเป็นมัน ดอกเป็นช่อกลมหรือรูปไข่ ใบประดับสีชมพูขอบกลีบสีขาวเรียงซ้อนเป็นชั้น กลีบดอกส่วนโคนเชื่อมเป็นหลอดสั้นกว่ากลีบเลี้ยง ผลรูปไข่ถึงรูปกลม สีสดหรือสีแดงเมื่อสุก

นิเวศวิทยา พบในป่าชื้นทั่วไป ปลูกเป็นอาหาร ไม้ประดับ และสมุนไพร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง อำเภพรหมคีรี และ อำเภอทุ่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร หน่อ และ ดอกอ่อน กลิ่นหอม รับประทานสดจิ้มน้ำพริก และแกล้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมจีน ฯลฯ นอกจากนั้นดอกอ่อนที่นึ่งพวยผสมในข้าวต้ม มีจำหน่ายในตลาดบ้างเป็นครั้งคราว

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.126 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 96.

ก

ข

ค

ง

ภาพที่ 96 *Nicolaia elatior* (Jack) Horan. กากหลา หรือ กะลา

ก. ลักษณะนิสัย

ข. หน่อ

ค. ดอก

ง. ใบ และ ผล

Nymphaea lotus Linn. var. *pubescens* H.f.Th.

วงศ์ Nymphaeaceae

ชื่อพื้นเมือง จงกลนี บัวกินสาย บัวขม บัวแดง สายบัว (ภาคกลาง) บัวขี้แพะ (นครราชสีมา)
บัวจงกลนี สัตตบรรณ สัตตบงษ์ (กรุงเทพฯ) ปริก (เขมร) บ้าน (ฉาน แม่ฮ่องสอน) บ้านแดง
(ภาคเหนือ) บัวแดง บัวครึ่ง บัวสาย (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกเหง้าใต้ดิน ใบเดี่ยว เกิดจากเหง้าใต้ดิน ก้านใบยาวอ่อนนุ่มออกจากกึ่งกลาง
ทางด้านล่างของแผ่นใบส่งแผ่นใบให้เจริญที่ผิวน้ำ ฐานใบเว้าลึกรูปหัวใจ ขอบใบเรียบหรือเป็น
คลื่น ผิวใบด้านบนเรียบเป็นมัน ดอกออกเดี่ยวๆ กลิ่นหอม ก้านดอกยาวมากส่งดอกมาเจริญที่ผิวน้ำ
และชูดอกเหนือน้ำ ก้านดอกและก้านใบมียางใส กลีบเลี้ยง 4 กลีบ สีคล้ายกับกลีบดอก กลีบดอก
จำนวนมาก สีแดงอมชมพู ลักษณะรูปแถบหรือรูปไข่แกมรูปขอบขนาน เกสรตัวผู้จำนวนมากเป็นแผ่น
แบน สีเหลือง รังไข่มีหลายช่อง โยวูลจำนวนมาก ผลสดแบบ berry เจริญอยู่ในน้ำ เมล็ดขนาด
เล็ก จำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบทั่วไปในสระน้ำ หนอง บึง นิยมปลูกเป็นไม้ประดับ บางท้องถิ่นปลูกในนาข้าวเพื่อ
เก็บดอกขาย

แหล่งที่พบ ทุกท้องถิ่นที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ก้านดอก และ ก้านใบ ต้องลอกเยื่อหุ้มออกเสียก่อน รับประทานสดจิ้ม
น้ำพริกหรือรับประทานแกงส้มกับแกงเผ็ดต่างๆ และประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น แกงเลียง
ผัด ต้มกะทิ แกงส้ม ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.127 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 97.

ก

ข

ภาพที่ 97 *Nymphaea lotus* Linn. var. *pubescens* H.f.Th. จงกลนี้ บัวแดง บัวสาย
หรือ บัวครึ่ง
ก. ลักษณะต้นอายุ
ข. ใบ และ ดอก

Nypa fruticans Wurm.

วงศ์ Arecaceae (Palmae)

ชื่อสามัญ Nypa Palm

ชื่อพื้นเมือง จาก (ทั่วไป นครศรีธรรมราช) อัดตะ (มลายู ภาคใต้)

ปาล์มชนิดหนึ่ง ขึ้นเป็นกอตามริมน้ำ ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อยจำนวนมาก แผ่นใบย่อยรูปใบหอก ฐานใบแหลม ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ ดอกเป็นช่อออกที่ซอกใบ มีกาบหุ้มเป็นแผ่นใหญ่ สีเหลืองอมส้ม ดอกแยกเพศแต่อยู่ในช่อเดียวกัน ช่อดอกตัวผู้เป็นช่อยาวล้อมรอบช่อดอกตัวเมีย ดอกขนาดเล็ก สีเหลือง กลีบเลี้ยงรูปแถบ กลีบดอกขนาดเล็ก เกสรตัวผู้ 3 อัน ดอกตัวเมียเป็นช่อกลมอยู่ตรงกลาง กลีบดอก 6 กลีบ รังไข่ภายในมี 3 ช่อง ช่องละ 1 โยวูล ผลเป็นทลายเรียงอัดกันหนาแน่น รูปไข่กลับ หักเหลี่ยม สีน้ำตาลแดง มีเส้นใย เนื้อภายในเมล็ดสีขาว และมีน้ำหวาน

นิเวศวิทยา ชอบขึ้นบริเวณชายฝั่งทะเล ริมแม่น้ำ

แหล่งที่พบ อำเภอมือเมือง อำเภอลี้ชล

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ช่อดอกอ่อน และ ผลอ่อน มีรสฝาด รับประทานสด ต้ม หรือ ลวก จิ้ม น้ำพริก หรือหั่นเป็นชิ้นบางๆดองน้ำเกลือผสมน้ำส้มและน้ำตาล รับประทานแก้มกับขนมจีนหรือแกงเผ็ด และปรุงอาหาร เช่น แกงเผ็ดกับกุ้งหรือหมู ฯลฯ ผลที่ไม่แก่เนื้อในเมล็ดอ่อนนุ่ม มีรสหวาน รับประทานเป็นของหวาน ช่อดอกที่ผ่านการนวดด้วยไม้จะมีน้ำหวาน ทำน้ำตาลเหมือนกับมะพร้าวหรือตาล และหมักเป็นน้ำส้มจาก รสเปรี้ยว ปรุงอาหารได้ เช่น แกงส้ม ต้มส้มปลา หรือน้ำพริก เป็นต้น มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.128 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 98.

ก

ข

ภาพที่ 98 *Nypa fruticans* Wurm. จาก

ก. ผล

ข. ช่อดอก

Ocimum americanum Linn.

วงศ์ Lamiaceae (Labiatae)

ชื่อสามัญ Hairy Basil.

ชื่อพ้อง *Ocimum canum* Sims.
O. africanum Lour.

ชื่อพื้นเมือง ก่อมก้อขาว (ภาคเหนือ) มังลัก แมงลัก (ภาคกลาง นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกฤดูเดียว ลำต้นตั้งตรง สูง 30-50 เซนติเมตร ลำต้นและกิ่งเป็นสัน กลิ่นหอม ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงข้ามและตั้งฉากกันเป็นคู่ๆ แผ่นใบมีรูปร่างหลายแบบ เช่น รูปไข่ถึงรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน (rhomboid) รูปใบหอกแกมรูปรี ฐานใบแหลม รูปรีมนหรือกลม ปลายใบแหลมหรือมน ขอบใบเรียบหรือหยักห่างๆ ดอกเป็นช่อแบบ verticillate ออกที่ปลายกิ่ง ใบประดับปลายแหลม มีขน ก้านดอกย่อยสั้น กลีบเลี้ยงขนาดเล็กโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 2 แฉก กลีบดอกเกลี้ยงหรือมีขน คล้ายกลีบเลี้ยงแต่ยาวกว่า เกสรตัวผู้ 4 อัน สั้น 2 อัน ยาว 2 อัน รังไข่อยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอกรูปค่อนข้างกลม เป็น 4 พ ยอคเกสรตัวเมีย ปลายแยกเป็น 2 แฉก ผลแบบ nut 4 ผล รูปรีหรือรูปไข่แกมรูปขอบขนาน สีดำเมื่อแก่

นิเวศวิทยา พบได้ทั่วไปในที่โล่งแจ้ง และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ใบ และ ช่อดอกอ่อน รับประทานสดแก้มกับขนมจีน แกง-เผ็ด และใส่ในอาหารเพื่อแต่งกลิ่น เช่น แกงเลียงผักรวม ชุป ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.80, U. Damsri No.80 (ตัวอย่างคอง), ภาพที่ 99.

ก

ข

ภาพที่ 99 *Ocimum americanum* Linn. แมงลัก หรือ มังลัก

ก. ลักษณะนิสัย

ข. กิ่ง และ ช่อดอก

Ocimum basilicum Linn.

วงศ์ Lamiaceae (Labiatae)

ชื่อสามัญ Common Basil, Sweet Basil

ชื่อพื้นเมือง ห่อกายซาย ห่อวอซ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) อิมคิมขาว (ฉาน-แม่ฮ่องสอน)
โหระพา (ทั่วไป นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก แตกกิ่งเป็นพุ่มเล็กๆ สูง 20-70 เซนติเมตร กลิ่นหอม กิ่งก้านสีเหลี่ยมสีม่วง
แกมแดงมีขนนุ่มๆ ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงข้ามกันฐานใบแหลม ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบหรือ
หยักตื้นๆ ดอกเป็นช่อแบบ verticillate ออกที่ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกับ ปลายแยก
เป็น 5 แฉก กลีบดอกสีขาวหรือสีม่วงอ่อน ส่วนโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 2 ส่วน ไม่เท่ากัน
เกสรตัวผู้ 4 อัน รังไข่ 4 พู ภายในมี 2 ช่อง 4 โยวูล เมล็ดกลมหรือรูปรี สีน้ำตาลเมื่อแก่

นิเวศวิทยา ปลูกเป็นอาหาร

แหล่งพบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ใบ และ ช่อดอกอ่อน รับประทานสดแก้มักกับขนมจีน ลาบ
 ฯลฯ และใช้แต่งกลิ่นอาหาร เช่น ผักคอง น้ำซอส ไส้กรอก ยำ ผัดเผ็ดต่างๆ ฯลฯ มีจำหน่ายใน
 ตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.129 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 100.

ก

ข

ภาพที่ 100 *Ocimum basilicum* Linn. โหระพา

ก. ลักษณะนิสัย

ข. กิ่ง และ ช่อดอก

Ocimum gratissimum Linn.

วงศ์ Lamiaceae (Labiatae)

ชื่อพ้อง *Ocimum citronatum* Ham.
O. robustum Heyne

ชื่อพื้นเมือง กะเพราญวน (กรุงเทพฯ) จันทน์ขี้ไก่ เนียมต้น (แม่ฮ่องสอน) จันทน์หอม เนียม (เชียงใหม่) ยี่หระ โหระพาข้าง (ภาคกลาง) สะหลัด (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) ราใหญ่ (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่มเตี้ย สูง 0.5-1.5 เมตร กลิ่นหอม ใบเดี่ยว เรียงตัวเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปไข่ ฐานใบมนหรือสอบแคบ ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบจักโค้งเล็กๆหรือหยักหยาบๆต่อเนื่องกัน (crenate) ดอกเป็นช่อแบบ verticillate ออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบ ช่อดอกยาว 8-15 เซนติเมตร ดอกสีขาว กลีบเลี้ยงและกลีบดอกเชื่อมเป็นท่อปลายแยกเป็น 2 ส่วน (bilabiate) ไม่เท่ากัน มีขน เกสรตัวผู้ 4 อัน แยกกัน รังไข่รูปรีหรือค่อนข้างกลม 4 พู ภายในมี 2 ช่อง 4 โยวูล ผลกลม ขนาดเล็ก เปลือกแข็ง (nutlets) ผิวขรุขระ

นิเวศวิทยา ปลูกเป็นผักสวนครัว

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ ยอดอ่อน และ ดอกอ่อน กลิ่นฉุนร้อน เป็นเครื่องชูรสและใช้ดับกลิ่นคาวเช่นเดียวกับกะเพรา ใส่แกงเผ็ด ผัด แกงเลียงผักรวม หรือ รับประทานแกงร่วมกับอาหารต่างๆ เช่น ส้มตำ ลาบ เป็นต้น มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.94, U. Damsri No.94 (ตัวอย่างคอง), ภาพ 101, รูป 27.

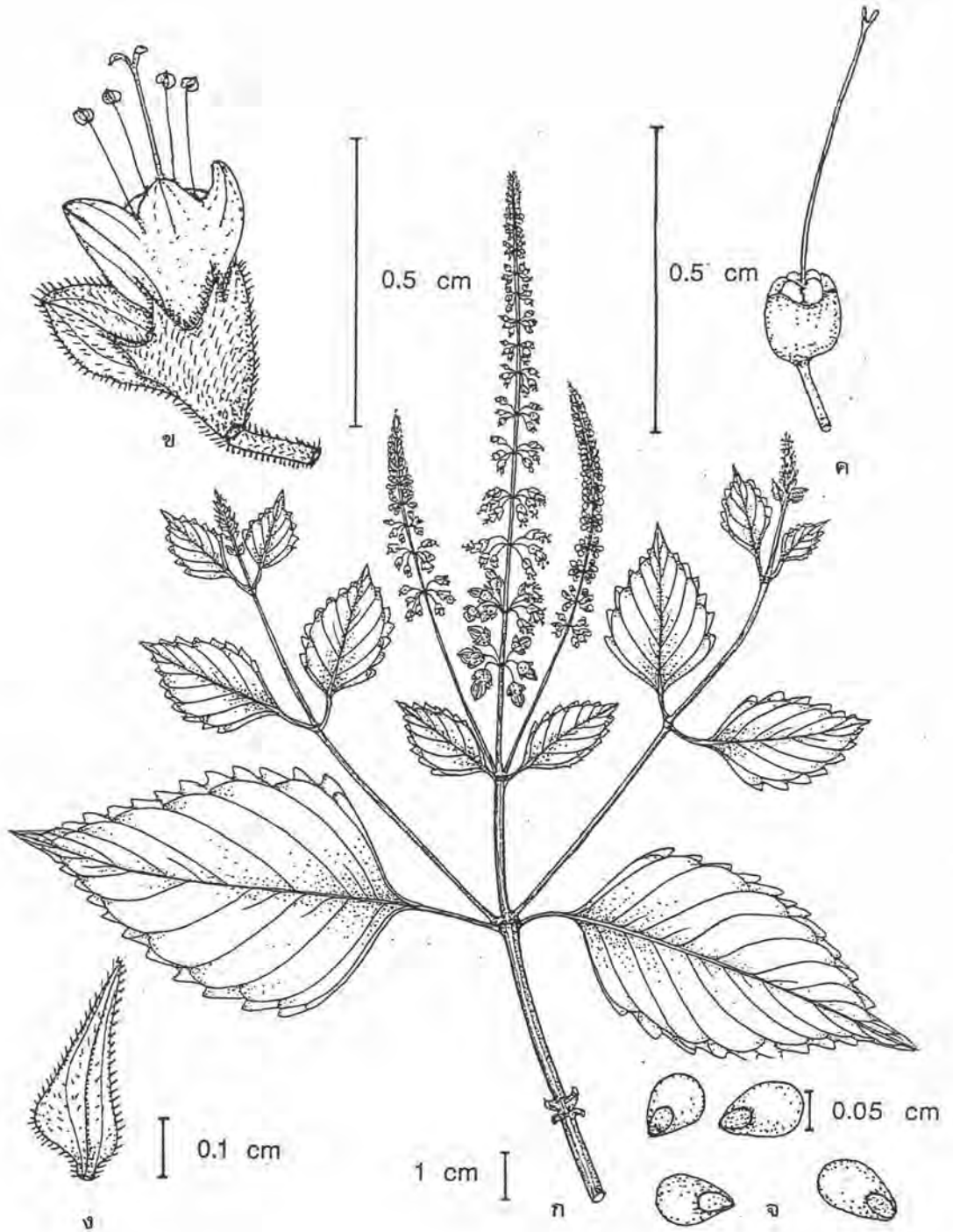

ก

ข

ภาพที่ 101 *Ocimum gratissimum* Linn. ยี่หระ หรือ รราใหญ่
 ก. ลักษณะนิสัย
 ข. กิ่ง และ ช่อดอก

รูปที่ 27 *Ocimum gratissimum* Linn. ก. กิ่งและช่อดอก ข. ดอก ค. เกสร
ตัวเมีย ง. ใบประดับ จ. ผล

Ocimum sanctum Linn.

วงศ์ Lamiaceae (Labiatae)

ชื่อสามัญ Holy basil, Sacred basil.

ชื่อพื้นเมือง กอมก้อ กอมก้อดง (เชียงใหม่) กะเพราขาว กะเพราแดง (ภาคกลาง) ห่อกวอซุ
ห่อตุปลู (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) อัมคิมหล่า (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน) เพรา (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก สูง 30-60 เซนติเมตร มีขนทั่วไป ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบ
รูปรีหรือรูปรีแกมรูปขอบขนาน ฐานใบและปลายใบแหลมหรือมน ขอบใบหยักแบบฟันเลื่อย ดอกเป็น
ช่อแบบ verticillate ออกที่ปลายกิ่ง เกสรตัวผู้ 4 อัน สัน 2 อัน ยาว 2 อัน รังไข่รูปค่อนข้าง
กลม ภายในมี 2 ช่อง ผลแห้ง ขนาดเล็ก 4 ผล รูปรี ผิวเกลี้ยง

นิเวศวิทยา พบทั่วไปในเขตร้อน เป็นวัชพืชขึ้นในที่รกร้าง ปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งพบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ใบ และช่อดอกอ่อน กลิ่นหอม รับประทานสดหรือใช้ปรุงแต่ง
กลิ่นอาหาร เช่น แกงเผ็ด ผัดเผ็ด ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.10, ภาพที่ 102.

ก

ข

ภาพที่ 102 *Ocimum sanctum* Linn. กะเพรา หรือ เพรา
ก. กิ่ง
ข. ช่อดอก

Oenanthe stolonifera DC.

วงศ์ Apiaceae (Umbelliferae)

ชื่อพ้อง *Oenanthe javanica* (Bl.) Ang. DC.
O. laciniata (Bl.) Zoll.

ชื่อพื้นเมือง ผักชีล้อม (กรุงเทพฯ นครศรีธรรมราช) ผักอันอ้อ (เชียงใหม่)

ไม้ล้มลุกหลายฤดู ลำต้นกลางเห็นข้อปล้องชัดเจน มีกลิ่นหอมทั้งต้น ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว เรียงสลับกัน ก้านใบยาวโคนก้านแผ่เป็นกาบ แผ่นใบย่อยรูปไข่แกมรูปรีหรือรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ฐานใบรูปรีถึงมนหรือกลม ปลายใบแหลม ขอบใบหยักฟันเลื่อย ดอกเป็นช่อแบบซี่ร่มช่อ (compound umbel) ออกที่ปลายกิ่ง จำนวนดอกมาก ขนาดเล็ก สีขาว กลีบเลี้ยงส่วนโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ เกสรตัวผู้ 5 อัน ผลกลม ผิวเรียบ

นิเวศวิทยา พบตามแหล่งน้ำ หรือที่ชื้นแฉะ เช่น น้ำตก ลำธาร และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ใบ ดอกอ่อน และ ลำต้น รับประทานสดจิ้มน้ำพริก และรับประทานแกงส้มกับขมิ้น แกงเผ็ดต่างๆ ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป ราคาถูก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.17, ภาพที่ 103.

ก

ข

ภาพที่ 103 *Oenanche stolonifera* DC. ผักชีล้อม
 ก. ลักษณะต้นอาศัย.
 ข. ลำต้น และ ช่อดอก.

Oroxylum indicum (Linn.) Vent.

วงศ์ Bignoniaceae

ชื่อพ้อง *Bignonia pentandra* Lour.
Calosanthes indica Blume
Spathode indica Pers.

ชื่อพื้นเมือง ลิดไม้ มะลิดไม้ มะลันไม้ (ภาคเหนือ) ลิ่นฟ้า (เลย) หมากลั่นก้าง หมากลั่นข้าง (ฉาน ภาคเหนือ) ดอกกะ ดอกกะ ดูแก (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) เบโก (มลายู นราธิวาส) กา-โต้โต้ง (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี) เพกา (ภาคกลาง นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง สูง 5-13 เมตร ใบประกอบแบบขนนก 3 ชั้น เรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน ใบย่อยจำนวนมาก ก้านใบยาว แผ่นใบย่อยรูปรี รูปไข่หรือรูปขอบขนาน ใบอ่อนสีเหลืองแกมสีเขียวอ่อน ผิวใบเป็นมัน ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 40-150 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปประมัตต์ ปลายแยกเป็น 5-6 แฉก เกือบตัดตรง กลีบดอกหนาโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย ปลายแยกเป็น 4-5 แฉก เกสรตัวผู้ 5 อัน รังไข่รูปขอบขนาน ภายในมี 1 ช่อง โยวูลจำนวนมาก ผลแบบ capsule รูปแถบแบนคล้ายดาบ เปลือกหนาและแข็ง เมล็ดกลมคล้ายจาน (discoid) จำนวนมาก และมีปีกบางใส

นิเวศวิทยา พบบริเวณริมป่าดงดิบ ปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งพบ อำเภอมือง อำเภอสิชล และ อำเภอพรหมคีรี

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ดอกอ่อน และผลอ่อน มีรสขมมาก ต้ม ลวก หรือ ย่าง จิ้ม น้ำพริก หรือรับประทานแกล้มกับแกงเผ็ด แกงเผ็ดกับกุ้ง หมูหรือปลาอย่าง ไม่มีจำหน่ายในตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.130 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 104.

ก

ข

ค

ภาพที่ 104 *Oroxylum indicum* (Linn.) Vent. เพกา
ก. กิ่ง และ ยอดอ่อน ข. ฝัก
ค. ช่อดอก

Ottelia alismoides (Linn.) Pers.

วงศ์ Hydrocharitaceae

ชื่อพ้อง *Ottelia indica* Planch.
Stratiotes alismoides Linn.

ชื่อพื้นเมือง ผักโตวา (นครราชสีมา) สันตะวา (ภาคกลาง) สันตะวาใบพาย (กรุงเทพฯ)
ผักทวา (นครศรีธรรมราช)

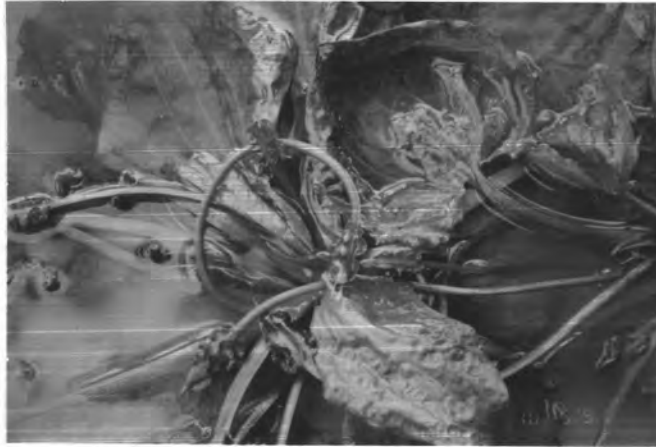
พืชล้มลุก เจริญอยู่ใต้น้ำ ใบเดี่ยว เรียงเป็นเกลียวถี่ๆทำใบอยู่ชิดกันจนดเป็นกอที่มีใบเฉพาะส่วนที่ใกล้กับพื้นดิน แผ่นใบรูปหัวใจ เส้นใบ 7-11 เส้น ดอกเดี่ยว มีก้านชูสงขึ้นที่ผิวน้ำ มีก้านปึกเป็นคลื่นหุ้ม กลีบเลี้ยงรูปแถบแกมรูปขอบขนาน 3 กลีบ กลีบดอกสีขาว 3 กลีบ รูปไข่กลับ เกสรตัวผู้ 6-15 อัน รังไข่รูปทรงกระบอก ผลรูปขอบขนาน เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบตามแหล่งน้ำจืด หนอง คลอง บึง เป็นวัชพืชน้ำในน้ำจืด

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบอ่อน และก้านใบ สลัหรือต้มเขียวหรือสลัหรือต้มแดง รับประทานสดจิ้มน้ำพริก และรับประทานแกลั้มกับแกงเผ็ดต่างๆ เช่น แกงไตปลา กะปิกั่ว ฯลฯ ไม่มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.16, U. Damsri No.16 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 105.

ก

ข

ภาพที่ 105 *Ottelia alismoides* (Linn.) Pers. สันตะวา หรือ ผักทวา
 ก. ลักษณะถิ่นอาศัย
 ข. ลำต้น ใบ และ ดอก

Pachyrrhizus erosus (Linn.) Urb.

วงศ์ Fabaceae (Leguminosae)

ชื่อสามัญ Yam Bean

ชื่อพ้อง *Pachyrrhizus bulbosus* (Linn.) Kurz.
P. angulatus Rich ex A.DC.

ชื่อพื้นเมือง เครือเขาคัน หมากบัง (เพชรบูรณ์) ถั่วกินหัว ถั่วบัง มันแกวละแวก มันแกวลาว มันละแวก มันลาว (ภาคเหนือ) มันแกว (ภาคกลาง) หัวแปะก๊วะ (ภาคใต้) หัวถั่ว แปะก๊วะ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุกเลื้อย (twinning herb) ขาวประมาณ 2.5 เมตร มีหัวสะสมอาหาร รูปลูกข้าง (turbinate) สีขาว ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 3 ใบ เรียงสลับกัน หูใบรูปหอกหรือรูปเคียว (falcate) แผ่นใบรูปไข่เบี้ยว (obliquely ovate) หรือสี่เหลี่ยมขนมเป็ยกบนฐานใบรูปสามเหลี่ยม ปลายใบแหลม ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกตามซอกใบหรือปลายกิ่ง สีม่วงหรือสีฟ้าอมขาว ลักษณะแบบดอกถั่วต่างๆไป รังไข่ภายในมี 1 ช่อง หลายโอวูล ผลเป็นฝักรูปแถบ มีขนภายในมี 4-5 เมล็ด

นิเวศวิทยา นิยมปลูกในไร่ ในสวน เป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง อำเภอสหัส อำเภอพรมคีรี และ อำเภอดงใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร หัว และ ฝักอ่อนรับประทานสดเป็นผัก และผลไม้ ใช้ประกอบอาหาร เช่น ผัด ต้มจืด แกงเผ็ด ฯลฯ ฝักประกอบอาหารได้เหมือนถั่ว มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.131 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 106.

ภาพที่ 106 *Pachyrrhizus erosus* (Linn.) Urb. มันแกว หัวถั่ว หรือ แป๊ะก๊วย
แสดงลักษณะ tuberous root ที่สะสมอาหาร

Paederia tomentosa Bl. var. *glabra* Kurz

วงศ์ Rubiaceae

ชื่อพื้นเมือง เถาผ้าห่ม (ประจวบคีรีขันธ์) มัญญู (สงขลา) ย่านพาโหม (สุราษฎร์ธานี) พาโหม
คุดหมุดคุดหมา (นครศรีธรรมราช)

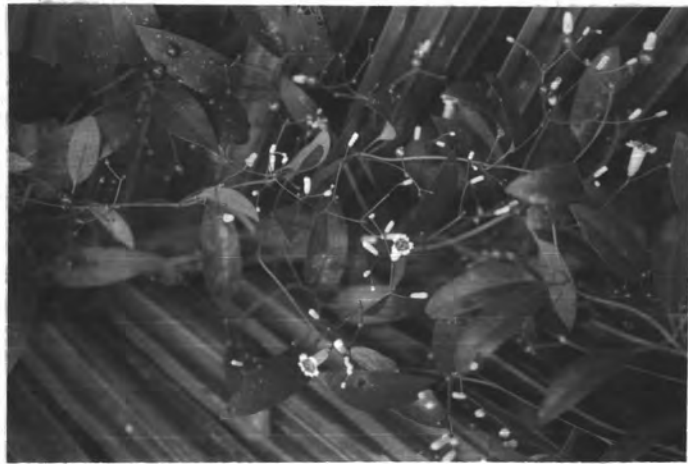
ไม้เลื้อย ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปไข่หรือรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก
ฐานใบแหลม ปลายใบแหลม ดอกเป็นช่อรวม ออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อม
ติดกัน ปลายแยกเป็นแฉกสั้นๆ 5 แฉก กลีบดอกส่วนโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปประมิ่ง ปลายแยกเป็น 5
แฉก โคนกลีบด้านในสีม่วงแกมแดงเข้ม มีขนหนาแน่น ปลายกลีบสีขาว เกสรตัวผู้ 5 อัน เชื่อมติด
กับกลีบดอกระดับต่างๆกัน รังไข่อยู่ต่ำกว่าชั้นของวงกลีบดอก ผลกลม ขนาดเล็ก สีส้มแดงเมื่อสุก
ภายในมี 2 เมล็ด และกลีบเลี้ยงติดอยู่ด้วย

นิเวศวิทยา พบทั่วไปในป่าดิบชื้น ป่าไม้เตี้ยๆ ป่าจาก หรือตามพริกขี้หนู ขึ้นปกคลุมต้นไม้อื่น

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษา

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ และดอก มีกลิ่นฉุน รับประทานสดแก้มักกับอาหารที่มีรสเผ็ดต่างๆ
เช่น แกงไตปลา ขนมจีน ฯลฯ หั่นฝอยผสมข้าวต้มร่วมกับ ใบมะกรูด ใบยอ ใบข่าหรือใบขมิ้น มี
จำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.1, U. Damsri No.1 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 107, รูปที่ 28.

ก

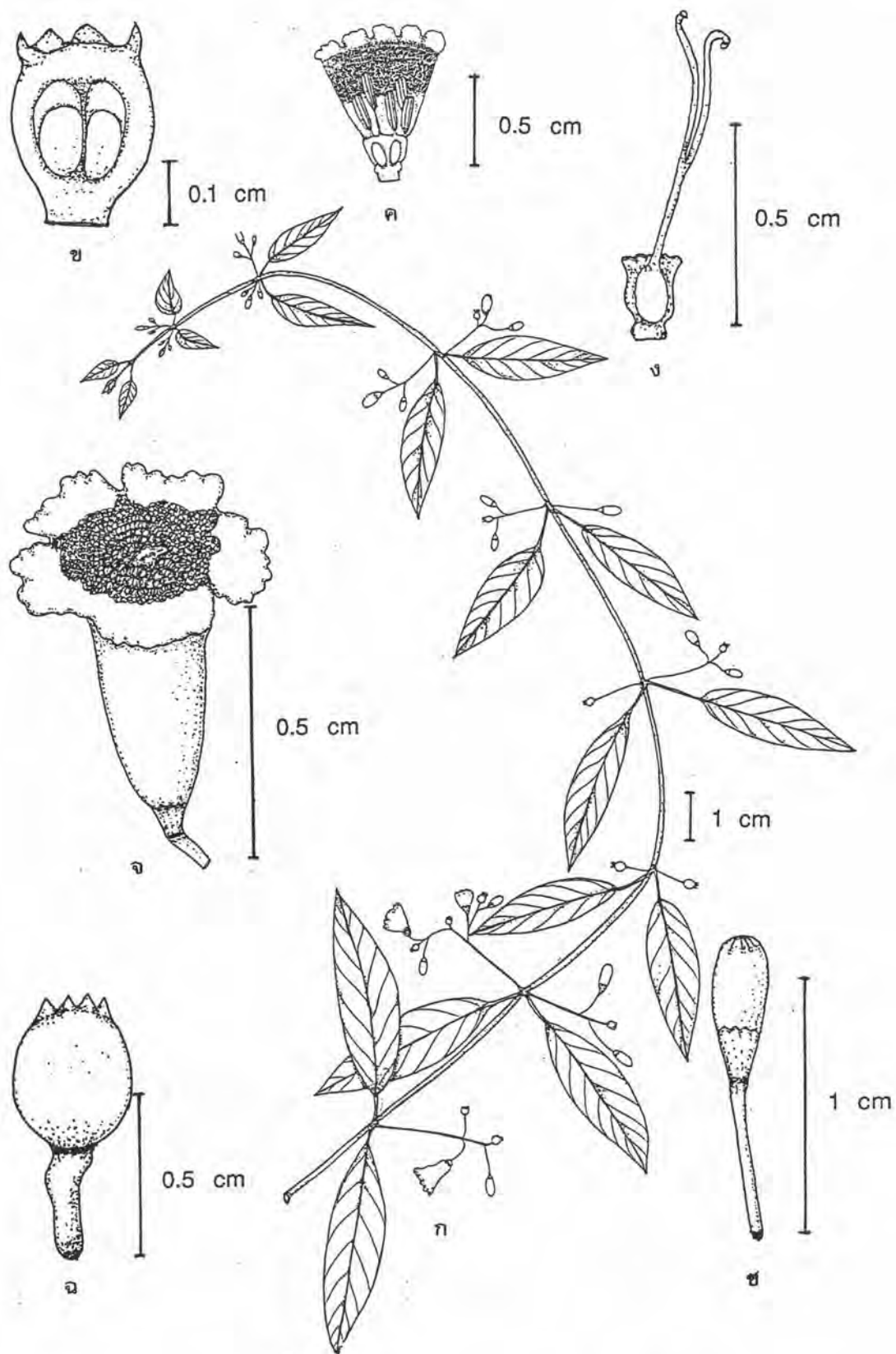

ข

ค

ภาพที่ 107 *Paederia tomentosa* Bl. var. *glabra* Kurz ย่านพาโหม หรือ ตูดหมู
 ตูดหมา
 ก. ลักษณะนิสัย ข. ใบ และ ช่อดอก
 ค. ผล

รูปที่ 28 *Paederia tomentosa* Bl. var. *glabra* Kurz ก. กิ่งและช่อดอก
 ข. ผลอ่อนผ่าตามยาว ค. ดอกผ่าตามยาว ง. เกสรตัวเมีย จ. ดอกบาน
 ฉ. ผล ช. ดอกตูม

Parkia speciosa Hassk.

วงศ์ Mimosaceae (Leguminosae)

ชื่อพ้อง *Parkia macrocarpa* Miq.
Acacia graveolens Jack

ชื่อพื้นเมือง กะตอ สะตอ (ภาคกลาง ภาคใต้) ปะตา บัดเต๊ะ (มลายู บัตตานี) ปาไต (มลายู สตูล) ตอ สะตอ กะตอ ตอหนัก (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูงเต็มที่ได้ถึง 30 เมตร เรือนยอดแผ่กว้าง ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น มีใบย่อย 14-18 คู่ เรียงสลับกัน ก้านใบยาว 20-30 เซนติเมตร ระหว่างรอยต่อของใบย่อยคู่ที่ 1-4 มีต่อมเล็กๆรูปร่างค่อนข้างกลม แผ่นใบย่อยรูปเส้น ปลายใบกลม ดอกเป็นช่อกลมออกที่ปลายกิ่ง ช่อดอกยาว 20-35 เซนติเมตร ดอกขนาดเล็ก จำนวนมาก มีทั้งดอกตัวผู้และดอกสมบูรณ์เพศ ดอกตัวผู้กลีบดอกเชื่อมเป็นรูปกรวยหรือค่อนข้างเป็นหลอด (subtubular) ดอกสมบูรณ์เพศ ทั้งกลีบเลี้ยงและกลีบดอกเชื่อมเป็นหลอด เกสรตัวผู้จำนวนมาก ผลเป็นฝักแบน บิดเวียนเป็นเกลียว เมล็ดกลมแกมรี มีเยื่อบางๆสีเทาหุ้ม

นิเวศวิทยา พบตามป่าดิบชื้น และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอมะนัง อำเภอสิชล อำเภอพรหมคีรี อำเภอทุ่งใหญ่ และ อำเภอทุ่งสง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ เมล็ด มีกลิ่นฉุน รับประทานสด ต้ม ลวก หรือเผา จิ้ม น้ำพริก หรือรับประทานแก้มักกับขนมจีน แกงเผ็ดต่างๆ ฯลฯ และประกอบอาหารหลายอย่าง เช่น ต้มกะทิกับหน่อไม้ ผัด แกง เมล็ดคองน้ำเกลือจิ้มน้ำพริกและแก้มักกับแกงเผ็ด มีจำหน่ายในตลาดตามฤดูกาล ราคาค่อนข้างแพง เป็นที่นิยมมาก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.132 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 108, รูปที่ 29.

ก

ข

ค

ง

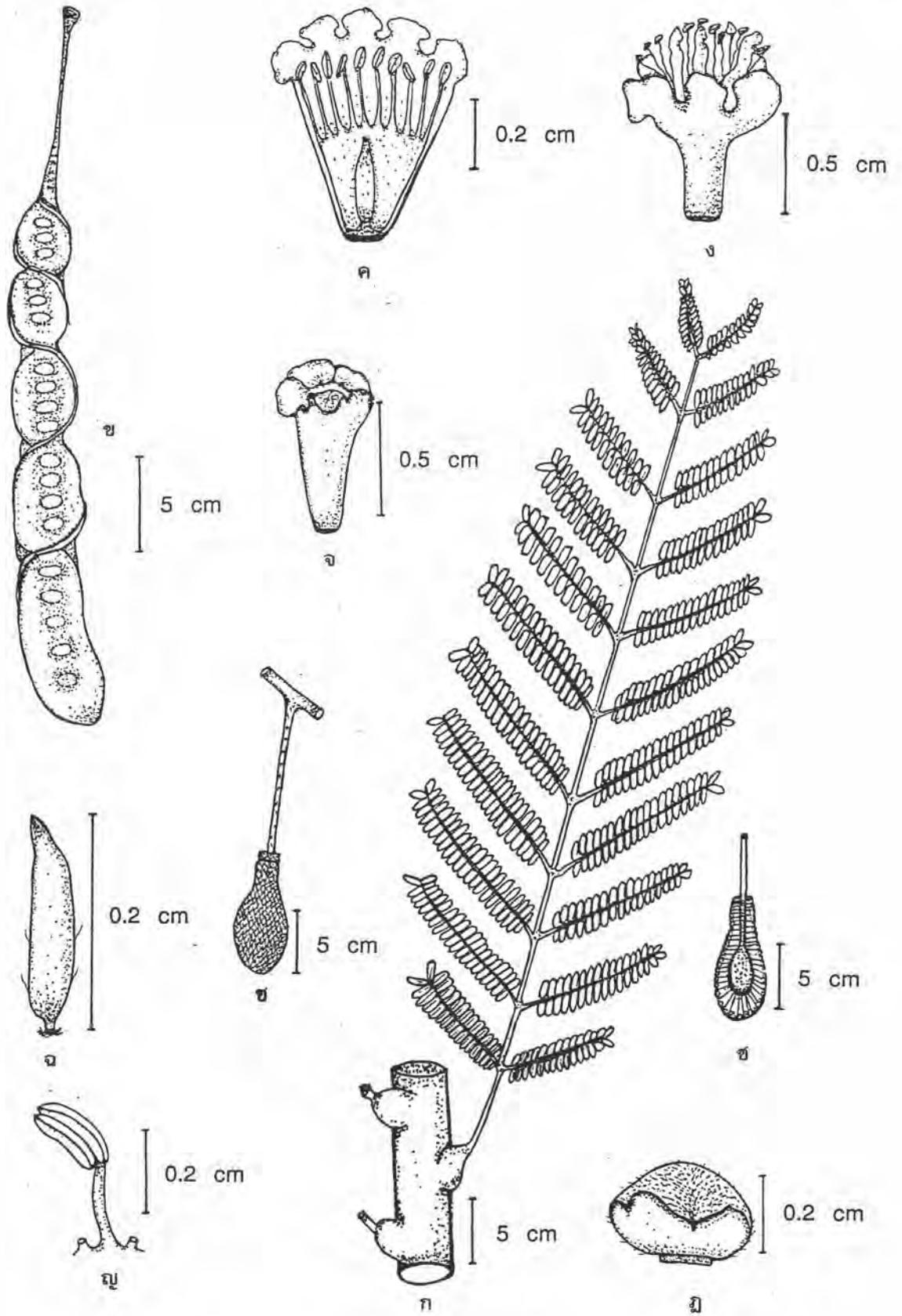
ภาพที่ 108 *Parkia speciosa* Hassk. สะตอ กะตอ หรือ ตอหนัก

ก. กิ่ง

ข. ช่อดอก

ค. ฟักอ่อน

ง. ฟัก

รูปที่ 29 *Parkia speciosa* Hassk. ก. กิ่ง ข. ผล ค. ดอกผ่าตามยาว
 ง. ดอกตัวผู้ จ. ดอกสมบูรณ์เพศ ฉ. เกสรตัวเมีย ช. ช่อดอก
 ซ. ช่อดอกผ่าตามยาว ญ. เกสรตัวผู้ ฉ. ใบประดับ

Parkia timoriana (DC.) Merr.

วงศ์ Mimosaceae (Leguminosae)

ชื่อพ้อง *Parkia javanica* Merr.
P. roxburghii G. Don
P. biglobosa Benth.
Mimosa biglobosa Roxb.

ชื่อพื้นเมือง กะเหรียง เรียง สะเหรียง (ภาคใต้) นะกิง นะริง (มลายู ภาคใต้) เหยียง (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้นสูงเต็มที่ได้ถึง 50 เมตร กิ่งก้านมีขน ใบประกอบแบบขนนก 2 ชั้น เรียงสลับกัน ใบย่อย 14-33 คู่ มีต่อมรูปกลมรีเห็นอวัยวะฐานใบ แผ่นใบย่อยรูปขอบขนานแคบ ปลายใบแหลม ดอกเป็นช่อกลม ออกที่ปลายกิ่ง มีดอกจำนวนมาก กลีบเลี้ยงและกลีบดอกเชื่อมเป็นหลอด เกสรตัวผู้จำนวนมาก รังไข่เกลี้ยง ผลเป็นฝักแบนตรง แข็งและหนาคล้ายสายรัด (strap shaped) เมล็ดรูปไข่ไม่มนเด่นชัด มีเปลือกหุ้มแข็งสีน้ำตาลปนดำ

นิเวศวิทยา พบในป่าดิบชื้น และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอสหัส อำเภอยะหริ่ง และ อำเภอทุ่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ต้นอ่อน มีกลิ่นฉุน รับประทานสดหรือคองน้ำเกลือจมน้ำพริก และแกลุ่มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมีจืด ฯลฯ ประกอบอาหารหลายอย่าง เช่น แกงส้ม แกงเผ็ด แกงไตปลา ผัดเผ็ด เป็นต้น หาซื้อได้จากตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.133 (ตัวอย่างคอง), ภาพที่ 109.

ก

ข

ภาพที่ 109 *Parkia timoriana* (DC.) Merr. กะเหรี่ยง หรือ เทรียง
 ก. ฟัก และ เมล็ด
 ข. ต้นอ่อน

Passiflora foetida Linn.

วงศ์ Passifloraceae

ชื่อพื้นเมือง กะทกรก รก (ภาคกลาง) กระโปรงทอง (ภาคใต้) ตำลึงฝรั่ง (ชลบุรี) เถา-
เงาะ เถาสังโต (ชัยนาท) ผักขี้หิด (เลย) ผักแคบฝรั่ง (ภาคเหนือ) เยี่ยววัว (อุดรธานี)
ละพามี่ (มลายู นราธิวาส ปัตตานี) หน้ำถลกบาท (พิษณุโลก อุตรดิตถ์) หน้ำกรกข้าง (พังงา)
รกข้าง ทกรก (นครศรีธรรมราช)

ไม้เลื้อย อายุสั้น ลำต้นขนาดเล็ก มีขน มือเกาะเป็นเส้นกลมปลายม้วนงอ ใบเดี่ยว
เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่ถึงรูปไข่ถึงรูปขอบขนานหยักเว้า 3 พู ดอกเดี่ยวออกตามซอกใบ ก้าน
ดอกยาว มีใบประดับสีเขียว 3 ใบ เป็นเส้นเล็กๆคล้ายตาข่าย กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5
กลีบ สีขาว corona เป็นเส้นจำนวนมากเรียงเป็น 2 ชั้น แต่ละเส้นโคนสีม่วงปลายสีขาว เกสร
ตัวผู้ 5 อัน ปลายโน้มลง รังไข่ 1 อัน ก้านเกสร 3 อัน ยอดเกสรตัวเมียเป็นตุ่มกลมสีเขียวอม
เหลือง ผลกลมหรือรูปไข่ถึงกลม สีเหลืองหรือสีส้มเมื่อสุก มีใบประดับติดอยู่ เมล็ดจำนวนมาก มี
เนื้อสีขาวที่มีรสหวานหุ้ม

นิเวศวิทยา พบทั่วไปในป่า ข้างถนน ริมรั้วบ้าน หรือที่รกร้าง โดยขึ้นปกคลุมต้นไม้อื่น

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษา

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ผล ต้ม หรือ ลวกจิ้มน้ำพริก และรับประทานแกล้มกับ
แกงเผ็ดต่างๆ เช่น แกงไตปลา ฯลฯ ใส่ในแกงเลียงผักรวมเหมือนผักตำลึง ผลสุกมีรสเปรี้ยวอม
หวาน รับประทานเป็นอาหารว่าง ไม่มีจำหน่ายในตลาด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.35, U. Damsri No.35 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 110.

ก

ข

ค

ภาพที่ 110 *Passiflora foetida* Linn. กะทกรก รกช้าง ทกรก หรือ รก
 ก. ลักษณะนิสัย ข. ดอก
 ค. ใบ และ ผล

Phyllanthus acidus Skeels

วงศ์ Euphorbiaceae

ชื่อสามัญ Star Gooseberry

ชื่อพ้อง *Phyllanthus acidissimus* Muell.
P. distichus Muell. Arg.

ชื่อพื้นเมือง มะขม (ทั่วไป) ส้มขม ขม ขุ่ม ส้มขุ่ม (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 3-10 เมตร ลำต้นคดงอ เปลือกเป็นปุ่ม ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่เบี้ยวหรือรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ฐานใบกลมหรือมน ปลายใบแหลม ดอกเป็นช่อเล็กๆ ออกตามลำต้นและตามกิ่ง ดอกแยกเพศ ดอกตัวผู้จำนวนมาก ดอกตัวเมีย 1-2 ดอก ผลเป็นแบบ drupe รูปรีกลมแบนและมีรอยหยักเว้าเป็นพูสั้นๆ 6-8 พู เมล็ดเป็นเหลี่ยม จำนวน 1 เมล็ด

นิเวศวิทยา เจริญได้ในดินทุกประเภท โดยเฉพาะดินร่วน ไม่มีน้ำขัง และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ผลรับประทานสดแกล้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมจีน ลาบ เมี่ยง ฯลฯ ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ยำกับกุ้งแห้ง หนึ่ใส่ข้าวต้ม ใส่น้ำพริกกะปิ และรับประทานกับน้ำปลาหวาน มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

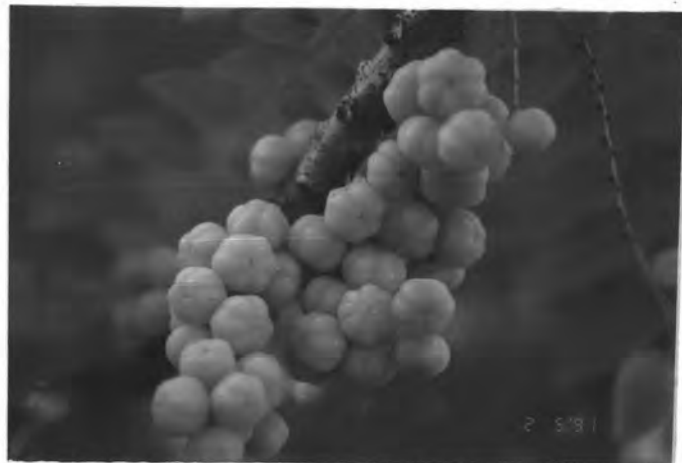
ตัวอย่างพืช U. Damsri No.134 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 111.

ก

ข

ค

ภาพที่ 111 *Phyllanthus acidus* Skeels. มะยม ยม ส้มยม ยม หรือ ส้มยม
 ก. ลำต้น ข. กิ่ง
 ค. ผล

Piper nigrum Linn.

วงศ์ Piperaceae

ชื่อพื้นเมือง พริกไทย (ภาคกลาง นครศรีธรรมราช) พริกน้อย (ภาคเหนือ) โย้วเจี้ย (จีน)

ไม้เลื้อยรากยึดเกาะกับหลัก ลำเถายาวเต็มที่ได้ถึง 5 เมตร มีข้อพองเห็นชัดเจน ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปรี ฐานใบเบี้ยว ปลายใบแหลม ขอบใบเรียบ เส้นใบขน ดอกเป็นช่อแบบ spike ออกตามข้อ สีขาว ดอกตัวผู้มีเกสรตัวผู้ 2 อัน ดอกตัวเมียรังไข่กลม ผลมีเนื้อนุ่มแบบ berry กลม ติดกันเป็นแท่งกลมยาว เมื่อกำมีสีแดง เมล็ดเกลี้ยง สีขาวนวล

นิเวศวิทยา พบในที่ชื้นแฉะๆ ปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง อำเภอลือชด อำเภอพรหมคีรี อำเภอทุ่งใหญ่ และ อำเภอทุ่งสง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลอ่อน และ ผลสุก มีกลิ่นหอม รสเผ็ดร้อน ผลอ่อน รับประทานสด แก้วกับแกงเผ็ด ขนมหิน แกงไตปลา ข้าวต้ม ฯลฯ และใช้ประกอบอาหารได้หลายอย่างเพื่อแต่งกลิ่นและดับกลิ่นคาว เช่น ผัดเผ็ด แกงคั่ว แกงเผ็ด นอกจากนี้ยังใช้เป็นพริกไทยผง มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป เป็นที่นิยมมาก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.86, U. Damsri No.86 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 112.

ก

ข

ภาพที่ 112 *Piper nigrum* Linn. พริกไทย

ก. กิ่ง และ ช่อดอก

ข. ผล

Piper sarmentosum Roxb.

วงศ์ Piperaceae

ชื่อพื้นเมือง ซ้าพลู (ภาคกลาง) นมวา (ภาคใต้) ผักปุงา ผักพลุก พลุลิง (ภาคเหนือ) เย้-
เท้ย (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) ซาพลู (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก ลำต้นทอดไปตามพื้นดินและแตกหน่อพร้อมกิ่งรากที่ข้อ ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน
แผ่นใบรูปหัวใจแกมรูปไข่ (cordate ovate) หรือรูปขอบขนาน ฐานกลมหรือเบี้ยว ดอกช่อเป็น
แท่งสีขาวแบบ spike ออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบ ผลมีเนื้อแบบ berry รูปไข่หรือกลม เชื่อม
ติดกับใบประดับและอยู่รวมกันเป็นช่อสีเขียวเข้ม

นิเวศวิทยา มักขึ้นเป็นกลุ่มข้างลำธาร ในป่าดิบแล้ง และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องถิ่นที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ มีกลิ่นหอม รับประทานสดกับเมี่ยง ปลาแนม หั่นฝอยใส่ข้าวต้ม ทำ
ห่อหมก ทอดมัน แกงกับกุ้ง หอย ปลาย่าง และใช้ห่อหมูหรือห่อเนื้อย่าง มีจำหน่ายในตลาดสด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.31, ภาพที่ 113.

ก

ข

ภาพที่ 113 *Piper sarmentosum* Roxb. ซ้าพลู หรือ ซ่าพลู
ก. ลำต้น
ข. ใบ และ ช่อดอก

Polyscias fruticosa Harms.

วงศ์ Araliaceae

ชื่อพ้อง *Nothopanax fruticosum* (Linn.) Miq.
Panax fruticosum Linn.

ชื่อพื้นเมือง ครุฑทอคมัน ครุฑใบเทศ ครุฑผักชี (กรุงเทพฯ) เล็บครุฑ (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่ม สูง 1-2 เมตร ลำต้นตั้งตรงแตกสาขามาก ใบประกอบแบบขนนก 3 ชั้น เรียงสลับกัน แผ่นใบย่อยรูปขอบขนานหรือรูปเส้นถึงรูปใบหอก ฐานใบแหลมหรือมน ขอบใบหยัก ดอกเป็นช่อรวม ช่อดอกย่อยแบบ umbel ช่อละ 14-20 ดอก ขนาดเล็ก มีทั้งดอกสมบูรณ์เพศ ดอกตัวผู้ และดอกตัวเมีย อยู่บนต้นเดียวกัน กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอกแยกกัน 5 กลีบ สีเขียวอมเหลือง เกสรตัวผู้ 5 อัน ผลขนาดเล็ก กลมแบน สีเทาอมม่วงเมื่อสุก

นิเวศวิทยา ชอบอากาศชื้น นิยมปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน และ ใบ แต่งกลิ่นอาหาร และปรุงอาหารหลายอย่าง เช่น ใส่ทอคมัน ทำห่อหมก ทอดกรอบโรยบนอาหาร เช่น ปลาสดทอด มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

หมายเหตุ ใบอ่อนหรือใบแก่มีพิษเนื่องจากมีสาร saponin ไม่ควรรับประทาน จะต้องทำให้เสียก่อนโดยการให้ความร้อน ความเป็นพิษจะหมดไป (ถนอมศรี วงศ์รัตนาสถิตย์ และ คณะ, 2534.)

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.9, ภาพที่ 114.

ก

ข

ค

ภาพที่ 114 *Polyscias fruticosa* Harms. ครุฑผักชี หรือ เล็บครุฑ

ก. กิ่ง

ข. ใบ และ ยอดอ่อน

ค. ช่อดอก

Psophocarpus tetragonolobus DC.

วงศ์ Fabaceae (Leguminosae)

ชื่อสามัญ Goa Bean, Manila Pea, Four angled Bean.

ชื่อพื้นเมือง ถั่วพู (ทั่วไป นครศรีธรรมราช) บอปะปะหลี (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน)

ไม้เลื้อย อายุสั้น มีรากสะสมอาหารที่พองออกเป็นหัว ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 3 ใบ เรียงสลับกัน ก้านใบยาว มีหูใบ แผ่นใบย่อยรูปไข่หรือรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนฐานใบตัดตรงหรือมน ปลายใบแหลม ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกตามซอกใบ ช่อละ 4-10 ดอก กลีบเลี้ยงเชื่อมกันเป็นหลอดยาว กลีบดอกแบบดอกถั่วหรือดอกแค สีฟ้าอ่อนหรือน้ำเงินแกมม่วงอ่อนๆ เฉพาะกลีบที่ใหญ่ที่สุดด้านหลังเป็นสีเขียว เกสรตัวผู้ 10 อัน เชื่อมติดกันเป็น 2 กลุ่มๆละ 9 อัน และ 1 อัน ตามลำดับ ผลเป็นฝัก มีปีกทั้ง 4 ด้าน ขอบปีกมีรอยหยักเว้าคล้ายเป็นครีบโดยตลอด เมล็ด 8-17 เมล็ด ขนาดแตกต่างกันในแต่ละฝัก สีน้ำตาลหรือสีดำเมื่อแก่

นิเวศวิทยา นิยมปลูกทั่วไป ในไร่ ในสวน และตามริมรั้วบ้าน เป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษาค้นคว้า

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ฝักอ่อน และ ยอดอ่อน รับประทานสด ต้ม หรือลวก จิมน้ำพริก และ แก้มกับอาหารที่มีรสเผ็ดๆ เช่น แกงส้ม แกงไตปลา ข้าวยา ขมจีน ฯลฯ ปรุงอาหารได้หลายอย่าง เช่น แกงส้ม แกงเผ็ด หน้างๆยากุ้งแห้ง หมูสับหรือปลาล้างรวมกับมะพร้าวคั่วและราดกะทิ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.33, ภาพที่ 115.

ก

ข

ค

ภาพที่ 115 *Psophocarpus tetragonolobus* DC. ถั่วพู

ก. ดอก

ข. ลักษณะนิสัย

ค. ผล

Salacca edulis Reinw.

วงศ์ Arecaceae (Palmae)

ชื่อพื้นเมือง ซาเลา (มลายู-นราธิวาส) สละ (ทั่วไป) สละชวา สละลัก สละสะ (มลายู-ภาคใต้ นครศรีธรรมราช)

ปาล์มชนิดหนึ่ง ลำต้นตั้งตรง ใบประกอบแบบขนนก เรียงรอบลำต้น ก้านใบยาวโคนแผ่แบน แผ่นใบรูปแถบถึงรูปใบหอก แยกเป็นแฉกๆ ดอกเป็นช่อยาวเรียงอัดกันแน่นออกตามซอกใบ มีกาบหุ้มดอก ดอกแยกเพศ ไม่มีก้านดอก ผลสีน้ำตาลอมแดง รูปสามเหลี่ยมถึงรูปไข่กลับถึงรูปกลม มีหนามแหลมเล็กๆปกคลุมทั่วไป เนื้อในสีขาวอมเหลืองอ่อน

นิเวศวิทยา พบในป่าที่อากาศชื้น มีร่มเงา และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอยะหริ่ง และ อำเภอทุ่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลสุก มีรสเปรี้ยวหรือหวาน รับประทานสดๆแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมจีน ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ทำน้ำพริก ต้มกับปลาสด แกงส้ม ฯลฯ ผลสุกที่มีรสหวานรับประทานเป็นผลไม้ มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.135 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 116.

ก

ข

ค

ภาพที่ 116 *Salacca edulis* Reinw. สละ หรือ สาละ
 ก. ลักษณะนิสัย ข. ลำต้น
 ค. ผล

Salacca rumphii Wall.

วงศ์ Arecaceae (Palmae)

ชื่อพื้นเมือง ระกำ (ทั่วไป) เจาะละกา (ช่อง ตราด) กำ ส้มกำ (นครศรีธรรมราช)

ปาล์ม ลำต้นตั้งตรง มีหนามแหลมยาวจำนวนมากทั่วทั้งต้นใบประกอบแบบขนนก ใบย่อยจำนวนมาก เรียงรอบโคนต้น ก้านใบยาว ส่วนโคนแผ่แบน แผ่นใบรูปแถบถึงรูปใบหอกเป็นแฉกเล็กหลายๆ แฉก ดอกเป็นช่อยาวเรียงอัดกันแน่นตามซอกใบ มีกาบหุ้มดอก ดอกแยกเพศ ขนาดเล็ก ไม่มีก้านดอก ผลสีน้ำตาลอมแดงรูปไข่กลับ รูปกลมถึงรูปสามเหลี่ยม มีหนามแหลมเล็กๆ กระจายปกคลุมเนื้อในสีขาวแกมเหลืองอ่อน เมล็ด 2-3 เมล็ด เนื้อแข็งมาก

นิเวศวิทยา พบในป่าค่อนข้างชื้น และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลสด มีรสเปรี้ยวหรือหวานอมเปรี้ยว รับประทานสดๆ แก่ลุ่มกับอาหารที่มีรสเผ็ด เช่น แกงไตปลา ข้าวยา ฯลฯ และใช้ประกอบอาหารได้หลายอย่าง เช่น ต้มส้มปลา แกงส้ม ยำ น้ำพริก ฯลฯ ผลสดที่มีรสหวานนิยมทำน้ำระกำ และรับประทานเป็นผลไม้ มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป ราคาค่อนข้างแพง เป็นที่นิยม

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.136 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 117.

ก

ข

ค

ภาพที่ 117 *Salacca rumphii* Wall. ระกำ หรือ ส้มกำ
 ก. ลักษณะนิสัย ข. ใบ และ ช่อดอก
 ค. ผล

Sandoricum koetjape Merr.

วงศ์ Meliaceae

ชื่อสามัญ Sentul, santol, Red Sentol, Yellow Sentol.

ชื่อพ้อง *Sandoricum indicum* Cav.

ชื่อพื้นเมือง กระท้อน (ภาคกลาง) เตียน ล่อน สะท้อน (ภาคใต้) มะต๋อง (ภาคเหนือ อุดร-ธานี) มะตั้น (ภาคเหนือ) สติยา สะตุ (มลายู นราธิวาส) สะโต (มลายู ปัตตานี) ท้อน ส้ม-ท้อน (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 10-20 เมตร มีขนเกือบทุกส่วน ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อย 3 ใบเรียงสลับกัน แผ่นใบย่อยรูปไข่หรือรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ฐานใบแหลม มนหรือกลม ขอบใบเรียบหรือหยัก ดอกเป็นช่อรวมออกตามซอกใบหรือปลายกิ่ง สีเขียวอมเหลืองอ่อน ขนาดเล็ก จำนวนมาก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ แยกกัน เกสรตัวผู้ 10 อัน ก้านช่อบเรณูเชื่อมกัน รังไข่อยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอก ผลสีเหลืองอมส้มเมื่อสุก ผิวมีขน เมล็ดมีเยื่อสีขาวหุ้ม รสหวานหรือเปรี้ยว

นิเวศวิทยา พบในป่าดิบชื้น และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลสุก รับประทานสด หั่นฝอยๆใส่ในน้ำปลาผสมกับน้ำตาลแกล้มกับแกงเผ็ดต่างๆ หรือปรุงอาหาร เช่น ยำกับกุ้งแห้งบ่นผสมมะพร้าวคั่ว แกงส้มกับปลา หรือกึ่ง แกงเผ็ดกับหมูหรือปลาล้าง โดยหั่นเป็นชิ้นๆหรือนำไปเผาไฟก่อนหั่น ทำให้มีกลิ่นหอม มีจำหน่ายในตลาดสด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.2, U. Damsri No.2 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 118.

Sauropus androgynus (Linn.) Merr.

วงศ์ Euphorbiaceae

ชื่อพ้อง *Sauropus albicans* Bl.

ชื่อพื้นเมือง ผักหวานบ้าน ผักหวาน (ทั่วไป) ก้านตง จ้าผักหวาน (ภาคเหนือ) โถหูลูกกะเน้-
เด๊ะ (กะเหรี่ยง-แม่ฮ่องสอน) นานาเซียม (มลายู สัตต) ผักหวานใต้ใบ (สัตต) มะยมป่า
(ประจวบคีรีขันธ์) ผักหวาน (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่ม สูง 0.5-1 เมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่หรือรูปใบหอก ฐานใบ
แหลมหรือมน ปลายใบแหลมหรือมน ขอบใบเรียบ ผิวใบเกลี้ยงทั้งสองด้าน ดอกเป็นช่อออกตาม
ซอกใบ แยกเพศ ยืนต้นเดี่ยวกันหรืออยู่ในช่อเดียวกัน ดอกตัวผู้รูปจาน มีกลีบ 6 กลีบ ขอบกลีบ
เป็นคลื่น สีเหลืองหรือมีจุดสีแดง ดอกตัวเมียกลีบสีแดงเข้ม 6 กลีบ รังไข่รูปไข่ ภายในมี 3 ช่อง
ก้านเกสร 3 อัน แต่ละอันแยกเป็น 2 แฉก ผลกลมแบน สีขาวอมชมพูเมื่อสุก มีกลีบเลี้ยงติดอยู่
ขยายใหญ่และหนาขึ้น

นิเวศวิทยา พบทั่วไปในป่าดิบ ป่าละเมาะ ตามที่รกร้าง ปลูกตามริมรั้วหรือบริเวณใกล้บ้านเป็น
อาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ประกอบอาหารหลายอย่าง เช่น แกงเลียงผักรวม แกงจืด
หมูสับ ผัดน้ำมันหอย ใส่ในก๋วยเตี๋ยว มีจำหน่ายในตลาดทั่วไปในราคาถูก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.32, U. Damsri No.32 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 119, รูปที่ 30.

ก

ข

ค

ง

ภาพที่ 119 *Sauropus androgynus* (Linn.) Merr. ผักหวานบ้าน หรือ ผักหวาน

ก. ลักษณะนิสัย

ข. กิ่ง

ค. ช่อดอก

ง. ผล และเมล็ด

รูปที่ 30 *Sauropus androgynus* Merr. ก. กิ่ง ข. เกสรตัวเมีย ค. ดอกตัวเมีย
ดอกตูมและดอกบาน ง. รังไข่ผ่าตามขวาง จ. ผล ฉ. ดอกตัวผู้

Sesbania grandiflora (Linn.) Desv.

วงศ์ Fabaceae (Leguminosae)

ชื่อสามัญ Vegetable Humming Bird, Sesban, Agasta.

ชื่อพื้นเมือง แคบ้าน แค (ภาคกลาง) แคแดง(เชียงใหม่) แค (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 3-12 เมตร ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 10-20 คู่ เรียงสลับกัน แผ่นใบย่อยรูปขอบขนาน ผิวใบนวลมีขนทั้งสองด้าน ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกตามซอกใบ ดอกย่อย 2-4 ดอก ขนาดใหญ่ สีขาวเหลืองหรือสีแดง ห้อยลง กลีบเลี้ยงเชื่อมกันเป็นรูประฆัง กลีบดอกแบบดอกถั่วทั่วไป เกสรตัวผู้ 10 อัน เชื่อมติดกันเป็น 2 กลุ่มๆ ละ 1 อัน และ 9 อัน ตามลำดับ รังไข่มีก้าน ภายในมี 1 ช่อง โยวูลจำนวนมาก ผลเป็นฝัก รูปเส้นแคบ สีเหลืองเมื่อสุก เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบในที่ชื้นทั่วไป และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ดอก และ ฝักอ่อน ลวก หรือ ต้มจิ้มน้ำพริกและแกงส้มกับกุ้งหรือปลาสด มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไปในราคาถูกอ่อนข้างถูก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.18, ภาพที่ 120.

ก

ข

ภาพที่ 120 *Sesbania grandiflora* (Linn.) Desv. แคบ้าน หรือ แค
 ก. กิ่ง
 ข. ใบ ดอก และ ฟัก

Sesbania speciosa Taub.

วงศ์ Fabaceae (Leguminosae)

ชื่อพื้นเมือง โสนอินเดีย (กรุงเทพฯ) โสน โสนใหญ่ (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่ม สูง 1-1.5 เมตร ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับกัน ใบย่อยจำนวนมาก ก้านใบสั้น แผ่นใบย่อยรูปขอบขนานฐานใบและปลายใบมน ขอบใบเรียบ ผิวใบมีขน ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบ ช่อละ 5-15 ดอก ดอกลักษณะแบบดอกถั่ว ก้านดอกยาว สี่เหลี่ยม กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูประฆัง ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอกใหญ่ที่สุดมีจุดประสีเทากระจายทั่วไปบริเวณด้านนอก เกสรตัวผู้ 10 อัน เชื่อมติดกันเป็น 2 กลุ่มๆละ 9 อัน และ 1 อัน ตามลำดับ เกสรตัวเมีย 1 อัน รังไข่ค่อนข้างยาว มีหลายโอวูล ผลเป็นฝักรูปเหลี่ยมยาว และแตกเมื่อแก่ เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบทั่วไปข้างลำธาร คุน้ำ สองข้างถนน และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งพบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ดอก และ ฝักอ่อน ต้ม ดอง หรือลวก เฝာ จิ้มน้ำพริก และปรุงอาหารได้หลายอย่าง เช่น ชบไข่ทอด ผัดกับไข่หรือเนื้อสัตว์ แกงส้มกับปลาสดหรือกุ้งสด ฯลฯ นอกจากนี้ดอกโสนทำขนมหวานได้อีกด้วย มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.88, U. Damsri No.88 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 121.

Solanum incanum Linn.

วงศ์ Solanaceae

ชื่อพ้อง *Solanum coagulans* Forsk.
S. Melongena Linn.

ชื่อพื้นเมือง มะเขือแจ้ (ภาคเหนือ) มะเขือหิน (ประจวบคีรีขันธ์) มะแว้ง (ภาคกลาง) เขื่อ-
หิน (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก สูง 0.5-1 เมตร ลำต้นแตกกิ่งเป็นพุ่มกว้าง มีขนและหนามทั่วไป ใบเดี่ยว
เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่ ฐานใบเบี้ยว ปลายใบแหลม ขอบใบหยักเว้าตื้นๆ ดอกเป็นช่อแบบ
raceme ออกเหนือชอกใบเล็กน้อย 1-4 ดอก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปประมัตต์ ปลายแยก
เป็น 5 แฉก กลีบดอกเชื่อมติดกันแบบกงล้อ (rotate) สีม่วงหรือสีขาว รังไข่มีหลายโอวูล ผล
แบบ berry กลม สีเหลืองเมื่อสุก

นิเวศวิทยา พบในป่าไม้ผลัดใบ และปลูกเป็นอาหารบ้าง

แหล่งที่พบ อำเภอยะนิง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผล รับประทานสด ลวก หรือ ต้ม จิ้มน้ำพริก หรือรับประทานแก้มักกับ
แกงเผ็ดต่างๆ และประกอบอาหารอื่นๆ เช่น แกงเผ็ดกับหมูหรือเนื้อ ไม่มีการนำมาจำหน่าย แต่
อาจพบบ้างแต่น้อยมากเนื่องจากมีผู้นิยมรับประทานน้อย

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.79, U. Damsri No.79 (ตัวอย่างคอง), ภาพที่ 122.

ก

ข

ภาพที่ 122 *Solanum incanum* Linn. มะแว้ง หรือ เขื่อน
 ก. กิ่ง และ ผล
 ข. ใบ และ ดอก

Solanum indicum Linn.

วงศ์ Solanaceae

ชื่อพื้นเมือง มะแว้งต้น (ภาคกลาง) มะแคว้ง มะแคว้งขม มะแคว้งคม มะแคว้งคำ (ภาคเหนือ) มะแว้งคม (สุราษฎร์ธานี สงขลา) สะกั้งแค (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) หมากแข้งคง (เงี้ยว-แม่ฮ่องสอน) แว้ง (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่ม สูงประมาณ 1 เมตร ลำต้น กิ่งก้านมีหนามและขน ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่หรือค่อนข้างกลม ขอบใบหยักเว้า เส้นกลางใบมีหนาม ดอกเป็นช่อออกตามซอกใบ สีม่วงอ่อน กลีบเลี้ยงเป็นแฉกแหลม 5 แฉก กลีบดอกโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก เกสรตัวผู้ 5 อัน รังไข่รูปกลม ผลกลมเกลี้ยง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 0.5-1.0 เซนติเมตร ออกเป็นพวง เมื่อสุกสีแดง เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบตามป่าร้างทั่วไป ที่ที่ไม่มีน้ำขัง แสงมาก และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลอ่อน มีรสขม รับประทานสด ต้ม หรือลวก จิ้มน้ำพริก และแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ประกอบอาหารอื่นๆ เช่น แกงเนื้อ แกงไตปลา มีจำหน่ายในตลาดเป็นครั้งคราว

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.59, U. Damsri No.59 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 123.

ก

ข

ภาพที่ 123 *Solanum indicum* Linn. มะแว้งต้น หรือ มะแว้ง
ก. กิ่ง และ ผล
ข. ดอก

Solanum stramonifolium Jacq.

วงศ์ Solanaceae

ชื่อพ้อง *Solanum hirsutum* Roxb.
S. ferox Linn.

ชื่อพื้นเมือง มะอึก (ภาคกลาง) มะเข็ญี่ มะปู้ (ภาคเหนือ) ยังกุยดี (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน)
อึก (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่ม สูง 0.75-1.5 เมตร มีเนื้อไม้เฉพาะโคนต้น ผิวมีขน และมีหนามแหลมทั่วไป ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่ ฐานใบเบี้ยว ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบหยักเว้าเป็นพริบสามเหลี่ยม ผิวใบทั้งสองด้านมีขน ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกใกล้ๆซอกใบ สีขาว กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปกรวย ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอกส่วนโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปคล้ายใบหอก ปลายแหลม เกสรตัวผู้ 5 อัน รังไข่รูปกลม อยู่เหนือชั้นของวงกลีบดอก ผลสดมีเนื้อแบบ berry กลม ผิวมีขนยาวหนาแน่น เมื่อสุกมีสีเหลืองส้ม เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบตามที่รกร้าง ป่าไม้ผลัดใบ และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษา

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลแก่ และผลสด รับประทานสดจิ้มน้ำพริกกะปิ หรือตำผสมในน้ำพริกกะปิ ยำกับกุ้งแห้งผสมมะพร้าวคั่ว ผัดเปรี้ยวหวาน ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.41, U. Damsri No.41 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 124.

Solanum torvum Sw.

วงศ์ Solanaceae

ชื่อพื้นเมือง มะเขือพวง (ภาคกลาง) จะเคาะกะ ตะโกงลาโน (มลายู สงขลา) ปอลอ ปอลือ (แม่ัว ภาคเหนือ) มะเขือละคร หมากคั่ง (นครราชสีมา) มะแคว้ง กุลัว มะแคว้งกลา (เชียงใหม่) มะแวง มะแวงช้าง (ภาคใต้) รั้งจกลม (เขมร นครราชสีมา) แวง (นครศรีธรรมราช)

ไม้พุ่ม มีเนื้อไม้เฉพาะโคนต้นเล็กน้อย สูง 1-3 เมตร ลำต้น กิ่งมีหนามและขนเป็นกระจุกปดว ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่หรือรูปขอบขนาน ฐานใบคล้ายรูปหัวใจเบี้ยวเล็กน้อย รูปรีหรือตัดตรง ปลายใบแหลม ผิวใบทั้งสองด้านมีขน ดอกเป็นช่อแบบ subumbel ออกตามซอกใบ ดอกจำนวนมาก สีขาว กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกันเป็นรูปถ้วย ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอกส่วนโคนกลีบเชื่อมกันเล็กน้อย ปลายแยกเป็น 5 กลีบ รูปใบหอก ผลสดเนื้อนุ่มแบบ berry เมื่อสุกมีสีน้ำตาลปนดำ ผิวเกลี้ยง เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบทั่วไปในที่รกร้าง ริมถนน ตามป่าดิบ ป่าผลัดใบ และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งพบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลอ่อน รับประทานสดจิ้มน้ำพริก หรือรับประทานแกงกับขมจีน แกงเผ็ดต่างๆ และประกอบอาหาร เช่น ตำใส่ในน้ำพริกกะปิ แกงกับเนื้อสัตว์หรือแกงไตปลา มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.58, ภาพที่ 125.

ภาพที่ 125 *Solanum torvum* Sw. มะเขือพวง หรือ แฉ้ว
แสดงลักษณะกิ่ง ดอก และ ผล

Solanum trilobatum Linn.

วงศ์ Solanaceae

ชื่อพื้นเมือง มะแว้งเครือ (ภาคกลาง) แข้ว้งเคี้ย (ตาก) มะแว้งเถา (ไทย พายัพ) แว้ง (นครศรีธรรมราช)

ไม้เถา ลำต้นและกิ่งมีหนามโค้งแหลม ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปรี ปลายใบมน ขอบใบจักเว้า ผิวใบเกลี้ยง ดอกเป็นช่อออกตามซอกใบหรือตรงข้ามกับใบ กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอกโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก สีชมพูอมม่วง เกสรตัวผู้ รวมกันเป็นกระจุกตรงกลาง ผลสดมีเนื้อนุ่มแบบ berry กลม ผิวเกลี้ยง เมื่อบริโภคมีสีแดง มีเมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบตามป่า ไร่ร้าง ป่าผลัดใบหรือป่าแดง ชอบแสงมาก ปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ผลอ่อน รับประทานสดๆ ฝัมน้ำพริก และ รับประทานแก้มกับแกงเผ็ด หาซื้อได้ตามตลาดนัด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.103, ภาพที่ 126.

ภาพที่ 126 *Solanum trilobatum* Linn. มะแว้งเครือ หรือ มะแว้ง
แสดงลักษณะกิ่ง และ ดอก

Sonneratia caseolaris (Linn.) Engler

วงศ์ Sonneratiaceae

ชื่อพ้อง *Sonneratia acida* Linn.f.
S. rubra Oken.
Aubletia caseolaris Gaertn.

ชื่อพื้นเมือง ลำพู (ภาคกลาง นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 5-15 เมตร มีรากหายใจ ใบเดี่ยวออกเป็นคู่ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปรีแกมรูปขอบขนานหรือรูปไข่แกมรูปไข่กลับ ฐานใบรูปคี่ม ปลายใบกลมหรือมน ก้านใบหนาและสั้นมาก ดอกออกที่ปลายกิ่งหรือตามซอกใบ 1-3 ดอก ดอกตูมรูปไข่ป้อมๆปลายแหลมเล็กน้อย กลีบเลี้ยงสีเขียวหรือสีเขียวอมเหลือง กลีบดอกเป็นเส้นหรือรูปใบหอก สีแดงคล้ำ เกสรตัวผู้จำนวนมาก ร่วงง่าย ก้านช่อบเรณูสีแดงปลายสีขาว เมื่อดอกบาน กลีบเลี้ยงแยกเป็นกลีบหนารูปคล้ายสามเหลี่ยม จำนวน 6 กลีบ กลีบเลี้ยงติดอยู่กับผลจนผลแก่ ขณะที่ดอกบานมีน้ำหวานค่อนข้างมาก ผลมีเนื้อแบบ berry รูปร่างกลมแบน มียอดเกสรตัวเมียติดอยู่เป็นเส้นยาว

นิเวศวิทยา พบแถบชายทะเล ในป่าโกงกาง ป่าเลน บริเวณที่น้ำไหลผ่าน อาจกระจายไปได้ตามภูเขาที่มีน้ำท่วมถึง ออกดอกระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม

แหล่งที่พบ อำเภอเมือง และ อำเภอลี้ชล

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ดอก และ ผล รับประทานสดจิ้มน้ำพริก และแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมะจีน ข้าวยา ฯลฯ ผลสุกมีรสเปรี้ยวอมฝาดรับประทานกับน้ำปลาหวานเหมือนมะม่วง หาซื้อได้จากตลาดเป็นครั้งคราว

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.49, U. Damsri No.49 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 127.

ก

ข

ภาพที่ 127 *Sonneratia caseolaris* (Linn.) Engler ลำพู

ก. ดอก

ข. กิ่ง ดอก และ ผล

Spondias pinnata (Linn.f.) Kurz

วงศ์ Anacardiaceae

ชื่อพ้อง *Spondias mangifera* Willd.
S. acuminata Roxb.

ชื่อพื้นเมือง มะกอก (ภาคกลาง) ไผแซ (กะเหรี่ยง เชียงใหม่) กอกหมอง (ฉาน ภาคเหนือ)
กอกกุก กุก (เชียงใหม่) กราไผ้ ไผ้ (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี) กอก (ใต้ นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้น สูง 15-25 เมตร ลำต้น และกิ่งก้านเกลี้ยง ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อยที่
ยอดเพียงใบเดียว เรียงสลับกัน ใบย่อย 3-6 คู่ แผ่นใบย่อยรูปขอบขนานหรือรูปใบหอก ฐานใบ
เบี้ยว ปลายใบเรียวแหลม ผิวใบทั้งสองด้านเกลี้ยง ดอกเป็นช่อรวม ออกตามซอกใบหรือปลายกิ่ง
ดอกขนาดเล็ก จำนวนมาก กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ร่วงง่าย กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวนวล เกสรตัวผู้
10 อัน รังไข่รูปรี ภายใน มี 5 ช่อง ผลมีเนื้อแบบ drupe รูปรี เมื่อกินมีสีเหลืองอมน้ำตาล
เมล็ดใหญ่ แข็งมาก เส้นใยเหนียวยื่นออกมาจากผิวของเมล็ดคล้ายหนามแต่ไม่แข็งหรือคม

นิเวศวิทยา พบในป่าเบญจพรรณชื้น ป่าดิบแล้ง และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดสีเขียวอมแดง รสเปรี้ยว รับประทานสดเป็นเครื่องจิ้ม ขนมจีน
แกงเผ็ดต่างๆ ผลรับประทานเป็นผลไม้ หาซื้อได้จากตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.27, ภาพที่ 128.

ก

ข

ภาพที่ 128 *Spondias pinnata* (Linn.f.) Kurz มะกอก หรือ กอก
ก. ช่อดอก และ ใบอ่อน
ข. ผล

Stenochlaena palustris (Burm.) Bedd.

วงศ์ Pteridaceae

ชื่อพ้อง *Polypodium palustre* Burm.

ชื่อพื้นเมือง บรงสวน ผักยอดแดง (ภาคกลาง) ปากี่มะดิง (มลายู ยะลา) ผักกุดแดง (กรุงเทพฯ ลำปาง ชลบุรี) ผักกุดมอญ (กรุงเทพฯ) ลำเท็ง (ยะลา นครศรีธรรมราช)

เฟิร์นชนิดนี้มีเหง้าทอดเลื้อยไปตามพื้นดินหรือเกาะต้นไม้อื่น มีเกล็ดปกคลุม ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 8-15 คู่ ก้านใบยาว 40-80 เซนติเมตร ใบมี 2 ชนิด ใบที่ไม่สร้างสปอร์ (sterile pinnae) รูปรีแคบ (narrowly elliptic) ขอบใบจักฟันเลื่อย ใบอ่อนสีเขียวอมแดง ใบที่สร้างสปอร์ (fertile pinnae) เกิดที่ยอด ขนาดเล็ก รูปเส้นแคบ (narrowly - linear)

นิเวศวิทยา พบทั่วไป โคนเฉพาะที่มีน้ำขัง เช่น ร่องสวน ป่าจากริมน้ำ ที่กร้าง

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ต้ม หรือ ลวก จิ้มน้ำพริก และ ประกอบอาหารหลายอย่าง เช่น แกงเลียงผักรวม แกงจืด ผัดก้าน้ำมันหรือเนื้อสัตว์ ฯลฯ หาซื้อได้จากตลาดทั่วไปในราคาถูก

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.5, U. Damsri No.5 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 129.

ก

ข

ภาพที่ 129 *Stenochlaena palustris* (Burm.) Bedd. ปรงสวน หรือ ลำเท็ง
 ก. ลักษณะนิสัย
 ข. ยอดอ่อน และ ใบ

Talinum triangulare Willd.

วงศ์ Portulacaceae

ชื่อพ้อง *Portulaca triangularis* Jacq.
Talinum racemosum (Linn.) Rohrb.

ชื่อพื้นเมือง โส้ม โส้มคน(กรุงเทพฯ) โส้มจีน (เชียงใหม่) โส้ม (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก อายุหลายฤดู สูง 30-50 เซนติเมตร มีรากใหญ่ ลำต้นเกลี้ยง อวบน้ำ ตั้งตรงหรือทอดนอน ใบเดี่ยว เรียงสลับกันหนาแน่นบริเวณส่วนบนของลำต้น แผ่นใบรูปรีหรือรูปขอบขนานและตรง ก้านใบแผ่ออกเล็กน้อย ปลายใบมนหรือกลมมีรอยเว้าตรงกลางเล็กน้อย ขอบใบเรียบ ดอกเป็นช่อแบบ raceme หรือ compound raceme ออกที่ปลายกิ่ง แกนกลางช่อดอกเป็นรูปสามเหลี่ยม กลีบเลี้ยง 2 กลีบ กลีบดอกสีชมพู 5 กลีบ แยกกัน เกสรตัวผู้ 5 อัน แยกกัน ผลแบบ capsule รูปรีคล้ายกระสวย เมื่อแก่แล้วแตก เมล็ดรูปกลมกึ่งรูปไต ขนาดเล็กสีดำเป็นมันเมื่อแก่

นิเวศวิทยา เป็นพืชที่โตเร็ว เจริญดีในดินที่ชื้นแฉะ ปลูกเป็นอาหาร และสมุนไพร

แหล่งที่พบ อำเภอมือง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบปรุงอาหารหลายอย่าง เช่น ผัดกับน้ำมันหอย ผัดกับเนื้อสัตว์ต่างๆ และแกงจืดหมสับ เป็นอาหารที่นิยมตามภัตตาคารต่างๆ มีจำหน่ายในตลาดเป็นครั้งคราว

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.24, U. Damsri No.24 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 130, รูปที่ 31.

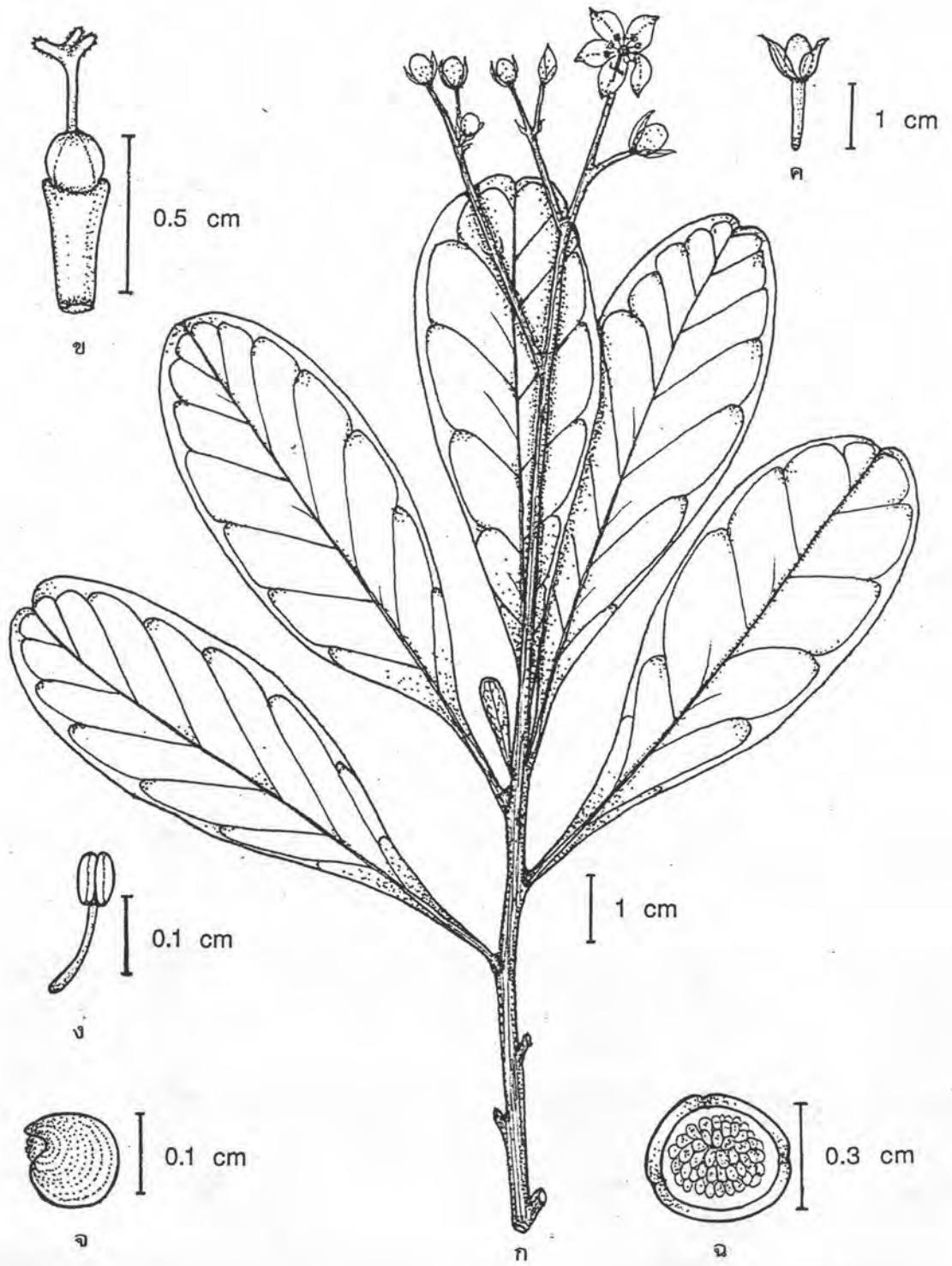

ก

ข

ภาพที่ 130 *Talinum triangulare* Willd. โสมน
ก. ลักษณะนิสัย
ข. ใบ ช่อดอก และ ผล

รูปที่ 31 *Talinum triangulare* Willd. ก. กิ่ง ช่อดอก และผลอ่อน ข. เกสร
ตัวเมีย ค. ผล ง. เกสรตัวผู้ จ. เมล็ด ฉ. รั้งไข้ผ่าตามขวาง

Tamarindus indica inn.

วงศ์ Caesalpinaceae (Leguminosae)

ชื่อสามัญ Tamarind.

ชื่อพื้นเมือง ตะลุม (ชาวนน นครราชสีมา) ม่องโคลิ่ง (กะเหรี่ยง กาญจนบุรี) มอดเล ส้ามอ-
เกล (กะเหรี่ยง แม่ฮ่องสอน) มะขาม (ทั่วไป) หมากแกง (ฉาน แม่ฮ่องสอน) อ่าเบียด
(เขมร สุรินทร์) ส้มขาม ขาม (นครศรีธรรมราช)

ไม้ต้นขนาดใหญ่ สูง 10-25 เมตร ใบประกอบแบบขนนก มีใบย่อย 10-15 คู่ แผ่น
ใบย่อยรูปขอบขนาน ดอกเป็นช่อแบบ raceme ช่อละ 6-30 ดอก กลีบเลี้ยงส่วนโคนเชื่อมติดกัน
ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ แยกกัน สีเหลืองประม่วง เกสรตัวผู้ 7 อัน รังไข่มีก้าน
ผลเป็นฝัก เมื่อแก่เปลือกสีน้ำตาล แต่ละฝักมีเมล็ดจำนวน 1-10 เมล็ด

นิเวศวิทยา พบในป่า และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ฝักอ่อน และฝักแก่ รับประทานสด หั่นเป็นชิ้นบางๆ ใส่ข้าวต้ม
หรือใส่น้ำตาลผสมน้ำปลารับประทานแก้มักกับขนมจีน แกงเผ็ดต่างๆ ยอดอ่อนรับประทานแบบ
เคี้ยวกัน และปรุงอาหารหลายอย่าง เช่น ต้มกะทิ ต้มปลา แกงส้ม แกงเผ็ด ฝักใช้ทำน้ำพริก ยำป
เค็ม ฯลฯ นอกจากนั้นฝักที่สุกใช้ปรุงอาหาร และทำน้ำดื่มสมุนไพรได้อีกด้วย มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.22, ภาพที่ 131.

ก

ข

ภาพที่ 131 *Tamarindus indica* Linn. มะขาม ส้มขาม หรือ ขาม
ก. กิ่ง และ ช่อดอก
ข. ผล

Tiliacora triandra Diels

วงศ์ Menispermaceae

ชื่อพ้อง *Limacia triandra* Miers.
Cocculus triandrus Colebr.

ชื่อพื้นเมือง จ้อยนาง (เชียงใหม่) เก่า่านาง เก่าวัลย์เขียว (ภาคกลาง) ย่านาง (นครศรีธรรมราช)

ไม้เลื้อย ลำต้นพอมบาง ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่แกมรูปใบหอกถึงรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก ฐานใบกลม ปลายใบแหลม ใบหนาคล้ายหนัง ผิวใบเป็นมัน ดอกเป็นช่อแบบ raceme ออกตามซอกใบ ขนาดเล็กมาก สีเหลืองอมส้ม ผลรูปไข่กลับ เมื่อบีบมีสีเหลืองหรือสีแดงอมส้ม

นิเวศวิทยา พบทั่วไปในป่าผสมผลัดใบ ป่าดงดิบพบบ้างเป็นส่วนน้อย ปลูกเป็นอาหารและสมุนไพร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ ตำแล้วคั้นเอาน้ำใส่ในแกงเขียวหวาน และซุบหน่อไม้ มีจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.84, U. Damsri No.84 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 132.

ก

ข

ค

ภาพที่ 132 *Tiliacora triandra* Diels เถาย่านาง หรือ ย่านาง
 ก. ลักษณะนิสัย ข. ใบ และ ช่อดอก
 ค. ผล

Tylophora tenuis Bl.

วงศ์ Asclepiadaceae

ชื่อพ้อง *Tylophora carnos* Wall.

ชื่อพื้นเมือง พักลิ้นห่าน พักขพัง (นครศรีธรรมราช)

พืชล้มลุก ลำต้นพอมบางมาก เลื้อยพันหลักหรือขึ้นปกคลุมต้นไม้อื่น ใบเดี่ยว เรียงเป็นคู่ ตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปรีแกมรูปไข่ (ovate elliptic) ฐานใบกลมหรือแหลม ดอกเป็นช่อออกตามซอกใบ และปลายกิ่ง ขนาดเล็ก จำนวนดอกมาก กลีบเลี้ยงโคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ กลีบดอกส่วนโคนกลีบเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 5 กลีบ ปลายกลีบสีชมพู โคนกลีบสีม่วงแดง เกสรตัวผู้ 5 อัน รังไข่ 2 อัน ยอดเกสรตัวเมียเชื่อมติดกัน ผลกลมยาว ปลายแหลม มีกลีบเลี้ยงติดอยู่ มียางขาว เมล็ดกลมแบน มีขนยาวสีขาว

นิเวศวิทยา พบใกล้แหล่งน้ำ ป่าจาก ตามที่รกร้าง

แหล่งที่พบ อำเภอมือง และอำเภอลี้ชล

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบ รับประทานสด หั่นฝอยรวมกับใบชาพลูหรือใบขมิ้นผสมในข้าวต้ม และใส่แกงเลียงผักรวม มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.14, U. Damsri No.14 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 133, รูปที่ 32.

ก

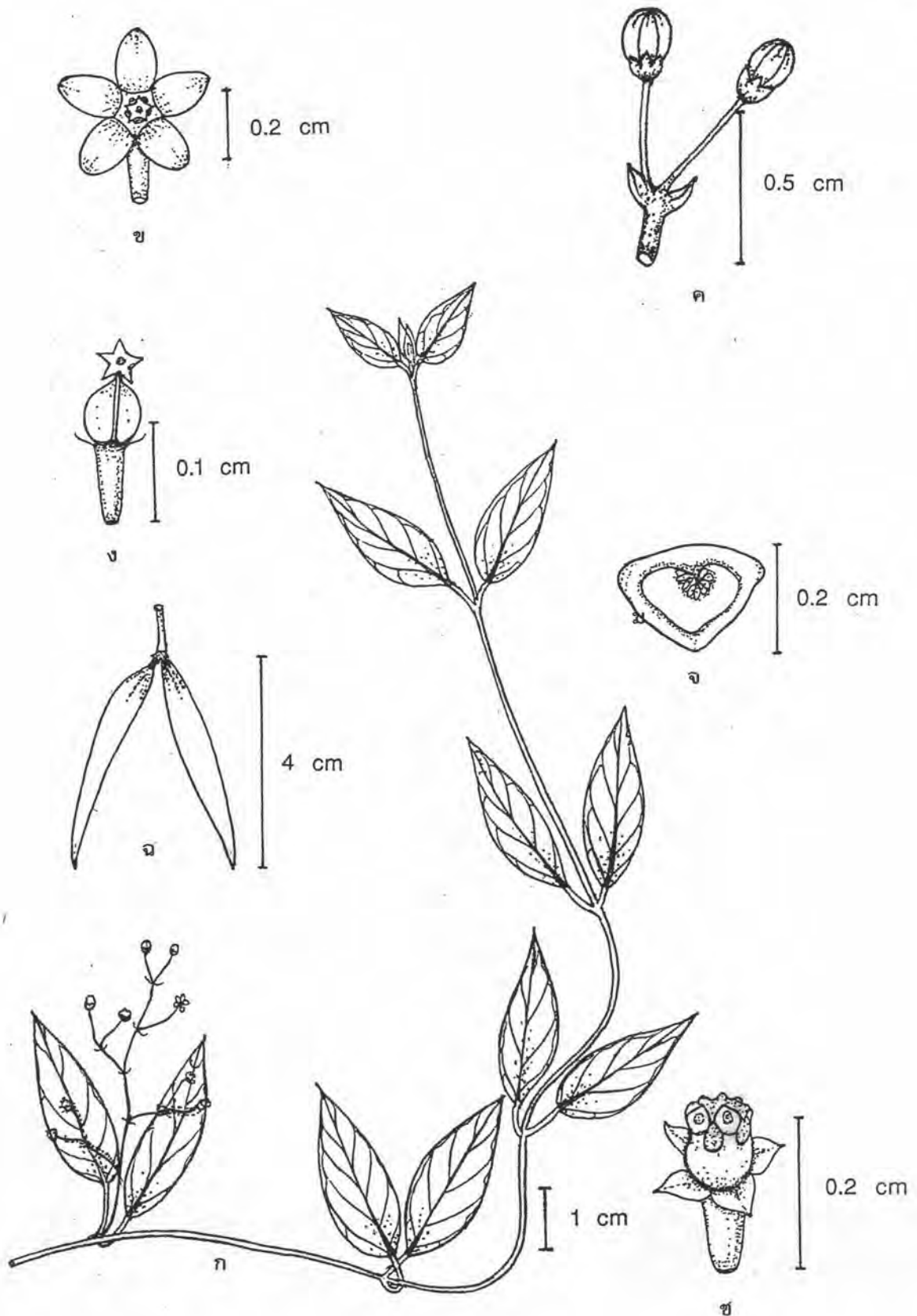

ข

ค

ภาพที่ 133 *Tylophora tenuis* Bl. พักขัง หรือผักลิ้นห่าน
 ก. ลักษณะนิสัย ข. ช่อดอก
 ค. ใบ และ ผล

รูปที่ 32 *Tylophora tenuis* Bl. ก. กิ่งและช่อดอก ข. ดอกบาน ค. ดอกตูม
 ง. เกสรตัวเมีย จ. รั้งไข่ม้วนตามขวาง ฉ. ผล ช. เกสรตัวผู้ และกลีบเลี้ยง

Typhonium trilobatum Schott

วงศ์ Araceae

ชื่อพ้อง *Typhonium javanicum* Miq.
T. divaricatum Auct.

ชื่อพื้นเมือง อุดพิศ (ภาคกลาง นครศรีธรรมราช) มโหระ (ของ จันทบุรี)

ไม้ล้มลุกฤดูเดียว มีหัวใต้ดิน ขนาดเล็กค่อนข้างกลม ใบเดี่ยว แผ่นใบหยักเว้าเป็น 3 แฉก ก้านใบอวบน้ำ โคนก้านใบแผ่เป็นกาบ ดอกเป็นช่อรูปแท่ง มีกาบหุ้มช่อดอก ส่วนล่างสีเขียว มีวนซ้อนกันเป็นหลอด ส่วนบนแผ่กว้างสีแดงเข้มหรือสีแดงปนน้ำตาล ดอกตัวเมียอยู่ที่โคนช่อดอก เห็นดอกตัวเมียเป็นดอกที่เป็นหมัน ถัดขึ้นไปเป็นท่อนที่ไม่มีดอก เห็นท่อนเป็นดอกตัวผู้ เมื่อดอกบานจะมีกลิ่นเหม็น ผลสดอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ภายในมี 1 เมล็ด

นิเวศวิทยา พบได้ทั่วไปในทั้งในที่ร่มและที่มีแสง เช่น บริเวณข้างถนน ในสวน ในไร่ ในป่า

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ก้านใบ ลอกเปลือกออกดองกับน้ำเกลือ รับประทานแก้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขนมะจีน และแกงส้มกับปลาหรือกุ้งเช่นเดียวกับบอน ไม่มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

หมายเหตุ ลำต้น ใบ มีสารจำพวก calcium oxalate ทำให้เกิดอาการระคายเคืองต่อปากและลำคอ จะต้องทำให้สุกก่อนรับประทาน (ถนนศรี วงศ์รัตนาศิทธิย์ และ คณะ, 2534.)

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.74, ภาพที่ 134.

ก

ข

ภาพที่ 134 *Typhonium trilobatum* Schott อุดมพิศ

ก. ลำต้น และ ใบ

ข. ช่อดอก และ ผล

Zehneria indica (Lour.) Keraud.- Aymo.

วงศ์ Cucurbitaceae

ชื่อพ้อง *Melothria indica* Lour.
M. leucocarpa Cogn.

ชื่อพื้นเมือง ตำลึงตัวผู้ (กาญจนบุรี) แดงนก (นครศรีธรรมราช)

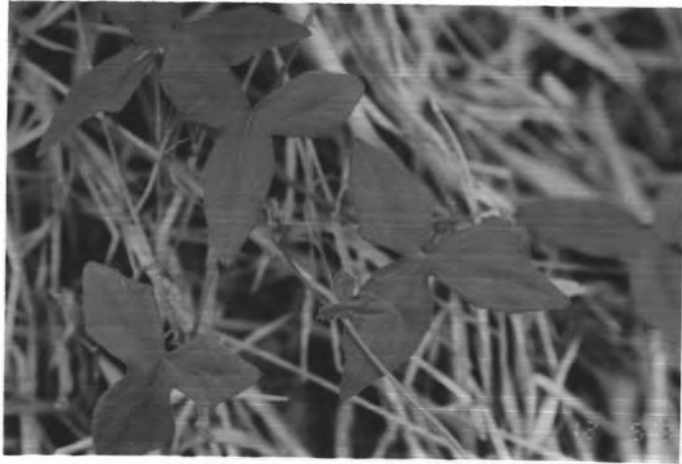
ไม้เถา ลำต้นขนาดเล็ก ผิวเกลี้ยงหรือมีขนประปราย มือเกาะไม้แตกแขนง ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน แผ่นใบรูปไข่กว้างแกมสามเหลี่ยมหรือห้าเหลี่ยม ฐานใบเว้าลึก ปลายใบแหลม ขอบใบหยักเป็นซี่เล็กๆ เส้นใบออกจากจุดเดียวกันที่ฐานใบ ดอกเดี่ยวหรือดอกเป็นช่อ 3-4 ดอก ออกตามซอกใบ ดอกแยกเพศแต่อยู่บนต้นเดียวกัน ดอกตัวผู้ กลีบเลี้ยง 4-5 กลีบ รูปสามเหลี่ยมขนาดเล็ก กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันปลายแยกเป็น 4-5 แฉก สีเหลืองนวล รูปไข่แกมรูปหอก เกสรตัวผู้ 3 อัน เชื่อมติดกันเป็น 1 กลุ่ม ดอกตัวเมีย กลีบเลี้ยงและกลีบดอกเหมือนดอกตัวผู้ รังไข่รูปรี ผลรูปรี เมื่อสุกสีชมพูอมแดง ผิวเกลี้ยง เมล็ดจำนวนมาก

นิเวศวิทยา พบตามที่รกร้างทั่วไป เจริญในที่ชื้นและในร่ม เช่น ในสวน

แหล่งที่พบ อำเภอมือง อำเภอลีชล อำเภพรหมคีรี และ อำเภอทุ่งใหญ่

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ยอดอ่อน ใบ และ ผลอ่อน ต้ม หรือ ลวก จิ้มน้ำพริก และประกอบอาหารได้หลายอย่างเหมือนผักตำลึง เช่น แกงเลียงผักรวม แกงจืด ฯลฯ มีจำหน่ายในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.34, U. Damsri No.34 (ตัวอย่างดอง)
ภาพที่ 135, รูปที่ 33.

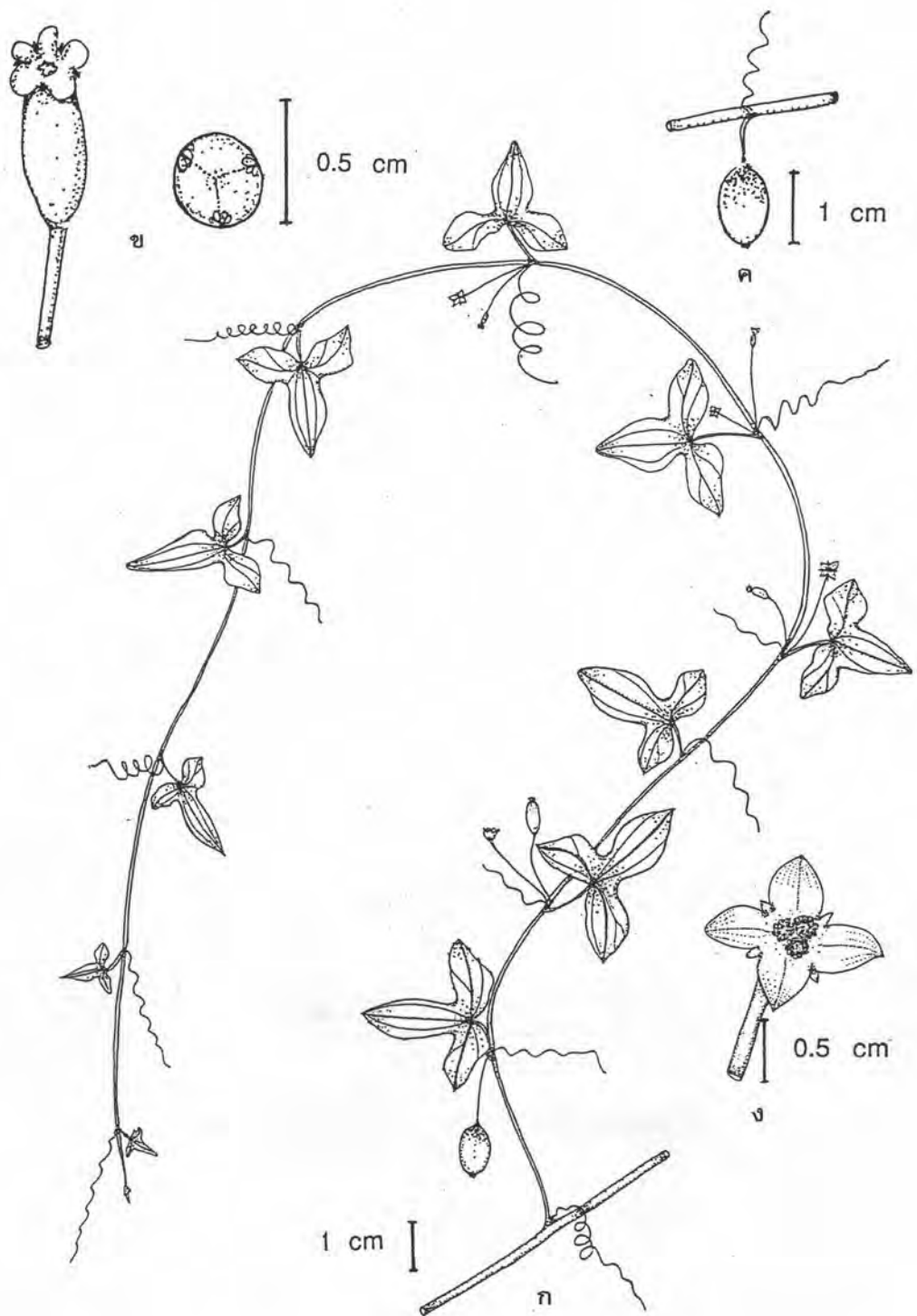

ก

ข

ภาพที่ 135 *Zehneria indica* (Lour.) Keraud.- Aymo. ต่ำลิ่งตัวผู้ หรือ แดงนก
ก. ลักษณะนิสัย
ข. ใบ ดอก และ ผล

รูปที่ 33 *Zehneria indica* Keraud.- Aymo. ก. กิ่ง ช่อดอก และผล

ข. ดอกตัวเมีย และรังไข่ผ่าตามขวาง ค. ผล ง. ดอกตัวผู้

Zingiber spectabile Griff.

วงศ์ Zingiberaceae

ชื่อพื้นเมือง ดากเงาะ จะเงาะ (ปัตตานี) พักคราบ (นครศรีธรรมราช)

ไม้ล้มลุก ลำต้นเหนือดินสูง 1-2 เมตร ใบประกอบแบบขนนก แผ่นใบรูปขอบขนานแกมรูปใบหอก ฐานใบมน ปลายใบแหลม ไม่มีก้านใบ ลิกุลแยกเป็น 2 แฉก สีม่วง ดอกเป็นช่อ ยาว 8-15 เซนติเมตร ใบประดับขณะอ่อนสีเหลืองแล้วเปลี่ยนเป็นสีส้มหรือสีแดงเมื่อแก่ กลีบเลี้ยง 2 แฉก ผิวเกลี้ยง กลีบดอกสีขาวโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด ลาเบลล์สีม่วงเข้มประดับด้วยจุดสีขาว ปลายแยกเป็น 2 แฉก เกสรตัวผู้ที่เป็นหมันรูปรีแกมรูปเส้น (elliptic linear) สีเหมือนกับลาเบลล์ รังไข่ค่อนข้างกลม มีขนละเอียด ผลแห้งแล้วแตกแบบ capsule เมล็ดรูปไข่กลับ สีน้ำตาลแดงหรือสีดำ เยื่อหุ้มสีขาว

นิเวศวิทยา พบในป่าดิบชื้นแถบเชิงเขาทางภาคใต้ และปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ อำเภอยะหริ่ง

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ดอกอ่อน กลิ่นหอม รับประทานสดจมน้ำพริกหรือแกงส้มกับแกงเผ็ดต่างๆ ขมจืด และใส่แกงเลียงผักรวม ไม่มีการนำมาจำหน่ายในตลาดสด

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.137 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 136.

ก

ข

ค

ภาพที่ 136 *Zingiber spectabile* Griff. ดอกเงาะ หรือ ผักคราบ

ก. ลักษณะนิสัย

ข. ลำต้น และ ช่อดอก

ค. ดอก

Zingiber zerumbet (Linn.) Smith

วงศ์ Zingiberaceae

ชื่อพ้อง *Anomum zerumbet* Linn.

ชื่อพื้นเมือง กะทือ (ทั่วไป) กะทือป่า กะแวน กะแวน แช่วคำ (ภาคเหนือ) เปลพ้อ (กะ-
เหรียง แม่ฮ่องสอน) เขียวข่า (ฉาน แม่ฮ่องสอน) เขียวแดง (แม่ฮ่องสอน) ทือ (นครศรี-
ธรรมราช)

ไม้ล้มลุก มีเหง้าใต้ดินสีเหลืองอ่อน ส่วนเหนือดินสูง 1-2 เมตร ใบประกอบแบบขนนก
แผ่นใบรูปขอบขนาน ฐานใบลาดเข้าหากันใบซึ่งแผ่เป็นกาบซ้อนกันเป็นลำสูงขึ้นเหนือพื้นดิน ปลาย
ใบเรียวแหลม ติ่งสีเขียวใส ดอกเป็นช่อรูปรี ใบประดับสีเขียวแล้วเปลี่ยนเป็นสีแดง กลีบเลี้ยง
โคนเชื่อมติดกัน ปลายแยกเป็น 3 แฉก กลีบดอกโคนเชื่อมติดกันเป็นหลอด สีขาวหรือสีเหลืองอ่อน
ลาเบลล์สีเหลืองอ่อน ปลายแยกเป็นแฉก เกสรตัวผู้ที่เป็นหมันรูปไข่ รังไข่สีขาว มี 3 พู ผลค่อนข้าง
กลม ผิวเกลี้ยง เมล็ดสีน้ำตาลเข้ม มีเยื่อสีขาว

นิเวศวิทยา พบในที่ชื้น ปลูกเป็นอาหาร

แหล่งที่พบ ทุกท้องที่ทำการศึกษ

ส่วนที่นำมาใช้เป็นอาหาร ใบอ่อน เหง้า และลำใน รสเผ็ดร้อนคล้ายขิง รับประทานสด ทนผอม
หรือตำรวมกับเครื่องแกงใส่ข้าวต้ม ทนเป็นท่อนสั้นๆ ใส่แกงคว่ำปลา แกงไตปลา ฯลฯ มีจำหน่าย
ในตลาดสดทั่วไป

ตัวอย่างพืช U. Damsri No.39, U. Damsri No.39 (ตัวอย่างดอง), ภาพที่ 137.

ก

ข

ภาพที่ 137 *Zingiber zerumbet* (Linn.) Smith กะทือ หรือ ทือ
 ก. ลักษณะนิสัย
 ข. ช่อดอก

ลำดับที่	ชื่อพฤกษศาสตร์ (Botanical names)	ชื่อพื้นเมือง (เฉพาะที่เรียกใน จ.นครศรีธรรมราช)	วงศ์	ท้องถิ่นศึกษาสำรวจ					
				1	2	3	4	5	6
1.	<i>Acacia farnesiana</i> (Linn.) Willd.	ถีน	Mimosaceae	*					
2.	<i>Acacia pennata</i> (Linn.) Willd. ssp. <i>insuavis</i> (Lace) Nielsen	สม ษะสม	Mimosaceae	*	*	*	*	*	*
3.	<i>Aegle marmelos</i> Corr.	คุม	Rutaceae		*				
4.	<i>Alpinia conchigera</i> Griff.	ข่าเล็ก	Zingiberaceae			*			
5.	<i>Alpinia nutica</i> Roxb.	ปูด	Zingiberaceae	*	*	*	*	*	*
6.	<i>Alpinia nigra</i> (Gaert.) B.L. Burt	ข่า	Zingiberaceae	*	*	*	*	*	*
7.	<i>Amaranthus gracilis</i> Desf.	ผักหนม ผักโถม	Amaranthaceae	*	*	*	*	*	*
8.	<i>Amaranthus hybridus</i> Linn.	ผักโถม ผักหนม	Amaranthaceae	*	*	*	*	*	*
9.	<i>Amaranthus tricolor</i> Linn.	ผักหนมแก้ว ผักหนม	Amaranthaceae	*	*	*	*	*	*
10.	<i>Amorphophallus campanulatus</i> Bl. ex Decne.	บุก บุกควางคก	Araceae			*		*	
11.	<i>Anacardium occidentale</i> Linn.	ห้วคตง ขาว่าง	Anacardiaceae	*	*	*	*	*	*
12.	<i>Antidesma ghaesembillia</i> Gaertn.	เม่า	Stilaginaceae	*	*	*	*	*	*
13.	<i>Arachis hypogaea</i> Linn.	ถั่วลิสง	Fabaceae	*	*	*	*	*	*
14.	<i>Archidendron jiringa</i> Nielsen	เนือง	Mimosaceae	*	*	*	*	*	*
15.	<i>Artemisia pallens</i> Wall. ex Bess.	โทง	Asteraceae	*					
16.	<i>Artocarpus altilis</i> Fosberg	สาเก	Moraceae	*	*	*	*	*	*
17.	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	หนม	Moraceae	*	*	*	*	*	*
18.	<i>Artocarpus integer</i> Merr.	จำปา จำตะ	Moraceae	*	*	*		*	
19.	<i>Averrhoa bilimbi</i> Linn.	หลิงปลิง	Averrhoaceae	*	*	*	*	*	*
20.	<i>Averrhoa carambola</i> Linn.	ส้มเงือก	Averrhoaceae	*	*	*	*	*	*
21.	<i>Azadirachta indica</i> A. Juss. var. <i>siamensis</i> Valetou	เคา	Meliaceae	*	*	*	*	*	*
22.	<i>Baccaurea lanceolata</i> Muell. Arg.	ส้มทูก ส้มโหลก	Euphorbiaceae	*		*			
23.	<i>Barringtonia acutangula</i> Gaertn.	จิก	Barringtoniaceae	*	*	*	*	*	*
24.	<i>Barringtonia racemosa</i> Roxb.	จิก	Barringtoniaceae	*	*	*	*	*	*
25.	<i>Basella alba</i> Linn.	ผักปลิง	Basellaceae	*	*	*	*	*	*
26.	<i>Benincasa hispida</i> Cogn.	ขมหัว	Cucurbitaceae	*	*	*	*	*	*
27.	<i>Bouea macrophylla</i> Griff.	ส้มปราง	Anacardiaceae		*	*		*	
28.	<i>Caldesia oligococca</i> (F.V.M.) Buch. var. <i>echinata</i> Hartog.	ผักกูด	Alismataceae	*					
29.	<i>Cassia alata</i> Linn.	ขุมเท็ด	Caesalpiniaceae	*	*	*	*	*	*
30.	<i>Cassia occidentalis</i> Linn.	ขุมเท็ดเล็ก	Caesalpiniaceae			*			
31.	<i>Cassia siamea</i> Lamk.	ขุมเท็ด	Caesalpiniaceae	*	*	*	*	*	*
32.	<i>Centella asiatica</i> Urban	ผักแว่น น้าบ	Apiaceae	*	*	*	*	*	*
33.	<i>Cissus carnosa</i> Roxb.	ส้มเขาคัน	Vitidaceae	*	*	*	*	*	*
34.	<i>Cissus hastata</i> Miq.	ส้มเคี้ยว	Vitidaceae	*					
35.	<i>Citrus aurantifolia</i> Swing.	ส้มนาว	Rutaceae	*	*	*	*	*	*
36.	<i>Citrus hystrix</i> DC.	ส้มกรูด	Rutaceae	*	*	*	*	*	*
37.	<i>Citrus maxima</i> Merr.	ส้มโอด	Rutaceae	*	*	*	*	*	*
38.	<i>Clausena excavata</i> Burm.f.	หนม	Rutaceae	*	*				
39.	<i>Cleome gynandra</i> Linn.	ผักเสี้ยน	Capparidaceae	*	*	*	*	*	*
40.	<i>Coccinia grandis</i> Voigt	ผักหลิง	Cucurbitaceae	*	*	*	*	*	*
41.	<i>Cocos nucifera</i> Linn.	พร้าว	Arecaceae	*	*	*	*	*	*
42.	<i>Coleus parvifolius</i> Benth.	มันหมู	Lamiaceae	*	*	*	*	*	*
43.	<i>Colocasia esculenta</i> Schott	บอน	Araceae	*	*	*	*	*	*
44.	<i>Colocasia gigantea</i> (Bl.) Hook.f.	ออกคืบ	Araceae	*	*	*	*	*	*
45.	<i>Costus speciosus</i> Smith	เลือง	Costaceae			*		*	
46.	<i>Crassocephalum crepidioides</i> S. Moore	หน้าดอกคิ่ง หน้าดอกขี้	Asteraceae	*	*	*	*	*	*

ลำดับที่	ชื่อพฤกษศาสตร์ (Botanical names)	ชื่อพื้นเมือง (เฉพาะที่เรียกใน จ.นครราชสีมา)	วงศ์	ท้องถิ่นศึกษาสำรวจ						
				1	2	3	4	5	6	
47.	<i>Crateva religiosa</i> Ham.	กุ่มบก	Capparidaceae	*		*				
48.	<i>Cucumis melo</i> Linn.	แตงไทย	Cucurbitaceae	*	*	*	*	*	*	*
49.	<i>Cucurbita moschata</i> Decne.	น้ำเต้า	Cucurbitaceae	*	*	*	*	*	*	*
50.	<i>Curcuma longa</i> Linn.	ขมิ้น	Zingiberaceae	*	*	*	*	*	*	*
51.	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC. ex Nees) Stapf.	ไคร้	Poaceae	*	*	*	*	*	*	*
52.	<i>Cynometra cauliflora</i> Linn.	นัมนาม	Caesalpinaceae	*						
53.	<i>Cynometra ramiflora</i> Linn.	นัมคำ	Caesalpinaceae	*						
54.	<i>Dendrocalamus asper</i> Backer	ตง	Poaceae	*	*	*	*	*	*	*
55.	<i>Dioscorea hispida</i> Denn. var. <i>reticulata</i> HK.f.	กลอย	Dioscoreaceae			*		*		
56.	<i>Diplazium esculentum</i> Sw.	ถั่ว	Athyriaceae	*		*		*		
57.	<i>Dolichos lablab</i> Linn.	ถั่วเนาว์	Fabaceae	*		*				
58.	<i>Elateriospermum tapos</i> Blume	ประทะ	Euphorbiaceae			*				
59.	<i>Emilia sonchifolia</i> (Linn.) DC.	หางปลาช่อน	Asteraceae	*	*	*	*	*	*	*
60.	<i>Enydra fluctuans</i> Lour.	ผักกวด	Asteraceae	*	*	*	*	*	*	*
61.	<i>Erechtites hieracifolia</i> (L.) Raf. var. <i>calcioides</i> Griseb.	ผักกาดนก	Asteraceae	*	*	*	*	*	*	*
62.	<i>Eryngium foetidum</i> Linn.	ผักชีฝรั่ง	Apiaceae	*		*		*		
63.	<i>Erythrina subumbrans</i> Merr.	ทองหลาง	Fabaceae	*						
64.	<i>Eugenia grata</i> Wight	เหินดำ	Myrtaceae			*		*		
65.	<i>Eugenia malaccensis</i> Linn.	มาเหมา	Myrtaceae	*	*	*	*	*	*	*
66.	<i>Feroniella lucida</i> Swing.	ฝรั่ง	Rutaceae	*	*	*	*	*	*	*
67.	<i>Ficus fistulosa</i> Reinw. ex Bl.	ฝรั่ง	Moraceae	*	*	*		*		
68.	<i>Ficus obpyramidata</i> King	ไม้โทะ	Moraceae			*				
69.	<i>Ficus vires</i> Ait.	ไทรส้ม ไทรเปรี้ยว	Moraceae	*	*	*	*	*	*	*
70.	<i>Garcinia atroviridis</i> Griff.	ส้มก้นขาว ส้มแขก	Clusiaceae			*				
71.	<i>Garcinia cowa</i> Roxb.	ม่วง	Clusiaceae	*	*	*		*		
72.	<i>Garcinia dulcis</i> Kurz	พุด ส้มพุด	Clusiaceae	*						
73.	<i>Glochidion perakense</i> Hook.f.	มันปู	Euphorbiaceae	*		*		*		
74.	<i>Gnetum gneson</i> Linn. var. <i>tenerum</i> Markgr.	เขลียง	Gnetaceae	*		*		*		
75.	<i>Hibiscus sabdariffa</i> Linn.	กระเจี๊ยบ	Malvaceae	*	*	*	*	*	*	*
76.	<i>Ipomoea aquatica</i> Forsk.	ผักบุ้ง	Convolvulaceae	*	*	*	*	*	*	*
77.	<i>Ipomoea batatas</i> Linn.	มันละ	Convolvulaceae	*	*	*	*	*	*	*
78.	<i>Jussiaea repens</i> Linn.	ผักปอด แพงพวย	Onagraceae	*	*	*	*	*	*	*
79.	<i>Lasia spinosa</i> (Linn.) Thwait.	ผักหนาม	Araceae			*		*	*	*
80.	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lamk.) de Wit	ถลเบา ถล	Mimosaceae	*	*	*	*	*	*	*
81.	<i>Limnocharis flava</i> (Linn.) Buch.	บอนจีน	Limnocharilaceae	*	*	*	*	*	*	*
82.	<i>Mangifera foetida</i> Lour.	ส้มผุด ผุด	Anacardiaceae	*	*	*		*		
83.	<i>Mangifera indica</i> Linn.	ส้มม่วง ม่วง	Anacardiaceae	*	*	*	*	*	*	*
84.	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	มันเทศ	Euphorbiaceae	*	*	*	*	*	*	*
85.	<i>Marsilea crenata</i> Presl	ผักลิ้นปี่	Marsileaceae	*	*	*	*	*	*	*
86.	<i>Momordica charantia</i> Linn.	ผักไห่ ระ	Cucurbitaceae	*	*	*		*		
87.	<i>Momordica subangulata</i> Bl.	ผักนระ	Cucurbitaceae	*	*	*	*	*	*	*
88.	<i>Monochoria hastata</i> (Linn.) Solms.	ผักคตไถษ	Pontederiaceae	*	*	*	*	*	*	*
89.	<i>Monochoria vaginalis</i> (Burm.f.) Presl. var. <i>plantaginea</i> Solms.	ผักขี้	Pontederiaceae	*	*	*	*	*	*	*
90.	<i>Morinda citrifolia</i> Linn.	ยอ	Rubiaceae	*	*	*	*	*	*	*

ลำดับ	ชื่อพฤกษศาสตร์ (Botanical names)	ชื่อพื้นเมือง (เฉพาะที่เรียกใน จ.นครราชสีมา)	วงศ์	ท้องถิ่นศึกษาสำรวจ					
				1	2	3	4	5	6
91.	<i>Moringa oleifera</i> Lamk.	มะยม	Moringaceae	*	*	*	*	*	*
92.	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยเครือ	Musaceae	*	*	*	*	*	*
93.	<i>Musa sapientum</i> Linn.	กล้วยน้ำว้า	Musaceae	*	*	*	*	*	*
94.	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	บัวหลวง	Nymphaeaceae	*	*	*	*	*	*
95.	<i>Neptunia oleracea</i> Lour.	ผักถั่ว	Mimosaceae	*	*	*	*	*	*
96.	<i>Nicolaia elatior</i> (Jack) Horan.	กะลา กากลา	Zingiberaceae	*	*	*	*	*	*
97.	<i>Nymphaea lotus</i> Linn. var <i>pubescens</i> H.f.Th.	บัวแดง บัวฝรั่ง บัวสาธ	Nymphaeaceae	*	*	*	*	*	*
98.	<i>Nypa fruticans</i> Wurmb.	จวก	Arecaceae	*	*	*	*	*	*
99.	<i>Ocimum americanum</i> Linn.	แมงลัก	Lamiaceae	*	*	*	*	*	*
100.	<i>Ocimum basilicum</i> Linn.	โหระพา	Lamiaceae	*	*	*	*	*	*
101.	<i>Ocimum gratissimum</i> Linn.	ราไวย์	Lamiaceae	*	*	*	*	*	*
102.	<i>Ocimum sanctum</i> Linn.	เพร่า	Lamiaceae	*	*	*	*	*	*
103.	<i>Oenanthe stolonifera</i> DC.	ผักชีล้อม	Apiaceae	*	*	*	*	*	*
104.	<i>Oroxylum indicum</i> (Linn.) Vent.	เพกา	Bignoniaceae	*	*	*	*	*	*
105.	<i>Ottelia alismoides</i> (Linn.) Pers.	ผักท้าว	Hydrocharitaceae	*	*	*	*	*	*
106.	<i>Pachyrhizus erosus</i> (Linn.) Urb.	หัวถั่ว มะปะถั่ว	Fabaceae	*	*	*	*	*	*
107.	<i>Paederia tomentosa</i> Bl. var. <i>glabra</i> Kurz	ชาโพน กล้วยถั่ว พญา	Rubiaceae	*	*	*	*	*	*
108.	<i>Parkia speciosa</i> Hassk.	กะดอ สะดอ คอ	Mimosaceae	*	*	*	*	*	*
109.	<i>Parkia timoriana</i> (DC.) Merr.	เหียง	Mimosaceae	*	*	*	*	*	*
110.	<i>Passiflora foetida</i> Linn.	ทรงฉ้าง ทกต	Passifloraceae	*	*	*	*	*	*
111.	<i>Phyllanthus acidus</i> Skeels	ส้มขม ขม	Euphorbiaceae	*	*	*	*	*	*
112.	<i>Piper nigrum</i> Linn.	พริกไทย	Piperaceae	*	*	*	*	*	*
113.	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ข้าวปลู	Piperaceae	*	*	*	*	*	*
114.	<i>Polyscias fruticosa</i> Harms.	เล็บครุฑ	Araliaceae	*	*	*	*	*	*
115.	<i>Psophocarpus tetragonolobus</i> DC.	ถั่วพู	Fabaceae	*	*	*	*	*	*
116.	<i>Salacca edulis</i> Reinw.	สะละ	Arecaceae	*	*	*	*	*	*
117.	<i>Salacca rumphii</i> Wall	ส้มกำ กำ	Arecaceae	*	*	*	*	*	*
118.	<i>Sandoricum koetjape</i> Merr.	ส้มท่อน ท่อน	Meliaceae	*	*	*	*	*	*
119.	<i>Sauropus androgynus</i> (Linn.) Merr.	ผักหวาน	Euphorbiaceae	*	*	*	*	*	*
120.	<i>Sesbania grandiflora</i> (L.) Pers.	นค	Fabaceae	*	*	*	*	*	*
121.	<i>Sesbania speciosa</i> Taub.	โสน โสนใหญ่	Fabaceae	*	*	*	*	*	*
122.	<i>Solanum incanum</i> Linn.	เห็บหิน	Solanaceae	*	*	*	*	*	*
123.	<i>Solanum indicum</i> Linn.	นัง	Solanaceae	*	*	*	*	*	*
124.	<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	อึก	Solanaceae	*	*	*	*	*	*
125.	<i>Solanum torvum</i> Sv.	นัง	Solanaceae	*	*	*	*	*	*
126.	<i>Solanum trilobatum</i> Linn.	นัง	Solanaceae	*	*	*	*	*	*
127.	<i>Sonneratia caseolaris</i> (Linn.) Engler	ลำพู	Sonneratiaceae	*	*	*	*	*	*
128.	<i>Spondias pinnata</i> (Linn.) Kurz	ถอก	Anacardiaceae	*	*	*	*	*	*
129.	<i>Stenochlaena palustris</i> (Burm.) Bedd.	ลำเต็ง	Pteridaceae	*	*	*	*	*	*
130.	<i>Talinum triangulare</i> Willd.	โสน	Portulacaceae	*	*	*	*	*	*
131.	<i>Tamarindus indica</i> Linn.	ส้มตำ ตำ	Caesalpiniaceae	*	*	*	*	*	*
132.	<i>Tiliacora triandra</i> Diels	ช้านาง	Menispermaceae	*	*	*	*	*	*
133.	<i>Tylophora tenuis</i> Bl.	ผักลั่นทม ผักขม	Asclepiadaceae	*	*	*	*	*	*
134.	<i>Typhonium trilobatum</i> Schott	ลุดี	Araceae	*	*	*	*	*	*
135.	<i>Zehneria indica</i> (Lour.) Keraud- Aymo.	แตงนง	Cucurbitaceae	*	*	*	*	*	*
136.	<i>Zingiber spectabile</i> Griff.	ผักตราบ	Zingiberaceae	*	*	*	*	*	*
137.	<i>Zingiber zerumbet</i> (Linn.) Smith	ท้อ	Zingiberaceae	*	*	*	*	*	*

ลำดับที่	วงศ์	จำนวน
1.	Alismataceae	1
2.	Amaranthaceae	3
3.	Anacardiaceae	5
4.	Apiaceae (Umbelliferae)	3
5.	Araceae	5
6.	Araliaceae	1
7.	Arecaceae (Palmae)	4
8.	Asclepiadaceae	1
9.	Asteraceae (Compositae)	5
10.	Athyriaceae	1
11.	Averrhoaceae	2
12.	Barringtoniaceae	2
13.	Basellaceae	1
14.	Bignoniaceae	1
15.	Caesalpinaceae (Leguminosae)	6
16.	Capparidaceae	2
17.	Clusiaceae (Guttiferae)	3
18.	Convolvulaceae	2
19.	Costaceae	1
20.	Cucurbitaceae	7
21.	Dioscoreaceae	1
22.	Euphorbiaceae	6
23.	Fabaceae (Leguminosae)	7
24.	Gnetaceae	1
25.	Hydrocharitaceae	1
26.	Lamiaceae (Labiatae)	5
27.	Limncharitaceae	1
28.	Malvaceae	1
29.	Marsileaceae	1
30.	Meliaceae	2
31.	Menispermaceae	1
32.	Mimosaceae (Leguminosae)	8
33.	Moraceae	6
34.	Moringaceae	1
35.	Musaceae	2
36.	Myrtaceae	2
37.	Nymphaeaceae	2
38.	Onagraceae	1
39.	Passifloraceae	1
40.	Piperaceae	2
41.	Poaceae (Gramineae)	2
42.	Portulacaceae	1
43.	Pontederiaceae	2
44.	Pteridaceae	1
45.	Rubiaceae	2
46.	Rutaceae	6
47.	Solanaceae	5
48.	Sonneratiaceae	1
49.	Stilaginaceae	1
50.	Vitidaceae	2
51.	Zingiberaceae	7

ลำดับที่	ชื่อพฤกษศาสตร์ (Botanical names)	ชื่อพื้นเมือง (เฉพาะที่เรียกใน จ.นครศรีธรรมราช)	ส่วนที่ใช้เป็นอาหาร	ลักษณะการใช้และการจำหน่าย				
				รับประทาน สด	ทำให้สุกโดยการ ต้ม ลวก อบ ฯลฯ	วิธีอื่น ๆ	มีจำหน่าย ในตลาด	ไม่มีจำหน่าย ในตลาด
1.	<i>Acacia farnesiana</i> (Linn.) Willd.	ถีน	พริกอ่อน	*				*
2.	<i>Acacia pennata</i> (Linn.) Willd. <i>ssp. insuavis</i> (Lace) Nielsen	อม ชะอม	ชอคอ่อน	*	*		*	
3.	<i>Aegle marmelos</i> Corr.	คุม	ชอคอ่อน ดอกอ่อน	*			*	
4.	<i>Alpinia conchigera</i> Griff.	ข่าเล็ก	ใบอ่อน เหง้า	*	*		*	
5.	<i>Alpinia nutica</i> Roxb.	ปลู	เหง้า หน่อ	*	*		*	
6.	<i>Alpinia nigra</i> (Gaert.) B.L. Burtt	ข่า	ใบอ่อน เหง้า	*	*		*	
7.	<i>Amaranthus gracilis</i> Desf.	ผักหนม ผักโถม	ใบ		*		*	
8.	<i>Amaranthus hybridus</i> Linn.	ผักโถม ผักหนม	ใบ		*		*	
9.	<i>Amaranthus tricolor</i> Linn.	ผักหนมแก้ว ผักโถม	ใบ		*		*	
10.	<i>Amorphophallus campanulatus</i> Bl. ex Decne.	บุก บุกคางคก	หัว ก้านใบ ผลอ่อน		*			*
11.	<i>Anacardium occidentale</i> Linn.	หิวคตท ขาวว้าง	ชอคอ่อน ผล เมล็ด	*	*		*	
12.	<i>Antidesma ghaesembillia</i> Gaertn.	เม่า ส้มเม่า	ชอคอ่อน ผลแก่	*				*
13.	<i>Arachis hypogaea</i> Linn.	ถั่วลิสง	เมล็ด		*		*	
14.	<i>Archidendron jiringa</i> Nielsen	เนียง	เมล็ด ชอคอ่อน	*			*	
15.	<i>Artemisia pallens</i> Wall. ex Bess.	โถง	ใบ		*		*	
16.	<i>Artocarpus altijis</i> Fosberg	สาเก	ผลอ่อน		*		*	
17.	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	หนูน	ผลอ่อน		*		*	
18.	<i>Artocarpus integer</i> Merr.	จำปา จำดะ	ผลอ่อน		*		*	
19.	<i>Averrhoa bilimbi</i> Linn.	หลิงบิลิง	ผล	*	*		*	
20.	<i>Averrhoa carambola</i> Linn.	ส้มเฟือง	ผล	*	*		*	
21.	<i>Azadirachta indica</i> A. Juss. var. <i>siamensis</i> Valetton	เคา	ชอคและใบอ่อน		*		*	
22.	<i>Baccaurea lanceolata</i> Muell. Arg.	ส้มทุก ส้มโหลก	ชอคอ่อน ผลสุก	*	*			*
23.	<i>Barringtonia acutangula</i> Gaertn.	จิก	ชอค และ ผลอ่อน	*	*			*
24.	<i>Barringtonia racemosa</i> Roxb.	จิก	ชอค และ ผลอ่อน	*	*		*	
25.	<i>Basella alba</i> Linn.	ผักปลัง	ก้านต้น		*		*	
26.	<i>Benincasa hispida</i> Cogn.	ขี้หนุ	ชอคอ่อน ผล		*		*	
27.	<i>Bouea macrophylla</i> Griff.	ส้มปราง	ชอคอ่อน ผล	*	*		*	
28.	<i>Caldesia oligococca</i> (F.V.M.) Buch. var. <i>echinata</i> Hartog.	ผักขี้ไต	ดอกอ่อน ก้านดอก	*			*	
29.	<i>Cassia alata</i> Linn.	ชุ่มเห็ด	ชอค และ ดอกอ่อน		*			*
30.	<i>Cassia occidentalis</i> Linn.	ชุ่มเห็ดเล็ก	ชอค และ ดอกอ่อน		*			*
31.	<i>Cassia siamea</i> Lamk.	ชุ่มเห็ดเล็ก	ชอค และ ดอกอ่อน		*		*	
32.	<i>Centella asiatica</i> Urban	ผักแว่น บัวบก	ใบ และ ก้านใบ	*			*	
33.	<i>Cissus carnososa</i> Roxb.	ส้มเขาคัน	ผลอ่อน		*		*	
34.	<i>Cissus hastata</i> Miq.	ส้มเคี้ยว	ลำต้น และ ชอค		*		*	
35.	<i>Citrus aurantifolia</i> Swing.	ส้มนาว	ผล	*	*	คอง	*	
36.	<i>Citrus hystrix</i> DC.	ส้มกรูด	ใบ และ ผล	*	*		*	
37.	<i>Citrus maxima</i> Merr.	ส้มโอบ	เนื้อ	*	*		*	
38.	<i>Clausena excavata</i> Burm.f.	หนุส หนุชชน	ชอค และดอกอ่อน	*	*		*	
39.	<i>Cleome gynandra</i> Linn.	ผักเสี้ยน	ชอค และ ต้นอ่อน		*	คอง	*	
40.	<i>Coccinia grandis</i> Voigt	ผักหลิ้ง	ใบ และชอคอ่อน		*		*	
41.	<i>Cocos nucifera</i> Linn.	พร้าว	ชอคอ่อน กะลาอ่อน	*	*		*	
42.	<i>Coleus parvifolius</i> Benth.	มันขหนู	หัว	*	*		*	
43.	<i>Colocasia esculenta</i> Schott	บอน	ก้านใบ และ หัว		*		*	
44.	<i>Colocasia gigantea</i> (Bl.) Hook.f.	ออกคิบ	ก้านใบ	*	*		*	
45.	<i>Costus speciosus</i> Smith	เลียง	หน่อ		*		*	
46.	<i>Crassocephalum crepidioides</i> S. Moore	หญ้าดอกคั้ง หญ้าดอกขี้	ใบ	*	*		*	

ลำดับที่	ชื่อพฤกษศาสตร์ (Botanical names)	ชื่อพื้นเมือง (เฉพาะที่เรียกใน จ.นครราชสีมา)	ส่วนที่ใช้เป็นอาหาร	ลักษณะการใช้และการจำหน่าย				
				รับประทาน สด	ทำให้ออกโดยการ ต้ม ลวก แงง ฯลฯ	วิธีอื่นๆ	มีจำหน่าย ในตลาด	ไม่มีจำหน่าย ในตลาด
47.	<i>Crateva religiosa</i> Ham.	กุ่มบก	ยอด และ ใบอ่อน			คอง		*
48.	<i>Cucumis melo</i> Linn.	แตงไทย	ยอดอ่อน และผลอ่อน	*	*	คอง	*	
49.	<i>Cucurbita moschata</i> Decne.	น้ำเต้า	ยอดอ่อน ผลสุก		*		*	
50.	<i>Curcuma longa</i> Linn.	ขมิ้น	ใบอ่อน และ เหง้า	*	*		*	
51.	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC. ex Nees) Stapf.	ไคร	ใบ และ ลำต้น	*	*		*	
52.	<i>Cynometra cauliflora</i> Linn.	น้มนาม	ยอด และใบอ่อน	*	*			*
53.	<i>Cynometra ramiflora</i> Linn.	แมงค้ำ	ยอดอ่อน	*			*	
54.	<i>Dendrocalamus asper</i> Backer	คาง	หน่อ		*	คอง	*	
55.	<i>Dioscorea hispida</i> Denn. var. <i>reticulata</i> HK.f.	กลอย	หัว		*		*	
56.	<i>Diplazium esculentum</i> Sw.	กูด	ยอด และใบอ่อน		*		*	
57.	<i>Dolichos lablab</i> Linn.	ถั่วแปบ	ดอก และฝักอ่อน		*		*	
58.	<i>Elateriospermum tapos</i> Blume	ประทะ	เมล็ด		*	คอง	*	
59.	<i>Emilia sonchifolia</i> (Linn.) DC.	หางปลาช่อน	ใบอ่อน	*			*	
60.	<i>Enydra fluctuans</i> Lour.	ผักกรวด	ยอด และลำต้นอ่อน		*			*
61.	<i>Erechtites hieracifolia</i> (L.) Raf. ex DC. var. <i>caicalioides</i> Griseb.	ผักกาลนถ	ใบอ่อน	*			*	
62.	<i>Eryngium foetidum</i> Linn.	ผักชีฝรั่ง	ใบ	*			*	
63.	<i>Erythrina subumbrans</i> Merr.	ทองหลาง	ดอกอ่อน และยอด	*	*			*
64.	<i>Eugenia grata</i> Wight	เหมือดขันธ์	ยอดอ่อน	*			*	
65.	<i>Eugenia malaccensis</i> Linn.	ม้าเหิมขาว	ยอด และ ผล	*			*	
66.	<i>Feroniella lucida</i> Swing.	สิ่ง	ยอดอ่อน	*			*	
67.	<i>Ficus fistulosa</i> Reinw. ex Bl.	ขี้ผึ้ง	ผลอ่อน	*	*		*	
68.	<i>Ficus obpyramidata</i> King	ไฟ้ โทะ	ผลอ่อน		*		*	
69.	<i>Ficus virens</i> Ait.	ไทรส้ม ไทรเป็ริ้ว	ยอดอ่อน	*			*	
70.	<i>Garcinia atroviridis</i> Griff.	ส้มกันดาร ส้มแขก	ยอดอ่อน และผล	*	*		*	
71.	<i>Garcinia cowa</i> Roxb.	ม่วง	ยอด และใบอ่อน	*	*		*	
72.	<i>Garcinia dulcis</i> Kurz	หนุ่ย ส้มหนุ่ย	ผล	*	*			*
73.	<i>Glochidion perakense</i> Hook.f.	มันปู	ยอด และใบอ่อน	*			*	
74.	<i>Gnetum gnemon</i> Linn. var. <i>tenserum</i> Markgr.	เขลียง	ยอด ดอก เมล็ด		*		*	
75.	<i>Hibiscus sabdariffa</i> Linn.	กระเจี๊ยบ	ยอด กลีบเลี้ยง		*		*	
76.	<i>Ipomoea aquatica</i> Forsk.	ผักบุ้ง	ทั้งต้น	*	*	คอง	*	
77.	<i>Ipomoea batatas</i> Linn.	มันละ	ยอดอ่อน และ หัว	*	*		*	
78.	<i>Jussiaea repens</i> Linn.	ผักปอด แพงพวย	ยอดอ่อน		*		*	*
79.	<i>Lasia spinosa</i> (Linn.) Thwait.	ผักหนาม	ดอก ใบอ่อน ก้านใบ		*	คอง	*	
80.	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lamk.) de Wit	คอเบา คอ	ยอดอ่อน ดอก ฝัก	*	*		*	
81.	<i>Limnocharis flava</i> (Linn.) Buch.	บอนจีน	ก้านใบ ก้านดอก		*			*
82.	<i>Mangifera foetida</i> Lour.	ส้มหนุ่ย หนุ่ย	ยอดอ่อน ผลอ่อน	*	*		*	
83.	<i>Mangifera indica</i> Linn.	ส้มม่วง ม่วง	ยอดอ่อน ผลอ่อน	*	*		*	
84.	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	มันเทศ	ยอดอ่อน		*		*	
85.	<i>Marsilea crenata</i> Presl	ผักลิ้นปี่	ใบ และก้านใบ		*		*	
86.	<i>Momordica charantia</i> Linn.	ผักไห่ ระ	ผล และยอดอ่อน		*		*	
87.	<i>Momordica subangulata</i> Bl.	ผักมะ	ยอดอ่อน และผลอ่อน		*		*	
88.	<i>Monochoria hastata</i> (Linn.) Solms.	ผักคตไทย	ใบ และก้านใบ		*		*	
89.	<i>Monochoria vaginalis</i> (Burm.f.) Presl. var. <i>plantaginea</i> Solms.	ผักวัน	ใบ และก้านใบ	*			*	
90.	<i>Morinda citrifolia</i> Linn.	ฮอ	ใบ ผลสุก	*	*		*	

ลำดับที่	ชื่อพฤกษศาสตร์ (Botanical names)	ชื่อพื้นเมือง (เฉพาะที่เรียกใน จ.นครราชสีมา)	ส่วนที่ใช้เป็นอาหาร	ลักษณะการใช้และการจำหน่าย				
				รับประทาน สด	ทำให้สุกโดยการ ต้ม ลวก อบ ฯลฯ	วิธีอื่นๆ	มีจำหน่าย ในตลาด	ไม่มีจำหน่าย ในตลาด
91.	<i>Moringa oleifera</i> Lamk.	มะรุม	ยอด ใบ ดอก ผัก	*	*		*	
92.	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยเดือน	ปลี ไข่ และ ผลอ่อน	*	*		*	
93.	<i>Musa sapientum</i> Linn.	กล้วยน้ำว้า	ปลี ไข่ และ ผลอ่อน	*	*		*	
94.	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	บัวหลวง	ผัก ลำต้นใต้ดิน	*	*		*	
95.	<i>Neptunia oleracea</i> Lour.	ผักจืด	ทั้งต้น	*	*		*	
96.	<i>Nicolaia elatior</i> (Jack) Horan.	กะลา กาทลา	ดอก หน่อ	*	*		*	
97.	<i>Nymphaea lotus</i> Linn. var <i>pubescens</i> H.f.Th.	บัวแดง บัวฝรั่ง บัวสาธ	ก้านใบ และก้านดอก	*	*		*	*
98.	<i>Nypa fruticans</i> Wurm.	จาก	ก้านช่อดอก ผลอ่อน	*	*	คอง	*	
99.	<i>Ocimum americanum</i> Linn.	แมงลัก	ใบ	*	*		*	
100.	<i>Ocimum basilicum</i> Linn.	โหระพา	ใบ	*	*		*	
101.	<i>Ocimum gratissimum</i> Linn.	ราไหญ่	ใบ	*	*		*	
102.	<i>Ocimum sanctum</i> Linn.	เพรา	ใบ	*	*		*	
103.	<i>Oenanthe stolonifera</i> DC.	ผักชีล้อม	ทั้งต้น	*	*		*	
104.	<i>Oroxylum indicum</i> (Linn.) Vent.	เพกา	ยอด ดอก ผักอ่อน	*	*		*	*
105.	<i>Ottelia alismoides</i> (Linn.) Pers.	ผักหวาน	ใบอ่อน	*	*		*	
106.	<i>Pachyrrhizus erosus</i> (Linn.) Urb.	หัวถั่ว เปะถั่ว	หัว	*	*		*	
107.	<i>Paederia tomentosa</i> Bl. var. <i>glabra</i> Kurz	พวยโทม ทุคหมุดคุด หมา	ใบ ดอก	*	*		*	
108.	<i>Parkia speciosa</i> Hassk.	กะค้อ สะค้อ คอ	ยอดอ่อน และ ผัก	*	*	คอง	*	
109.	<i>Parkia timoriana</i> (DC.) Merr.	เหวียง	เมล็ดเพาะจนมีราก	*	*	คอง	*	
110.	<i>Passiflora foetida</i> Linn.	รากข้าง ทกตก	ยอด และ ผลอ่อน	*	*		*	*
111.	<i>Phyllanthus acidus</i> Skeels	ส้มขม ขุ่ม	ยอดอ่อน และผลสุก	*	*		*	
112.	<i>Piper nigrum</i> Linn.	พริกไทย	ผล	*	*		*	
113.	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชาพลู	ใบ	*	*		*	
114.	<i>Polyscias fruticosa</i> Harms.	เล็บครุฑ	ใบ	*	*		*	
115.	<i>Psophocarpus tetragonolobus</i> DC.	ถั่วพู	ผักอ่อน	*	*		*	
116.	<i>Salacca edulis</i> Reinw.	สะละ	ผลสุก	*	*		*	
117.	<i>Salacca rumphii</i> Wall	ส้มก่า ก่า	ผลสุก	*	*		*	
118.	<i>Sandoricum koetjape</i> Merr.	ส้มท่อน ท่อน	ผลสุก	*	*		*	
119.	<i>Sauropus androgynus</i> (Linn.) Merr.	ผักหวาน	ยอดและใบอ่อน	*	*		*	
120.	<i>Sesbania grandiflora</i> (Linn.) Pers.	แค	ยอด ดอก ผักอ่อน	*	*		*	
121.	<i>Sesbania speciosa</i> Taub.	โสน โสนใหญ่	ยอดอ่อน และดอก	*	*		*	
122.	<i>Solanum incanum</i> Linn.	เขือหิน	ผล	*	*		*	
123.	<i>Solanum indicum</i> Linn.	แฉ่ง	ผลอ่อน	*	*		*	
124.	<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	อึก	ผล	*	*		*	
125.	<i>Solanum torvum</i> Sw.	แฉ่ง	ผลอ่อน	*	*		*	
126.	<i>Solanum trilobatum</i> Linn.	แฉ่ง	ผลอ่อน	*	*		*	
127.	<i>Sonneratia caseolaris</i> (Linn.) Engler	ลำพู	ดอก และผล	*	*		*	
128.	<i>Spondias pinnata</i> (Linn.) Kurz	ถลิ่ง	ยอด และใบอ่อน	*	*		*	
129.	<i>Stenochlaena palustris</i> (Burm.) Bedd.	ลำเท็ง	ยอดอ่อน	*	*		*	
130.	<i>Talinum triangulare</i> Willd.	โสน	ใบ และ ลำต้นอ่อน	*	*		*	
131.	<i>Tamarindus indica</i> Linn.	ส้มขาม ขาม	ยอดอ่อน ผัก	*	*		*	
132.	<i>Tiliacora triandra</i> Diels	ข่านาง	ใบ	*	*	คั้นเอาน้ำ	*	
133.	<i>Tylophora tenuis</i> Bl.	ผักลิ้นห่าน ผักขมิ้น	ใบ	*	*		*	
134.	<i>Typhonium trilobatum</i> Schott	อุคชนิด	ก้านใบ	*	*	คอง	*	*
135.	<i>Zehneria indica</i> (Lour.) Keraud- Aymo.	แดงนก	ยอดอ่อน ใบ ผลอ่อน	*	*		*	
136.	<i>Zingiber spectabile</i> Griff.	ผักคาวบ	ดอกอ่อน	*	*		*	*
137.	<i>Zingiber zerumbet</i> (Linn.) Smith	ท้อ	เหง้า ใบอ่อน ไข่	*	*		*	*

ลำดับที่	ชื่อพฤกษศาสตร์ (Botanical names)	ชื่อพื้นเมือง (เฉพาะที่เรียกใน จ.นครราชสีมา)	พบเห็น ได้ทั่วไป	ไม่ค่อยพบ หรือ หายาก	เป็นถิ่นสม รภูมิ ชาวบ้าน	รับประทานได้ แต่ ไม่เป็นถิ่นสม	มีรับประทาน ได้ตลอดปี	มีรับประทาน บางฤดูกาล
1.	<i>Acacia farnesiana</i> (Linn.) Willd.	ถิ่น		*		*		*
2.	<i>Acacia pennata</i> (Linn.) Willd. ssp. <i>insuavis</i> (Lace) Nielsen	อม สะอม	*		*		*	
3.	<i>Aegle marmelos</i> Corr.	คุม มะคุม		*	*		*	
4.	<i>Alpinia conchigera</i> Griff.	ข่าเล็ก	*		*		*	
5.	<i>Alpinia mutica</i> Roxb.	ปลู	*		*		*	
6.	<i>Alpinia nigra</i> (Gaert.) B.L. Burt	ข่า	*		*		*	
7.	<i>Amaranthus gracilis</i> Desf.	ผักหนอก ผักโสม	*		*		*	
8.	<i>Amaranthus hybridus</i> Linn.	ผักโสม ผักหนอก	*		*		*	
9.	<i>Amaranthus tricolor</i> Linn.	ผักหนอกแก้ว ผักโสม	*		*		*	
10.	<i>Amorphophallus campanulatus</i> Bl. ex Decne.	บุก บุกกลางคอก		*		*	*	
11.	<i>Anacardium occidentale</i> Linn.	หัวครก ขาววัง	*		*		*	
12.	<i>Antidesma ghaesembilla</i> Gaertn.	เม่า ส้มเม่า	*			*	*	
13.	<i>Arachis hypogaea</i> Linn.	ถั่วลิสง	*		*		*	
14.	<i>Archidendron jiringa</i> Nielsen	เนียง	*		*			*
15.	<i>Artemisia pallens</i> Wall. ex Bess.	โทง		*		*	*	
16.	<i>Artocarpus altilis</i> Fosberg	สาเก	*		*			*
17.	<i>Artocarpus heterophyllus</i> Lam.	หนุ่ย	*		*			*
18.	<i>Artocarpus integer</i> Merr.	จำปา จำละ	*	*	*		*	*
19.	<i>Averrhoa bilimbi</i> Linn.	ส้มหลังปลิง	*		*		*	*
20.	<i>Averrhoa carambola</i> Linn.	ส้มเฟือง เฟือง	*		*		*	*
21.	<i>Azadirachta indica</i> A. Juss. var. <i>siamensis</i> Valet	เคา	*		*		*	*
22.	<i>Baccaurea lanceolata</i> Muell. Arg.	ส้มทก ส้มโกล		*	*			*
23.	<i>Barringtonia acutangula</i> Gaertn.	จิก	*			*	*	
24.	<i>Barringtonia racemosa</i> Roxb.	จิก	*		*		*	
25.	<i>Basella alba</i> Linn.	ผักปลิง	*		*		*	
26.	<i>Benincasa hispida</i> Cogn.	ขี้พริก	*		*		*	
27.	<i>Bouea macrophylla</i> Griff.	ส้มปราง ปราง		*	*			*
28.	<i>Caldesia oligococca</i> (F.V.M.) Buch. var. <i>echinata</i> Hartog.	ผักขี้ไต้		*	*			*
29.	<i>Cassia alata</i> Linn.	ขมิ้นเห็ด	*			*	*	
30.	<i>Cassia occidentalis</i> Linn.	ขมิ้นเห็ดเล็ก		*		*	*	
31.	<i>Cassia siamea</i> Lamk.	ขมิ้นเล็ก	*		*		*	
32.	<i>Centella asiatica</i> Urban	ผักแว่น บัวบก	*		*		*	
33.	<i>Cissus carnosa</i> Roxb.	ส้มเขาคัน	*		*		*	
34.	<i>Cissus hastata</i> Miq.	ส้มเคี้ยว		*	*		*	
35.	<i>Citrus aurantifolia</i> Swing.	ส้มนาว	*		*		*	
36.	<i>Citrus hystrix</i> DC.	ส้มกรูด	*		*		*	
37.	<i>Citrus maxima</i> Merr.	ส้มโอบ	*		*		*	
38.	<i>Clausena excavata</i> Burm.f.	หนุ่ย หนุ่ยขม		*	*		*	
39.	<i>Cleome gynandra</i> Linn.	ผักเสี้ยน	*		*		*	
40.	<i>Coccinia grandis</i> Voigt	ผักหลัง	*		*		*	
41.	<i>Cocos nucifera</i> Linn.	พร้าว	*		*		*	
42.	<i>Coleus parvifolius</i> Benth.	มันขหนู มันหนู		*	*			*
43.	<i>Colocasia esculenta</i> Schott	บอน	*		*		*	
44.	<i>Colocasia gigantea</i> (Bl.) Hook.f.	ออกคืบ ทางโชน	*		*		*	
45.	<i>Costus speciosus</i> Smith	ขมิ้น		*		*	*	
46.	<i>Crassocephalum crepidioides</i> S. Moore	หญ้าดอกคิ่ง หญ้าดอกนึ่ง	*			*	*	
47.	<i>Crateva religiosa</i> Ham.	กุ่มบก กุ่ม ผักกุ่ม		*		*	*	*

ลำดับที่	ชื่อพฤกษศาสตร์ (Botanical names)	ชื่อพื้นเมือง (เฉพาะที่เรียกใน จ.นครศรีธรรมราช)	พบเห็น ได้ทั่วไป	ไม่ค่อยพบ หรือ หายาก	เป็นที่นิยม ของ ชาวบ้าน	รับประทานได้ แต่ ไม่เป็นที่นิยม	มีรับประทาน ได้ตลอดปี	มีรับประทาน บางฤดูกาล
48.	<i>Cucumis melo</i> Linn.	แตงไทย	*		*		*	
49.	<i>Cucurbita moschata</i> Decne.	น้ำเต้า	*		*		*	
50.	<i>Curcuma longa</i> Linn.	ขมิ้น	*		*		*	
51.	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC. ex Nees) Stapf.	ไคร้	*		*		*	
52.	<i>Cynometra cauliflora</i> Linn.	นัมนาม นามนาม		*		*		*
53.	<i>Cynometra ramiflora</i> Linn.	แมงค่า		*	*			*
54.	<i>Dendrocalamus asper</i> Backer	ดง	*		*		*	
55.	<i>Dioscorea hispida</i> Denn. var. <i>reticulata</i> HK.f.	กลอย		*	*			*
56.	<i>Diplazium esculentum</i> Sw.	ถั่ว ผักถั่ว	*		*		*	
57.	<i>Dolichos lablab</i> Linn.	ถั่วแปบ		*	*		*	
58.	<i>Elatiospermum tapos</i> Blume	ประ		*	*			*
59.	<i>Emilia sonchifolia</i> (Linn.) DC.	หางปลาช่อน	*		*		*	
60.	<i>Erythraea fluciuans</i> Lour.	ผักทรา	*		*	*	*	
61.	<i>Erechtites hieracifolia</i> (L.) Raf. ex DC. var. <i>caicalioides</i> Grisb.	ผักกาดนก	*		*	*	*	
62.	<i>Eryngium foetidum</i> Linn.	ผักชีฝรั่ง	*		*		*	
63.	<i>Erythrina subumbrans</i> Merr.	ทองหลวง		*	*	*	*	
64.	<i>Eugenia grata</i> Wight	เหมือดขันธ์	*		*		*	*
65.	<i>Eugenia malaccensis</i> Linn.	มาเหิมฮว	*		*	*	*	
66.	<i>Feroniella lucida</i> Swing.	สัง	*		*	*	*	
67.	<i>Ficus fistulosa</i> Reinw. ex Bl.	ชิง	*		*	*	*	
68.	<i>Ficus obpyramidata</i> King	โพ้ โทะ		*	*	*	*	*
69.	<i>Ficus virens</i> Ait.	ไทรส้ม ไทรเปวีฮว	*		*	*	*	
70.	<i>Garcinia atroviridis</i> Griff.	ส้มก้นคาร ส้มแขก		*	*	*	*	*
71.	<i>Garcinia cowa</i> Roxb.	ม่วง ส้มม่วง	*		*	*	*	
72.	<i>Garcinia dulcis</i> Kurz	พุด ส้มพุด		*	*	*	*	*
73.	<i>Glochidion perakense</i> Hook.f.	มันปู	*		*	*	*	
74.	<i>Gnetum gnemon</i> Linn. var. <i>tenerum</i> Markgr.	เขลียง		*	*	*	*	
75.	<i>Hibiscus sabdariffa</i> Linn.	กระเจี๊ยบ	*		*	*	*	
76.	<i>Ipomoea aquatica</i> Forsk.	ผักบุ้ง	*		*	*	*	
77.	<i>Ipomoea batatas</i> Linn.	มันละ มันผักบุ้ง	*		*	*	*	
78.	<i>Jussiaea repens</i> Linn.	ผักปอด พวงพาส	*		*	*	*	
79.	<i>Lasia spinosa</i> (Linn.) Thwait.	ผักหนาม		*	*	*	*	
80.	<i>Leucaena leucocephala</i> (Lamk.) de Wit	คอเบา คอ	*		*	*	*	
81.	<i>Limnorcharis flava</i> (Linn.) Buch.	บอนจีน	*		*	*	*	
82.	<i>Mangifera foetida</i> Lour.	ส้มมด มด	*		*	*	*	*
83.	<i>Mangifera indica</i> Linn.	ส้มม่วง ม่วง	*		*	*	*	*
84.	<i>Manihot esculenta</i> Crantz	มันเทศ	*		*	*	*	
85.	<i>Marsilea crenata</i> Presl	ผักฉุนปี	*		*	*	*	
86.	<i>Momordica charantia</i> Linn.	ผักไห่ ระ	*		*	*	*	
87.	<i>Momordica subangulata</i> Bl.	หมกมะ	*		*	*	*	
88.	<i>Monochoria hastata</i> (Linn.) Solms.	ผักบโธ ผักคบ	*		*	*	*	
89.	<i>Monochoria vaginalis</i> (Burm.f.) Presl. var. <i>plantaginea</i> Solms.	ผักวัน	*		*	*	*	
90.	<i>Morinda citrifolia</i> Linn.	ฮอ	*		*	*	*	
91.	<i>Moringa oleifera</i> Lamk.	มะรุม	*		*	*	*	
92.	<i>Musa acuminata</i> Colla	กล้วยเครือ	*		*	*	*	
93.	<i>Musa sapientum</i> Linn.	กล้วยน้ำว้า	*		*	*	*	

ตารางที่ 4 แสดงพืชผักพื้นเมืองที่พบเห็นได้ทั่วไป ไม่ค่อยพบ เป็นที่นิยมรับประทาน ไม่เป็นที่นิยมรับประทาน มีรับประทานตลอดทั้งปี และมีรับประทานบางฤดูกาล (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อพฤกษศาสตร์ (Botanical names)	ชื่อพื้นเมือง (เฉพาะที่เรียกใน จ.นครศรีธรรมราช)	พบเห็น ได้ทั่วไป	ไม่ค่อยพบ หรือ หายาก	เป็นที่นิยม ของ ชาวบ้าน	รับประทานได้ แต่ ไม่เป็นที่นิยม	มีรับประทาน ได้ตลอดปี	มีรับประทาน บางฤดูกาล
94.	<i>Nelumbo nucifera</i> Gaertn.	บัวหลวง	*		*		*	
95.	<i>Neptunia oleracea</i> Lour.	ผักฉืด	*		*		*	
96.	<i>Nicolaia elatior</i> (Jack) Horan.	กะลา กากลา		*	*		*	
97.	<i>Nymphaea lotus</i> Linn. var <i>pubescens</i> H.f.Th.	บัวแดง บัวฝรั่ง บัวสาธ	*		*		*	
98.	<i>Nypa fruticans</i> Wurm.	จาก	*		*		*	
99.	<i>Ocimum americanum</i> Linn.	แมงลัก	*		*		*	
100.	<i>Ocimum basilicum</i> Linn.	โหระพา	*		*		*	
101.	<i>Ocimum gratissimum</i> Linn.	ราไหญ่	*		*		*	
102.	<i>Ocimum sanctum</i> Linn.	เพรา	*		*		*	
103.	<i>Oenanthe stolonifera</i> DC.	ผักขี้ล่อม	*		*		*	
104.	<i>Oroxylum indicum</i> (Linn.) Vent.	เพกา	*			*	*	
105.	<i>Ottelia alismoides</i> (Linn.) Pers.	ผักหาว	*			*	*	
106.	<i>Pachyrrhizus erosus</i> (Linn.) Urb.	หัวถั่ว หนะถั่ว	*		*		*	
107.	<i>Paederia tomentosa</i> Bl. var. <i>glabra</i> Kurz	นาโหม คุดหนุค หมา	*		*		*	
108.	<i>Parkia speciosa</i> Hassk.	กะดอ สะดอ คอ	*		*			*
109.	<i>Parkia timoriana</i> (DC.) Merr.	เหติง	*		*			*
110.	<i>Passiflora foetida</i> Linn.	รกช้าง ทกรก	*			*	*	
111.	<i>Phyllanthus acidus</i> Skeels	ส้มขม ส้ม ขม	*		*		*	
112.	<i>Piper nigrum</i> Linn.	พริกไทย	*		*		*	
113.	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชาพลู	*		*		*	
114.	<i>Polyscias fruticosa</i> Harms.	เล็บครุฑ	*		*		*	
115.	<i>Psophocarpus tetragonolobus</i> DC.	ถั่วพู	*		*			*
116.	<i>Salacca edulis</i> Reinw.	สะละ		*	*			*
117.	<i>Salacca rumphii</i> Wall	ส้มกำ กำ	*		*			*
118.	<i>Sandoricum koetjape</i> Merr.	ส้มทอน ทอน	*		*			*
119.	<i>Sauropus androgynus</i> (Linn.) Merr.	ผักหวาน	*		*		*	
120.	<i>Sesbania grandiflora</i> (Linn.) Pres.	แค	*		*		*	
121.	<i>Sesbania speciosa</i> Taub.	โสน โสนใหญ่	*		*		*	
122.	<i>Solanum incanum</i> Linn.	เขือหิน		*		*	*	
123.	<i>Solanum indicum</i> Linn.	แต้ว	*		*		*	
124.	<i>Solanum stramonifolium</i> Jacq.	อึก	*		*		*	
125.	<i>Solanum torvum</i> Sv.	แต้ว	*		*		*	
126.	<i>Solanum trilobatum</i> Linn.	แต้ว	*		*		*	
127.	<i>Sonneratia caseolaris</i> (Linn.) Engler	ลำพู	*		*		*	*
128.	<i>Spondias pinnata</i> (Linn.) Kurz	ปก	*		*		*	
129.	<i>Stenochlaena palustris</i> (Burm.) Bedd.	ลำเท็ง	*			*	*	
130.	<i>Talinum triangulare</i> Willd.	โสน		*	*		*	
131.	<i>Tamarindus indica</i> Linn.	ส้มขาม ขาม	*		*		*	
132.	<i>Tiliacora triandra</i> Diels	ฮ่านาง	*		*		*	
133.	<i>Tylophora tenuis</i> Bl.	ผักลิ้นห่าน ผักขิง	*		*		*	
134.	<i>Typhonium trilobatum</i> Schott	ลูหนิด	*		*		*	
135.	<i>Zehneria indica</i> (Lour.) Keraud- Aymo.	แดงนก	*		*		*	
136.	<i>Zingiber spectabile</i> Griff.	ผักขจร		*	*			*
137.	<i>Zingiber zerumbet</i> (Linn.) Smith	ท้อ	*		*		*	